PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL 248 N28Z77 1892

Mehmed Salâhî Bey
Mu'allim Naci

3967

۱ـ معلم ناجی نک ترجمهٔ حالی و حیات ادبیه‌سی : صدوقی

۲ـ احمد مدحت افندینک ترجمهٔ حالی و حیات تحریریه‌سی : اسماعیل حقی

۳ـ اکرم بک و حیات ادبیه‌سی : اسماعیل حقی

۴ـ مناظرهٔ قلمیه : (احمد مدحت) ایله (سعید بک) آراسنده

18/472

Mehmed Salâhî Bey

معلم ناجی

Mu'allim Nâcî

—

تربهٔ محمود غازی جسمنه آرامگاه

خاطر معتمده نام اشرفنی آرامگزینه

—

صلاحی

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله

استانبول

(آ. آصادوریان) شرکت مرتبیه مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٢

١٣١٠

PL
248
N28Z77
1892

شرکت مرتبیه
کتبخانه‌سی
ومطبعه

LIBRARY
OCT 4 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

ـــه{ الفاتحه }ه ـــ

مرحوم {ناجی} نك وقوع وفاتی خبر مدهشنی قدر کیجه‌سی افطار وقتی ایشتدم. ضیاع ابدیسنه ساعتلرجه آغلادم. جنازه‌سنده بولنوبده صوك وظیفهٔ احترامی ایفا ایده‌مدیکمه تأسف ایتدم.

تاریخ وفاتنی، قانلی کوز یاشلریله یازمق ایسته‌دم. قلمی اله آلنجه عقلمك پریشان، کوکلمك ویران اولدیغنی، وفرط تأثر ایچنده تاریخ یازمق محال بولندیغنی اکلادم. قلمی حقه‌یه براقدم. لسانمدن جملهٔ آتیه صادر اولیویردی.

ذهناً حساب ایتدم . تاریخ مجوهر ظهور ایتدی. صوکره دوشوندم. ناجینك حقندهکی احتساسات قابیه‌مك یادکاری اولمق اوزره ترجمهٔ حالنی یازارم دیدم . قرداشی محمد سالم افندی‌یه ، دها بعض ذواته مراجعتله جمع معلومات ایتدم . آثار مطبوعه‌سنی‌ده تکرار تتبع ایلدم ، جمله‌سنك نتیجه‌سندن شو رساله حاصل اولدی. بونی یاز- مق حدّم دکل ایدی. انجق مرحوم ناجی‌یه اولان شدت محبت وفرط حرمتم ، بکا بو حد ناشناسلغی تجویز ایتدیردی.

بز، شمدی مرحومك روح پاكنی برفاتحهٔ
شریفه ایله شاد ایده‌لم كه ایلروده بلكه بو
سببله بزمده روحمزه بر فاتحه اهدا ایدن
بولنور.

صلاحی

معلم ناجی

هیکل دها

اللی التی سنه اول سراجخانه ده «علی بك» نامنده مشهور بر صناعتکار وار ایدی. اخلاق حمیده ایله متصف بولنان بو آدم ، اصنافك اوقدر امنیت واعتمادینه مظهر اولمشیدی که ایسته مدیکی حالده رجا وابرام ایله اورته صندوغنه متولی نصب اولنمشیدی .

سراجخانه باشنده مالك اولدیغی اوفاق بر دکانده سراجلق ایدردی . درویش مشرب ، قناعتکار وحمیتمند ، دیندار برذات ایدی .

« عمر » خاطرات طفلانه سنی یازدیغی زمان پدری « علی بك »ی شویولده تصویر ایلمشیدی .

علی بك — « اورته بویلی، ککیش اوموزلی، قوی البنیه ، بیوجك باشلی ، دکیرمی چهره لی ،

قالینجه قاره قاشلی ، آلا کوزلو ، ایریجه قاره بییقلی ، بیاض تنلی ، مهیب السیما ایدی . »

بو آدمك سراجخانه جوارنده بر ده خانه‌سی وار ایدی. عمر، ایچنده طوغمش و سکز یاشنه قدر بویومش اولدیغی بو خانه‌نك موقعنی شویله تعریف ایتمشیدی .

« — (قیز طاشی) درت یول آغزندن (صوفیلر) ه طوغری ایندیلیرکن (ابن ملك) حضرتلرینك مدفون بولندقلری یوکسك مزارستان صاغده براقیله‌رق براز دها کیدیلنجه ینه صاغده بر آقار چشمه‌یه تصادف اولنور . »

« او جوار اهالیسی بونجه زماندن بری سائر چشمه‌لره مراجعتدن مستغنی ایتدیکی ایچون غرور کتیرمش کبی متجلدانه طورمقده اولان بو چشمه‌نك همان قارشیسنده خیلی اوزون بر صوقاق کوزیلوزکه نور الدین دزکاهلرندن برینه منتهی اولور . »

بو — « صوقاغه کیریله‌رك صول باشده‌کی خانه‌نك

باغچه دیواری تعقیب ایدیلنجه ایکی قاتلی بر او مشاهده اولنورکه قاپوسنك اوکی باصاماق طاشلریله خیلیجه ترفیع ایدلمشدر . »

« بوکون اوزرنده (۷۰) نومروسی کورلمکده اولان بواوك وقتیله ایچریسنه کیرلسه آلت و اوست قاتلرنده درت اوطه‌ایله ایکی صفه و آرقه جهتنده یدی سکز آیاق نردبان ایله چیقیلیر ککیشجه بر باغچه بولندیغی کوریلوردی . »

سراج علی بك ایشته بوخانه‌ده ساکن اولدیغی ویکرمی یدی یاشنده بولندیغی حالده ، آت بازارنده مأموریندن برذاتك خانه‌سنده آخرت اولادی اوله‌رق بیودلمش و تربیه ایدلمش اولان وارنه‌لی فاطمة الزهرا خانم ایله تأهل ایتمشیدی .

التمش بش سنه اول روسیه دولتیله وقوعبولان محاربه‌ده نتایج حربیه‌نك معکوسیتی اوزرینه وارنه وقرای متجاوره اهالیسندن خیلی نفوس درسعادته هجرته مجبور اولمش وعلی بکك زوجه‌سی

فاطمة الزهرا خانم دخی — او زمان چوجق اولدیغی حالده — عائله‌سیله برابر مهاجرین مذکوره آره‌سنده استانبوله کلمش ایدی .

(عمر) بو قادین ایچون دیمشیدی که «والده‌مزده بزمله هم مسلکدر . شو قدر وار که بز امتك عصاتندن ایسه‌ك او صالحاتندندر . جناب حق صدق و صفادن بر کوکل ترکیب ایتمش ده آکا احسان بیورمش . »

علی بکك تأهلندن بر سنه صوکره بر ارکك چوجغی دنیایه کلدی . ایلك محصول عمرینی (محمد سالم) تسمیه ایلدی . آره‌دن خیلی سنه‌لر مرور ایتدی . چوجق محله مکتبنه دوام ایدییور ایدی . تحصیلجه ایجه ایلریله‌مشیدی . احمد نامنده‌کی ایکنجی اوغلی بر یاشنی اکمال ایتمه‌دن انتقال ایتمش و (صوفیلر) جوارنده کائن علاء الدین تکیه‌سنك قبرستاننه دفن ایدلمش ایدی .

علی بك اولادینی غایتله سودیکندن یینی یینی

چوجغك وفاتیله زیاده متأثر اولمشیدی. وقت بولدقجه صوفیلر درکاهنه، سنبل افندی تکیه‌سنه کیدر وذکر الله ایله تزیین زبان وتنویر جنان ایدردی. جناب قاضی الحاجاتك بارکاه قدرتنه رفع ایدیٔ نیاز ومعتقدانه دعایه آغاز ایتدکجه خیرلی، عقللی برچوجق دها احسان بیورمسنی تضرع وتمنی ایدردی.

زواللی آدم، هیچ بیلمه‌یوردی که جناب واهب الآمال کندیسنه برولد مکرم احسان ایده‌جك وملتك اك بیوك شاعری اولمق استعدادنده خلق بیوریلان او چوجغك پدر بختیاری اولمق حسبیله کندی نامی‌ده تاریخ ادبیات عثمانیه‌نك اك شرفلی صحیفه‌لرنده خیر ایله یاد ایدیله‌جکدر.

سراج اوسته‌سنك برنجی اوغلی محمد سالم اون یاشنی بولمش ایدی که ١٢٦٦ سنهٔ قمریهٔ هجریه‌سی خلالنده اوچنجی فرزند خردمندی زینت بخش عالم شهود اولدی. پدری فرط مسرتندن آشیانهٔ سعادت اولان خانه‌جکنه صیغه‌میوردی. کمال شوق

و خواهشله درگاه شریفه عزیمت وایفای نذره مسارعت ایلمشیدی .

(عمر) نامی ویریلن بو مسعود چوجغك جبههٔ پاکنده شعشعهٔ ذکا منجلی ایدی . بریاشنده ایکن یوزومکه، التی آی صوکره‌ده سویله‌مکه باشلامشیدی. پدر ومادری بویله بر اولاده نائلیتله برقات دها بختیار اولدقلرندن دولایی دائما جناب فیاض مطلقه حمد وثنا ایدیورلردی .

(عمر)ك سکز یاشنه قدر اولان خاطرات طفلانه‌سی (سنبله)نك نثر قسمنده مندرج بولندیغندن اوان صباوتنه متعلق وقایعك بوراده تکرارینه لزوم کوریلمه‌دی . یالکز پدرینك وفاتنه، یعنی ١٢٧٣ سنهٔ قمریهٔ هجریه‌سی اواخرینه قدر فاتح جوارنده منهدم دوه خانه‌نه قریب صولده کائن طاش مکتبده — که اوزمان آکا «فیضیه مکتبی» دیرلر ایمش — ختم قرآن ایتمش و ثلث یازیسی اوکرنمکه بدأ ایلمش اولدیغنی بیان ایله اکتفا مناسب کورلدی.

سنه‌لرده (عمر) دیبورکه «مکتبلرده بزم کبی چوجقلره قطعاً ترجمه درسی ویرلمزدی. قرآن کریمی ختم ایتمش اولدیغم حالده ترجمه برکله بیله اوقومامش ایدم! حال بوکه برادر بکا اوده «علم حال» و «برگوی رساله‌سی» اوقودردی. برپارچه ترجمه اوقومغه اوراده آلشمش ایدم.»

(عمر) چوجقلغی بك شعرلی بر طرزده تصویر ایلمش و صباوتك نشوهٔ ملکانه‌سنه اولان میلان درونی کوسترمك ایچون قطعهٔ آتیه‌یی سویلمشدر.

معصوملق قدر سویلیر حال کورمدم
صباوته منجذب دلم برکاه
ممکن اولیدی عودت ایدردم صباوته
تعریف لطفی بخش اوحالک محالدر

١٢٢٧ سنهٔ قمریهٔ هجریه‌سنده تولد ایتمش اولان سراج علی‌بك قرق التی یاشنده ایکن ارتحال دار بقا ایلمشدر.

مرحومك وصيتی موجبنجه بش ماه صوكره قاپی وارنه‌لی قلاینجی احمد اغا همشیره‌سی فاطمة الزهرا خانم ایله اوغللری محمد وعمری برلکده آلوب وارنه‌یه کوتوردی.

عمرك استانبولده تیزه‌لری وبروسه‌ده متمکن، (محمد طاهر) نامنده برده عمجه‌سی وار ایدی. بوذات اناطولی‌ده کائن «بلاط» قصبه‌سنده مدت مدیده بلوك باشیلق مأموریتنده بولندقدن صوكره بروسه شهرنده اختیار اقامت ایتمشیدی.

وارنه‌ده قلاینجی احمد اغانك خانه‌سنده تمکن ایدن بو عائله‌نك مدار معیشتی استانبولده کائن اوفاق بردکان ایله‌دیرت اوطه‌لی براولك فروختیله الده ایدیلن اقچه‌دن عبارت ایدی. فقط مومالیه احمد اغا جوانمرد وانسانیتلی برشخص اولدیغندن تحت حمایه‌سنه تودیع اولنان همشیره‌سیله یکنلری حقنده بذل وجود وصرف نقود ایتمکدن هیچ بروقت چکنمه‌مشیدی.

بك بیوك بر استعداد فطری‌یه مالك اولان عمرك استانبولده محله مکتبنده‌کی تحصیلی محدود ایدی. مع مافیه چوجغك قابلیتیله متناسب بر صورتده اکمال تحصیلی ایچون عائله‌سنك وقوف وقدرتی ده مفقود ایدی.

استانبولده وسائط تحصیلیه‌دن محروم قالمش اولان بر چوجق، وارنه‌ده اکمال تحصیل ایچون نه‌قدر چاره‌جویانه تشبثاتده بولنسه ینه مقصدینه نائل اوله‌مازد. باخصوص بوندن اوتوز بش قرق سنه اولکی وارنه‌یه دکل، حتی استانبوله ارجاع نظر دقت ایدیله‌جك اولور ایسه اسباب تحصیلیه‌نك غایت ندرتی کوریلور.

اوزمانلر مکاتب رشدیه هنوز تأسس ایتمش و محله مکتبلرندن آزفرقلی بر حالده ایدی. حال‌بوکه وارنه شهری آندن‌ده محروم ایدی. دها نوبت تأسس اورایه کلمه‌مشیدی. اویله بر زمانده، وارنه‌ده متمکن بیچاره بر عائله ایچنده پرورش یاب اولان

(عمر) ك استعداد فطریسی لایقیله فرق وتقدیر ایدیله‌مه‌مش وتحصیلی ایچون تسهیلات کوستریله‌مه‌مش اولمسندن دولایی مؤاخذه اولنه‌ماز.

واقعا چوجغك کندی تعریفی وجهایله «میزاب قلمندن جریان ایده‌جك سلسبیل معرفتله عالمی سیراب ایلیه‌بیله‌جك بر قابلیتی حائز» بولنمسنه نظراً اکر استانبولده ادارهٔ‌جه مظهر رفاه اولمش واحوال وقته کسب وقوف ایلمش بر فامیلیا آرهسنده یتیشوب بویومش اولمسنه طالعی یاور اولسه‌ایدی دها قدری بالا بر داهی، دها عالی نظر بر شاعر اوله‌جغی شبهه‌سز ایدی.

(عمر) مرتبهٔ قصوای اشتهاره واصل اولدقدن صوکره یازدیغی بر اثرده دییورکه: «تفوق، تعلی فکری لازمهٔ خلقتمدر. فقط نه چاره‌که ایستدیکم کبی تفوق، ایستدیکم کبی تعلی ایچون وسائل بولمغه موفق اوله‌مدم. قرین توفیق اولمش اولسه ایدم سز بنی شمدی دها چوق عالی کورر ایدیکز.»

خلقةً تفوق ، تعلی داعیه‌سنده بولنان (عمر) وارنه‌ده برمدت برادری محمد سالم افندیدن بعض اوفاق تفك کتابلر اوقویه‌رق ترجحه قرائتی کورکی کبی ایلریلتدکدن صوکره او زمانلر شهر مذکورده حسن خطیله مشهور ومدرسه نشین اولان مدرس مفتی زاده عبدالحلیم افندیدن ثلث ونسخ یازیلرینی اوکرنمکله مقدمات علوم عربیه‌یی تحصیل اتمکه باشلامشیدی .

دایه‌سی قلایجی احمد اغا ایله والده‌سی محله مکتبی خواجه‌سندن یازی مشقی آلمسنی وهر زمان خانه‌ده قلمنی التزام ایتدکلری حالده چوجغك استعدادینی فرق ایدن قرداشی سالم افندی ، اوته‌کیلرك اصرار نابجالرینه قولاق آصمیوب الندن طوتدیغی کبی مدرس موماالیهك نزدینه کوتورمش وخلقهٔ شاکردانه قبولنی نیاز ایلمشدر .

وارنه شهرنده رشدیه مکتبی تأسیس ایدیلوبده مدرس عبدالحلیم افندی معلم ثانی انتخاب ونصب

ایدیلنجه‌یه قدر (عمر) ه حسن خطدن اجازت واجازتله برابر «خلوصی» مخلصنی ویرمش وبراز عربیات تعلیم ایتمش ایدی. (عمر خلوصی) تحصیل علومدن زیاده حسن خطجه تفوق وتشهر ایتمکده بولنیور وعائله‌سی خلقندن دخی دائما اویولده تشویق اولنیوردی.

عمر برمکتوبنده دیمشیدیکه: «برزمان وارنه‌ده بکا (خطاط خواجه) عنوانی ویرلمش ایدی. ثلث، نسخ یازیلریله خیلیجه اوغراشمش، حتی آرقداشلرم اولان چوجقلرله برابر اجازت دخی آلمش اولدیغم جهتله بکا «خطاط» دیمکده اولدقجه معنی وار ایدی. فقط «خواجه» دیمك نیچون ایدی بیله‌مم! نصل بیله‌یم‌که اووقت شاکردلك عالمنده هنوز اثبات وجود ایتمکه باشلامش ایدم. بن اوزمان (ناجی) دکل ایدم. «عمر خلوصی» ایدم. آکلایورسکز یا! خلوصی خطاطلق مخلصمدر. بتون یازدیغم لوحه‌لره بو مخلصی قور ایدم، آیت

بر کنار اولمامق اوزره یازدیغم بر مصحف شریفده دخی «عمر خلوصی» امضاسی واردر . »

(عمر) اوزمانه بدزمنه یازدیغی اشبو مصحف شریف ایله برقصیدهٔ امالیه بیك بشیوز غروش هدیه ایله طالب ظهور ایتدیکنی مشاهده ایدنجه زیاده سیله سویمنشیدی . کندیسی بنه او مکتوبنده دیبورکه : « خط جلی ایله کوزل بر (الکاسب حبیب الله) یازدیغم کبی کوزللك تقدیر عظیمنه مظهر اولور ایدی . اوزمان بنده‌کی افتخاری سیر ایتملی ایدیکز . نجه دنیاده فضیلت وار ایسه خطا طلقدن عبارت ایدی . آرقداشلرمدن هیچ بریسنك بنم قدر کوزل یازی یازه‌میه‌جغنی دوشوندکجه افتخارم صوك درجه‌لره قدر وارر ایدی . اما یازدیغم شیئك معناسنی بیلمیور ایتشم . اوراسنی کیم دوشونه‌بیلیور . هنرمك بنی بویله عالی بر موقعه چیقاردیغنی کورر ایسه‌م بونده دها زیاده مهارت کسبنه چالشمقلغم طبیعی دکلیدر ؟ « اوغلم ! بویله

خط طاقله ایش بتمز. اوقو اوقو! عالم اولمغه چالیش!»
نصیحتنی ویرنده یوق. بن متصل هندسه ایله
جلی یازیلر یازمغه چالیشیوردم. بروار رسم ایتدیکم
وقت کاسه‌سنه قاچ نقطه معتدله قونامق لازمکله‌جکنی
دوشونیوردم. خطاطلغه اولان مراقمك درجه‌سنی
اکلایکزکه کیجه اویقویه یاتدیغم وقت صاغ الی کمال
احترام ایله باشمك التنده‌کی یاصدیغك اوستنه قور
ایدم. دست هنرورم صباحه قدر اورادە استراحت
ایدر، کوندوز اولنجه بکا اولکندن کوزل یازیلر
یازار ایدی. بوصورتله مشغولیتمك قسم اعظمی
خطاطلغه منحصر اولدی. امثله، بنافلرنده اوقور
ایدم اما انلرك عندمده اوقدر اهمیتی یوق ایدی.
آزلق خطاطلغمی هرکسه طانتدیغم بر زمانده
ایدیکه برکون حاضر بولندیغم بر مجلسده مکتب
رشدیه‌یه حسن خط معلمی تعیین اولنمقلغی مناسب
اوله‌جغنه دائر سوز جریان ایدیور ایدی.
بونده حضارك برینی غایت جدی بر طور ایله

یوزمه باقه‌رق «افندم! بز نقاش ایستمیورز!» دیمسونمی؟ بولافیردیدن اوقدر متأثر اولدم که همان آتشلر ایچنده قالدم. اوکوزلم خطاطلق او، انده کوزمدن دوشدی. آرتق کمال اقدام ایله درسه چالشمغه باشلادم.»

(عمر)ك خطاطلق حکایه‌سندن دخی اکلاشیله‌جغی وجه ایله او آدمك بو دوغری سوزینی ایشیدوبده متأثر اولدیغی زمانه قدر سعی وغیرتی حسن خطه مصروف وفضیلتی ینه آندن عبارت ایدی. فقط اودقیقه‌دن اعتباراً کمال شوق وغیرت ایله تحصیل علومه ابتدار وبو جهتله‌ده اقراننده‌ن آشاغی قالمیوب حتی برمدت صوکره هنوز برمعلمدن کورمه‌مش اولدیغی کتابلری بعض امثالنه اوقوتمغه موفق اوله‌جق درجه‌ده کسب اقتدار ایلدی.

«عمر خلوصی» برطرفدن مدرس مفتی‌زاده‌نك درسلرینه دوام وتحصیل کمالاته جداً جهد واقدام ایدیورو وبرطرفدن‌ده النه کچن باشقه کتابلری دخی تتبع ایلیوردی.

بونك درسلرندن استغنا حاصل ایدنجه نفس وازنه لی مشهور جلیل اوغلی خلیل افندیدن علوم عربیه جه تحصیلاتنی اکماله باشلادی. درس خارجنده ادبیات عربیه ایله ده اشتغال ایدییوردی. شعر سویله مك ایچون کندیسنده استعداد فوق العاده کوزییور ایدی اما بر دزلو سانحاتنی نشره جسارت ایده میوردی.

او صیره ده مملکتندن سیاحته چیقمش وطالعنك اوضاع معکوسهٔ تحمل فرساسندن اوصانوب بیقمش حضمنصورلی «خواجه حافظ محمود افندی» نامنده بر شاعر قلندرسیرت، وازنه یه کلوب اختیار اقامت ایله مشیدی. بو غمدیدهٔ روزکار، حقیقةً بر شاعر شیرین کفتار ایدی. «عمر» بك قولای بو دفینهٔ عرفانی بولدی. بك خواهشله استفاده یه قویولدی. زواللی شاعر شهرده ایستك ایدنلره فارسی اوقودییور و آنلرك معاونتی وبعض قدرشناسلرك صحابتی سایه سنده کچینیوردی. حافظ محمود افندی «عمر» ه کلستان اوقودمغه،

باشلادی . ایشته بو صیرده ایدی که کتب ادبیه ایله زیاده اشتغال ایتمکده بولنان (عمر)ك الله عزیز افندینك « مخیلات » نامنده‌کی کتابی کچوب کمال شوق ایله مطالعه ایلمش و آنده « قصهٔ ناجی بالله وشاهده » سرلوحه سیله مندرج حکایه‌یی اوقویجه ﴿ناجی﴾ نامنی پك بکنه‌رك اوساعت کندیسنه مخلص ایدنمشدر .

مرحوم « ناجی » بوفقره‌یی مدحت افندی حضرتلرینه یازدیغی بر مکتوبده بویله‌جه حکایه ایتدکدن صوکره دیبورکه « شایان دقت دکلیدرکه مخلصم دخی بنده بر استاد سخنك یادکاری اولمق اوزره بولنیور ؟ کندی یادکار شبابم، اثر مقبول انتخابم اوله‌رق طوریبور .

او صیره‌ده انشاد ایلدیکم برغزلك نهایتنده بو حقیقتی شو وجه ایله کوسترمش ایدم :

کرچه ناجی برسخن پیرایه شاکرد اولمدی
لیك نظم دلکشی حقا که استادانه در

وارنه‌ده بر ناجی بولندیغی مؤخراً بعض آثار شعریه‌مدن، خصوصیله طونه غزته‌سنه کوندرمکدن چکنمه‌دیکم ورقه‌لردن بیلنـدی . وارنه اهالیسی نی «ناجی» نامیله یاد ایلمکده بر خیلی مدت تردد کوستردیلر ایسه‌ده صکره‌دن آلشمغه باشلادیلر . »

مرحوم سراج علی بکك کوچك اوغلی اولان (عمر خلوصی) وارنه‌ده نامنی بوصورتله (ناجی) یه تبدیل ایلدی.

مشهور قواللی خواجه حسین افندی هرسنه شهور ثلاثه‌نك حلولنده شهر مذکوره کیدر وقربان بایرامنی کچیردکدن صوکره ینه استانبوله عودت ایدردی .

«ناجی» نك قابلیت فطریه‌سنه حیران اولانلرك بریسی‌ده خواجهٔ مشارالیه ایدی . ذاتاً وارنه‌ده «ناجی» یه یالکز اقرانی دکل بتون مملکت اهالیسی حتی خواجه‌لری بیله ثناخوان ایدی. (ناجی) هانکی عامه‌کسب وقوف ایلمش ، هانکی کتابی اوقومش ایسه

همسنك يالكز مقدمه‌لرینی خواجه‌لردن كورمش و نتیجه‌لرینه تتبعات ذاتیه‌سیله دسترس اولمشدر .

حتی شاعر محمود افندیدن «كلستان» اوقودیغی صیره‌ده كیجه‌لری دیوان حافظی تتبعه باشلایوب سعی وثباتی سایه‌سنده و آز مدت ظرفنده اكماله موفق و مؤخراً خواجه‌سنه ثمرهٔ تتبعاتنی كشف وارائه ایدنجه پك بیوك بر آفرینه مستحق اولمشیدی .

« ناجی »نك تحصیل علم ومعروفت یولنده‌كی فرط سعی وغیرتنی وكمال استعداد وقابلیتنی تقدیر ایدنلردن ــ مثلا متحیزان مملكتدن حاجی حافظ افندی كبی ــ بعض ارباب همتك رأی وسوقی ایله مكتب رشدیه‌نك معلم ثانیلكنه انتخابی حالا ادرنه ولایت جلیله‌سی والئ والاشانی بولنان ابهتلو دولتلو عبدالرحمن پاشا حضرتلرینك وارنه سنجاغی متصرفلغنده بولندقلری اوانده یعنی ١٢٨٤ سنهٔ قمریهٔ هجریه‌سنده وقوعبولمش ایدیكه ناجی

او زمان هنوز اون طقوز یاشنده خط آوز بر نوجوان ایدی .

بو شاعر شیرین زبان، مکتب مذکوره معلم ثانی نصب اولندقدن صوکره حلول ایدن سال جدیدك تبریکنی متضمن تعمیه‌لی بر تاریخ سویلیوب پاشای مشار الیه حضرتلرینه تقدیم ایلمش و بر صورت مشوقانه‌ده مظهر تلطیفات و تقدیرات اولمش ایدی. تاریخ مذکورك خاطرده قالان مقطع بیتی شو ایمش:

باغ هنرده بر چیقار ناجی بو تاریخ لطیف
پاشای چاکر پروره مسعود اوله سال جدید
١٢٨٤

«ناجی» بالاده اسمی ذکر اولنان قواله‌لی خواجه حسین افندیدن دخی — وارنه‌ده بولندقجه بین العیدین — تلخیص ایله عروض اوقومش و عروضك هر بر بحرینه برر بیت عربی سویله‌یوب خواجهٔ مشار الیهك مظهر ساباش عظیمی اولمشدر .

قوجه ناجی ، کرك اشبو ابیات عربیه‌یی ، کرك اشعار سائره‌سنی مؤخراً بکنمدیکندن میدر ؟ نه‌در . — بونلری تفریق ایتدکدن صوکره — همان کاملاً ییرتوب محو ایلمشدر . بونلردن تفریق ایتمش اولدیغی قسمی مؤخراً رساله شکلنده نشر ایتمش و طونه مطبعه‌سنده طبع ایدلمش اولان (ترکیب‌بند) ی دخی دست تعظیم ایله یادکار بولنمشدر .

خواجهٔ مشار الیهدن تلخیص ، فلان اوقودیغی زمان ، وارنه حکومتنك موظف ترجمانی بولنان والسنهٔ شرقیه‌یه آشنا اولان دقومیانوه افندی دخی علوم عربیه تحصیل ایتمکده ایدی . موما الیهك رفاقتندن استفاده ایتمك امل ترقی جویانه‌سنده بولندی . فقط انسزجه اوقومغه باشلادی . طعن وتشنیعه هدف اولدی . خلقه مماشاة اغورنده بك مصیب اولان بوفکرندن موقتاً وازکچمکه مجبور اولدی .

(ناجی) وارنه‌ده تحصیل علوم ایتدیکی زمانلرده ضرورت الچنده یاشایوردی . بوحال تنکی‌ده درسه

چالیشه‌یوردی . زیرا دایسی احمد اغا دخی غائلهٔ جهان فانیدن بیقمش و پنچهٔ زور آور اجل زوالی قالانجی‌نك اوجاغنی یيقمش ایدی .

«ناجی» نك بیوك قرداشی محمد سالم افندی مدار معیشت اولمق فکریله بر عطار دکانی آچمش وفقط بودکاندن درجهٔ مأموله‌ده استفاده ایدیله‌مدیکندن دولابی — بر انا ، ایکی اوغلدن عبارت — بوکوچك عائله‌نك چاشنئ شیرین دماغنی قاچمش ایدی .

برکت ویرسونکه بعض خیرخواهانك سوق ودلالتیله (ناجی) رشدیه مکتبنه معلم ثانی نصب اولندی‌ده بونلرك اداره‌جه براز نفس آلمرینه امکان حاصل اولدی . بوصورتله التی یدی سنه مرور ایلدی . مدت مذکوره ظرفنده بوفامیلیانك احوالنده هیچ براثر تبدل وقوعبولمامش وناجی‌ده مکتبده تدریسدن ، خارجده تحصیلدن فارغ اولمامش ایدی . تجربه ، تتبع ایله توسیع دائرهٔ معلومات وتحصیل ، تفحص ایله تزیید مقدار مکتسبات ایلیور وطبعنده فیضان ونظمه میلان کوردکجه شعر سویلیوردی .

وقتا که حالا خارجیه نظارت جلیله سنه شرفبخشا، دولتلو سعید پاشا حضرتلری متصرفلقله وارنه‌یه واصل اولدی . مراقلی بر مأموره یاقیشه‌جق صورتده مملکتك و مملکته متعلق هرشیئك احوالنی تدقیق ایتمك املنده بولندی . اجرای تفتیشات ایتدکلری صیره‌ده مکتب رشدیه‌یی دخی گزمشلر ومشاهده ایلدکلری اثر انتظامدن وشاکردانك طرز سلام وکلامندن اوراده برمعلم مقتدر موجود ایدوکنی سزمشلر ایدی. مؤخراً حضور والای قدردانیلرینه تقدیم ایدیلان «معلم ناجی»نك گنجلیکیله برابر درجهٔ مکتسبات ومعلوماتی اکلانجه حقنده هر درلو التفات وتلطیفات دلنوازانه‌یی ارزان وایسته‌دیکی زمان دائرهٔ مصاحبتلرینه لاابالیانه داخل اوله‌بیله‌جکنی ده اخطار وبیان بیورمشلر ایدی .

«ناجی» تکرر ملاقات وتعاقب التفات ایله مشار الیه حضرتلرینك دائرهٔ علیه‌لرینه انتساب تام پیدا ایلمش ایدی. شیمهٔ کریمهٔ قدرشناسی اقتضاجه حقنده

بیدریغ بویوریلان آثار توجه دلشکارانه‌یه قارشی عرض شکران تعظیمکارانه‌ده بولنان «ناجی» دائما برطرز لاابالیانه‌ده، پاشانك نزد والالرینه کیرر چیقار واطوار مردانه وگفتار سربستانه‌سیله دائرهٔ مشار الیهایه منتسب بعض ارباب حسدك جانلرینی صیقاردی .

مشار الیه حضرتلری «ناجی»یی هم تقدیر، هم ده تجربه ایتمشلردی. بعض محررات خصوصیهٔ آصفانه‌لرینی کندیسنه یازدیرمغه باشلامشلردی .

مسئله‌ٔ زائله‌نك بدایتنده مشار الیه حضرتلری وارنه متصرفلغندن طوغلجی سنجاغی متصرفلغنه نقل مأموریت ایتدکلری زمان، معیت علیه‌لرنده بولنمق وکتابت خصوصیه‌لرنده استخدام اولنمق اوزره (ناجی) یه تکلیف رفاقت ایتمشلر ومرحومك معلملکدن استعفا ایدوب بوصورت عزیمته موافقتده بولنمسی حسبیله ظهور حربدن تام برماه مقدم طوغلجی یه برلکده کیتمشلردی .

«معلم ناجی» بوخدمت کتابتی قبول ایتدکلرنده

برابر باشنده‌کی یشیل صاریغی و آرقه‌سنده‌کی عبا جبه‌یی چیقارمه‌دی. سعیدپاشا حضرتلری دخی کاتب خصوصیلرینك مشرب مربستانه‌سنی بیلدکلری جهتله تبدیل قیافت ایتمسنه لزوم کورمه‌دیلر.

مشارالیه حضرتلری طوپجی کبی سرحدلرلو بر مملکتده وحرب حالنده فعلاً حرکت ونده‌قدر التزام غیرت اولنمق لازم کلورایسه اول وجه ایله بذل همت واظهار متانت ایتمشلر ایدی. مرحوم ناجینك افادات واقعه‌سنه نظراً پاشا حضرتلری اڭ تهلکه‌لی محللرده بی پروا کزه‌کدن و آتشلر آره‌سنده طولاشمقدن قطعاً احتراز ایتمه‌جك قدر جسورانه حرکتده بولنور وکندیسی‌ده مشارالیهی سایه کبی تعقیبه مجبور اولورامش.

الجاآت حربیه مبنی قصبهٔ مذکوره تخلیه ایدلدکدن صوکره مشارالیه حضرتلری طرنوی سنجاغی متصرفلغنه تحویل مأموریت ویناجی ایله برلکده وسیکبارانه بر صورتده اوراده عزیمت

ایلمشلر و بر مدت صوکره «عثمان پازاری» جهتنه رجعت و فرقهٔ عسکریه ایله توحید حرکت ایتمشلر ایدی.

ناجی نقل ایدردی که «اوراده چادر ایچنده اوطوره‌مقدن و دشمنك حرکاتنه ترصد بولنمقدن او صاتوب بیقدم، بر کون جانم صیقیلیوردی. دشمنی کشف و ترصد ایچون بر سواری مفرزه‌سی سوق اولنیوردی. همان بر آته بندم. مفرزه ایله برابر کیتدم. الده چاتلاق بر باستون، باشده پارلاق بر دیوید وار ایدی. ساعتلرجه طولاشدق. بر یرده دشمنك بر طابور عسکرینه تصادف ایتدك. او دقیقه‌ده بر عسکرلرده، بر ده کندی حالمه باقنجه عقلم باشمه کلدی! شمدی طرفین تعاطئ مرمیاته باشلارلر ایسه بن نه یاپه‌جغم؟ شو ساده دلانه حرکتمه بنده تعجب ایدییور و سواریلرك یاننده کیدییوردم. هله سلاح استعماله لزوم کورلمدی. سالماً اردوکاهه عودت ایتدك.»

«ناجی» سعید پاشا حضرتلریله برابر موقع
حربیه‌یی طولاشه‌رق وارنه‌یه عودت ایتدیکی زمان
والده‌سیله برادرینی تلاش عظیم ایچنده بولمشیدی.
چونکه عثمان پازاردن وارنه‌یه کلن مهاجرلر،
ناجینک وقوع وفاتنی روایت ایتدکلرندن بیچاره
انا، اوغل پک متأثر بولنیورلردی. (ناجی) یی
کورنجه فوق‌الحد سویندیلر. یالکز برکیجه برلکده
بولندیلر. «ناجی» ایرته‌سی صباح یکرمی سنه‌دن
بری ایچنده یشامش بویومش اولدیغی وارنه‌شهرینه،
یاران قدیمنه قطعیاً وداع ایدیور ومشارالیه
حضرتلریله برابر وطن اصلیسنه کیدیوردی.
ناجینک استانبوله عودتی اوزرینه وارنه‌ده دوام
اقامتی عبث کورن والده‌سیله برادری سالم افندی
دخی پاره ایتمه‌ین شیلری آته‌رق ولزومسز اشیایی
صاته‌رق برهفته صوکره درسعادته عودت ایتمشلر
ایدی. والده‌سی استانبوله عودتلرینی متعاقب
اسکیدن قالان قیرپینتی دوکونتی ایله جبالی طرفنده

بر خانه جك استیجار ایلمش وحتی اوزمان مرحوم ناجی ده اوزایه کاوب بر کیجه قالمش ایدی. «ناجی» استانبوله کله‌لی اسکدارده سعید پاشا حضرتلرینك خانه‌لرنده اقامت ایدییوردی.

مشار الیه حضرتلری اوصیره‌ده «یکیشهر فناره متصرفلغنه نصب و تعیین بیورلمش اولدقلرندن ناجی‌یی استانبولده بر اقیوب برلکده کوتوردیلر. (ناجی) یکیشهردن حظ ایتمشیدی. طبیعت شعریه‌سنده بر جوشش پیدا اولمشیدی. خدمتی مفقود دینیله جك درجه‌ده آز ایدی. آنکچون آشنایان جدیدیله شاعرانه یشایور وصبح ومسا «کوستم» نهری کنارنده ایسته‌دیکی کبی طولاشییوردی. بر مدت بویله آزاده سرانه یشادقدن صوکره پاشا حضرتلری ناجی‌یی محکمه کتابتنه نصب وتعیین ایتدیردی.

«ناجی» مدحت افندی‌یه یازدیغی مکتوبلرده دییورکه: «برزمان یکی شهر فناره کیتمش ایدم. اوزاده نه ایشم وار ایدی. بیلیرمی‌یم؟ نه ایسه کیتمش ایدم. آز

قالدی کله‌میه‌جك ایدم . سببینی صوره‌جقسکز ؟
رجا ایدرم. صورمیکز اوزون کیدر . شهرده بر
مدت قلنـدرانه وقت کچیردکدن صـوکره هیچ
اومدیغم برطرفك تنسیب والتماسیله آچیق یشیل
صارقلی، صولوق صاری عبـالی برجنـایت کاتبی
اولمیه‌یم‌می ؛ کلـکز سزکله برابر بر «سبحان الله»
چکه‌لم، بوتکلیفمی غریب کورمیکز. چونکه بیلەم
نه‌دندر. ناجینـك جانیلرله اوغراشمسی مناسبت
آلمیه‌جغی اعتقادنده بولنه‌جغکزی ظن ایدیـورم .
بومأموریتی ایفا اثناسنده — جناتجیلك نه‌در بیلمدیکم
جهتله — بك صیقیلیر ایدم . «بن بوایشك رجلی
دکلم» دیه چکلملك ده‌فنا! بزی اومأموریته قویان بر
ایکی کونلك ولی نعمتی همان اوتاندرملی می‌یا ؟
چاله قلم چالشـملی. او وقت محکمه‌لرده آیریجـه
مستنطقلرده یوق ایدی . استنطاق ایشی‌ده بنده.
کزی تضییقه مأمور ایدی. باشلادق ارباب جنایتی
استنطاقه ! مثلا برحریفك ایکی اوغلی واز ایمش،

برده قزی . اوغللرندن بریسی بیلمم نه ایچون همشیره‌سنی اولدرمش . شویله اولمش ، بویله کتمش . آزتق بزم زواللی قلم هر کون صحیفه‌لر طولوسی استنطاقلر یازییور . بن ایسه :

تخلیصنه بوقمی بر دعاجی ؟
جانیلر ایچنده قالدی ناجی !

بیتنی لعنت یرینه اوقویوب طورییورم .»

«کله‌لم (کوستم) کنارینه :

اوراده تصادف ایتدیکم خوشخرامان نامهربان بکا بر خیلی شعر سویلتمشلر ایدی . بونلر جمع اولنسه بر مجموعهٔ عاشقانه میدانه کلیر . مثلا بر صباح تنهاجه نهرك ساحلنده طوروب جریانی سیر ایدرکن خاطرمه بریسی کلمش ده :

او سرو دلکشك مجری ایدردم آستانی نظاهر
کنار شهرده بکمزدم اوبله کوستم اولسه‌م بهر

دیيوردمشم. بو بیت شهرده‌کی سانحاتمك الڭ عادیلر-
ندن، الڭ زوزجه‌لرندن عد اولنور . کوزلری ده
واردر. اوزانك کوزلری بونلری همان بندن اعلی
بیلیرلر . »

«ناجی» یکی شهر فساده ایکن تبدیل قیافته
مجبور اولدی . محکمه کتابتنده بردرلو دوام ایده-
مدی ، استعفا ایتدی . استانبولده کیلره آزه صیره
مقدار کافی پاره کوندرر ، اداره‌جه صیقینتی چکد-
یرمز ایدی. (ناجی) استعفا ایتدکدن ایکی اوچ کون
صوکره سعید پاشا حضرتلرینك استانبوله عودتی
لازم کلمشیدی. اورادن آیرلمق ایسته‌میوردی.فقط
مشارالیه حضرتلری کندیسنی برافیوب استانبوله
کتیردی. اناطولی‌ده بعض طرفلرك تفتیشاتنه مأمور
اولنجه ینه برلکده کوتوردی .

بو مأموریت طقوز ماه قدر دوام ایتمش و
«فرات» وادیلرنده، دیار بکر اووالرنده، ارضروم
طاغلرنده ناجینك صبر وتحملی بیتمش ایدی .

ناجی دیمشیدی که :

«بومأموریت حلب، دیار بکر، معمورة العزیز سیواس، ارضروم، طربزون ولایتلرینک بعض جهات مهمه‌سنی طولاشمقدن عبارت بر غریب سیاحت ایدی که طقوز آیدن زیاده امتداد ایتمش ایدی. بونی تمامیله نقل ایده‌جك اولسه‌م بر کتاب یازمقلغم لازم کلیر.»

کندی تعریفاتی وجه ایله اشبو سیاحت غریبه‌دن عودتنده فامیلیاسی اعضاسی اولان والده‌سیله قرداشی سالمی برکرا اونده اوطورر بولمش ایدی. استانبولده لاابالیانه کزمکه باشلادی. آنجق اوچ درت کیجه‌ده براوه کلیر، والده‌سیله برادرینه عرض دیدار ایدردی. هر کیجه اوه کلمسی لزومنه دائر ایراد ایدیلان سوزلری کأن لم یکن عد ایدرك جولان بی قیدانه‌سنده دوام ایلر ایدی.

(ناجی) دها برچوق وقت بوجولان قلندرانه‌ده دوام ایده‌جك ایدی. برکت ویرسون بر آززمان صوکره

سعید پاشا حضرتلری جزائر بحر سفید ولایت جلیله‌سنه والی نصب بیورلمش اولدقلرندن ناجینك کریبان پریشانیسندن طوتوب مرکز ولایت اولان ساقزه کوتوردی.

(ناجی) ساقزده «ممیز» نامیله مکتوبی قلمنه مأمور اولدی. مشار الیه حضرتلرینك خارجیه نظارت جلیله‌سنه تحویل مأموریت ایدوبده درسعادته عودتلرینه قدر اوراده وبو خدمتده بولندی. ناجی بو مأموریتده ایکن ابتدالری پك زیاده اکلنیر ایدی. فقط صوکره بو اکلنجه جان صیقینتی‌سنه تحول ایدر کبی اولدی. چونکه اوراده بولنان بعض ارباب اختصاصك عبودیت فوق العاده‌سنی لازم کلن محلله عرض ایچون کندیسنك قلمنه مراجعت اولنیوردی!!.

جزیره‌ده بولندیغی اثناده «ترجمان حقیقت» خزینه‌سنه کوندردیکی «شام غریبان» و «قوزی» و «وادئ نصیبین» کبی آثار عالیهٔ ادبیه‌سیله

جهان ادبیاته قارشی عرض اقتدار ایلمش ویك پارلاق التفاتلره ، پك بیوك تشكرلره مظهر اولمش ایدی .

(ناجی) ساقزدن استانبوله عودتنی متعاقب نظارت خارجیه ده مكتوبی قلمی خلفاسی میانه ادخال ایدلدی .

والده سی ، جبالی قربنده سبوزیقوس محله سنده مؤذن سوقاغنده بر اوفاق خانه آلمشیدی . كندیسی ده آشیانهٔ مادره صیغیندی . اولكی قلندرانه جولانلر آره صیره ینه وقوعبولیور و «ترجمان حقیقت» ده رنكین رنكین شعرلری ، طاتلی نثرلری نشر اولنیوردی .

مؤخراً سعید پاشا حضرتلری برلین سفارت سنیه سنه مأمور اولدقلری اثناده دخی ناجی یه تكلیف رفاقت ایتدكلری حالده قبول ایتدیرهمدیلر .

«ناجی» اوته دنبری نشریات ایله مشغول اولمق ایستردی . مشارالیهك «برلین» ه عزیمتنی متعاقب

مأموریتندن استعفا ایتدی. ذاتاً مدحت افندی حضرتلری «ترجمان حقیقت» ك قسم ادبیسنی زیر اداره‌سنه آلمق ایچون تشویقات و تکلیفاتده بولنیور ایدی. بو تکلیف مشرب و مقصدینه موافق کلیور ایدی.

مدحت افندی ناجی مرحومه دیورلردی که:

«بن سزده شعر عثمانیجه بیوك بر انقلابك مقلبی، بیوك بر تجددك مجددی اولمق استعدادینی کوریورم. سزه قاووق صاللایورم ظن ایتمیکز. نه بکا صاللانان قاووقلردن خوشلانیورم نه ده کندم قاووق صاللامقدن لذت آلیرم. استانبولمزده آز بچوق پارلامغه باشلایان آدمك محسود جهان و بناءً علیه مبغوض عالم اولمسی موده حکمنی آلمش ایکن ترجمان حقیقتده اعلان اولنسان آثار نفیسه‌کز اوزرینه مقتدای جهان اولمغه باشلادیکزده ینه کیمسه سزه حسد ایتمکه جسارت آله‌میور. نصل جسارت آله‌بیلیرکه علیهکزده بر حرف سویلیه‌جك

بولنسه آنی زد خصوصنده السنهٔ قیمت سنجان درحال اتفاق ایدرلر. »

ایشته ناجی مدحت افندینك بومثللو تقدیراتنه باقهرق تکلیف ایدیلن خدمتی قبول ایتدی. « ترجمان حقیقت » لك قسم ادبیسنی زیر نظارتنه آلدی. غزته فوق العاده رغبت عامه‌یه مظهر اولدی. یومی صاتیشی بیكلری بولدی.

«ناجی»نك (مسعود خراباتی) عنوان مستعاریله غزته‌یه یازدیغی شیلر بك لذتله اوقونیوردی. عالم ادبیاتده پرجوشش ترقی کورلدی. «موسی بن ابی الغازان» ده کوریلان سادکیٔ افاده، متانت افکار، علویت تصور هرکسی حیران ایدیوردی. (ناجی) نامی افاق شهرتك بالاسنده شعشعه نثار اولمغه باشلادی. استانبولك بتون سخنورانی «ترجمان» مطبعه‌سنه قوشیورردی. هرمنتسب ادب ایچون «ناجی» یی زیارت، فریضهٔ انسانیت حکمنی بولمش، حاصلی مرحومك نامی ملك عثمانینك هر کوشه‌سنده دویولمش ایدی.

مدحت افندی حضرتلری (ناجی) یه او مرتبه محبت پیدا ایتدی که یالکز رفاقتیله اکتفا ایده‌مدی. فکر تجردده بولنان قوجه شاعری کندیسنه داماد ایتدی !!.

(ناجی) ترجمان حقیقت مطبعه‌سندن انفکاك ایلدکدن براز مدت صوکره «سعادت» غزته‌سنك هیئت تحریریه‌سی ریاستنی قبول ایتدی. صحائف سعادت، فیض خامهٔ معلم ایله شعشعه‌دار اولدی. اوچ سنه قدر بو ریاستده بولندی. فرانسز لسانی تحصیله عزم ونیت و مدت جزئیه ظرفنده وسعی وثباتی سایه‌سنده اکتساب موفقیت ایلدی.

آثار ادبیهٔ غربیه‌دن انتخاب ایتدیکی بعض پارچه‌لری نظماً ونثراً ترجمه ونشر ایتدی. «امیل زولا»نك (ترز راکن) نام رومانی دخی ترجمه‌یه شروع ایتدیسه‌ده بعض اسبابه مبنی — بعض آثاری کبی — اکماله موفق اوله‌مدی. معلم صفتیله بر مدت مکتب سلطانی ایله مکتب حقوقده بولندی. (ارطغرل)

غازی حضرتلرینك وقایع تاریخیه‌سنی متضمن یازدیغی منظومه‌نك خاکپای حضرت پادشاهی‌یه تقدیم اولنمسی و خلیفهٔ معرفتپرور شوکتلو افندیمز حضرتلرینك طرف اشرف همایونلرندن لطفاً تقدیر بیورلمسی اوزرینه ۱۳۰۷ سنهٔ مالیه‌سی شهر مارتنده «تاریخ نویس آل عثمان» عنوان جدیدی و مستوفی معاش ایله توظیف ورتبه ونشان ایله تلطیف بیورلدی.

اشبو مأموریته تعییننددن بری زمانی تتبع وتحریر ایله کچیریبوردی. بعضاً قرین پدری عطوفتلو مدحت افندی حضرتلرینك بکقوز جوارنده آق بابا ده کائن چفتلکنه کیدر، قروی بر حالده یشامقدن اکتساب ذوق ایدردی.

کچن صوك بهارده رفیق شفیقی کفوری تکیه‌سی پوست نشینی شیخ وصفی افندی حضرتلریله برلکده بروسه‌یه عزیمت و برقاچ هفته اوراده تنزه واقامت ایلدی. استانبوله عودتنی متعاقب کل جامع شریفی

قربنده متمکن اولدیغی خانه‌دن، سلطان محمد جوا-
رنده یکی حمام قربنده اسکی عمارت محله‌سنده
وعمارت سوقاغنده استیجار ایلدیکی حاجی حقی
افندینك خانه‌سنه نقل مکان ایتدی .

بوسنه موسم شتاده کیجه‌لری فاتح مدرسلرندن
خواجه موسی افندی حضرتلرندن علم کلام ،
شرح مواقف ، مرآت اوقومغه باشلامش ایدی .
شهر صیامك ابتداسندن بری مدحت افندی
حضرتلری دخی مسافرةً یانده بولندیغندن مطا-
لعهٔ کتاب، یکدیکره ایراد سؤال وجواب ایله
احیای لیال اولنیوردی. (ناجی) رمضانك یکرمیسنه
دوغری وجودنده راحتسزلك وقابنده خفیف بر
صانجی حس ایتمکه باشلامش ایدیسه‌ده قطعاً اهمیت
ویرمیور ودرسی تعطیل ایتمیوردی .

شهر مذکورك یکرمی بشنجی چهارشنبه
کیجه‌سی تا بصباح اوجاع شدیده ایله مضطرب اولد-
یغندن کوندوز اولنجه بر طبیب جلب ایتدیرمش

و آنك ترتیب ایلدیکی صورتده اجرای مداوانه بدأ ایلمشلدر .

لیلهٔ مذکورهده فوق العاده مضطرب بولندیغی دقیقه‌لرده زوجه‌سنك اشکرینه تأثر اوله‌رق اظهار تلاش نومیدانه ایتمکه باشلادیغنی کورنجه آیت کریمهٔ معلومه‌یی قرائت ایدوب «اهل اسلامك موتدن خوف ایتمیه‌جك قدر قلبلرنده ایمان قوتی موجوددر» کلام دیندارانه‌سیله زواللی قادینی تسکین ایتمشلدر . یوم مذکورده ترتیب مداواته ابتدار اولندقدن صوکره قرداشی محمد سالم افندی‌یی نزدینه جلب ایله قونوشمش و بعض امور بیتیه‌نك تسویه‌سنی اخطار ایلمشلدر . وقت عصره دوغری وجودنده اوشومه‌لك وکوشکلك حس ایتدیکندن قازیوله‌ده یاتمش اویومش . زوجه‌سی‌ده مندر اوستنده براز استراحت ایتدکدن صوکره اقشامك تقربی اوزرینه آشاغی‌یه اینمش ،

(معلم ناجی) پدرینه بڭزر ایمش . مرحوم مشار الیهك پدرینك قیافتی حقنده‌كی تعریفاتنه باقیلور ایسه بو مشابهت تصدیق اولنور . كندیسی اورته بویلو، ككیش اوموزلو، بیوجك باشلی، دكیرمی چهره‌لی، قالینجه قاره قاشلی، الاكوزلو، اینجه قاره بیقلی، شهلا باقیشلی، متبسم ایدی. هنوز قرق درت یاشنده ایكن «ارجعی ...» امر جلیلنه لبیك زن اجابت اولدی.

والده‌سی «فاطمة الزهرا» خانم ١٣٠٩ سنهٔ قمریهٔ هجریه‌سی شهر رجبی اواخرنده ارتحال دار بقا ایلمش و موما الیهانك نعش غفران نقشی ادرنه قاپوسی خارجنده صو ترازوسی یاننده زوجی متوفی علی بڭك نزدینه دفن ایدلمش ایدی .

«ناجی» نك، بیوك قرداشی محمد سالم افندی ایله مدحت افندینك كریمه‌سندن متولده و «فاطمه نكار» اسمنده برقیزجغزی قالمشدر . والده‌سی

وفات ایتدیکی زمان مغلوب اولدیغی تأثراته برحد تعیین ایدیله‌مز وکندیسنه رقت بخش اوله‌جق کدرلی هیچ برسوز سویله‌نیله‌مز ایدی .

تخریب وجود ایدرجه‌سنه اظهار تأثر ایدیور ، عقلنه کان یره کیدیوردی .

بو مأیوسانه جولانلرنده جناب حافظ حقیقی‌نك حفظ صمدانیسی ایله هردرلو قضادن مصون قالمش وفقط شدتلی برصوغوق آلمش ایدی .

یعنی او اضطراب روحانی ، مرض جسمانی‌یه تبدل ایلمشیدی . خسته‌لغی چوق دوام ایتمدی . غایتله حساس ، رقتلی برقلبه مالك اولدیغی ایچون والده‌سنك مزارینه هیچ کیتمدی .

(ناجی) جانلی برتمثال ذکا ، یاخود ذیروح برانموذج دها ایدی . بناءً علیه کندیسنك داعیهٔ تفوق وتعلی‌ده بولنمسی پك بجا ایدی . مرحومك قوهٔ حافظه‌سی حیرت بخش ارباب عقول اوله‌جق

درجه‌ده متین . سویلدیکی شعرلر هپ نوزمین ایدی .

وازنه‌ده، یکی شهرده ایکن سویلدیکی اشعاری، یازدیغی آثاری مؤخراً جمع ونشر ایتمه‌مسی‌ده کیمسه‌نک مادوننده قالماق کبی بر آرزوی متفوقانه‌ده بولنمسندن نشأت ایتمشیدی دنیله‌بیلیر .

عصر گزین حضرت پادشاهی‌نک لوازم مشکورهٔ اهالپروریسی مقتضیاتندن اوله‌رق سایهٔ سعادت پیرایهٔ ملوکانه‌ده بك بیوك، بك پارلاق شان وشهرت وشرف وحیثیت قازاندی. بیچاره‌نك عمری وفا ایتمش اولسه‌ایدی تحصیل وتتبع امرنده‌کی عزم وغیرتنه، شدت ذکا وحصافتنه نظراً ایلروده امت ناجیهٔ احمدیه‌نك مدار مفخرتی عد اولنه‌جق بر علامهٔ دهر اوله‌جغی شبهه‌سز ایدی.

«ناجی» نك داعیهٔ تعلی وتفوقده بولنمسنه قارشی مدحت افندی حضرتلری دیمشیدی‌که «فکر

تفوقی اویله تکبر و تعظم کبی مقدوح کورنلردن دکلم . انسانده بو ادعا اولملیدرکه مسلکنده ترقی ممکن اوله‌بیلسون . بنجه فکر تفوق ایله تکبر آره‌سنده‌کی فرق همان غبطه ایله حسد آره‌سنده‌کی فرقه بکزر . حسود بشقه‌سنده اولانی نفسی ایچون آرزو ایتمیوب مطلقا فقدانی آرزو ایلدیکی حالده غبطه کش اولان آدم بکندیکی شیلرك بشقه‌سنده‌ده ، کندیسنده‌ده اولمسنی آرزو ایتمزمی؟ ایشته فکر تعلی اربابی دخی بشقه‌لرینی چالشمقدن منع ایتمز . فقط کندیسی کیمسه‌نك مادوننده قالماق ایچون کمال سعی و غیرتله چالیشور . »

بنده بوفکرده‌یم . بر آدم آرزوی تفوقده بولنمازایسه مسلکنده مظهر فیض و ترقی اوله‌ماز . بوحقیقتك اثباتی ایچون برهان مجسم . (ناجی) در . شاید قوجه شاعر آرزوی تفوقه مالك اولمسه ، بلاارام تحصیله

سعی واقدام ایتمسه ایدی وارنه‌ده نه‌اوله‌بیلیردی. اولسه اولسه رشدیه مکتبنه معلم اول اولوردی.

حال بوکه کندیسی فکرنده‌کی قوت، طبعنده‌کی علویتك آثار مشعشعه‌سنی نظرگاه انامه وضع ایله قیمت ذاتیه‌سنی تقدیر ایتدیرملك واوقیمتله متناسب برصورتده اکتساب شهرت ایله‌ملك ایستهیوردی. نه‌مقدس آرزو! محضا بوامل تفوق سایه‌سنده عالم ادبیات، کندیسی کبی بر شاعر مجدد، کندیسی کبی بر ادیب مجتهده مالك وهوسکاران علم وادب همت‌خامه‌سیله آچدیغی شهراه ترقی‌یه سالك اولدی. بونی انکار ایده‌میز. متدارانه برصورتده عرض ایده‌یم‌که مرحوم ناجینك فیض قلمندن مستفیض اولانلردن بریده بو محرر عاجزدر.

مشارالیهی ایلك دفعه «حمیدیه» تربهٔ شریفه‌سی اوکنده کورمش ایدم یانمده برذات وار ایدی. بنی ناجی‌یه تقدیم ایتدی. شکرجی حاجی بکرك

دکاننه قدر طاتلی قونوشمرق یوردوك .
اوزمان ترجمان حقیقتـه بنده اثرلر کوندزیور
وحضرت معلمك اخطارات مشوقانه سنه مظهر
اولدقجه افتخار ایدیوردم .

نی سویندیرمك ایچون اولمیدرکه اسممی
ایشیدنجه حقمده بیوك بیوك توجهلر ، بول بول
التفاتلر کوستردی . کندیسی شان استادانه سنی
آرتیرهجق درجه‌ده متواضعانه ادارهٔ لسان ایدیور
ایدی. بنده حقنده‌کی حرمت و محبت فوق العاده می
اثبات ایده‌جك قدر اطوار تعظیمکارانه‌ده
بولنیوردم. اوراده آز لدق. مؤخرا برقاچ دفعه ترجمان
مطبعه‌سنده برلشدك. دهاصوکره (سعادت) غزته‌
سنده برلکده چالیشدق. اوچ سنه‌دن زیاده امتداد ایدن
بو ارقداشلق اثناسنده کندیسنده انسانه شرف ویره‌
جك خصائل حمیده وفضائل عدیده‌دن باشقه برشی
کورمدم .

کندیسی سیلمز ، حقسز کیسه‌نك علیهنده بولنمامش ، کندی علیهنده بولنانلرك هیچ بریسی‌ده حق قازانمامشدر . میانه‌مزده حاصل اولان رابطهٔ محبتی « سعادت » مطبعه‌سنی ترك ایتدکدن صوکره‌ده قطع ایتمدك . اقامتکاهمزك بربرینه اوزاق اولمسی حسبیله صیق صیق کوریشه‌میوردق . فقط او سنزوم کوزلجه بعضاً بکا مینی مینی نوازشنامه‌لر کوندریر ایدی . بنده بعضاً انی زیارته کیدردم . بر دفعه ینه کل جامع شریفی قربنده‌کی خانه‌سنه کیتمشیدم .

قارشی قارشی‌یه اوطوروب سیغاره‌لری یاقدق . خاطرمده دکل ، رجب اغالك‌می ؟ بیلمم کیملك پیشیردیکی کوپوکلی اعلی قهوه‌یی‌ده ایچدك . بکا یکی بر شعر اوقودی . پك ذوقمه کیتدی . همان یوزینه باقوب :

بیکار ایشا ای کل جامیسنك بلبلی ناجی

دیدیرەشیم . چهرۀ بشوشنده طاتلی تبسملر پیدا اولدی. شمدی! افسوس که شمدی! قوجه استاد سخنك آرامگاهی خاك سیاه، فقط نام اشرفنه خاطر ملت آرامگاه اولدی.

مرحوم «ناجی» نك برادری سالم افندی. و خدمتکاری رجب اغا واسطه‌سیله محرر عاجزه کوندردیکی تذکره‌لرك حفظنده بر معنی تصور اولنه‌میه‌جغندن چوغی پیرتیلوب آتلمش، بر قسمی ده اوراق پریشان آره‌سنه قاتلمش ایدی.

بو دفعه اوراق مذکوره‌یی تفریق ایتدم، مرحومك یالکز بش دانه تذکره‌سنی بوله‌بیلدم. آنلرك برر صورتنی بورایه یازدم. بو، بکا مدار انتباه اولدی. کرك آنلرك اصللرینی، کرك بعض ذوات کرامك موجود اولان مکتوبلرینی بر دفتره ربط ایدوب صاقلادم. احتمال که بو یادلغوی عبث

کوزلر بولنور . لکن بنم حسابمه کوزه بیهوده دکلدر .

— ۹ —

نور عینم .

بزم یازیلری اوقومغه تنزل بیوردیغکزدن طولایی برادردن زیاده بنده‌کز ممتدارم . بزی چکلمز بربلادن قورتاردیکز اولکی یولده دوام ایدیله‌جك اولیدی ایشی ترکه مجبور اوله‌جقدم بوده عیب اوله‌جقدی . فقط حقیقتده او عیب بزه عائد اولمیه‌جقدی . برادر طرفندن تبشیر اولنان مساعده‌کزه استناداً بوکره برپاکت دها تقدیم ایدییورز . برادرکز بك افندینك بوبابده‌کی لطفندن ده آیریجه متشکرز . مخلصکز

۲۰ نیسان سنه ۳۰۵ ناجی

— ۲ —

افندیمز .

سنبله لطفاً اوقونمش . بالخاصه تشکر ایدرم . برایکی کوندنبری راحتسزجه اولدیغکزی مع التأسف برادز بندهکزدن ایشتدم . انشاءالله شمدی یه قدر اعادهٔ عافیت بیورلمشدر . دائما صحتده اولکز افندمز .

۲ کانون ثانی سنه ۳۰۵ معلم ناجی

— ۳ —

یانور العین .

مجموعهٔ معلم ایچون رخصت استحصالی قوهٔ قریبه یه کلدی . آلدیغم پیام اخیر مطبوعات اداره سندن صدارته صوك دفعه اولهرق جواب یازلدیغی

خبرندن عبارتدر . بوبابده ابذال عنایت بیوریلورسه پك ممنون اولورم. باقی: تأیید اخوت وعرض تعظیمات .

٢ كانون ثانی سنه ٣٠٦ المخلص

معلم ناجی

— ٤ —

افندمز .

تبریكنامهٔ حكیمانه‌كزی پك بیوك بر افتخار ایله اوقودم. حق عاجزانه‌مده‌كی علو حسن توجهكزه منتدارانه تشكر ایدرم افندمز .

ناجی

— ٥ —

قرة العینم حضرت صلاحی .

سزك مسروریتکز بنی الك زیاده مسرور ایدن حالات مقدسه‌دندر . ذاتاً فکرمز بر ، وجدانمز بر ، یکرو حز .

بو عنایت جلیلهٔ حضرت پادشاهی حقیقةً استحقاق عاجزانه‌مك پك چوق فوقنده اوله‌رق واقع اولدی . جناب حق عمر و شوکتلرینی مزداد ایلسون .

ان شاءالله تعالی ، حق عالیکزده دخی قریباً پك بیوك الطاف شهریاریلرینك ابذال بیورلدیغنی استخبار ایله واصل درجهٔ قصوای مسار اولورم .

حسن توجهکز ، التفاتکز بنم ایچون الك بیوك

مدار مفخرتدر. اکسیك اولمسون. دائم اولکز

قرة العینم ٢ رمضان سنه ١٣٠٨

مخلص مخصوصکز

معلم ناجی

تربهٔ محمود غازی جسمکه آرامکاه

خاطر ملتده نام اشرفك آرامکزین

ایجابات استحقاقنه ایجابنجه اولدیغی حالده [illegible] موجبه

برکره یازیلدقده محضا بر التفات اوله رق اوطه ده قبول ایله

بیورلدی ۵ [illegible] ۱۳۲۲

اون دردنجی عصرك ترك محررلری

برنجی دفتر

احمد مدحت افندی

مؤلفی
مکتب ملکیهٔ شاهانه مأذونلرندن
اسماعیل حقی

طابعی
وطن کتبخانه‌سی صاحبی
اوحانس فرید

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

استانبول

(آرتین آصادوریان) شرکت مرتبیه مطبعه‌سی — باب عالی
جاده‌سنده نمرو ٥٢

١٣٠٨

شرکت مرتبیه
کتبخانه
ومطبعه

مؤلفك افاده‌سی

اقتدارسزلغمه باقمیه‌رق تحریر وتشکیلنه جسارتیاب اولدیغم شو {اون دردنجی عصرك ترك محررلری} نامنده‌کی کتبخانه‌نك انظار تدقیقه عرض وتقدیم اولنان برنجی دفترنده احمد مدحت افندینك رومانلری وآثار حکمیه‌لری حقنده بعض مطالعات ومحاکمات ارائه اولندیغی کبی بونی متعاقب نشر اولنه‌جق دیگر دفترلرنده دخی منیف پاشا، اکرم بك، سعید بك، عبدالحق

حامد بك، شمس الدین سامی بك. ابو-
الضیا توفیق بك، سزائی بك وسائرە
کبی اعاظم ادبامزدن بر حیات اولنلرك
همان کافەسنك آثارندن بحث اولنەجق
وبرنجیسندە اولدیغی مثللو جملەسنك برر
قطعە فطوغرافیلریلە خط دستلری
بولندیریلەجقدر.

مؤلف عاجزك بوندن مقصد احقرا-
نەسی ایسە جناب حق عمر شاهانەلرینی
افزون بیورسون پادشاه مشفقمز سلطان
عبدالحمید خان ثانی افندمز حضرتلرینك

دور کمالاتپرور یلرنده از هر جهت رونما
اولان ترقیات و تجدداتك معارف
وادبیات جهتلرنده دخی اقتطاف اولنان
آثار وثمراتنی وبو حال ترقیکسترانه‌نك
مسببی اولان ادبای کرام وحکمای عظام
حضراتنك مزیات ادبیه وافکار جیدهٔ
حکمیه‌لرینی ارائه ایله بیطرفانه محاکمه
ایدرك دولت وملتـه عاجزانه بر خدمت
مفتخره ابراز ایلمکدن عبارت اولدیغندن
مندرجات اثره متعلق خطیئات، مؤلفك
تجربه‌سزلکنه وعدم بضاعه‌سنه باغشلانوب

مؤاخذات عیبجویانه‌یه قالقشلمیه‌جغنی امید
ایدر و بو تشبثمك حیز حصوله چیقمسیچون
بذل مقدرت ایله ارائهٔ سهولت ایدن
وطن کتبخانه‌سی صاحبی اوخانس فرید
افندی‌یه ایفای تشکره مسارعت ایلرم
ومن الله التوفیق

فی ٢٥ کانون اول سنه ٣٠٦

اسماعیل حقی

ادبیاتك تهذیب اخلاقه وتنویر افکاره
الڭزیاده خادم اولان قسمی «رومانتیزم» اولدیغی
کبی بر مملکتده رومان قرائتنه اولان آرزو
وهوسك تزایدی ایله رومان محررلرینك
تکثری ده — چونکه رومانلر ترقیات بشریه‌نك
بر مقیاسی مقامنده اولوب جمعیتجه حصوله
کله‌جك اولان بالجمله تحولات بونلره‌ده اجرای
تاثیرات ایلدیکندن — اومملکتك ادباً واخلاقاً
مترقی بولندیغنه الڭبیوك بر دلیلدر. آثار ادبیه
وحکمیه‌لرینی تدقیق ومطالعه آرزوسنده بولندیغمز
احمدمدحت افندی رومانجیلغك یالکز اهمیتی دکل،
ماهیتی بیله ندن عبارت اولدیغنی بیلنمدیکی ودها
واضحی، دها طوغریسی عثمانلیلر میاننده هنوز

قرائت مطبوعات معتاد دخی اولمیه‌رق شوراده بوراده عاشق کرملردن عاشق غریبلردن بشقه هیچ بر شی اوقونمدیغی و اوقونه‌جق شیلرده بولنمدیغی بر زمانده بو یولده تحریر آثاره ابتدار ایدوب شوقدر که محرراتنك حسن صورتله تلقی اولنمیچون افکار عمومیه‌نك بردنبره پك یبانجی بوله‌جغی رومانلرله لزوم استیناسنی درك وفهم ایلدکلرندن اول امرده برطاقم حکایه صورتنده یازلمش آثار نشر ایتمکه باشلامشلر وبو اثناده دوچار اولدقلری تعریضاته وحتی کندیلرینه عادی بر رومانجی نظریله باقوب عدم احترامه جرأت ایدنلرك بی ادبانه تجاوزاتنه اصلا عطف نظر اهمیت ایلمیوب مسلك متخذه‌لرینی برصورت غیورانه‌ده تعقیبه دوام ایله بوکون ترکلرك نظرنده ادبیات عثمانیه

شرفبخشا بر محرر مقتدر اولمق اوزره طانمقده بولنمشدر.

محرر مشار اليه تحرير ايتـدكلری حكايه ورومانلرده همان على السويه بر اصول ترتيب وتصوير اتخاذ ايتمش كبيدر؛ بونك ايچون اثرلرينـه وضع نام ايتمسه‌لر بيله ينه هركسك طانيه‌جغنه شبهه يوقدر.

معلومدركه رومان يازمق اصولی اولا بر صنعت ابتـدا ايله Commencement بر انتها Dénouement دن وبرده صورت تصوير وترتيبدن مركبدر. بر رومانك اثنای ترتيبنده بو اوچ نقطه‌دن الك اول نظر دقته آلنمسی لازم اولان انتهاسيدر. چونكه محرر خيلی مدت صرف غيرت ايدرك حصوله كتورديكی بر اثری كوزلجه اتمامه موفق اولمزسـه نقدر حسن

صورتله ابتدا ایتمش وترتیب وتصویرینه نقدر بذل مقدرت ایلمش اولورسه اولسون ینه نظر تدقیق قارئده برحکم موافق استحصالنه موفق اولهمز. فقط صنعت ابتدا بویله اولمیوب برطرز دلفریب ایله باشلامدیغی حالده دخی بر اثر کیت کیده اکمال اولنهرق پذیرای حسن ختام اولهبیلهجکی کبی اصول ترتیبنجه بر طاقم نقیصه کوریلان بر اثر صورت حسنهده اتمام اولنورسه محتوی بولندیغی نقایص اودرجه سوء تأثیری مستوجب اولامز.

ابتدا وانتهانك الك کوزل صورتلری نه اولدیغنه دائر بر قاعدهٔ مطلقه وضعی قابل دکلسهده باشلوجه مقتدر محررلرك بو یولده استعمال ایلدکلری اصوله کوره ممکن مرتبه صور آتیهده جمع اولنهبیلور :

١ ـــ اشخاص حکایه‌دن برینك ویاخود وقعـه‌نك کذران ایلدیکی محلك روحی متعذب ایده‌جك درجه‌ده تفصیلات اعطاسیله توصیف وتعریفیدر که بو اصول ویقتور هوغو ، اوقتاو وفوییه و (هانری دوپه‌ن) کبی مهرهٔ مؤلفینك اختیار ایلدکلری طرز تحریردر. مثلا سفیللرك مقدمه‌سنده اصل حکایه‌یه پك آز مناسبتی اولان معهود پاپاسـلك احوال وعاداتنی ارائه ایچون حصر اولنـان بونجه صحیفـه‌لرك ، (موسیو دوقامور)لك ویاخود (کوچك قونتس) ده‌کی آشچی محاوره‌سنك و(هانری دوپه‌ن)لك آثارندن اولان (پك دلبر trop belle)لك مقدمه‌سـنك نه درجه‌لرده مزعج ونه درجه‌لرده قسوت افزا اولدیغنی اوقویانلر البته تسلیم ایدرلر.

حالبوکه (trop belle)ی لاجل التقـدیر

اوقتاو فوییه کوندرمش اولدیغی بر مکتوبده «بنم یازدیغم روماتلری بعض کیمسه‌لر جان صیقه‌جق درجه‌ده توصیفاتی حاوی اولدیغندن بحثله ذم ایتمك ایسترلر. لکن اشخاصی قارئین نظرنده لایقیله طانتمه‌دن یازیلان رومانلردن نه لذت آلنور بیله‌مم» دیمشدر .

٢ — حکایه‌نك وسطنه دوغری ویاخود الك نهایتنده مهم بر موقعی اشغال ایتمسی لازمکلان وقعه‌نك بردنبره غرابت وتعجبی موجب اوله‌جق صورتده مقدمه مقامنده تحریر ایدلمسیدر . اکثر رومانلرده بو اصوله تصادف اولندیغی کبی مدحت افندی دخی مثلا (آرناوودلر وسولیوتلر) و (حیرت) وباخصوص «ریقالدا» کبی رومانلرنده بو صورتی التزام بیورمشلردر .

٣ — بهارك بر كوزل كونی و یاخود بر مهتاب كیجه‌سی كبی بدایع طبیعیه‌دن برینی تصویر ایله بر صورت شاعرانه‌ده ابتدا ایدر بونلر اكثریا ادبا وشعرا طرفندن تحریر اولنان رومانلردر.

٤ — بردنبره بر مكالمه طرزنده باشلار (آلبردلپی) ایله (پول دوقوقلك) و (ژول‌وزنك) بو یولده یازلمش برچوق اثرلری واردر.

٥ — حكایه‌نك قهرمان وقعه طرفندن اعتراف صورتیله نقل ایدلمسیله‌در.

والحاصل هر مؤلفك بو بابده كندیسنه مخصوص بر مسلك ومشواری وارایسه‌ده اكثریا بر رومانه ابتدا صنعتی بونلردن عبارتدر. مع مافیه صوزمرئیه‌دن ماعدا بر صورتله‌ده رومان تحریری ممكن اولوب فرضا زولانك بر رومانی

بونلرك هپسنه مخالف اولەرق بر غزته بنديله ابتدا ايدر.

صورت ترتيب وتحريره گلنجه : ياژورنال طرزنده محرر بولنور. اوقتاو فوييەنك اكثری اثاری بويولده يازلمشدر. يامكتوب صورتنده يازيلور. ژان ژاق روسونك نوول ئەلوئيزی ايله لودويغ حالەوی‌نك بعض رومانلری كبی. يا هر بربابك وقايعی يكديگرينی متمم اولمق اوزره ترتيب اولنور مدحت افندينك حسن ملاح، چنگی، حيرت و سائر رومانلری بو يولده‌در. ويا بر اسلوب شاعرانه ايله تحرير اولنور، وياخود اثنای تحريرده قارئلری‌دە استشهاد ورأيلرينی استفسار ايدرك يازيلور. اشته اصل مدحت افنديك ترجيح ايتدكلری اصولده بودركه باخصوص عوام ايچون سهولت تفهمی

مستوجب اولدیغی جهتله بزم کبی علوم ومعارفك دها حد کمالنه مواصلت ایده مدیکی محللرده استعمالندن دیکر اصوللردن زیاده فائده حصوله کلور.

والحاصل مؤلفده اشخاص وقعه داخلنده بولنور مثلا لادام اوقاملیا وعلکساندر دومانك (پولین) نامنده کی رومانلری بو صورتله محرردرلر. احمد مدحت افندینك، نتیجه‌سنه کمال شدتله منتظر بولندیغمز «مشاهدات» نامنده کی رومانی ایله (هنوز اون یدی یاشنده) و (فلاطون افندی ایله راقم افندی) حکایه‌سی و لطائف روایات میاننده «محنت کشان» هپ بو یولده یازلمش یعنی محترم محررك کندی یاشندن کچن برر سرکذشتی یازارجه‌سنه قلمه آلنمشدر.

رومانلرده برده صنعت انتها واردرکه هر
مؤلفك تصویر ایتدیکی وقعه‌یه ومؤلفك سالك
بولندیغی مسلك ادبه کوره تحول ایلدیکی
جهتله بوراده دیکرلری مثللو بر قاچ صورتی
عرض ایتمك قابل دکلدر. مثلا انتها صنعتی
محررك ره‌آلیست ویا ایده‌آلیست اولمسنه کوره
تبدل ایدر. اوقتاو فویه (بر صنعتکارك ناموسی)
Honneur d'artiste دیه یازدیغی رومانده
صنعتکاره قاریسی طرفندن اغفال ایدلدیکی
ایچون انتحار ایتدیریورده ره‌آلیست اولان
(کوی دوموپاسان) پیه‌ر ئه ژان Pierre et Jeanne
نامنده‌کی رومانده، والده‌سنك خیانتی بیلدیکی
حالده، اوغلنه جرمنی عفو ایتدیریور، زوجنی ده
بوندن خبردار ایتمیور؛ دیکر ولد نامشروعی ده
ینه برادر مقامنده طانیتیور. حالبوکه والده‌سنك

جرم و قباحتی او غلنجه مشهور دایکن بر کونه فاجعه یه میدان ویرلمامسی بعض ایده آلیست محررلر طرفندن دوچار مؤاخذه اولورسه‌ده بو وقعه احوال حیاتك بر تمثالی حکمنده اولوب اثنای حیاتده ایسه کذران ایدن هر بر وقعه‌نك بر صورت فجیعه‌ده نتیجه پذیر اولمسی بر قاعده حکمنده دکلدر.

کذا بر رومانك هنکام ختامنده مطالعی زیاده‌سیله متأثر ایتمك صنعتی — که رومانجیلر عندنده پك قیمتداردر — رومانجینك دها وذکاسنه کوره تحول ایدر. مثلا مزایاسنه واقف اولمدن برچوق کمسنه‌نك هدف اعتراضاتی اولمش اولان سزایی بکك سرکذشت نامنده‌کی رومانلرینك خاتمه‌سی نقدر صنعتلی ایسه محسن بکك نهایتنده دخی اوقدر اراز صنعت ومهارت اولنمشدر. حالبوکه

سرکذشتی ویاخود محسـنی برده آلیست محرر یازسـه‌یدی دلبره انتحار ایتـدیرمز ومحسنی‌ده اولدیرمزدی. وبوصورتله احتمالکه وقعه‌یی دها طوغری تصویر ایتمش اولوردی.

احمد مدحت افندینك، قارئی الکزیاده مجلوب ودلداده ایدن برفضیلتی اثرلرینك همان کافه‌سنده — روماندن اصل مقصود اولان — منفعت تمدنیه‌نك تمامیله جلوه‌کر اولمسیدر. چونکه هر بر اثرك تحریرندن مؤلفنجه بر مقصد کوزه‌دیلمسی طبیعیدر. ویقتور هوغو اوقدر صرف مساعی ایده‌رك وجوده کتیردیکی (سـفیللر)ینی یالکز بر پاپاسك حالنی، بر آلفته‌نك فحشنی، بر حیدودك اصلاح حال ایتمسنی ارائه ایتمك ایچون تحریر ایتمدیکی کبی (قلودکو)یی ده یالکز بر جانینك صورت قتلنی حکایه ایتمك ایچون یازمدیغی آشکاردر.

اسویفت (کولیوەر Guliwer) نامندەکی
رومانی سروانتس (دون کیشوتی) مولیەر
قومدیلرینی هرکسی کولدیروب اکلندیرمك
ایچون می تحریر ایتمشلردر ؟.

زولا، فەیدو Feydeau، فلوبر Flaubert کبی
مقتدر محررلر رومانلرندە کوستردکلری فحشیاتی
اوقویانلرك طعن وتشنیعنە دوچار اولمق ایچون می
یازمقدەدرلر ! بونلرك کیمی، حقیر وسفیل
کوریلان بر مخلوقی محتاج حمایە بر معصوم
کوسترمك . . . کیمی، مناسبات بشریە پردەسی
آلتندە نقدر چرکین چرکین افعال ایقاع اولندیغنی . . .
وکیمی دە جمعیت بشریەدە باخصوص کویلردە زیادەسیلە حکمفرما اولان فحش و ناموسسزلغك
آنلرجە فقر وضرورت واحتیاجدن نشئت
ایلدیکنی وجمعیت کباردە فعل مذموم مذکورك

عادت حكمنی آلمسی ایسه بر چوق ظریف وشیق موسیولرك بیچاره وضعیف اولان قادینلری احاطه ایدوب صباحت وجهیه‌لرندن، ذکاوت فطریه‌لرندن، استفاده ایله هیچ آرام ویرمكسزین بر طاقم اطوار عاشقانه، انظار مشتاقانه عطف ایلملرندن ایلرو کلدیکنی ارائه ایله جلب دقت وساعیٔ انتباه وبصیرت اولمق مقصد انسانیتپرورانه‌سیله‌در .

اشته مدحت افندی دخی هر بر رومانده بو فکر حکیمانه‌یی دائما درپیش مطالعه ایدرك مثلا ترجمه ایتدکلری رومانلری «غابریه‌لك کناهی» ویاخود «لادام اوقاملیا» کبی هر بر قادین وهر بر ارکك ایچون موجب انتباه بر طاقم حکمیاتی وعبرت آمیز وقوعاتی حاوی اولان آثار ایچندن انتخاب ایتمش وکندی زادهٔ طبعلری

اولان حسن ملاح، یریوزنده برملك وحیرت کبی رومانلرنده ایسه، هرحرکاتنده کار وعملی ظلم وتعدی وجان یاقمق اولان برطاقم ارباب جنایتك الك نهایت پنجهٔ عدالتده انتقام الٓهی‌یه دوچار اولدقلرینی کوسترمکه، غیرت ایتمشلردر.

حسن ملاح حقیقةً عموم عثمانلیلری مؤلفنه تحسین خوان ایده‌جك درجه‌ده مکمل براثردر. واقعا بعض مؤاخذین کرام، عجبا حسن ملاح ویاخود مدحت افندینك ای قارء و ای قارئین خطابلریله مالی اولان سائر رومانلری نه کبی برمزیت واهمیتی حائزدر کبی مؤاخذات فروشلقده بولنورلرسه‌ده شوراسنی بیان ایدرزکه، کندی مقصد و آرزولری وجهله اون سکز یاشنده برچوجغك اون درت یاشنده‌کی بر قزه نصل اعلان عشق ایتدیکنی، واوتوشن قوشلرك ویارنك آسمانك بیلمم نیه بکزه‌دکلرینی

تصویر ایتمك صورتیـله یازیلان برآثر، لطیف اولمقله برابر بومثللو محرراتك حصوله کتوردکلری تأثیرات آنی اولوب بعدالمطالعه بلکه تشویش اذهانه وتغلیط افکاره بیله باعث اولورلر.. بوندن قطع نظر بونلرك تحریریده او قـدر قدرت واستعداده توقف ایتمیه‌رك مشاهیر ادبانك آثار مرغوبه‌لرینی براز دقتلیجه مطـالعه ایله حصوله کله‌بیلیر برمزیتـدر. حالبوکه حسن ملاح ویا حسـین فلاح کبی بر رومان تحریر ایده‌بیلمك کرك مصر وکرك اسپانیا تاریخنی... جزایر اهالیسنك عادات واخلاق قدیمه‌سنی... بررومانجینك مالك اولدیغی نفوذ نظرله‌که — الك مشکوك نقاط مظلمه‌یه بیله دخول ایده‌بیلور — تدقیق ومطالعه ایتمکه وبعده انسانیته عبرتبخش اوله‌جق برطاقم وقایع ایله مزج ایدرك انظار

انتباها مته وضع ایلمك كبی هركسك اقتحام ایده‌میه‌جكی بر مساعیٔ مشكله، بر فطرت وجبلیت ادبیه‌یه مالك بولنمغه وابسته‌در.

واقعا مدحت افندینك رومانلری بسبتون خطادن نقایصدن دخی آزاده دكلدر مثلا سوقاق اورته‌سنده پنجره‌لر آره‌سنده قوریلان عشق كوپریسی‌نك ویاخود پیه‌ترو كبی بر قورصانه اسناد اولنان افكار ومطالعات حكیمانه‌نك بر آز مبالغه‌لیجه كورلمسی وكذا یكدیكرندن بر بغچه ایله فصل اولنمش ایكی اوطه بیننه مربوط بر تلفون خطی واسطه‌سیله — چونكه آلت مذكوره ایكی اوجی ایكی قولاغه موصول اولدیغی حالده بیله كورسسلری غایت یواش نقل ایلدیكندن — ایكی عاشقك تعاطی ایلدیكی صدای بوس ودهانك باخصوص تلفونك بر اوجی اوطه‌نك

دیوارینه مربوط اولدیغی حالده دخی کوش واستماعی امکانك براز افراط ایدلمش اولمسی انکار اولنه‌مز. آثار مذکوره قوتلی واهتماملی بر نظر انتقاد ایله تدقیق اولنور ایسه بونلردن دها زیاده موجب استبعاد واستغراب حاللر دخی کورلمز دکلدر. فقط بومثللو خطیئاتك بر مؤلفك شاننه ایراث نقیصه ایده‌میه‌جکی آشکاردر. قصوردن خطادن بالکلیه مصونیت کیمه میسر اولمشدرکه مدحت افندی‌یه‌ده میسر اولسون؟... الڭ مکمل رومانلرده بعض تصادفتدن استمداده مجبور اولان محررلره صورلسه تصادفات مذکورەنك حقیقةً مستبعد اولدیغنی کندیلری‌ده اعتراف ایده‌جکلری کبی احمد مدحت افندی دخی آثاری میاننده‌کی بو مثللو نقایصی اعتراف ایده‌بیله‌جك قدر آز انصاف کوسترمکده معانده ومکابره ایده‌مز...

آلایك قرالیچه‌سنه علاوه بیوردقلری ذیلك مطالعه‌سندن منفهم اولورکه احمد مدحت افندی رومان یازمق خصوصنده، آوروپا ادباسی آره‌سنده بر شهرت ادبیهٔ فوق العادیه مالك اولان مؤلف کتاب قدر وبلکه دها زیاده اقتداره مالکدرلر. چونکه کرکی کبی پلانی قورولمش بر رومانی تحریر ایدن مؤلف ایستدیکی صورتده سوق خامه‌ده مختار اوله‌بیلورسه‌ده همان نصفنه قریب کبی بر یردن باشلایان محررده اوقدر سربستیٔ قلم ممکن اولامز.

بشقه‌قوردیغی پلان اوزرینه بر قاتدها بناچیقار-مق واوبنایه ویردیکی شیوهٔ مخصوصه اساس پلاننه اصلا مغایر دوشمدیکی حالده نتایج بالکلیه بشقه لاشمق اولور اولمز جرأتله کوزه آلدیریله‌بیله‌جك ایشلردنمیدر؟ ... بونده محررکندیسنی دیو آینه-

سنده کوزه جك اولورسه بالآخره عدم موفقیتیله نداميتك ده اسفل درکاتنه دوشه جکی خوفنی اونوتمامليدر. احمد مدحت افندينك بوجرأتده درجهٔ موفقيتی پك مدققانه ومقتدرانه بر نظرله تدقيق اولنمليدر .

كذا فرانسزلر بيننده پك زياده شهرت قزانان تفرقه نويسلردن قساويه دومونتپه‌نك الكمشهور اثرلرندن بری اولان (سيمون نه ماری) يه نظيره قيلقلو يازدقلری (حيدود مونتاری) نك كرك انتريقجه وكرك غرابت وقعه جهتيله اوقوجه رومانه فائق اولديغنی كيم انكار ايدر؟.. هله سيمون نه ماريده محرری باشی صيقلدقجه تصادفات مستبعده‌يه التجا ايلديكی حالده مونتاريده بو يولده هيچ بر تصادفه راست كلنورمی؟.. احمد مدحت افنديده بوتنظيرمراقی

پك زیاده‌در . حسن ملاحی‌ده مونته قریستویی تنظیر ایچون یازدقلرینی مقدمه‌سنده تصریح ایتمشلردر . فقط آثارینك تاریخ انتشارلرینه وماهیتلرینه دقت اولنورسه اکلاشیلورکه هرنه‌زمان براجنبی رومانی ترجمه ایتمشلر ایسه انی تعقیب ایدن کندی رومانلرنده مطلقا فکر تنظیر ومسابقه‌یه مجلوب اولمشلردر .

احمد مدحت افندینك آثاری میاننده بعض حقایق‌ده واردرکه بادیٔ امرده خیال هم‌ده پك مبالغه‌ایدلمش خیال کبی کورینه‌رك شایان اعتراضدر ظن اولنور . فرضا عجم علی بکك نقل اولنان قوت وقدرتنه اعتراض اولنمق ایستنیلورسه، بوکا قارشو دینلورکه فرانسزلرك بر اردویه قارشو کلان ژان دارقلرینه، انکلیزلرك یالکز باشنه بر حیدود چته‌سنی دفع وپریشان ایدن الیزابتلرینه

اعتماد اولنديغی حالده بر ترك قاريسنك بش آلتی كشی‌يی اخافه ايلمسی احتمالی ندن مفقود اولسون؟. وياخود بر قادينك اركك لباسنی اكتسا ايله سوقاقده كزه‌بيلمسی اوقدر محير العقولميدر؟... قريم محاربه‌سنده نام وشان قازانان قاره فاطمه فراموش ايدلديمی؟ حالبوكه عجم علی بكده‌كی قوت وشجاعته مادةً مالك اولان قادينك اليوم پك اختيار اولديغی حالده بر حيات بولنديغی‌ده ايشيدلمشدر. فرنكلرك هر يازديغنی تحسين ايدرك ومثلا ژول ورنی مطالعه ايدركن مؤلفك كرك آمريقا وكرك آفريقا وچين قطعه‌لری كبی هر بری الك مشهور سياحلرجه بيله لايقيله معلوم اولميان قطعات حقنده قاريش قاريش اعطای معلومات ايلمسنی واورالرك حيواناتندن، يرليلرينك اخلاق وعاداتندن

عادتا محال مذکورده برمدت اقامت ایتمشجه‌سنه اعطای معلومات ایلمسنی پك بیوك اهمیتله تلقی ایدوب آلقشلادیغمز حالده مدحت افندینك آمریقا اورمانلری آره‌سنده یشایان وژول ورنده بیله دها تصادف اولنمیان وحشی قزل کونلرك اك اهمیتسز عاداتنه وارنجه‌یه‌قدر اعطای معلومات ایلمسنی برنظر بیقیدانه ایله تلقی ایتملی می یز؟

معلومات مذکوره اسکی سیاحتنامه‌لر، اسکی جغرافیالر ایله حکومات مجتمعهٔ آمریقانك تاریخ ترقیات وتوسعاتندن اقتباس اولنمشلردر. صنعت تحریره واقف اولانلره اخطاره بیله حاجت یوقدرکه اواثرده محررك یکرمی صحیفه‌یه درج ایلدیکی معلوماتی جمع ایچون اول مقدار جلد اوقومسی لازم کلور. معلومات مذکوره جمله‌ٔ حافظه‌ده مجتمع و مهیا بولنه‌بیلورمی؟...

اقوام اسلامیه‌دن اولدقلریچون فرنك تاریخلرنده دخی تصادف اولنمسی ناممکن اولان مصر کوله‌منلرینك وجزایر دایيلرینك؛ هند براهملرینك احوال غریبه ووقوعات عجیبه‌لرینه دائر معلومات لازمه‌یی اعطا ایتمك دخی بو قبیلدندر. بونلری تدقیق وتحریر ایله مهتابه قارشو تجربه‌یی سوروب کائناتی تماشادن اکتساب ایتدیکی لذتی برصورت شاعرانه‌ده یازمق بیننده فرق واردر، بوفرقك درجه‌سنی بحق تقدیر ایچون براز تأمل زحمتنه قاتلانملیدر.

احمد مدحت افندینك رومانلرنده تصادف اولنان برمزیت اخلاقیه دخی اشخاص وقایعك همان کافه‌سنه عفت وعصمتلرینی، محیر العقول برصورتده محافظه ایتدیرملریدر. جوزللانك آلفونس ایله برچوق زمان برابر بولندیغی

حالده عفتنی محافظه ایتمسی، واپورك قماره سنده قوللری آره سنه اوزانان پری طلعت بر قیزی هر بر جهتله تملك ایتمشکن یالکز بر رجایه مبنی فکر تسلطدن فراغت ایتمسی حسن ملاح ایچون بر فضیلت دکلمیدر؟.

لکن اوفضیلته لایق کورمك ایچون انتخاب اولنه جق ذاتلرك اسپانیول وعرب ملتلرندن انتخابنده بر نظر دقت واردر. جوزللا بر پارس قیزی اولسه حسن ملاح دخی بو عصرك شیقلرندن بریسی بولنسه ایدی بو فضیلت کندیلری ایچون مستبعدات فوق العاده دن کوریلور ایدی. حتی قهرمانلرك بریسی اسپانیول ودیکری عرب اولدیغی وانلر ایچون بو صورت ناموسپروری حالا دخی فضائل اخلاقیه لرندن بولندیغی حالده بیله یازان محرر زمانمزك

ره آلتیسـلرندن ویا ناتورالیسـتلرندن اولمش اولسه‌یدی طبیعیدرکه بویله تصور ایتمیوب کرك حسن ملاحـه قزك رجالرینـه احالهٔ نظر ایتـدیرمز وکرکسه قزه کندینی براقسیچون حسن ملاحه اوقدر رجا ایتدیرمزدی واحتمالکه او حالده دهـا طوغری بر حقیقـت یازمش اولوردی . شو قدرکه رومـاندن مقصـد اصلی بو اولمیوب مادامکه رومانلری تهذیب اخلاقه خادم بر واسـطهٔ نافعه حکمنـده تلقی ایلیورز، او حالده اجناس وانواعی آره‌سنده دخی اخلاقی رومانلری دیکرلرینه ترجیح ایتمکلکمز اقتضا ایدر ذاتاً فرانسزلرده دخی مقـدما اخلاقی رومانلر ومؤخراً ایده آلیست رومانلر صره‌سیله نظر اهمیته آلندیغی حالده کیت کیده ناتورالیزم مسلکی هپسنی کولکه آلتنده براقمغه باشلامشدر.

مثلا مقدملری شاتوبریانلر، آلفره دوموسه‌لر، لامارتینلر، ویقتور هوغولر رومان یازدقلری وقت الك اول نظر دقته آلدقلری نقطهٔ مهمه اخلاق اولوردی لکن بو اصول کیت کیده تبدل ایدوب نهایت شمدیکی کبی زه آلیستلره موقعنی ترك ایتمکه مجبور اولمشدر. فقط شویله بر سؤال وارد اولورسه عجبانه جواب ویریله جکدر:

طبیعی وحقیقی دنیلن رومانلر مطلقا رذائل ودنائت بشریه‌یی می ارائه ایتملیدر؟ علوجناب، ناموس، مردلك، فداکارلق کبی خصائص جوانمردی هیچ طبیعت بشریه‌ده یوقمیدرکه بونلر اوزرینه بنای حکمت ایدنلر خیال ایله اتهام اولنیورلر؟ عجبا کندیلرنده علو اخلاق قالمیانلرك کمسه‌ده‌ده قالمامش اولدیغنه ذهابلری طوغری اوله‌بیلورمی؟

(لطیفه) حریفك بریسی صاغر اولمش ده

«بزمانك قویونلری ٥٠ ! دیه باغررلر ایدی شمدیکیلر ایسه یالکز آغزلرینی آچیورلر دیه شکایت ایدرایمش» حقیقت عجبا انك دیدیکی کیمیدر؟

بزم ادبیات حاضره مز دخی فرانسه ده کی شاتوبریان و آلفره دوموسه زمانلرینه مشابه اولدیغندن اخلاقی وخیالی رومانلر طبیعی رو-مانلره ترجیح اولنمقده‌در.

رومانلر ذاتاً جمعیتك تحولاتنه تابع اولوب جمعیتجه وقوعبولان ترقیات نقدر متحول اولورسه آنلرده ده او درجه تبدلات مشاهده اولنور مثلا قرون وسطی وياخود ١٧ نجی عصرده یازیلان رومانلرك همان كافه‌سی یکدیکرینه بکزه‌دکلری وحاوی اولدقلری وقايع وماجرا جهتیله . . . همان كاملاً یکدیکرینك مشابهی

بولندقلری حالده مؤخراً افکار جمعیتك برچوق قسمه انقسام ایتمسی اوزرینه آنلرده بربرینه بکزه‌مامکه باشلامشدر .

مثلا مقدما یازیلان مشهور رومانلردن (قاندید) Candide ی ویا (نوول ئه لوئیز) ایله (پول ئه ویرژینی) یی مطالعه ایدرکن همان کافه‌سندن عینی لذت اکتساب اولندیغی حالده مؤخراً آتالا Atala دن اعتباراً (پارس اسراری) نك نشرینه قدر مرور ایدن اللی سنه ظرفنده طبع وتمثیل اولنان ویاخود بوقدر زمان ظرفنده دکل یالکز ۱۵ سنه صکره سرزدهٔ ظهور اولان رومانلر نظر مطالعه‌یه آلنسه کرك اساس وکرك شکل جهتیله آره‌لرنده نقدر بیوك فرقلر موجود اولدیغی کوریلور . بونلردن کیمی مهیجانه ، کیمی مستهزیانه ، کیمیسی په سسیمیست ، بعضیسی

دهموقراتلری بعضیسی آریستوقراتلری ملتزمانه والحاصل برقسمی نازکانه، دیکرلری عامیانه بر صورتده محرردرلر.

شوقدرکه بووجهله هر بر شکلی آلابیلان رومانك افکار عمومیه اوزرنده‌کی تأثیری تیاترودن دها زیاده‌در؛ شاعرانه اصول تحریرك، عاشقانه تخیلاتك رومانجیلق صنعتنده اوندن طقوز نسبتنده اهمیتی اولمدیغی کبی بر سوزی وقایعی صره‌سیله یازه‌رق دائما آرزوی تجسسی حال بیداریده بولندیره‌مقلغك‌ده بر فائده ومزیتی یوقدر.

رومانده اصل مطلوب وملتزم اولان ماده هوس ومیل انسانی‌یی تدقیق وتعمیق ایله آلام واکدار ونشئه ومسرت نفسانیه‌یی لایقی وجهله تصویر ایتمکدر. رومانده بر بهار کیجه‌سنی

توصیف ویاخود بر قزك صباحت اندامنی تعریف یرینه اوقزك اشکال صوریه‌سنه استناداً آمال قلبیه‌سنی، افکار وتمایلاتنی ارائه ایتمك وکندیسنده پرورشیاب کمال اوله‌بیله‌جك استعداد وقابلیتی تحری ایتدیرمك البته دها نافعدر.

رومانلرك شمدیکی آلدیغی طرز وصورت اوزرینه آرتق آنلره جمعیت بشریه‌نك بر مرأت حقیقیه‌سی نامنك اعطا واطلاقی طوغری اولمز. چونکه بروقتلر رومانلرك بوصورتله تسمیه‌سی طوغری اوله‌بیلور ایدیسه‌ده شمدی جمعیت بشریه رومانلرده مصور اولان اشخاصه کوره تبدل واکتساب مسلك ایتمك اوزره‌در. یکی اصولده محرر رومانلرده کوستریلان بعض حالات فوق العاده‌یی جدیتله تلقی ایدرك، دها

طوغریسی اوصورتده تلقی ده کندیلرنجـه بر فائده کوره‌رك اکا اتباع حرکت ایدن برچوق اشخاص، مثلا جمعیت کباره منسوب قوجه‌لی برقادینه (قور) یاپوب آنی اغفال ایتمك وصکره قادینك زوجنی ده قتل ایله آکا بسبتون تملك ایتمك کبی برطاقم دناءتی مصور بررومان قهر- ماننه تقلید حرکت ایلمکده کندیلرنجه شایان تکدیر برحرکت کورمه‌دکدن ماعدا بلکه افتخارە بیله جرأت ایدییورلر ویالکز تأسف ایتدکلری شی نمونهٔ امتثاللری درجه‌سنه‌واصل اوله‌مه‌دقلرندن عبارت قالیور.

بوکون اوروپاده رومانلر — بوتعبیره طبیعی بز داخل اوله‌میز — اویله بر شکل کسب ایتمشدرکه آنلرده وفا و صداقتدن بحث ایتمك هرکسك استهزاسـنه دوچار اولمق تهلکه‌سنی

داعی‌در، جدی بر هوس ارائه ایتمك الك آجی هجویاته هدف اولمقلغی مؤدی‌در، حتی مظهر تحسین وستایش اولمق ایچون الك خیرخواه الك فضیلتلی بر محرر بیله بویله فساد اخلاقی بادی رومان یازارق نامنی تشهیر ایدییور.. بو حرکاتی تقلید ایدنلر شایان ضحك واستهزا اولمقله برابر مرحمتده‌ده شایسته درلر، چونکه ادعای تمدح ایله نهایت برکون کلیرکه مقلدك جقیقةً فضیلت اخلاقیه‌سی فنا حالده رخنه‌دار اولمش بولنور. دها یقین وقته قدر رومانلر یالکز بر حکایه تحریر ایتمك مقصدیله یازیلور ویازدقلرندن نه قصد ایتدکلری مؤلفلرینه سؤال اولنسه حتی بویله بر طلبك وارداولمسنه‌بیله تعجب ایدیلوردی. بر رومان تصورتله محرر بولنورسه بولنسون مطلقا برمقصد وغایه‌یی حاوی اولملیدر.

رومانجی الڭ امین بریوله سالك اولمسه بیله هیچ اولمزسه تصادفی اولهرقده یوروماملیدر. زیرا روماندن مقصد قارئینی اکلندیرمك، غرابت وتعجبلرینی موجب اولمق دکلدر.

رومانده بو اصول یعنی تصویر حسیات وتشریح هوسات یرینه غریب غریب وقعه‌لر ارائه‌سنه دوام اولندقجه، جمعیتجه آنلردن مقصود اولان خدمات نافعهٔ اخلاقیه‌نك وجوده کلمسی متصور دکلدر. برده تجربه ایله مثبتدرکه مسائل حکمیه وتمدنیــه باشلوجه مذاکرات ومخابرات خصوصــیه‌یه محتاج اولوب رومان درونندهکی خیــالاته هیچ بر وقت تابع اوله‌مز. رومان واسطه‌سیله بوکبی مسائلك بر صورت قطعیه‌ده حلی اصلا قبول اولنور تحکملردن دکلدر.

شوقدرکه رومان الڭ بیوك مسائله قدر نقطه

يالکز مداخله صورتیله قاریشه‌بیلور . زیرا رو-
ماندن اصل مقصود و ملتزم اولان افکار قارئینی
تبـدیل ایتمك اولوب یوقسه بالذات اشخاصی
تبدیل دکلدر .

رومانلرنده احمد مدحت افندینك Demi
réalisme مسلکنی اختیـار و التزام ایتملری
زمانمزك کوردیکی لزوم حقیقی اوزرینه‌در چونکه
مدحت افندی یازدیغی رومانلرده ابتدای امرده
برمدت افکار عمومیه‌یی رومان قرائتنه کسب
اعتیاد ایتدیرمك ایچون اوغراشمشدر .

تاریخ انتشارلری صره‌سیله مطالعه اولنور
ایسه مشارالیهك اولا یازدقلری آثارك بر طاقم
وقایع ایله مالی اولدیغی کوریلور . شـو قدرکه
بویولده ابتدالریده کندیلرینك صنعت ومهارتنه
بر بیوك دلیل اولوب چونکه بر دنبره شمدیکی
اختیـار بیوردقلری مسلکی اسـتعمال ایتمش

اولسه‌لردی او زمان بسبتون کندیلرینی دوچار یأس ایده‌جك صورتده تعریضاته، مؤاخذاته هدف اولملری احتمالی وارد اولوردی.

حالبوكه اولمدیمی؟ بر یوزنده بره‌لمك دها تمكسزین هنوز غزته‌یه درج اولنورکن بر هیئت انتقادیه طرفندن مؤاخذه‌یه باشلاندی. هم ده نه مؤاخذه! یازانلر بوکون اوقوسه‌لر مطلقا یوزلری قزارر. هجوملری اثره دکل مؤثره ایدی. محررڭ ذاتی شتوم غلیظه‌یه دوچار ایلیور ایدی. «عالم تحریردن وجودینی قالدیره‌جغز» دیه علنا اعلان خصومت ایلیورلر ایدی. وقت غزته‌سنك ستونلرینی طولدیران بو انتقاد غریب تاریخ ادبیاتمز صحایفنده پك تحف کوریله‌جكدر. بو مؤاخذه دخی بر یوزنده بر ملكك قیمت مخصوصه‌سنی آزالتمیوب آرتدیردی.

تام ملی، تام اخلاقی بوندن کوزل بر رومانی
مدحت افندینك آثاری میاننده آره‌مامليدر.

كذا بو مسلك تحریری التزام ایلمیوب ده
اثرلرنده بر اسلوب شاعرانه استعمال ایتمش
بولنسه‌لردی، هیچ شبهه یوق که بوکون همان
یوزده طقسان کشینك کمال احترام وبر حس
شکرانله یاد وتقدیس ایلدکلری نام عالیلری
بر قاچ کشی بیننده قالوب اونودیلور وبو یوزدن
بر چوق کمسه انوار حقیقتله مستنیر اولمقدن
محروم وبی نصیب قالوردی.

بناءً علیه اول امرده فکر عوامی تنویر
ایتمك ایچون، اهالینك حسن صورتله تربیه‌یه
کسب استعداد ایتمش اولان قابلیت اصلیه‌لرینك
رومانلردن، لازم کلان حقایق فکریه‌یی
استخراج ایتمك اقتدارینه مالك بولندیغنه واقف

اولنجیه‌قدر جدی بر رومان نشر ایلمامشلردر.

معلومدرکه مطالعه ایلدکلری بر اثردن استنتاج ایلدکلری نتیجه‌یی بالمحاکمه حرکات وعمللرینه تطبیق ایله تهذیب اخلاقه ویا تعدیل افکاره هنوز تماميله مقتدر اوله‌میان بر قومك — بولندقلری شورش افکار ایچندن تخلیص مقصدیله — هر کیمك طرفندن اولورسه اولسون ارائه اولنان کیف مالتفق بر طریقه، قولایجه سوق و ادخالی ممکندر.

احمد مدحت افندی بو قاعدهٔ طبیعیه‌یه آکاه اولدقلرندن خلقه ابتدا عفت وعصمت باکرانه‌لرینی محافظه ایتدیرمك ایچون «مورالیزم» مسلك ادبی قبول ایدرك او یولده ایراد افکار ایله ارائهٔ طریق فضیلته قویولمشلردی.

دومنیقا و صارپصون کبی جانیلرك الك

نهایت عدالت آلهیه آلتنده قیورینه قیورینه جان ویردکلرینی و قاتلی مصطفی نك نتیجهٔ قانوندن خلاصیاب اولمشکن بیله ینه مجازات لایقه‌سنی کوردیکنی کوستره‌رك ساعیٔ انظار انتباه اولمغه صرف و غیرت وسلیمان موصلی ایله حسن ملاحك بونجه سنه‌لر مزاحم ومشاق ایچنده امرار عمر ایتدکلری حالده مجرد فکرلرنده‌کی صبر و ثبات ایله بتون موانع ومشکلاتی رفع ایدرك نائل مقصود وامل اولدقلرینی و شان مردی‌یه موافق اولان دخی دائما مخلوقه قارشو اظهار عجزدن استنکاف ایله غیرت و اقدام اولدیغنی افهام ایدرك جالب دقت وبصیرت اولمغه بذل مقدرت ایدرلر ایدی. والحاصل مورالیزمدن، نصف ره آلیزمی Demi réalisme و الك نهایت بوکون اوروپاده دخی یکی بر مسلك اولان ناتورالیزم

اصوانی‌ده قبول ایله قارئلرینی بو صورتده یازلمش رومانلرله مستفید ایتمکه باشلامشلردر.

مملکتمز خلقنه سرگذشت کبی شاعرانه محرر اثرلرکمی دها زیاده فائده‌سی واردر یوقسه مدحت افندینك رومانلرینکمی؟..

سزایی بك افندینك الك زیاده مزایای ادبیه‌لرینی تقدیر ایله مفتون وفضائل وکمالاتی اولانلردن بریده بو عاجزلریدر. مع مافیه‌بی طرفانه محاکمه ایدیله‌جك اولورسه مدحت افندینك آثارینك هرحالده دها زیاده فائده‌بخش اولدیغی میدانه چیقار.

واقعا سرگذشت غایت عاشقانه تخیلات، غایت نازکانه تصورات ایله مزین و منقش بولندیغندن، ادبا آره‌سنده وباخصوص قادینلر میاننده دها زیاده مظهر تقدیر وشاباش اولور

چونکه فرضا قادینلر قبالی و معنیدار اولان افاداتی همان دائما صریح و آشکار اولان عباراته ترجیح ایتدکلری کبی کندیلری عصبی اولدقلری جهتله اوفاق بر اعتراف سوداء کوزل بر تصویر زیبایه زیاده‌سیله مسحور اولورلر حالبوکه جدیاتله اشتغال ایلیانلر، قادینلرک حس ایتدکلری بو مثللو حظوظات موقته‌یه اصلا اشتراک ایتمیوب دائما آثار جدیه ایله اشتغالی سودکلرندن آنلرک نظرنده اوقدر شایستهٔ تقدیر اوله‌مز.

بو مثللو اثرلره مهذب اخلاق بر رومان دینلمکدن زیاده — صالون کتابی — تعبیر اولنسه دها طوغری اولمش اولور.

«سرکذشت» ک (صالون کتابی) دیه توصیفندن مؤلفنک لطافت افاده‌سیله، ظرافت اسلوبی و نزاکت خیالی انکار ایلدیکی

آكلاشلمسون بالعكس مشار اليهك مفتون فضائلی اولانلردن بريده بو عاجزلری اولديغنی يوقاروده بالمناسبه عرض ايلمشدم.

يالكز شونی سويلملك ايسترمكه، يازدقلری اثرلرده سادهلكی برازدها التزام ايلسه‌لر واقعا او وقت كرك صالون رجالنك وكرك معتبر خانملرك آلقشلرندن برمدت محروميت ضررروی حكمنی آلورسه‌ده بر چوق زمان كچمدن كنديلرينی اصل كمال جديتله تحسين و تقدير ايده‌جك مقدرلر بوله‌جقلرينه شبهه يوقدر.

هر نه قدر اكثر سانتيماليست محررلری كبی سركذشت مؤلفيده رومانده جنرال بكی اون سكز اون طقوز ياشنده، نحيف، رنكی صولوق بر بك فرض ايتمامشسه‌ده ينه دلبرك غائب اولمسی اوزرينه وقوعبولان حسياتی پك

مفرطانه تصویر اولنمش وهله قمّاره درونندهکی حرکت تجاوزکارانهسی کندی تربیه و ادبیله نامناسب بر یولده ارائه اولنمشدر.

مدحت افندینك حقیقةً تشریح حسیات بشریه حقنده پك زیاده نفوذ نظره مالك اولدقلری چنکی رومانیلهده مثبتدر. (عاشق بر پدر) نامی آلتندهکی بابده حکایه اولنان قزك بو زمانلرده وجودی دکل حتی تصوری بیله طوغری دکلدر کبی برطاقم ظنونك فکره تبادری طبیعیدر شو قدرکه مؤلف ذاتاً بونك حقیقةً وجودی اولدیغنی و یا اولهبیلهجکنی ادعا ایتمیوب حتی بونی بو وجهله اعتراضدن مصون قیلهجق بر صورتدهده تصویر ایده‌- بیلورکن بویولده ارائه ایتمکدن مقصدی، یالکز باشنه بیویان برقزك کوچك یاشندن بری ازکاك

یوزی کوزمدیکی حالده نه کبی حسیات ایله برینه دلداده اولدیغنی و کندوسنده حس سودانڭ نه صورتله حصوله کلدیکنی وبو اثناده فکرینی نه کبی تخیلات لطیفه اوقشادیغنی برر برر مطالعه ایدرك حسیات بشریه‌یی الڭ مدقق پسیقولوغلره بیله رشك آور اوله‌جق بر صورت ماهرانه‌ده تصویر ایلمکدر ظن ایدرم. وکذا هر بر حسیات معنویه‌سی محو اولمش اولان بر قادینڭ.. بر چنکینڭ برچوق مدت چکمکله برابر ینه قلبنده شفقت مادرانه حس مقدسنی طاشیه‌بیله‌جکنی و نتیجه‌سنی دوشنمدن «چال اویناسون اورپاطلاسون» عالملرنده طولاـ شان سفیهانڭ الی‌نهایت دست کشای تسأل اوله‌جق بر حال ضرورت مآله دوچار اوله‌جقلرینی وهله حسین فلاحده‌کی عمرڭ صداقتنی و قزڭ

برنجی دفعه اوله‌رق دیلنمك ایچون ال اوزاتدیغی زمان قلبنی پارچه‌لیان آجی آجی حسیاتی نقدر حکیمانه برصورتده ارائه بیوزمشلردر .

احمد مدحت افندینك مطالعهٔ آثارندن‌ده استدلال اولنه‌جغی وجهله مشارالیه رومانلرنده شرق وغرب صنعت جدیده‌سنك ایکی بیوك الهاماتی اولان حس طبیعت Sentimeut de la nature ایله سوق طبیعیٔ هوسات انسانیه‌یی instinct de la passion humaine برلشدیرمکه چالشمقده‌در . چونکه بو ایکی خاصهٔ ادبیه وحکمیه‌نك عدم اجتماعی حالنده مکمل صورتده رومان تحریری قابل دکلدر. کذا تاریخ ادبیات غربیه دخی تدقیق اولندقده فرانسه‌ده دخی بوحسیات اویانمدن اول مکمل بررومان یازلمامش اولدیغی ثابت اولور .

وقتاكه اون سكزنجی عصرك نهایتنه طوغری هوس تجدد ولذت صنعت تولد ایتدی، عموم ادبیاتده دخی بر بیوك تبدل اثری مشاهده اولندی شویله‌كه: مثلا شعر (Odes et Ballades) محرریله شعشعه بولدی، (آلفره دو وینی) Alfred de Vigny ایله كسب زینت ایلدی. (سنت بوو)ك نظر تدقیق موشكافانه‌سندن كذران ایتدی. كذا روحانیون درجه‌سنی Spritualisme بولان علم فلسفه (ویقتور قوزەن) V. Cousin (ژوفروا) Jouffroy كبی حكیملرك پسیقولوژیسی واسطه‌سی ایله كسب ترقی ایلدی. رومان — كه آندن اولنه كلنجه‌یه قدر همان مفقود حكمنده ایدی — ژورژسان وبالزاقلر معرفتیله براز طرز طبیعیسنی بولوب صنعت جدیدك بوایكی الهامات عظیمه‌سیله دخی كسب مكملیت ایلدی.

شوقدر که کرك تفکر و کرك تخیل و صنعت حقنده بو حس طبیعت بر درجه‌ده اکتساب اهمیت ایده‌میوب بو فکرك رواج بولمسیچون (شاتوبریان) و (مادام استه‌یل) طرفندن پك زیاده غیرت اولندی.

فرانسزلرك بو صورتله نهایت درجه‌ده ترقی‌یه میلانندن حصوله کله‌جك اولان مضرته، وقوعندن اول، ابتدا آکاه اولان و اول امرده بو ترقی‌یی مشاهده ایله ممنون اولدیغی حالده مؤخراً آلدیغی طور و شکلی کورنجه کسب دهشت ایدن (کوته) دیرکه: «ادبیات خصوصنده یالکز بر آز دها ایلرو کیتمه‌سنی آرزو ایدن فرانسزلر آکا نائل اولدقلری حالده دخی قناعت ایتمیوب شکل و اساس ادبی تبدیل ایتمکه باشلادیلر، اساطیرك کوزل کوزل تصاویری

یرینه شمدی دیولر، پریلر، شیطانلر قائم اولدی اولکی قهرمانلرك محلنی بو کون بر طاقم حیدودلر طولدیردی؛ بو بویله دوام ایدرسه نهایت ادبیاتلرنده نه حقیقت نه ده حکمت بدایع، صنعتی قالەجقدر.»

کذا ویقتور هوغو حقنده دخی: «قوجه فرانسز شاعرینك اقتدار ومهارتنی هیچ بر کمسه نه انکار ایدەمز لکن اویله بر طریق اوزرنده ایلرولیورکه صنعتنك استعمالی کندیسنجه پك کوج اولەجقدر» دیمشدر.

فرانسه ادبیاتنده بو شورش وهرج ومرجك کتدجه تزایدینی اوزاقدن اوزاغه تماشا ایله متأسف اولان (فاوست) Faust و (ورتەر) Werther مؤلفی ینه بر کون دیمشدر که: «کیمیاکرلر بزه اوچ صورتله تحمر واقع اوله-

بیله‌جکنی سویلرلر، بری شراب، دیکری سرکه، اوچنجیسیده تعفن. مع التأسف کوریلیورکه فرانسزلر بو اوچنجی صورتی دیکرلرینه ترجیح ایدیورلر. بو حالده عجبا نصل اولوبده کندی حسن طبیعیسیله اوزوم صالقمی یکیدن ظهور ایده‌جك ونصل اولوبده تکرار قوی وصحیح بر تخمر حصوله کله‌جکدر؟ بیله‌مم. اکر مالك اولدقلری شرابلرك طعم ولذتیده بو دور فلاکت ادبیلرنده خلل پذیر اولمزسه فرانسزلر کندیلرینی بختیار بیلملیدرلر.»

ادبیات غربیه‌ده حصوله کلان بو ترقی کتدکجه ایلرولیوردی. (لامارتین) ك (له مدیتاسیون les Méditations ایله آرمونی Haromonies نامنده‌کی اثرلرندن صکره (ژوسله‌ن Jocelyn)ی ظهور ایتدی. آلفره دووینی دها زیاده کسب

كمال ایتمش بر صنعتله استه‌للو Stello سنی حصوله كتوردی آلفره دوموسه (له‌نوئی) les Nuits سنی تحریر ایتدی .

كذا (ژورژسان) ده (برسیاحك مكتوبلری) Les Lettres d'un voyageur نی و (آندره) سیله (لئونه لئونی) سنی میدانه كتیردی . مع مافیه دقت ایتملیدر كه مواد ادبیهٔ عصرك عقدهٔ حقیقیه‌سی بوراده‌در . فی الحقیقه هر شی تبدل ایتمكه باشلایوب یالكز هنر ومعرفتك اساسنده دكل آنلرك صورت تلقیلرنده ومساعیٔ افكارینك جهت واستقامتنده وحتی ذوق عمومیده بیله بر تغیر حصوله كلمشدی. كذا ادبیات جهتنده دخی بوشورشك شو نتیجهٔ غریبه‌سی واردیكه، تشوش افكار ایچنده خلل‌پذیر اولان بر نقطهٔ موازنه ارائه ایله، طبایع غریبه وشدیده كبی،

سرسریلك آرزولری ومغالطه هوساتی کبی، وتخیلاتك سوء استعمالی کبی بر طاقم حرکات ذمیمه‌یه برر مسلك مخصوص کشاد ایتمشدی. بیهوده یره (کوستاو پلانش) و(سنت بوو) کبی مؤاخذلر بوسیل خروشانه قارشو مقاومت ایدرك مخاطره‌یی ارائه ایتمك ومحو اولان هنر ومعرفتی حفظ ایله صنعت وذوقی یکیدن جانلاندیرمق ایچون اوغراشمشلر ایسه‌ده غیرت واقعه‌لری هیچ بر نتیجهٔ حسنه‌یی مثمر اوله‌مامشدر.

بوندن صکره ادبیات، عواملك النه‌دوشوب کورلتیلی، ثباتسز وحتی عادی موفقیتلره بیله حریص، بر طاقم مؤلفلرك آثاریله طولمشدر.

رومانلر کیت کیده بر طاقم وقایع غریبه وعجیبه ایله مالی اولمغه باشلادی «ژورژ سان» ك

ایلك رومانلریله «اوژه‌ن سو» نك پارس اسرارینی لامارتینك «آرمونی» سیله ژیروندنلرك تاریخنی، مقایسه ایدرسه‌ك افكار وحسیاتك نقدر تبدل ایتمش اولدیغنه دائر برفكر صحیح حاصل ایلرز.

ایكنجی ایمپراطورلق تأسس ایتمدن اوّل ادبیات برآز اكتساب كمال ایتمكه باشلامش ورومانلری صنایع عقلیه‌نك الك منفور ومردودی نظریله تلقی ایدنلرك ظن و وهملریده یواش یواش تناقص ایتمكه باشلامشدی.

برانژه (Beranger) و (ویقتور هوغو) كبی داهیلر اشته او زمانك محصوللریدر. ایكنجی ایمپراطورلق زماننده هیچ بر تبدل وقوعه كلمدی. نه افكار تعالی ایتدی، نه ده استقامت معنویهٔ زمان. یالكز جمعیتك حال حاضری ایله یعنی منافعی، سیاٰتی، وضعفی ایله

برابر دوام ایتمسنه غیرت اولندی. شو قدر وارکه بو دورده ادبیاته متعلق وقوعه کلان اجراآتدن باشلوجه ایکی دانه‌سی شایان مطالعه اولوب، بونلردن بری، بودورك ادبیاتی زیاده‌سیله تضییق ایدرك مناقشات فکریه‌یی مشکللشدیرمسی و دیکری بوکا مقابل مؤاخذانه اولمیان برطاقم مطالعاته، صنایع عقلیه‌یه وبیهوده برچوق شیلره سربستئ تام اعطا ایلمسیدر.

ادبیاتی بسبتون تخریب ایدن بو دورده دخی بعض کوزل آثار حصوله کلدیکی انکار اولنه‌مز. فرانسه یك غریب برمملکتدر نه‌وقت بر صلح امارهسی کوریله‌جك اولسه درحال ادبیات یکیدن تولد ایدر وبو شورش مندفع اولنجه فکر، یکیدن ایفای وظیفه‌یه واجرای عمله باشلار. ایکنجی ایمپراطورلق زماننده

ظهور ایدن مؤلفلر برنجی ایمپراطورلقده‌کی، شاتوبریان، مادام استه‌یل Mme Staël، بنژامن قونستان Benjamin Constant، لومرسیه Lemercier حکمنی آلدیلر.

مثلا بونلردن موسیو (دوره‌موزا de Remusat) انکلتره‌مشاهیر سیاسیوننده‌ن (فوقس)، (هوراس)، (والپول) و (بورق) لر اوزرینه بر طاقم مطالعات ومحاکمات تحریریله مشغول اولوردی؛ موسیو (کیزو Guizot) انکلتره پارلمنتوسی منازعاتنی ومشهور انکلتره دیپلوماتی «روبر پیل»ك مسلك وحرکاتنی آکلاتیردی؛ قوزه‌ن Cousin ۱۷ نجی عصری و «فروند» وقعه‌سی ایله بووقعه‌ده ذیمدخل بولنان قادین قهرمانلرینی اخطار ایدردی؛ والحاصل (ویلمن Willemin) شاتوبریان و(ناربون) اوزرینه خاطره‌لرینی یازاردی.

رومانده ره آلیزم مسلکی اشته بو زماندن اعتباراً بدأ ایلدی رومانی انسانلرك هوساتنی، حسناتنی، مذماتنی، حسیاتنی كوسترر بر فطوغرافی دیه قبول ایلدیلر. بالزاقلر فلوبرلردن (زولا) یه وارنجه‌یه قدر بو مسلکده بر چوق مؤلفلر یتشه‌رك بر چوق اثر وجوده كتیردیلر. بر طرفدن پول دوقوق كبی (وودویلیست Vaudeviliste) لر واوقتاو فوییه ایله و (ژورژسان) كبی ایده آلیستلر، دیكر طرفدن موسیو فوییه Fouillé و، قارو Carrau كبی افكار متینه وجدیه اصحابی نشر آثار ایدرك ادبیاتی ورومانجیلغی بوكونكی حال حاضرینه ایصال ایتدیلر.

ایشته فرانسه‌ده ادبیاتك مختصراً تاریخی بوندن عبارتدر؛ بووقایعك بزم تاریخ ادبیاتمزله ده

مشابهت کلیه‌سی اولوب نصلکه شناسی مرحومدن اول صورت انشا وکتابت، جمل معقده وعبارات مسجعه‌ده عبارت فرض اولندیغی حالده مؤخراً بر چوق مناقشات ومباحثاتدن صکره بو فکرك عدم اصابتی تعین ایدرك ادبیاتمزده شکل طبیعیسنی بولمشدر؛ شوقدرکه اصل مطلوب وملتزم اولان سادەلك یالکز احمد مدحت افندی ایله ادبای کرامزدن برقاچنك آثارینه منحصر قالمش کبیدر.

مشار الیهك آثاری اوقونورکن اثنای تحریرنده کالك مهارت مؤلفك هیچ برصعوبت وکلفته تصادف ایتمدیکی درعقب آکلاشیلور. بیان ایتدیکی الڭ درین مسائل فلسفه‌یی، هنوز قرائته باشلایان چوجقلره وارنجیه قدر هرکس آکلایه‌بیلور. بو اویله بر فضیلتدرکه آنجق،

محرز مشارالیهك کندیلرینه مختص در و صاحبی
هر حالده نظر ملتده شایان تبریك وتشکر
کوسترز .

احمد مدحت افندینك مسلك حكمیلرینه كلنجه: بوباده بسط وایراد اولنه‌جق مطالعات وتمهیداتك لایقیله آكلاشیله بیلمسیچون فلسفه و مسالك فلسفه حقنده بر آز معلومات ویرمك مقتضیدر.

فلسفه ندر؟

بنی بشره بشریتنی اوكرەتن وطبیعت انسانیه‌یی تدقیق ایله منشأی ونقطهٔ منتهاسی حقنده اجرای تتبعاتده بولنان برفندر.

فیلوزوفی یعنی علم حكمت، انسانك كندی ماهیتنی اوكرنمكه تمایل ایلمسیله باشلامش اولدیغیچون دنیاده موجود اولان فنلرك الك اسكیسی نظریله تلقی اولنمق طوغری اوله‌بیلور.

مسائل فلسفه پك متعدد ایسه‌ده باشلوجه شو اوچ قسمده جمع اولنه‌بیلیر .

١ — سانسو آلیزم Sensualisme ویا ماته‌ریالیزم Matérialisme درکه «مادیونك بزجه مردود اولان مسلك فلسفه‌سیدر» شکل مذهبیسی (آنتروپومورفیزم)در .

٢ — Spiritualisme و یاخود Idéa-lisme ایده آلیزم درکه «روحانیونك وخیالیونك سالك بولندقلری مسلك حکمیدر» شکل مذهبیسی Surnaturalisme .

٣ — سن‌قره‌تیزم Syncrétisme درکه شکل مذهبیسی Panthéisme در

اقسام سائرهٔ فلسفه بو شکللردن نشئت ایتمش اولوب مثلا Pessimisteلر یعنی دنیاده هر شیئی فنا کورمکلك مسلکنه سالك بولنانلر

مادیونك بر بشقه نوعی اولدیغی کبی Optimisme
یعنی کائناتده هرشیئی ایو کورمك و Fatalisme
یعنی کافهٔ وقایعی قدره اسناد ایتمك مسلکلری ده
روحانیون قسمنك بر صورت آخریدر.

حالبوکه بعض حکما مسلك شکیونی
Scepticisme ده بر دردنجی مسلك فلسفه اولمق
اوزره قبول ایدرلرسه‌ده ماهیتی هیچ بر شیدن
امین اولمیوب دائما شك وظن آلتنده قالمقدن
عبارت اولان بو مسلکك اقسام علم حکمت میانه
داخل اولمسی اصلا تجویز ایدیله‌مدکدن ماعدا،
عادتا فیلوزوفی علیهنه چوریلمش بر سلاح تهدید
حکمنده اولدیغندن مقدما بعض کمسه‌لر طرفندن
قبول اولنمقله برابر بوکون افکار وحسیات
مترقی بولنمق جهتیله هیچ بر طرفدن مظهر
رغبت اوله‌مامقده‌در.

احمد مدحت افندینك آثار وحکمیاتی تتبع اولندقده کندیلرینك اسپیریتوآلیزم رولیژیو (Spritualisme religieux) مسلك حکمیسنه سالك بولندقلری آ کلاشیلور. فیلوزوفیده مادیونك طبان طبانه ضدی اولان بو قسم اربابی، مثلا ماته‌ریالیستلر روحی عضو عصبینك برخدمتی، Fonction d'un organe nerveux دیه قبول وتلقی ایلدکلری حالده بونلر روحی قوهٔ حیاتیه‌دن تفریق ایله ابدیت خاصه‌سنه مالك ومعنوی برخاصه اولمق اوزره آ کلارلر...

برنجیلر وجدانی عقلك نامی تبدیل اولنمش برشکلی دیه قبول ایتدکلری حالده ایکنجیلر، نیك وبدی، حق وباطلی تفریقده عقلمزك عاجز قالدیغی محللرده حکم ایتمك ایچون احسان اولنمش برموهبهٔ خدا اولمق اوزره طانیرلر.

روحانیون مسلکی ایله اوپتیمیزم یعنی هر شیئه ایی نظریله باقمقلق مسلکی بیننده پك چوق روابط ومناسبات موجوددر.

شویله‌که روحانیون مقدرات الهیه‌دن اوله‌رق حصوله کلان کافهٔ افعاله قارشو دائما متوکلانه بر رضا ایله مطاوعت ایلدکلری یعنی معبوده قارشی اوپتیمیست اولدقلری حالده معاملات بشریه‌ده منفعت شخصیه‌نك کافهٔ حسیاته تقدم ایلمسی طبیعی اولدیغندن، هر کسك یکدیکرندن متبصرانه، مجتنبانه حرکت ایلمسنی التزام ایدرلرکه بوندن طوغری بر مسلك ده اوله‌مز. اشته بونك ایچوندرکه روحانیون دائما پەسیمیستلر یعنی هر شیئه فنا نظریله باقانلر علیهنده بولنورلر. حتی احمد مدحت افندی دخی پەسیمیزم مسلکنك پیشوالرندن اولان شوپنهوئرك مسلك جدید

حکمیسنی مؤاخذه صورتنده بر رساله قلمه آلمشلردر.

بر آزده پهسیمیزمه وشوپنهوئره نقل کلام ایده‌لم:

اوپتیمیست ویا پهسیمیست اولمق هرشیدن اول بنیه ومزاج ایله حال وموقعه کوره تبدل ایدر. مثلا برکیمسه کوك یوزینك نیجه بیکلرجهییلدیزلرله منور بولندیغی برکیجه‌ده دکزك طالغه‌لرینه قارشو ویا شواهق قارلرله مستور برطاغك منظرهٔ عظمتمونی اوکنده، بوفضای نامتناهی ایچنده غائب اولان انسانك ضعف وبی چاره‌لکنی، آرزو وهوساتنك کثرتنه مقابل محدودیت نائلیتنی تصور ایدنجه خوف وهیجان ایچنده قالوب حیاتی، فورطنه‌لی بر سما آلتنده مزارلر آره‌سندن، خرابه‌لر ایچندن

یووارلنوب آقان بر سیل خروشان کبی کمال سرعتله جریان ایدر کورر، دهشت ایچنده قالور. حالبوکه بر دیکر کیمسه‌ده بومثللو بدایع طبیعیه‌یی بر لذت عجیبه ایله متلذذ اولدیغی حالده مستریحانه تماشا ایدرك کندی کندیسنه بر طاقم طاتلی طاتلی تفکرات وتخیلاته طالار.

بری، مایسك ابتدالرنده بر سحر وقتی چیچکلر آره‌سنده کزینورکن راست کلدیکی بر غنچهٔ بهاری هیچ بر حس ندامت بیله طویمقسزین قوپاروب ممنونانه استشمام ایدر؛ بر دیکری آنك بر صبح صفای نوبهاریده نوازش نسیم سحرله پرورشیاب سکونت اولان لطافت نازکانه‌سنك بر قاچ کون ظرفنده پامال وخراب اولمسنی تفکر ایله متألم اولورکه اشته بونلردن بری بدبین دیکری‌ده اوپتیمیست

در. والحاصل پەسیمیزم ویا اوپتمیزم مسالکنده بولنمق ایجابات زمانیـه ایله احوال ووقایعـه وصورت تشکل وطبیعتـه کوره تحول ایدر. مثلا شوپنهاورك کوچك ایکن اقربا وتعلقاتنی غائب ایلمسی، تکمیل اجدادینك تجنن ایدرك وفات ایلمسی، پدرینك دخی قره سـودادن نفسنه قیمسی والحاصل بوصورتله کنج یاشنده هر بر لذائذ حیاتیەدن محرومیتی کندیسـنك پەسیمیست اولمسنی انتـاج ایتمشـدر. لکن بو وجهله تقـدیرات الهیه اثری اولەرق حصوله کلان فلاکتلردن متألم ومأیوس اولوب انسانلر حقـنده کین ونفرت باغلایەجغـنه «زەنون» مسلك فلسفەسنی یعنی Stoïcisme اصولنی قبول ایله هر بر محن ومشاق دهره جسورانه ومردانه تحمل ایلمك، طبیعی دها زیاده شایان تحسیندر.

شوپنهاورك فرانسه‌یه وقوعبولان سیاحتی شورش عظیم اثناسـنه تصادف ایتـدیکندن جابجا مصادف نظری اولان احوال ووقوعاتالیمه کندیسنی انسانلردن پك زیاده متنفر قیلمشدر. شـوپنهاور (روبه‌سپیه‌ر) ایله بوناپارتی جمعیت بشریه‌نك ایکی بلای مبرمی دیه تسمیه ایتمشدی.

حالبوکه جنـاب واجب‌الوجود وتقـدس حضرتلرینك خلقت عالم اثناسنده تقدیر بیورمش اولدقلری کافهٔ احوال ووقایعك تماميله جریان ایتمسی بر امر طبیعی وضروری حکمـنده بو- لندیغندن بونلره برر جلوهٔ ربانیه نظریله باقوب متنبه اوله‌جق یرده افعال معبوده مداخله وحا- شا تقدیحه بیـله جرأت یاب اولمق طوغریسی بیوك بر کستاخلقدر.

جمعیت بشریه افرادینـك مذمت احوالنی

رؤیت ومشاهده ایتدیکی حالده آنلرك تهذیب اخلاق وافکار ایلملرینی موجب اوله‌جق صورتده برطاقم نشریاتده بولنه‌جغنه جنس ونوعنه قارشو نفرت وعدم مخادنت آثاری کوسترمکدن بیوك براثر عجز تصور اولنه بیلیرمی؟..

احمد مدحت افندی شوپنهاورك رد حکمتی مقصدیله یازدیغی بررساله‌ده حکیم مومی الیهك کافهٔ دوقترینلک یاکلش یاکلش برطاقم اساسلر اوزرینه استناد ایلدیککنی غایت واضح غایت صریح برصورتده ارائه واتیان ایلمشدر.

روحانیونك تماماً مخالفی اولان مادیون مسلککنك اس اساسی آنجق محسوس اولان موادی حقیقت دیه تلقی ایتمکدن عبارت اولدیغندن ماته‌ریالیسته کوره الك مکمل شي انسان اولوب کمال نقطهٔ نظرندن انسانك فوقنده هیچ برشی موجود دکلدر.

نظرلرنده Science یعنی فن ایله ثابت اوله‌میان برشی دائما قبوله شایان دکلدر. آنلر بقای روحی ومناسبات معنویه‌یی انکار ایدرلر. بنی بشرك طبقهٔ حجریه‌دن حصوله کلدیکنی وبونکده آلمانیاده تحت التراب کشف اولنان برطاقم اشکال متحجره واسطه‌سیله مثبت بولندیغنی قبول ایتدکلری حالده بونلری خلق ایلیان برخلاق عظیمك وجودینه ایمان ایتمزلر..

اك دینسزلره وارنجه‌یه قدر هیچ بر کمسه تصور اولنه‌بیلیرمیکه، آرزو وهوسات دنیویه‌سی کسب سکون ایتمش وفکر وذهنی اکتساب جلا ورونق ایلمش بولندیغی حالده بدایع طبیعیه‌یی تماشا ایدرکن کوکلنده بر آرزوی پرستش حس ایتمسون؟!..

قلبی نور هدایتله مملو اولان برموحد آثار
عظمت ربانیه‌یی مستریح القلب اوله‌رق تماشا
ایده بیلورسه‌ده معتقد اولمیانلر کندیلرینی بو
الوان زیبا ایله مزین نامتناهیلك ایچنده بسبتون
یالکز کوریرلر، قلبلرینی خوف ودهشت
استیلا ایدر... کندیلرنده بربوشلق، برنقصان
حس ایدرلر...

سیاره‌لرك محورلرنده‌کی انتظام حرکتی،
یکدیکریله تصادم ایتمکسزین محرکلری
اوزرنده نیجه ملیونجه عصرلردنبرو کمال عظمتله
جولان ایلیان کروات مضیئه، والحاصل کیجه‌
لری اطرافی برضیای لطیفه مستغرق ایلیان قمر
ایله کوندوزلری نباتات وحیواناته حیات نو-
بخش ایدن شمسك جمله‌سی بربرلریله امتزاج
ایدرك اویله برآهنك تشکیل ایلمشلردرکه

ایچلرندن برینڭ مفارقت وعدم وجودی بو انتظام ومکملیتك رخنه‌دار اولمسنه باعث اولور. ایمدی بو آهنکی محافظه ایدن وهر برینڭ بو وجهله وظائفنی تعیین ایلیان کیمدر؟ . .

قانون طبیعت دینلورسه او قانونی وضع ایدن کیمدر؟ . . .

الیوم فنك کشف ایده‌مدیکی نیجه حقایق مجربه واردرکه بو واسطه ایله، نه‌صورتله تأویل اولنورسه اولسون ، روحك بقاسی وحتی برحیات بولنانلر ایله اموات آره‌سنده برمناسبتك بیله موجودیتی اثبات وحکم اولنور. فلاماریون بوخصوصدن بحث ایدرکن دیورکه: ایکی رفیق «مه‌غارو» شهرینه کیدوب ایکیسیده آیری آیری برمحله مسافرةً نازل اولورلر. بونلردن بری اویور اویومز رؤیاسنده سیاحت آرقداشی بر

طور پریشانی ایله کلوب مسافرةً اقامت
ایتمکده اولدیغی خانه صاحبنك کندینی قتل ایتمك
ایستدیکنی وبناءً علیه کندیسنه امداد ومعاونت
ایلمسنی طلب ایدر. دیکری اویقودن اویانیر-
سه‌ده قورقولی بررؤیا کوردیکنه ذاهب اوله‌رق
ینــه یاتار آرقداشی تکرار ودها زیاده برطور
مخوفانه ایله کورینه‌رك آرتق قاتللرك، اوطه‌سنه
کیردکلرینی وکلوب یتیشمزســه کندیسنی قتل
ایده‌جکلرینی خــبر ویرر. رؤیانك بووجهله
دوامندن زیاده‌سیله صیقیله‌رق شوقدرکه ینه بر
شیئه قرار ویره‌مدن اویور. اووقت دوستی
اوچنجی دفعــه اوله‌رق رنکی اوچوق، قانلر
ایچنده ووجهی متبدل اوله‌رق عرض جهره
ایدر ودیرکه: «بدبخت، سکا اوقدر رجا ایتدم
اصلا دیکلمدك؛ باری شمدی انتقامی اولسون

آل . یارین علی السحر شهرك قپوسنده کوبره ایله مالی بر عربه‌یه راست کله‌جکسین. آنی توقیف ایت. کوبره‌لر آره‌سنده نعشم کیزلیدر. قاتللری تعقیب ایله حکومته تسلیم ایت.»

آرتق بوقدر اصرار وابرام اوزرینه تردد ایتمیوب ایرتسی صباح طوغری ارائه اولنان قپویه قوشار، حقیقت عربه کلور، تحرّی ایدر ودروننده نعشی بولور.

بوکا جواباً دنیله بیلورکه بیان اولنان وقعه بر آز مبالغه ایدلمش و یاخود شکلی تبدیل اولنمشدر. ایکی دوست اجنبی بریرده باشلرینه بر فلاکت کله‌جکندن طبیعی قورقارلر و یکدیکرینك حیاتندن اندیشه ایتدکلری بر اثناده فکرلری دائما بونکله مشتغل اوله‌جغندن بویله بر سیاحت یورغونلغنده بوقورقو رؤیایه کیره‌بیلور .

عربه مسئله‌سنه کلنجه: سیاحلر مسافر قالدقلری یرك حوالیسنده بویله بر عربه کوره بیلورلر وبو تصورده رؤیایه داخل اوله بیلیر . . اوت بو وجهله برچوق تأویلات وفرضیات موضحانه سرد اولنور .

مع مافیه بونلرك کافه‌سی فرضیاتدن عبارتدر . اولو ایله بر حیات بیننده‌کی وقوعی تصویر اولنان مناسبات ایسه بشقه درلو بر فرضیاتدر حالبوکه بومثللو وقایعه کثرتله تصادف اولنمقده‌در . فلاماریون سوزینه دوام ایله دییورکه : بوکا بکزر بر حکایه‌یی دوستم (ژان بست) کندی باشندن کچمش اولمق اوزره بکا نقل ایتدی. (مغازه‌ن پیتوره‌سك) نام رساله مرقومه‌نك مؤسسی اولان بوذات صغوق قانلی، وغایت جدی طورلی اولوب کندیسنی طانیانلر

مزاجنك اصلا عصبی اولمدیغنی وخیالاته هیچ اعتماد ایتمدیکنی بیلورلر. اشته شو وقعه بش آلتی یاشنده ایکن کندی باشندن کچمشدر :

بر کیجه یاتاغنده یاتارکن والده‌سنك یانی باشندن سرعتله کچدیکنی کورور . والده‌سی او اثناده . . . شهرنده خسته بولنمق حسبیله بو حالدن اورکه‌رك طوغریجه یانی باشنده‌کی اوطه‌ده قمار اوینامقده اولان پدرینك یانته قوشار . وقوع حالی آکلاتنجه پدری، رؤیا کورمش اولدیغندن بحثله کندیسنی تسکین ایدرك تکرار اویومق ایچون یتاق اوطه‌سنه کوندرر لکن والده‌سی ایکنجی دفعه اوله‌رق قپودن کیره‌رك یتاق اوطه‌سنه طوغری یورور؛ آرتق زیاده‌سیله قورقوب پدرینك یانته کیدر واویومقدن صرفنظر ایدر . ایرتسی کون

بر تلغراف آلورلرکه عینی ساعتده والده‌سی دوچار اولدیغی خسته‌لقدن رهایاب اوله‌میوب وفات ایتمشدر.»

شمدی بونی نصل ایضاح ایتملی؟. دینله‌بیلورکه چوجق والده‌سنك خسته‌لغنی بیلدیکی جهتله دائما آنی تفکر ایده‌جکندن صایقلامه قبیلندن اوله‌رق بویله بر حرکتده بولنور وبو ده والده‌سنك وفاتنه متصادف اولور. بوممکندر. فقط چوجق ایله والده‌سی بیننده بر رابطه موجود اولوب او اثناده چوجغك روحیله والده‌سنك روحنك یکدیکریله مخابره‌ده بولنمش اولملریده ممکندر. نصل ونه یولده دینله‌جك دکلمی؟ آنی بزده بیلمیز. وشونیده اونوتماملیکه بیلدکلریمز بیلمدکلرمزه نسبتله عمانك یاننده بر قطره حکمنده‌در.

تصادف و یاخود صایقلامه کبی تأویلات بو خصوصده هیچ بر وجهله باعث ممنونیت صورتده ایضاحات ویره مزلر.

بو حالده فن ایله ثابت اولمیان بر چوق حقیقتلر بو وجهله میدانده ایکن آرتق فنك غیری و مع مافیه عقله ملایم برشیئی قبولده تردد ایتمك کور کورینه اصرار ایتمك دکلمیدر.

اطرافمزده بزی احاطه ایدن و بوکون فن ایله مثبت اولان الکتریق، حرارت، ضیا جاذبه‌دن ماعدا بر قوت و یاخود بر طاقم قوای سائره دها موجود اولمدیغنی نره‌دن بیلیورز. کندمزی هر شیئه آکاه، هر شیئه واقف فرض ایتمك قدر کولنج بر شي وارمیدر؟ والحاصل مادیونك اساس فلسفه‌لرینی بو یولده بر چوق تجارب سائره ایله محو و خراب ایلدکلری حالده ینه آنلر کمال غیرتله

مسلکلرینی ترقی ایتدیرمکه غیرت ایدیورلر وروحانیون علیهنده طوغریدن طوغری‌یه برچوق رساله‌لر نشر ایدیورلر.

احمد مدحت افندی «بشیر فؤاد» عنوانی تحتنده یازدقلری بر کتابده مادیونك نه کبی خطیئات تفکریه‌یه دوشدکلرینی ولساناً انکار ایتدکلری شیلرك بعضلرینی قلباً تصدیق ایتدکلری حالده بیله بوکاده واقف اولمدقلرینی غایت حکیمانه بر صورتده آکلاتمشلردر.

والحاصل مشارالیه کرك رومانجیلقده وکرکسه فلسفه‌ده ابراز مهارت ایله برچوق آثار نشر ایدرك خدمات مفیده‌ده بولنمش اولدقلرندن کندیلرینه عموم عثمانلیلر نامنه علناً تشکر ایله مسلك متخذهٔ ادیبانه و حکیمانه‌لرنده استحصال کمال موفقیت ایلملری تمنی اولنور.

صوك

انتهى [illegible] شرح خلاصة الحساب [illegible]

[illegible]

١٢٠٧

[illegible]

اون دردنجی عصرك ترك محررلری

ایکنجی دفتر

اکرم بك

مؤلفی
مکتب ملکیهٔ شاهانه مأذونلرندن
اسماعیل حقی

طابعی
وطن کتبخانه‌سی صاحبی
اوهانس فرید

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

استانبول

(محمود بك) مطبعه‌سی — باب عالی جوارنده
ابوالسعود جاده‌سنده نومرو ٧٢

١٣٠٨

ایفای تشکر

سایهٔ هماوایهٔ حضرت شهریاریده «اون دردنجی عصرك ترك محررلری» عنوانیله تشکیلنه موفق اولدیغم کتبخانهٔ مشاهیرك بوکره نشر اولنان شو ایکنجی دفترنده استاد محترم اکرم بك افندینك اشعاری وآثار سائرهٔ ادبیه لرینه دائر بعض ملاحظات ومطالعات درمیان اولنمشدر.

کتبخانه نك ادیب حکیم احمد مدحت افندی یه منسوب اولان برنجی دفترینك؛

ایکی بیك نسخه اوله‌رق تمثیل ایدلمش اولدیغی حالده شو اون بش یکرمی کون ظرفنده طبع ثانیسنه احتیاج مس ایتدیره جك صورتده، رغبت عمومیه‌یه مظهریتندن و بومناسبتله اکابر ادبامزدن بعضیلری طرفندن بالخاصه بوعبد احقر حقنده ابذال بیوریلان تقدیرات مشوقانه‌دن طولایی حصوله کلان حسیات منتدارانه‌نك تشکرندن حقیقة عاجزم.

اعتقاد کمترانه‌مجه بر محرر، اثرینك مظهر تقدیر عمومی اولمسندن زیاده، او اثرك ماهیت حقیقیه‌سنه تمامیله واقف اوله‌بیلن

برطاقم ارباب اقتدارك تقدير وتحسينلرينه مظهريتيله افتخار ايتمليدر .

آثار عاليه‌لرندن بحث اولنه جق ادبای كرامك يكديكرينه تقديم وترجيحی كبی برشی اكلاشلمامق اوزره متعاقباً نشر اولنه جق دفترلرك بلا انتخاب يازلمغه باشلاديغی وانتشارنده دخی صره جهتيله هيچ بركونه ترتيب وانتظام كوزه ديلمديكی آيريجه عرض اولنور .

فی ٣ شباط سنه ١٣٠٦
مكتب ملكيهٔ شاهانه مأذونلرندن
اسماعيل حقی

دها اون سکز یاشنده ایکن :

«یار هر سودن هویدادر شب مهتابده»
«جان و دل مست تماشادر شب مهتابده»

غزلی کبی قلب آشنالقده مهتاب کیجه‌لری آغاجلردن، بلوطلردن دوکیلان؛ دکزلرده، دره‌لرده بیقانان نور لطیف قمره فائق و براز صکره :

« یاقسه‌ك بنی هوایه اوچورسه‌ك رمادمی، »
« ترك ایلمم مروتکه اعتمادمی . »
« یکرنك قیلدی نشئهٔ دنیایی محنتك، »
« فرق ایتمز ایلدی شبمی بامدادمی . »
«بلکه آجیردك آنده کوروب نقش حسنکی، »
« تیغ غمکله پاره‌لسه‌یدك فؤادمی . »

بیتلری مثللو هر بر مصراعی؛ هر بر کلمه‌سی شدت

و عظمتك اك كوزل برر نمونه‌سی دینلمكه لایق اشعار تنظیم ایدن اكرم بك افندینك افق دلپذیر ادبده طلوع پرتو ذكالری او یله بر زمانه مصادف اولمشدركه ادبیاتدن مقصد آكلاشلمیه‌جق درجه‌ده مسلسل ، روحه ثقالتبخش اوله جق صورتده مسجع افادات ایله برقاچ مناجات و نعت و بعض مثنوی و مفردات استثنا ایدلدیكی حالده برادیمزك دیدیكی كبی « فلكی ترسنه چویرمشده قدح دیه اوكنه قویمش ، جهنمی علولندیرمشده داغ دیه كوكسنه یاپشدیرمش ، باغردقجه عرش اعلا صارصیلیر . آغلادقجه دنیا قان طوفانلرینه غرق اولور عاشقلر ؛ بویی سرودن اوزون ، بلی قیلدن اینجه ، آغزی ذره‌دن اوفاق . قلیج قاشلی ، قارغی كیرپیكلی ، كیك كوزلی ؛ ییلان صاچلی معشوقه‌لر » تصویر ایدن منظوماتدن عبارت ظن اولنوردی .

واقعا مقدملری عاکف پاشا ، رشید پاشا ، ضیا پاشالر ومؤخراً شناسی ایله کمال بکلر ... کرك اثرلرنده وکرك تصویر افکار ایله مقالات سائره لرنده ادبیاتك « افراد بشرك برچوق حسیات وانفعالاتنی وقریحه اطلاق اولنان قوهٔ سانحه‌سنی توسیع ایله اساس سعادتی تأسیس ایچون اتخاذ اولنمش بر واسطه اولدیغنی یعنی مربیٔ روح ومزکیٔ افکار اولان امثال اخلاقك تزیيننه خادم بولندیغنی » وحقیقت ادبیه‌نك دخی « سوزك لطافت وظرافت ظاهریه‌سنه تمایل ایتمیه‌رك لطافت وظرافتی فضائل اخلاقه خدمت ایده‌جك محاکمات دقیقه وحکمیه‌دن عبارت اولوب بلیغانه افاده اولنمش بر فکرك سامعه‌دن زیاده وجدانه انفاذ احکام ایده‌رك فضائلك قلوبده اساسگیر اولمقلغنه الك قوی و الك مؤثر بر واسطه بولندیغنی » افهامه ممکن مرتبه بذل مقدرت ایلمش ایدیسه‌لرده مدارس ادبیه‌ده

تدریس اولنان کتابلر ، یا مشوش افکار بر طاقم مطولات ویاخود سیر ویسی و شفیقنامه کبی برر معما اطلاقنه سزاوار رساله‌لردن عبارت اولدیغندن نور سیدکان زمان ایچون لایقیله استفاده ممکن اوله‌مامش والآنده اوله‌مامقده بولنمش ایدی.

اشته اکرم بك افندی بویله بر زمانده پانهادهٔ میدان ادب اولوب ابتدا شعر وشاعرك هرکون هرساعت برلوحهٔ دلاراسنی تماشا ایله حیران کمالی قالدیغمز طبیعت اولدیغنی بیان و تعلیم ادبیاتی ده نشر ایله منتسبین ادبی صنایع و حکمت ادبیه‌نك اك عمیق خفایاسنه ، اك درین غوامضنه وارنجه‌یه قدر واقف و آکاه ایلدکلرندن تاریخ ادبیات عثمانیه‌مزی نام نامیلرینه الی الابد متشکر و منتدار براقمشلردر .

استاد اکرمك تشریح مزایای اشعارینه

کیریشمه دن اول حقیقت شعرك نه‌دن عبارت اولدیغنی تدقیق ایتمك اقتضا ایدر ...

واقعا شعر وشاعری تعریف یوللو شمدی یه قدر بر چوق مقاله‌لر یازلمش ایسه‌ده بونلرك همان هیچ بری لازمکلان تدقیقات وتشریحاتی حاوی اولمیوب همان جمله‌سی شعره بر ر نمونه اولمق اوزره تحریر اولنمش کبیدر .

مثلا جزمیده دنیلیورکه :

« شاعر ندر ؟ [طبیعتك اك سودالی زمانلرنده‌کی
« حزین حزین تبسملرندن یرادلمش بر مخلوق!..]
« خنده‌لرندن — کلده شبنم کبی — کریه‌اثرلری ؛
« کریه‌لرندن — بلوطده قوس قزح کبی — ابتسام
« علامتلری کورینور . طبیعته هر مخلوقدن زیاده
« اسیرایکن طبیعتك فوقنه چیقمق ایستر ! کندی
« وجودینی لایقیله اداره‌یه مقتدر دکل ایکن کرهٔ
« زمینی ضعیف قوللریله سوروکلیه سورکلیه بشقه

« بر نقطهٔ فیضه، بشــقه بر مرکز کماله کوتورمکه
« چالیشــیر !.. بوقدر طاقت کلز اقدام ایله تاب
« وتوانی کسیلنجه یاقفسده سـیاه پرده‌لر ایچنده
« محبوس اولان بلبللرك نغمــه سی قدر حزین،
« یا کره دن تنفسه کافی هوا بولنه میه‌جق درجه‌ده
« آیریلوب، حدتله آشاغی سوزیلان شـاهینلرك
« صداسی قدر آجی فریادلره باشلار ؛ اشته شعر
« اودرلو فریادلر ؛ شـاعر ایسه اومزاجـده
« اوفطرتده یارادیلان بیچاره‌لردر. یالکز اون بش
« هجایی (افاعیل وتفاعیله) توفیق ایتمکه، یکرمی
« سکز کلمه‌یی بر برینه قافیه یاپمغه مقتــدر اولانلر
دکل.»

کذا تقدیر الحـان‌ده دخی اکرم بك افندی نفایس شعریه‌یی شووجهله تصویر ببوریبورلر :

« نفایس شعریه ــ که نازنده ابکار افکاردر ــ
« حورلر، پریلرکبی حســن وآنده بر برلرینی

« آندیرزلرسه‌ده هر برنده‌کی حال وطور بشقه‌در .
« هر بری بشقه برحس ایله سویلیر : کیمی بهارده
« بلبللره (قونسر) محلی اولمش برلطیف آغاجلغك
« آغوش تنهاییسنه آتیلمش ... هوای سنبلیدن
« معمول براحرامه بورونمش ... اشعهٔ آفتابدن
« مخلوق صاچلرینی نور مهتابدن دوکیلان
« اوموزلرندن اشاغی طارمه‌طاغین براقیویرمش ...
« کبود سمادن مقطر کوزلرینی طرف آسمانه
« چویرمش بروضع سکوت نما ایله محزون محزون
« تفکر ایدر کورینور .. بوحال موجب حیرت
« اولور سویلیر . کیمیسی کیجه‌لین خوبکاه عصمتنه
« چکلمش برابر سفید ایچنده ملك کبی برانجه
« کوملکله نیم مستور قالمش .. موجاموج لطافت
« اولان سیاه کور صاچلری پریشان اولدیغی
« حالده برسدیره یاصلانمش .. دفع ملال تنهایی
« ایچون آچدیغی برکتابه نظر انداز استغراق

« ایکن صـانکه دیجور نوردن مجعول کوزلرندن
« طلوع ایدن ایکی سیارۀ لطافت صفرت سودا ایله
« رنك پذیر اولان سما پارۀ سیماسی اوزرنده
« طولاشـمغه باشلار کورینور .. بو حال موجب
« حسرت اولور سـویلیر . کیمی رقابت عاشقانه
« وحرص انتقام ایله کوزلری قان ایچنده قالمش ..
« قاشـلری قبضه قبضـهیه قونلمش ایکی خنجر
« سرتیز کبی چاتلمش . نکاهی برق بلادن نشـان
« ویرر .. قرمزی برکلغنچۀ طراوت ایکن نائرۀ
« احتراص ایله صولان دوداقلری شدت روزکاره
« طوتلمش ایکی کلـبرك خزاندیده کبی پرلرزۀ
خشم وغضب اولمش :

« برقهرمان عشوه مهابتلی برصنم

« ویاخود مجسم برشعلۀ قهر وستم کورینور ..
« بو حال موجب دهشـت اولور سویلیر . کیمی
« نازنده ادا ایله خرامان مسیرۀ صفا ایکن کذرکاهنده

« تصادف ایتدیکی یاره‌لی بر قوشی بر هیجان مادرانه
« ایله دردست ایدرك کوکسنده ایصیدیر .. ور حیمانه
« بوسه‌لریله زخمنه مرهم ساز اولمغه .. نازکانه
« مظلوم نوازانه خطابلر یله روحنه روح قاتمغه
« چالیشیر کورینور .. بوحال موجب رقت
« سویلیر .. »

فقط استاد محترمك عفو عالیلرینه مغروراً شوراسی بیان اولنور که بومثاللرك کرك برنجیسنده وکرك ایکنجیسنده شعرك تعریفنه وماهیتنه دائر همان کلمهٔ واحده‌یه بیله تصادف اولنمامقده‌در بونلر اولجه عاجزانه عرض ایلمش اولدیغم کبی بالذات شعره مثال اولمق اوزره قلمه آلنمش برر بدیعهٔ ادبیه‌در .

بنده‌لری (سودای خزان)ده شعری « الهامات طبیعتله حصوله کلان احتساسات قلبیه‌دن منبعث درونی بر صوت خفی‌نك عکس دلپذیری » دیه تعریف ایتمشدم .. معلومدر که طبیعتك بعضاً

چیچك شكانه تمثل ایتمش بر بدیعه‌سی .. چوجقلرده رونما اولان طور معصومانه‌سی .. عالم بداوتده‌کی سادەلکی قلبمزده برحس هیجان وبرفکر سودا اویاندر .

بوکا سبب — اعاظم مدققینك قولنجه — بوکبی بدایعك حسیاتمزی ممنون ایتمسی ویا ذوق وخیالمزی اوقشامسی اولیوب — چونکه اکثریا عکس حال وقوعه کلمکده‌در — یالکز بونك ساده‌جه طبیعت اولمسیدر .

هیچ برکمسه یوقدرکه آچیق برهواده کزینورکن.. صحراده کویلرده امرار حیات ایلرکن.. والحاصل مناسبات ومواقع صناعیه‌دن اوزاق دوشوب بردنبره برسادهٔ طبیعت اوکنده بولنورکن بوحس درونینك تولد وظهورینی طویماسون... اشته قلبمزك اك خفی ، اك درین کوشه‌لرینه قدر نفوذ ایله بزی برخیلی مدت مستغرق تفکرات

ایدن بو حس نازك.. شعردر لکن طبیعتدن اکتساب اولنان بو حس ایکی شرطله وجود بولور .. بری بزه بو حسی طویدیران ماده‌نك طوغریدن طوغری‌یه طبیعت اولمسی ویاهیچ اولمزسه طبیعت مقامنده تلقی اولنه‌بیلمسی ودیکری مادۀ مذکوره‌نك طبیعی Naïf بولنمسی یعنی طبیعت ایله صنعت مختلط اولدیغی حالده طبیعتك دها زیاده حکمفرما بر حالده اولمسیدر .

دوشونه‌لم : طبیعی‌دن فرق اولنه‌میه‌جق درجه‌ده ماهرانه یاپلمش بر صناعی چیچك روحمزه بر زهرۀ سحری کبی تأثیر لطیف القا ایده‌بیلورسه‌ده بونك بر تقلیددن عبارت اولدیغنی آکلادیغمز وقت مبحوث عنه اولان حس بزده ینه باقی قالورمی ؟.

بر بلبل صداسنی تقلید ایدن صوت انسانی‌یی کوش ایله نغمۀ هزاری استماع ایتمش قدر متلذذ اولوب روحمز بر طاقم هیجان لطیفه قاپلدیغی زمان

بو ترانه‌نك برتقلیددن عبارت اولدیغنه آکاه اولسه‌ق ینه اوانکی کبی متلذذ اوله‌بیلورمی یز ؟.. طبیعیدرکه اوله‌میز ...

بوندن‌ده آکلاشیلورکه طبیعتك بزه ارائه و اعطا ایتدیکی بوکبی ممنونیتلر حسیات بدایعدن متحصل دکل بالعکس حسیات قلبیه‌دن منبعث برلطافتدر . چونکه بزده بو حس بردنبره والهام اولنمش کبی بروجهله حاصل اولمیوب فکرله تدقیق اولنان ماده‌دن یعنی ادراك صورتیله وجوده کلور .. بناءً علیه اشکالنك آز و یاخود چوق کوزل اولمسی صورتیله محدود دکلدر . مثلا برحقیر چیچك ، براوفاق صو کتله‌سی ، یوصونلرله مستور برقیا ، قوشلرك نغماتی ، ویاخود دره‌لرك چاغلدیسی مثللو محاسن طبیعیه‌دن هربری حدذاتنده نه‌درکه رؤیت واستماعلری بزی متحسس ایلیور ؟ . بونلری بزه خوش کوسترن ندر ؟..

بوکبی بدایع طبیعیه‌ده ممنونیتمزی موجب اولان شی کندیلری دکل عرض و اعطا ایلدکلری فکردر. چونکه مسحور ودلداده‌سی اولدیغمز بومواد نفیسه بزه تمامیله مشابهدر.. بزده آنلر کبی محصول طبیعت دکلمی ایدك؟.. ینه برکون آنلر کبی زرع اولنوب طبیعته الحاق اولنه‌جغز.. دیمك که بوماده‌لر بزم برده‌ها عودت ایتمیه‌جك اولان و بزلرجه ابدیاً معزز ومحترم بولنان آوان صباوتمزك برر خیالتیدر!. اشته بونك ایچوندرکه بزی افتادهٔ لطافتلری ایدرلر.. آنلر بزم عالم خیالیده‌کی مکملیتمزك برر نشانه‌سیدر.. اشته بونك ایچوندرکه بزده برهیجان علوی حصولنه بادی اولورلر!..

محاسن طبیعیه‌ده‌کی روحه تأثیر ایله آنی برهیجان غریب ایچنده براقمق خصائصی بوندن نشئت ایلمکده‌در. برده شوراسی نظر مطالعه‌یه

آلنمليدركه موسيقينك حسيات بشريه اوزرنده‌كی تأثيری زمان ومكانه كوره متحول اولديغی كبی تماشای بدايع طبيعت ايله وبالخاصه مطالعهٔ شعر ايله اكتساب اولنه‌جق لذائذ ونشاط معنويه‌نك نوع تأثيری دخی زمان ومكان مطالعه‌لری اعتباريله تبدل ايدر .

مندرجاتی نزاكت خيال ولطافت حس كبی خصايص سكونتپرورانه‌دن عبارت اولان آثار ، نفايس طبيعه‌نك خوابيدهٔ لطافت اولديغی برزمان سكونتده ودرونده شدت حس وشعشعهٔ تصور كبی عظمتلی وپارلاق افاداتی شامل اولانلر فكرك آلودهٔ احتساسات عاليه بولنديغی بروقتده قرائت اولنورلرسه روحه الك زياده لطافتله تأثير ايدرلر .

بوقاعدهٔ ارتباط محاسن كافهٔ مزايای طبيعت حقنده دخی وارد اولور .

فرضا التفات جانانه نائليتله مسرورالفؤاد

اولان بر افتاده يه قيرلرده طولاشـان بر چوبان قزينى كريه ناك ايدن سرود عندليب بيله بر ترانهٔ شوق و شطارت و سـوديكى بر مخلوقك خاطرهٔ ضياعى ايله ابدياً متأثر وناله كار اولان بر بيچاره يه ايسه نوحات شائقانهٔ طيور بيله بكاى الم وحسرت كبى تأثير ايدر . بو حالـده آثار ادبيـه‌نك قرائتى و دها طوغريسى مشاهير شعرانك مطالعهٔ آثارى دخى بوكا كوره متحول اولور .

مثلا (دور استيلا) و (اوراق پريشـان) مؤلفنك اثرلرى فكرك پرورشياب عظمت واجلال اولديغى بر زمانده اوقونمليدر .

زيرا « اديب اعظمك آتشلى فكرينك محصولى « اولان سوزلرى بر وولقاندن فيشقران معدنيات « كبى متين و آتشنا كدر .

« آنك الندە لفظلر ، كلمەلر ، جملەلر بر استاتو « ياپانك يد استادانه سندەكى ماديات كبى در كه

« استدیکی کبی ازر ؛ استدیکی کبی قوللانیر ،
« استدیکی شکله صوقار ؛ او زمان نظر اشتیاق
« اوکنده باقمقله طو یولمز بر تمثال علویت وجوده
« کلیر ؛ افکار شاعرانه‌سنده بر قرا کلق طرف ،
« بر نقصان یر براقمز .

« بوعالی شاعرك اثرلرنده دهشتله خطاب
« ایتدیکی روح ابتدالری ایلرولر، ایلك خطوه‌سنده
« قوتنی صکره‌ده جسارتنی غائب ایدرك کیرو
« چکلمکه باشلار .

حامد بك افندینك آثاری بر یأس عاشقانه ،
بر استغراق سودا پرورانه‌یه قاپلمق آرزو اولندیغی
ویلدیزلر ، چیچکلر ایچنده طولاشوب بر ستارهٔ
سحری ایله حسبحال ایتمك ایستنلدیکی وقتده
اوقونملیدر ؛ چونکه « حامد بکك افکار شاعرانه‌سی
« دائما سماده طولاشیر ، زمینه پك آزاینر . اك
« عادی مباحثده بیله دلیللری سماویدر ، حیات

« انسانی‌يی تشريح ايچون يازيلان تياترولرنده بيله
« مرجعی، مأخذی سمادر . اويله دنيـاه بيلركه
« بوعلوی شـاعرك شعرلرينه غروبلر حزنـنی،
« طلوعلر نشئه‌سنی، سمارنكنی ويرر . »

اكرم بك افنديـنك شعرلری نور مهتاب قدر نازك، ترانهٔ عندليب قدر ماتم انكيز اولديغنـدن طلوع اثناسنده قوشلرك اصوات حزن آلودينی، دره‌لرك يواش يواش آقمسـنی ديكليـه‌رك ... كيجه‌لری دكزده شـناورلك ايدن ضيـای قمری سير ايده‌رك مطالعه ايدلمليدر .

فرضا بركره فجر طلوع ايتمكه باشلارمی، جهانی احاطه ايدن سيسلر آره سـندن اوزاقدن اوزاغه بوكبی زمانلره مخصـوص غريب غريب صـدالر ايشـيديلور . يواش يواش جبين متفكر آسمانی، بيرنكیٔ سودايه مشابه آچيق صاری برضيا قاپلار . كومه كومه بياض بلوطلرك آلتنده لطافت

سمانك كورونشی ، صباح وقتی بر حال پریشانی ایله سرپیلوب یاتان بر كوزل قزك كوپوكلر قدر خفیف بر تول ایله مستور اولان سینهٔ سیمینی یاد ایتدیرر .

غربه طوغری قاچیور كبی كورینان بر ایكی ییلدیز ، بو بیاض بلوطلر آره‌سنده تتره‌یه تتره‌یه غائب اولور ... كاملاً سكونت ایچنده كورینان دكزده آره‌صره اوقدر كوزل چرپنتی‌لر ، اوقدر اینجه یوللر پیدا اولوركه وه‌نوس ایله رفیقه‌لرینك اوچشوركن اوزون اتكلرینك سورونمسندن حصوله كلیور ظن اولنور .

روزكار اوقدر ناز ایله وزان اولوركه بر دره كنارنده چیچكلری قوشلری استشهاد ایدرك بربرلرینی الی‌الابد سوه‌جكلرینه دائر بر كوزل قزك نشانلیسیله برابر ایتدكلری وعدمقدسی حامل ایمشده آنی سماده‌كی بلوطلردن ، ییلدیزلردن ..

پرده‌کی کللردن ، بلبللردن کیزلیورمش کبی کورینور .

او اثناده اطرافی خفیف بر حمرت استیلا ایتمکه باشلار و کتدکجه یواش یواش آچیله‌رق یوکسلور .

یوکسلدکجه — تعالی‌یه باشلایان طبع انسانی کبی — رنکدن رنکه کیرر ... تبدیل الوان ایلدکجه — وحشتدن طریق تمدنده ترقی‌یه قویولان مزیت بشریه کبی — کندیسنه مخصوص برلطافت آلور ، قویو قرمزیدن باشلایه‌رق دها آچیق قرمزی ، آندن تورنجی و دها صکره قاوون ایچی واك نهایت قناریه صاریسنده قرار ایلر ...

اشته اکرم بك افندینك مطالعهٔ آثارندن بو کبی بدایع و مزایای طبیعیه‌یی سیر ایله انشراح بولان فکرك ، دها زیاده متأثر اوله‌جغی بدیهی

و آشکاردر . مثلا بر لوحهٔ طلوعه زینت‌بخشا اولان شکل هلال ماهتابی تماشا ایدرکن قلبمزی ماهیتنی آکلامق بزجه قابل اولمیان بر طاقم حسیات استیلا ایدرکه بوطو یغونك ندن عبارت اولدیغنی فهم ایتمك آنجق شو منظومه‌یی اوقومقلغمزه وابسته‌در .

نه‌در بو فیض مکمل نه‌در بو حال سحر ؟
نه‌در حقیقت علویهٔ مآل سحر ؟
نه دن بولور بو قدر رونتی ظلال سحر ؟
بن اولمشم ازلی عاشق جمال سحر ؟
سنکده می دلك آشفتهٔ وصال سحر ؟
نه‌در بو حزن غریبانه‌ك ای هلال سحر ؟

§

نه وار عجب اوته‌سنده جهان دیجورك ؟
نه‌در بیلنمیور اصلی بو امر مستورك !
نه‌در غرورینه باعث شونجم پر نورك !

دکرمی تابنه؟. حاشا !. او چشم مخمورك !
محرك اولمه‌ده سودامه وضع مفتورك !
سنك ده‌می کدزك وار دزای هلال سحر ؟..

§

نه خوش زمان !. نه غریبانه عالم مهتاب !
هوا نه خوش !. نقدر دلپذیر صفحهٔ آب !
نجوم زاهره‌یی روحم ایلر استجواب .
اولوب ده نورکه حائل نه آکلایور شو سحاب؟.
بو شب ندن ینه قالدك بنم کبی بی‌خواب؟.
نه درد ایله متأثرسین ای هلال سحر ؟.

§

نه‌در او حسن آلهی جهان بالاده ؟.
نه‌در او نقش مباهی سپهر مینا ده ؟.
نه‌در او نا متناهی لطافت اشیاده ؟.
قالیرمی طاقت دل بونلری تماشاده ؟.

کیمك اونورکه موج اورمه‌ده شودریاده؟.
خدا بیلیرکه پریشانم ای هلال سحر؟.

§

کذرکه‌کده بلوطمی او جمع ظلمت بار ؟.
و یا هوایه می چیقمش زمینده‌کی کهسار ؟.
یانکده خیلی یاقشمش او کوکب سیار ؟.
کیمك اونوری سماواتی طولدیران دیدار ؟.
نه‌در اوسرخ وسفید ؟.. آه‌باشلیورمی نهار؟.
یارین صباحه دینك صحبت ای هلال سحر ؟.

کذا بعض کیجه‌لر بر چمنزار وسیعه و یا بر دریای عظیمه قارشو ییلدیزلرك سونوك ضیاسی آلتنده اوتوروب درونمزده حصوله کلان بر حس غریب سائقه‌سیله قلبمزك ساکتانه فریاد وتظلماتنی دیکلمك ، اطرافمزی احاطه ایدن لاتناهیٔ ظلماته قارشو غریبانه دوشونمك آرزو ایدرز ...

دوشنوروز فقط بو تفکرمزك ماهیتنی و او اثناده فکرمزی استیلا ایدن بر طاقم تصورات و تخیلاتك حقیقتنی درك و استدرا کدن عاجز قالیرز .. حالبوکه برکره ده شو منظومه‌یی اوقوسه‌ق بادئ تفکرات وتخیلاتمز اولان مزایای خفیه‌نك کاملاً درونده مندمج اولدیغنی کوریرز :

دوشونمه‌یی سورم محرم ملالمدر
اودر بنی دوشونن حال اغبرارمده .
دوشونمدن کچه‌مم یار بی همالمدر
اودر بنی آرایان حین انکسارمده .
بنم ندیمهٔ روحم تفکراتمدر
دم تفکرم الك خوش دم حیاتمدر .

§

او دم که شام غریبانه روی آفاقی
سیه نقاب ایله منظور چشم رقت ایدر ،

او دم که باد شبانکه چمنده اوراقی،
حزین ادا ایله مألوف آه‌حسرت ایدر ؛
دیکوب نظاره‌می بر نجم پرتو افشانه
دوشونمه‌یی سورم متصل خموشانه .

§

بنم کبی او ده میال ذوق و حدتدر ؛
بنم کبی او ده محظوظ رنك ظلمتدر ؛
بنم کبی او ده مستغرق سکونتدر ؛
بکا شریك الم حصه‌دار محنتدر ؛
بنم ندیمهٔ روحم تفکراتمدر .
دم تفکرم الك خوش دم حیاتمدر .

§

او دم که دالغه‌لری عنصر خروشانك
بکا پیام اوقور ادوار بی نهایتدن ؛
او دم که لمعه‌لری عالم شبستانك
دله صفا ویرر انوار سرمدیتدن ؛

دوشـوب تفکره پیرانه قدرت اللهی
کمال عجز ایله طفـلانه آغلارم کاهی ؛

§

او دلر با که طوروب منظرمده حزن آلود
(لبیله خنده نما .. کوزلریله کریه نمود)
اوقور نشـاید علویه بی نوا وسرود ؛
ایدر درونمی مشحون ذوق نا محدود .
بنم ندیمـهٔ روحم تفکراتمـدر
دم تفکرم الك خوش دم حیـاتمدر .

بو منظومه‌لرده‌کی مزیاتی تعریفـه قالقشمق بر بلبلك نغمه‌سنده‌کی اصواتی تحلیل ایتمکه ، بر ییلدیزك ضیاسنده‌کی اسراری آرامغه بکزر .

تصویر ایلدیکی لوائح زیبایی باشلوجه طبیعت ایله خیاله استناد ایتدیره رك طبیعتی صنعت ایله خیالی حقیقت ایله مزج ایدن شاعر الك ماهر مرثیه‌کو اولمق اوزره حکم اولنه‌بیلور . بو مقوله یازیلان اشعارده طبیعت ایله خیال یا کدر آمیز یعنی برنجیسی غائب ، ایکنجیسی دسترس اولنه‌مامش برصورتده تصویر اولنور .. یاخود ایکیسی بردن بر حقیقت کبی ارائه اولنه‌رق مسرت‌انکیز بریولده یازیلور . بونلردن برنجیسی مرثیه‌در ایکنجیسی فرانسزلرك ایدیل Idylle تعبیر ایتدکلری صحرا وقیر عالملرینه مخصوص اشعاردر . ادبیاتمزده هنوز صورت ثانیه‌ده محررابیاته تصادف اولنمدیغندن یالکنز براز مرثیه‌دن بحث ایده‌لم :

مرثیه‌ده تأثر مطلقا بر حس خیالیدن نشئت ایتمش اوللیدر .

اشته آنجق بو صورتده مرثیه بر قیمت

ادبیه یه مالك اوله بیلور . بوندنماعدا منابع تأثرك کافه‌سی صنعت ادبه داخل اوله‌مز .. شاعر مرثیه‌کو؛ طبیعتی یالکز حاوی اولدیغی لطافتلر ده دکل، خیال ایله آهنك امتزاجنده ، یالکز احتیاجاتمزی ایفاده دکل محاسن و بدایع طبیعیه‌ده ، جستجو ایدر ؛ بونك ایچوندرکه تأثرادبینك اساسی برمادهٔ خارجیه اولمیوب خیالی و داخلی اوللیدر .. حتی بر ضیاع حقیقی‌یی ارائه ایتسه بیله ینه برضیاع خیالیدن بدأ ایلملیدر . شاعر طبیعتی اوقدر مکملیت درجه‌سنده تحری ایدرکه دها او رتبه کمال وجوده کلمامشدر . شاعر بو حال کملیتی صانکه موجود ایمشده ضایع اولمش فرض ایله ناله کار اولور ... شاعر بالذات طبیعتدر ویاخود وظیفه‌سی تحریٔ طبیعتدر برنجی صورتده شعر « طبیعی » وایکنجی‌سنده « حسی » اولور .

شعر حسی ، عزلت و وحدت ثمره‌سیدر :

شعر طبیعی ایسه منـاظر حیاتیه ایله الهـام اولنور .

هر ایکیسی ده طبیعت بشریه یی بر صـورت مکمله ده تعریف و بیـان ایدرلر .. شـو قدرکه شاعر طبیعینك دیکرینه شو صـورتله رجحـانی واردرکه ، حصوله کتوردیکی اثری بر وقعهٔ حقیقیه اولمق اوزره تحریر ایدر ؛ دیکری یالکـز آکا تقرب ایدر . حقیقت جهتندن طبیعی شاعر بو وجهله حسی یه راجح ایســه ده دیکر طرفـدن شـاعر حسی نك طبیعی یه شو تفوقی واردرکه ، حسی شاعر اساسی ماده یی رقیبنك عرض ایده مدیکی مکملیتله ارائه ایدر . شوراسـیده معلومـدرکه هر حقیقت خیالك مادوننده در کافهٔ موجودات محدود در . لکن فکر نا محدود در . طبیعی شاعر وظیفه سنی تمامیله ایفا ایدرسه ده بو وظیفه ینه ناقصدر . دیکری تماماً اجرا ایده مسه بیله اساس ماده سی لاتناهیدر !..

شاعر محافظ طبيعتدر ديناميشدى فكر شاعرانه‌ده ابديدر، انساندن آيريله‌مز وياڭكز انسانيتله برابر محو اولور .

في الواقع انسان تخيل وتفكرنده سربست اولديغى جهتله هرنقدر ساده‌لكدن، حقيقتدن، قيد واحتياج طبيعتدن مفارقت ومباعدت ايتسه‌بيله كنديسنى تكرار طبيعته سوق ايچون ياڭكز بر طريق كشاده دكل برده حس طبيعىٔ معنوى واردركه آنى در عقب طبيعته اعاده ايدر .

خصيصهٔ شاعرانه بوحس طبيعى‌يه اڭ قوى روابط ومناسبات ايله مربوطدر .

بوكونكى مدنيت صناعيه‌مزده بيله دهاى شاعرانه‌يى پرورده ايليان طبيعتدر شوقدركه اليوم فكر شاعرانه‌نك طبيعته اولان نسبتى ادوار عتيقه‌ده‌كى كبى دكلدر .

مرثيه‌دن بحث اولنوركن براز صددد بحثمزدن

خارجه چیقلمش ایسه‌ده تمنیٔ عفو ایله برابر بونه اساسه نقل کلام اولنور :

مرثیه پك قدیمدر شویله‌که هنوز ازهار ایله پیراسته اولان بر نونهال بهارك انکساری ؛ روزکارلرك ، سیللرك تخریباتیله چیچکلرك فدانلرك پریشان اولملری ، بر سویملی قوزینك ضیاعی ابتدای امرده انسانلره بو حس تأثری الهامه واسطه اولدی ودها صکره‌لری سودا — که منشأی شعرکبی ابتدای عالمه قدر صعود ایدر — کندی اذواق مضطربانه‌سنی ، بی سبب خلجانلرینی ، دائما اکدار ایله قاریشیق حظوظاتنی عرض ایتمکه باشلادی بو حس عمیق کدورتی برالم حقیقی تعقیب ایتدی اقربادن برینك ضیاعی ، سوکیلیسنك وفاتی انسانی آغلاتمغه باشلادی . اشته حس اولنان بو اضطراباتی افده احتیاجندندرکه ماتمه تخصیص اولنان بو نغمات بی هنر میدانه کلمشدر .

مرثیه فلاکت وبدبختی ایچنده بولندیغمز زمان آلاممزی تهوینه مدار اولور. بتون بتون یأسه مستغرق اولمدن اول بزه جسارت ویرن اودر مرثیه علی الاکثر ساده‌در. برسروره دائر اولسه بیله کندینه مخصوص اولان رنك کدورتی محافظه ایدر.

باخصوص میدانده موجود اولمیوب محواولمش اولان بر خاطره‌یه دائر اولور.. نظرنده هیچ برشی روحسز دکلدر، آکا کوره خرابه‌لر شن، عزلتکاهلر مسکوندر. برمزار طاشی کوشنه بر نطق بلیغ کدورت القا ایدر.

اعتماد اولنمیورمی؟.. شو مرثیه اوقونسون برسنك مزارك قلب شاعرانه‌یه نه‌کبی حسیات مؤلمه القا ایتدیکی اوزاده مندرجدر:

ای زائر اعتبار پرور،
سیرایت نه‌کوزل طوریر شو مقبره!
یالکزلغی خوشنما دکلمی؟

یا ساده لکی دکلمی دلبر ؟
غایتله حزین ایکن او طوپراق
اوستنده یاقشمامش می مرمر ؛
نافنده بیتن نهال کلبیز
باق باق نه قدر لطیف منظر !
اولمزمی نظر ربای وجدان ،
نزدنده او موج اوران چمنلر ؛
ویرمش آکا بشقه بر لطافت
پیشنده کی سرو سایه کستر .
دوشسه بو قدر دوشر موافق
بر ظله ضیای مهر انور .
سیر ایت بونی کورمدکسه شاید
محزونلق ایچنده شاد بر یر ،
سویله هله بك کوزل دکلمی
شو سرو نهال وقبر یکسر ؟

هپسندن آنك كوزلەی ایواه
آلتنـده یاتان زواللی دخـتر !

جامهٔ سیاه ماتمله پوشیده اولان مرثیه صاچلری پریشان بر حالده بر تابوت اوزرینه قپانوب ساكتانه آغلار .

بر افتادهٔ جمالك ، قلبنده مضمر اولان آلام واكدار ایله اذواق ومسارّی عرض وتصویر ایدر دعوت ایتدیكی ارواح مزاردن قیام ایله كندیسیله حسبحال ایله كلور شاعرك :

ای مزارستان بكا ایتدیرمه آه وشیونی ،
رحم ایدوب آكاه ایدك ای سرولر طاشلر بنی !
بی نشـان ترك ایلدم ایواه اولادم سنی !

كبی مأیوسانه فریادینه روح بشر دكل خطاب ایتدیكی طاشلر سرویلر بیله طیانەمز ، طاشلردن طوپراقلردن صوردیغی آرادیغی وجود نازك بیله بوفغاندن متأثر اولوب دیدەسی نملنمش ، نظری

محزون ، زنك جمالی اوچوق بر كلبن، نورسته
صورتنده عرض جمال تأثر ايدر .

بر كوچك كوكبكی كيم طوغمدن اوترسحاب ،
ایتمدن چشمانكی بر كره اولسون شعله تاب ؛
جا يكا هك ایلدك مهده بدل زير تراب .
فكرمه كومدم ديه هيچ ایتمدم قبرك حساب ،
جستجو ایتمكدیم شمدی مزارك بی حجاب .
بی نشان قویدم سنی كوكلم خراب اولسون خراب !
سويله ياوروم ايليم شاداب كريه‌م خاككی .
هانكی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاككی !

⁂

حيف كيم چوق كوردی سن نوباوه‌می دوران بكا ،
ويرمدی بر كون در آغوش ايتمكه ميدان بكا .
اولمدك ياوروم نيچون بر كره جك خندان بكا ؟
پك آغر كلدی بو كون بيلمم ندن هجران بكا !
چاره‌ساز اول باری سن ای ديدهٔ كريان بكا !

جایکاهك سویلمز مادام قبرستان بکا ؛
سویله یاوروم ایلیم شاداب کریه‌م خاککی .
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

*
* *

چشم جانم کورمده شمدی یتشمش بر نهال ،
کیم قار آلتنده قالان بر کلبن نورس مثال ؛
محتجب بر سترهٔ بیضاده قد و یال و بال ،
دیده نملنمش ، نظر محزون ، اوچوق رنك جمال .
آشنالقله اولور زوجه امل بخش وصال ،
آه پیرایه‌م مکر که سنسك اول نازك خیال !
سویله یاوروم ایلیم شاداب کریه‌م خاککی .
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

*
* *

مرثیه سکوتی سوز ، بر قلب نزارك ماتم خانه آکاهدر . فریاد سا کتانه ایله قولایجه استئناس ایده‌بیلور . شوقدرکه طارم سپهر برینی ییقمق ، شمع

قبهٔ زرینی سوندیرمك، امتزاج عنصر چاری بوزمق انجمی طاغتمق، بلوطلری آغلاتمق، رعد و برقی ایکلتمك، شفقك بغرینی خونین ایتمك، کیجه‌یه ماتم لباسنی کیدیرمك کبی فوق الطبیعه شیلردن اصلا خوشلانمز. چونکه بونلر آلام و احزانك لطافت عاشقانه‌سنی ماحیدر حالبوکه شو:

لکن نیه محو ایتدی اول کنجی فلك بیلمم؟
اول کنجی که ایتمشدی هر یولده خدا مکرم!
احبابی طوتار صاندم برقاچ کیجه‌جك ماتم.
باقدم که کیدن کیتمش دنیاده کیلر خرم!
«دوران ینه اول دوران عالم ینه اول عالم»

§

اول ذاته تحسرله صاندم که زمان اغلار.
اومدم که یوزی صبحك بررنك حزین باغلار!
کوردم که کونش طوغمش پرخنده بتون طاغلر

بلبللر اوتر شادان بر نشئه صولر چاغلار !
« عالم ینه اول عالم دوران ینه اول دوران »

*
* *

منظومه‌سی مثللو بر وجود قیمتدارك فوتندن طولایی حاصل اولان حقیقی وطبیعی بر حس مأیوسانه‌یی شاد وخنده‌ناك بر منظرهٔ طبیعیه اوزرنده ممکن مرتبه طبیعی وطوغری اوله‌رق عرض ایدن افکار وحسیات ، نظرنده پك قیمتداردر !..

شوراسیده معلوم اولملیدرکه بعض احوالده حسیات وتصوراتی لایقیله اشعار ایده‌بیلمك ایچون قلبك سودادنیالان حس لطیف سماوی ایله مشحون اولمسی لازمدر چونکه بوکبی حس ایله متحسس اولمیان بر شاعردن (یقه‌جقده بر مزارلق عالمی) وباخصوص :

عاریدی کوك نمایش رنك سحابدن
انوار آقاردی هر طرفه ماهتابدن .

صمت وسکون او مرتبه حاکمدی موقعه
کیم مضطربدی بن ده اولان اضطرابدن !
بکزردی کاه اوسس که کلیردی بعیدن
اول صوته کیم تحصل ایدر آسیابدن .
لیلك رطوبتی کچه رك تا زمینه دك
بر بوی اخروی طویبلوردی ترابدن
دهشت بولوردی دل متحرك ظلالدن
اموات قالدیرردی سرین صانکه خوابدن !
عطف ایلدم درونه نگاه تحسری
طویدم شو کیزلی ناله‌یی قلب خرابدن :
«وارمیدی کیمسه بن ده اولان درده اوغرامش
« شونده حضورایچنده یاتان شیخ وشابدن ؟
« اما ینه بودرد ایله در ذوق ولذتم
« قورتارمه ای خدا بنی بو اکترابدن !
آندم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ گریانه آغلادم !

§

برعجبه سس کلیردی در یندن شبیه آه !
وحدت تنفس ایلر ایدی صانکه کاه کاه !
اشجاردن زمینه دوشن سایهٔ کثیف
چکمشدی پیشکاهمه بر پردهٔ سیاه .
اول ظلمت عمیقهٔ هیچی نمودده
پرواز ایدردی دهشت ایله طائر نگاه
تعمیق ایده ایده اوظلام شدیدهبی
فکرمده حاصل اولدی براز نور انتباه
بر خیرك اولمدن — دیدم — ایواه مصدری
کیتدی هوا یولنده حیاتم یازق !.. گناه ؟.
قسریت فعالمی سویلردی لیك هپ
فریاد ایدوب آیاقلرم آلتنده هر گیاه !
قاندم بوحکمته — دیدم — اولمش دیمك ازل
دیدار عشق ایله متجلی بکا اله !
عمرم که یاندی آتش عشقه بو آنه دك
سودا یولنده ایسترم اولسون بتون تباه

آندم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم.

بیتلری مثللو اشعارك حصولی ممکن دکلدر..

مرثیه انسانك متأثر ایکن خفایای قلبنه دخول ایله آنی تسلیه یه چالیشیر.. جکرپاره سنك مزارینه قپانمش کنج بر والده یی تسکین ایدر... کریمه سنك وفاتی اوزرینه بر پدری شو یولده آغلادیر...

فاخره م درت بچقده یاشکده سنك
یراشیر میدی طوپراغه بدنك؟
کوملکك چاك ایدوب یمان اللر
بیچدیلر جسمکه کوره کفنك.
شمدی ایصلاق طوریر سرشکمدن
قوقلایوب اوپدیکم اوپیر هنك.
سویله یالکز میسك جکرپاره م
ایصیدن یوقمی خاك ایچنده تنك؟

بلبـل ناطقه‌ك ندن صوصـدی
صولـدیمی آه غنجـهٔ دهنـك ؟
خون ایدر قلبی ذکر هر حالك
آغلادیر چشمی یاد هر سخنك
کوریـور کوزلرم ملکلرله
سیر و آرامکی سماده سنك !

« بو منظومـه‌یی اوقورکن سـامعهٔ وجدانی
« اوسـاکن سـاکن آغلایان قلبك صـداسنی
« ایشـیدییور کلمه‌لرك منقح اولمسی، سـوزلرك
« طبیعیلکی روح ایچون نه کوزل بر آهنك حاصل
ایدییور .

بلبل ناطقه‌ك نه‌دن صوصـدی
صولـدیمی آه غنجهٔ دهنـك

« اکرم بکك بهارسـتان شرقه غبطه بخش
« اولان خیالات شـاعرانه‌سی ایچنده یتشـمش
« بوبدیعهٔ ادب بزی تقدیر علویتنده عاجز براقیور

« چوجقلرك همان هپسنك دوداقلری گل رنكنده‌در،
هرشیء صورارلر، هرشیء آكلامق ایسترلر،
« تتره‌ین سسلرنده كیزلنان براءتك خفیف والدینی
« ایچون بلبللرك صداسندن دها لطیف دكلیدر ؟
« اوچوجقلرك برینك وفاتی بوندن دها مؤثر.
« بوندن دها مكمل تصویره هانكی ترك شاعری
« موفق اولمش »

غریبدر كه قادینلرك بوخصوصده همان ارككلره تفوق ایده‌جك درجه‌ده مهارتلری واردر.

آزادهٔ قید و بیان اولدیغی اوزره طائفهٔ زكیهٔ نساء، خلقة مجبول اولدقلری نزاكت حس ورقت وتأثر كبی خصائص جمیله اقتضاسنجه — آنجق بومثللو صفات محسنه‌یی حائز اولنلره كوره الك زیاده تأمین موفقیت ممكن اوله‌بیلان — صنایع نفیسه ایله اشتغال ایتدكلری نسبتده اكتساب هنر

ومهارت ایلدكلرندن ناشی كرك سادكیٔ اسلوب وكرك رقت افاده جهتیله الك زیاده شایستهٔ تقدیر وتحسین اولان آثار ادبیه خانملرك كلك مهارتندن نشئت ایلمش بولنان آثار اولمشدر ...

« خزینهٔ اوراق » نامیله برقاچ سنه اول نشر اولنان رسالهٔ ادبیه‌ده دخی الك كوزل اثرلرك برر خانم اسمیله ممضی اولمسی بوكا بر برهان واضحدر؛ ادبیاته متعلق بر فرانسز كتابی قارشدیرلدقده درونده (هوغو)لردن (بوسسوئه)لردن (بووالو) لردن زیاده (مادام دوسوینه) ، (مادام استایل) و (مادام دەزولیه‌ر) لك آثار منتخبه‌سنه تصادف اولنور والحاصل مقتدر بر خانمك حصوله كتوردیكی آثار نفیسه‌نك — كرك موسیقی وشعره عائد اولسون وكرك رسم ونقشه متعلق بولنسون حاوی اولدیغی آهنك وسلاستله انتظام ولطافت اعتقاد

عاجزانه مجه بشقه اثرلرك هیچ برنده مصادف انظار اولامز .

مثلا زینتی عصمت ملکانه‌سی اولان بر خانم قزك نازك بر مقلری آلتنده اهتزاز ایدن پیانو طاشلرینك حصوله کتوردیکی آلهی و علوی نغمات کاه، سحر وقتلری قوشلرك زمزمه سیله چایلرك چاغلتیسندن، روزکارك خفیف خفیف اسمسندن متولد آهنك طبیعت کبی قلبه تسلی بخش اولور. انسانی طاتلی طاتلی دوشوندیریر. کاهیجه لوح آسمانك الك نجم آلود اولدیغی بر زمان لطافتنده پریشان صاچلریله یاوروسنك خاك مزارینه قپانمش بر والده‌نك، نجوم زاهره‌ی استشهاد ایدرك کریه‌ناك تحسراولمسی قدر فراقلی بر صورتده تأثر بخشا اولور، دیکلیانه آجی آجی سرشك الم دوکدیریر .

ینه اودست معالیپوستك محصول همتی اوله‌رق اوقدر کوزل اشعار وتصاویر حصوله کلور که

اوقوندقجه قرائتی روحه صفا آور اولور . سـير ايدلدکجه تماشاسی فکره انجلابخش اولور .

اشته بو طائفهٔ ملائکهٔ نسـايه زينتبخشا اولان بر نيرهٔ ذكا (طانيـديغی بر قيز) ك خاك قبری اوزرنده شو يولده كريه‌ناك اولمشدر :

کوکسنك قان ايچنـده يارەلری
آچيلوب لالەدن نشاب اولمش
شمس غارب کبی عيان اولمش
بويانوب رنك آله زلف زری .
بو نه مخلوقـدر نه آفتـدر
روح ايكن اولماش سمايه روان
ايلمش يرده اختيـار مكان
هر كورن ظن ايدر بودر جانان
او قـدر جامع لطافتـدر
ای سحاب سياه ايچنـده ملك
جامه خوابکمی کيديکك کوملك

§

عشقه مغلوب او حسن معصومك
كورورم بن خیالنی نالان
اثری وار او غنچهٔ شومك
اوقشایور حسن و آنی حالا
منقلب خاكه نوبهارنده
طوریور تازه لك مزارنده
كزینور كن آنك جوارنده
بر تأثرله بن تك و تنها
صانیرم قبردن چیقوب ناگاه
اولاجق شوق ایله بكا همراه

§

حسنی بر اویله شعلهٔ بیتاب
سونیور مختضر یتاغنده
رنك سودا كولوب قوجاغنده
آغلایور بسترنده نور شباب
نه روا بر وجود نادیده

بویله بر حال ایله نمایاندر
رفته رفته قرین پایاندر
بکنزه دیرسه‌م بو حالی شایاندر
صاری بر کلدك ای عدم چیچکی
ایسته‌مزدم سکا ورم دیمکی

§

او مجسم حیات او ماه منیر
بویله قالسونمی بحر ظلمتده؟
کون طوغوب اوج سر مدیتده
آنی ایتمزمی بر دها تنویر؟
بکزیور عین سروسیمینه
نه قدر دلربا شو سنك مزار
آنك آلتنده آه جانان وار
عجبا اولمیورمی جسمنه بار؟
عاجزم بن او جسمی تپیاندن

حالی شرحه بر ظریف لسان
اوزرنده آچان کل خندان !..

نه آلودهٔ لطافت پریشانی ! نه خارقهٔ مهارت!..
هانکی برشاعرده بویله ارواح سماویه‌یی نالان
ایده‌جك درجه‌ده حزین آثاره راست
کلنه‌بیلور ؟ . .
هله شو :

«صاری بر کلدك ای عدم چیچکی»
« ایسته‌مزدم سکا و رم دیمکی »

بیتی خزانرسیده نهالان اوزرنده‌کی محزون
محزون عرض رخسار اضطرار ایدن کللری
آکدیرمیورمی ؟. نه شایان حیرت موفقیت ! . . .
یالکز بر قاچ کلمه ایله بویله اك ماهر رسامار
بیله مغبوطی اوله‌جق درجه‌ده مکمل بر تابلو تصویری
بشقه هانکی برادیبه میسر اولمشدر !.

شـو قدر که قادینلرك الك جزئی تفرعاتی بیله تصویره اولان انهماك طبیعیلری کثرت تفصیلاتی موجب اولدیغندن اکثریا یازدقلری اثردن حصوله کله جك اولان تأثری امحا وازاله ایتمکده‌در . قادینلر ایچون برده شـو صعوبت واردر که دوشوندکلری تخیلات لطیفه‌یی ... ماضینك کذران ایدن اوقاتی آره‌سنده تلبلرینی اوقشایان خواطر مهیجه‌یی ... تمامیله وتصور وتخطر ایلدکلری وجهله یازه‌مزلر ..

مجبول اولدقلری الطاف ومزایای طبیعه‌نك الك بیوکی اولان عفتلری ... سودا یولنده یالکز امید ایله تأسف دن بشقه برشی تفکرینه مساعده ویرمز .. صفوت درونیه‌لرینی اخلال ایدن ایلك هیجان آشناکی ، بر نکاه حزینك کنـدولرنده حصوله کتوردیکی تأثیراتی .. ایلك اعتراف محبتدن وایه‌دار اولدقلری لذت ونشاطی تصویره جرأتیاب

اولسه‌لر بیله اونازك اللری بوكبی خفایای قلبیه‌لرینی ستر ایدن برقع لطافتی تمامیله رفع ایتمكه مقتدر اولامز. یوزلرینی رنك كلكونهٔ حجاب بورومه‌دن تخیل ایلدكلری خیال وفاشعاردن بحث ایتمكه جسارت ایده‌مزلرده خیال بیوفادن طوغریدن طوغری‌یه تظلم واشتكا ایدرلر. مثلا افسوسده نكار خانم افندینك تحریر بیوردقلری شوپارچه:

«آه بنم ده چكدكلرم مرتبهٔ تحملی یك چوق كچمشدر بن نیچون یشاملی‌یم!... امیدسز حیات اولورمی؟ بكا بو قلب حساسی ویرن الله بو دنیاده بر آن بختیاری‌یه لایق اوله‌جق فضیلتدن بتون محروم‌می یراتمش... یوقسه... آه قلمم ایلروكیتمه سنده بنم قدر صبرلی اول. بخت دونمدن اشتكایه باشلادیغم صره‌ده قلبمدن، بینمدن كچن فجیع سرائری كاغداوزرینه قویمه ... ممكن ایسه‌یانق آهلریمی ترجمه‌یه چالش چونكه بدبختلغمك نشانی انجق

اوسوزشلی آهلرمدر !... ای قلم جناب حقه تضرع ونیازده سنده بنمله همزبان اول که بو مشئوم حیاتمی تهدید ایتمسون... اوت سن بکا مدد خواه اول زیرا دنیاده هیچ بر استنادگاهم اولمدیغی کبی سندن بشقه‌ده محرمم قالمدی!... بوقدر بنچون امید بختیاری بوقدر جانم بکا بر بار ثقیلدر... آل یاربی ودیعه‌کی آل!..»

بو قولمزی اثباته بر برهان واضحدر.

بزینه مرثیه‌یه کلهلم: بوطرزده یازیلان اشعارده نظر دقتی جالب بر جهتده صنعت انتقال اولوب شویله که ماهیتی، مزایای طبیعه‌دن زوالی موجب رقت وتأثر اولان بر بدیعه‌نك وقتسز فنایاب اولان طراوت ولطافتنی تصویر ایله آندن موضوع بحث اولان ماده‌یه نقل کلام ایلمکدن عبارت اولان صنعت مذکوره باخصوص فرنك شاعرلری آره‌سنده پك زیاده استعمال اولنمقده ایسه‌ده ادبیات جدیده‌مزده بو اصولی اکرم بك

افندیدن ماعدا استعمال ایلیان یوق کبیدر . مقبر وچیچك نشیده‌لری بوکا برر مثال اوله‌بیلیر .

فرضا مقبرده :

یالکزلغی خوشنما دکلمی ؟
یاسادەلکی دکلمی دلبر ؟
غایتله حزین ایکن اوطوپراق ،
اوستنده یاقشمامش می مرمر ؟
سیرایت بونی کوزمدکسه شاید
محزونلق ایچنده شاد برير

تعریفاتیله وصف اولنان مزار طاشنك ، سروك نهالك لطافت منظره سندن بحث اولنورکن لطافتجه آنلره تفوقی نظر اعتباره آلنەرق :

هپسندن آنك کوزلدی ایواه
آلتنده یاتان زواللی دختر

بیتیله زیر ترابده مدفون اولان دختره انتقال ، حقیقت‌ا ك صنعتکار محررلره بیله رشك آوراوله‌جق برصورتده ماهرانه تحریر اولنمشدر .

ایکنجیسنده :

اوقونور جبهه‌سنده قدرت حق
کورینور سینه‌سنده نور شفق
ناز ایله کاه اهتزاز ایلر
حسنله آفتابه ناز ایلر
جذبهٔ حسنه اولوب حیران
عاشقانه سرود ایدر مرغان

توصیفاتیله کمال جمالی عرض اولنمق استنیلان چیچکك بر ایکی کون ظرفنده صولوب صارارا جغنی و « کرچه عالم بتون فنایه قرین » ایسه‌ده ایکی شیئك دیکرلرینه نسبتله زوالی دها حزین اولوب بونلردن برینك شکوفهٔ بارز ودیکرینك ایسه وزم بر قیز اولدیغنی ارائه ایتمك مقبری تحریر ایده‌جك قدر حائز مهارت اولمغه توقف ایدر.

برده مرثیه‌نك اصل لازم اولان مزیتی اوقویانی متأثر ایتمسیدر برچوق شعرلر واردر که خصائص

مقتضیه‌سنی حائز اولمدقلری حالده مرثیه نامی آلتنده تحریر اولنمشلردر بوکا قارشو ینه برچوقلری واردرکه بو نامی طاشیمدقلری حالده دخی مکمل برر مرثیه حکمنده‌در .

زمزمه‌ده دخی بو یولده بعض منظومه‌لره تصادف اولنور . از جمله « رفیق » ویاخود [کنج بر شاعر اجل رسیده] نامیله « لطائف انشا » صاحبی رفیق بك مرحوم ایچون یازیلان مرثیه بو قبیلدندر . شویله که « مرحومك وفاتنه یالکز عقلاً آجینلوب قلباً آجینلمدیغی کورلمکده‌در . بویله اولسه‌یدی چونکه بنمده قلبم اولدیغندن اظهار ایدلمش اولان حسیات حقیقیه‌دن بنمده متأثر اولمقلغم اقتضا ایدردی . »

باخصوص محترم بر رفیقك خاطرهٔ ضیاعی ایله متأثر و کریه‌ناك ایکن :

نشئه‌مده کورلمدن نصابم
دورلدی پیاله‌ٔ شرابم

کبی می پرستانه بر بیتك «خاکدن شمیم سما ، چیچکلردن شمیم حیا» طویان بر شاعر کمالا تپروردن صدوری نقدر استغراب اولنسه سزادر .

بر خشـك نهالیدم احقر
بر شیشه‌می یا رقیق و کمتر

بیتنده عرض وافاده اولنـان — اینجه‌جك بر جام شیشه و یا قوری بر دال پارچه‌سی — کبی تخیلاتك افکار شاعرانه ایله موانستی قابلمیدر؟..

وهله مرثیه‌نك شو :

یوقدر بیلورم وفای عالم ،
منسی دیمه‌در کچن مسـلم ؛
ایسـتردی فقط کوکل براز دم
آکسون نی... آه آکارمی بیلمم
یاران وفا شـعار عمرم ؟ .

پارچه‌سنك مندرجاتی، تقدیر الحانده بیان اولندیغی اوزره «شمدی یه قدر ملیون کره سویلنمش و دنیاجه معلوم اولان: «فانی دنیانك کیمسه‌یه وفاسی یوقدر صفاسی کدردر» کبی بك بسیط لقردیلردن عبارتدر..

حالبوکه استاد محترمك مرثیه شکلنده ارائه اولنمیان «یقه‌جقده بر مزارلق عالمی» ، «یاپراق» و «یاد ایت» منظومه‌لری لازمکلان خصایص و مزیاتی جامع اولدقلرندن — بك کوزل و بك مؤثر برر مرثیه مقامنده تلقی اولنسه‌لر بجادر.

عزتله چکلدی کتدی جانان
ایواه که بز غریب قالدق!
مأیوس و ملول - لال و حیران
بیچاره و بی نصیب قالدق!
فکرك ندر ای غریب سویله
هجران دمی چوق سوزرمی بویله؟

سؤال بدایعنماسنده کی تفکرات غریبانه، و تصورات عاشقانه، مدار حسبحال اتخاذ اولنان بر برك خزان رسیده‌نك رنك ماتم آلودی کبی حزین دکلمی؟...
یالکز شو:

کلدك بکا موسم خزانده
هجرانی دوشوندیکم زمانده

بیتی بیله تمییز کمترانه‌مجه، اوقویانی ساعتلرجه غش ایتمکه کافی بر بدیعهٔ ادبیه‌در!.
کذا «یادایت» منظومه‌سندن آتیده کوستریلان شو پارچه‌لرده مرثیه‌نك اك کوزل بر نمونه‌سیدر..

بر قلب رقیق و ناتوانله
فرقتده نه چکدیکم بیلنمز
هجرانله، ستمله، امتحانله
اما که وفای دل سیلنمز
سودمسه سنی بودرلو سودم
سنسین بکا مایهٔ تفکر!

ایتدكجه لسانم اوزره دائم
اذكار محبتك تكرر
یادایت بنی سنده آه یاد ایت!.

§

بر لیل سكون نماده تنها
اولدقده نشیمنك سرآب
قیل چشمكی عطف سمت بالا
سودالرایچنده نورمهتاب
اولدقجه درونكه غم افزا
ایله اوكچن دمی تذكر،
پیش نظركده سطح دریا
ایتدكجه تموج وتنور
یادایت بنی ساكتانه یادایت..

بونلرده‌كی بلاغت حاوی اولدقلری یأس وحزنده نمایاندر. هیچ بر وقت بویله غریبانه اشتكا بویله ساكتانه تفكر بر قلب رقیق ومتحسسدن

دها سنوح ایتمامشدر . ماضینك او کوزل کوزل خاطره‌لری حال حاضرده‌کی آلام سودا ایله نقدر مکدرانه اتحاد ایتمکده‌در . مسعودانه ومستریحانه کچمش بر حیاتك نالهٔ اضطرابی مقامنده اولان بو فغان تحسر ، بردها عودت ایتمیه‌جك اولان زمانه طوغری متحسرانه عطف اولنان بو انظار تأثر روحه نقدر عمیق بر کدورت القا ایدیور .

ینه (تفکر) لك آتیده ارائه اولنان شو پارچه‌سنده ماضی‌یه طوغری هر بر احالهٔ نظرده حس اولنان محبت ابتدائیه‌نك الطاف سماویه‌سی وماضینك کوکلرده براقدیغی هیجان واضطراباتی نقدر غریبانه تصویر اولنمشدر :

« اوموسم سعادت هانکی دیاره کیتدی !.. او

« سوکیلی وجودلر هانکی عالمه چکلدی ! .. اوت

« کوزلرمی یومدیغم کبی اوفردوس سعادتك پارلاق

« شفقلری ... نشئه‌لی متهابلریله — ملون بلوطلری

« منـور كيجه‌لريله لطيف رؤيالری .. معصومانه
« خوليـالريله هيچستان ماضی‌يه طوغرو كمال
« سرعتله كيتديكنی كوريورم !.. بنم ايچون
« قرقنجی طبقـهٔ عوامه وارمش يـنه متصل
« كيـديور ! ... بر دها عودت ايتمـامك اوزره
« كيديور ! . حتی خاطرده‌كی ياد حزينی‌ده بڭا ده
« براقيـه‌جق صورتده كيـديور ! .. والده‌لرك
« ابتسامات حزن آميزندن استعارهٔ لطـافت ايليان
« كللرينك خزان آلود ياپراقلرينی اطرافه صاچه‌رق
« دايه‌لرك تترك نفخـه‌لی ننی‌لرندن اقتباس آهنك
« ايدن بلبللرينـك نالهٔ حسرت انكيزينی آفاقه
« عكس اندازايدرك كيديور !.. »

شعر بو وجهله يكی يكی خياللر ، يكی يكی شكللرله تزيين ايلدكجه يعنی تصوير اولنان طبيعت تبـدل ايتدكجه مطالعه‌سندن اكتساب اولنه‌جق لذت دوبالا اولور . « هپ كورديكمز كبی يازمقـده نه ترقی

اوله بیلیر ؟ برازده دوشوندیکمز کبی یازملیز . انسان همان کورمکه دکل کوسترمکده ده مستعددر »

شعر جدید ، نوبهاره زینت بخش اولان بر کوزل چیچکی شاعره افتاده سنك دها نازك اولان پاینی انجیده جك ظن ایتدیرر . طلعت سحریدن مخلوق اولان صاچلرینی سر نازینه ثقلت بخش کوسترر

بو وجهله دلدادهٔ طبیعت اولان بر شاعرك یاد وجه دلداری ایله دوکدیکی یاشلر هپ چیچك صوینی قوقمغه باشلار .. سودیکی کلوب بر قطره یاش دوکسه خاك مزاری بتون کللر آچار .

صوك بهاری بر قزك حین ارتحالنده ، جمالنده طولاشان خنده یه بکزتمك ، سحر وقتی ییلدیزلری بیاض کوکرجینلره تشبیه ایتمك ده یکیدر .

یکی اولدیغی چوندر که نوبهار قدر سویلیر .. شفق قدر کوکللره ایراث لطافت ایدر ..

کذا پرستیده سنك رنك لطیف رونی قوس

قزحده‌كی پنبه‌لكدن آلمق، سوديكنی پاره‌: چیچكه، غروبه بكزتمك كبی تخیلات ... و (تلألؤ، عرايس ازهار، معشوقهٔ پرستیده، نوحات شائقانه؛ حمامهٔ روح، وسودالی برنظر كبی) افاداتده یكیدر.

یكی اولدیغی‌چوندركه بر نوعروس حسن قدر سویلیر... هلال منیر قدر قلوبه الهام حیرت ایدر.

وینه كرك مندرجاتی وكرك اصول تنظیمی بتون بر طرز نوینده اولدیغیچوندركه استاد محترمك شو منظومه‌سی دیكرلرینه نسبتله پیلدیزلر ایچنده ماهتابی تنظیر ایلر:

ای سوزلری خیالی تلطیف ایدن ملك

ای نشئه‌سی درونمه رقت ویرن چیچك!

طورغونلغی حضورمی نالان ایدن چوجق!

ای خنده‌سی كونش كبی جانكاهه منعكس

ای نظره‌سی جنانه ویرن درلو درلو حس..
محزونلغی حیاتمی لرزان ایدن چوجق !

§

کاهی غریب برباقشك وارسنك بکا
کیم خدشه بخش روحم اولور ای ملك لقا !
کوزدن تباعد ایلیه‌رك جمله ماسوا
برسن قالیرسین اورته‌ده برذات کبریا !
بیلسه‌م ندر بو حالت مافوق الابتلا
ای فکرمی غرامی پریشان ایدن چوجق !

§

ای خوابگاه نشئه‌سی آغوش مادری
دعوتکر منامی لطائف مثللری !
بازیچهٔ خیال لطیفك دکلمی هپ
مرغان نغمه‌کار ایله ازهار رنك رنك ،

محزون ، رنك جمالی اوچوق بر كلبن نوزسته
صورتنده عرضِ جمال تأثر ایدر .

بر كوچك كوكب كبی كیم طوغمدن اورتر سحاب ،
ایتمدن چشمانكی بر كره اولسون شعله تاب ؛
جا یكاهك ایلدك مهدده بدل زیر تراب .
فكرمه كومدم دیه هیچ ایتمدم قبرك حساب ،
جستجو ایتمكده‌یم شمدی مزارك بی حجاب .
بی نشان قویدم سنی كوكلم خراب اولسون خراب !
سویله یاوروم ایلیم شاداب كریه‌م خاككی .
هانكی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاككی !

*
* *

حیف كیم چوق كوردی سن نوباوه‌می دوران بكا ،
ویرمدی بر كون در آغوش ایتمكه میدان بكا .
اولمدك یاوروم نیچون بر كره جك خندان بكا ؟
پك آغر كلدی بو كون بیلمم ندن هجران بكا !
چاره‌ساز اول باری سن ای دیدۀ كریان بكا !

جایکاهك سویلمز مادام قبرستان بکا ؛
سویله یاوروم ایلیم شاداب کریه‌م خاککی .
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

*
* *

چشم جانم کورمده شمدی یتشمش بر نهال ،
کیم قار آلتنده قالان بر کلبن نورس مثال ؛
محتجب بر سترهٔ بیضاده قد ویال وبال ،
دیده تملنمش ، نظر محزون ، اوچوق رنك جمال .
آشنالقله اولور روحه امل بخش وصال ،
آه پیرایه‌م مکر که سنسك اول نازك خیال !
سویله یاوروم ایلیم شاداب کریه‌م خاککی .
هانکی طوپراقدر سنك اورتن وجود پاککی ؟

*
* *

مرثیه سکوتی سوز ، بر قلب نزارك ماتم خانه
آکاهدر . فریاد ساکتانه ایله قولایجه استئناس
ایده‌بیلور . شوقدرکه طارم سپهر برینی ییقمق ، شمع

قبهٔ زرینی سوندیرمك، امتزاج عنصر چاری بوزمق انجمی طاغتمق ، بلوطلری آغلاتمق ، رعد وبرقی ایکلتمك ، شفقك بغرینی خونین ایتمك ، کیجه‌یه ماتم لباسنی کیدیرمك کبی فوق‌الطبیعه شیلردن اصلا خوشلانمز . چونکه بونلر آلام واحزانك لطافت عاشقانه‌سنی ماحیدر حالبوکه شو :

لکن نیه محو ایتدی اول کنجی فلك بیلمم ؟
اول کنجی‌که ایتمشدی هر یولده خدا مکرم !
احبابی طوتار صاندم برقاچ کیجه‌جك ماتم .
باقدم‌که کیدن کیتمش دنیاده کیلر خرم !
« دوران ینه اول دوران عالم ینه اول عالم »

§

اول ذاته تحسرله صاندم‌که زمان اغلار .
اومدم‌که یوزی صبحك بررنك حزین باغلار !
کوردم‌که کونش طوغمش پرخنده بتون طاغلر

بلبلر اوتر شـادان پرنشئه صولر چاغلار !
« عالم ینه اول عالم دوران ینـه اول دوران »

*
* *

منظومه‌سی مثـللو بر وجود قیمتدارك فوتندن طولایی حاصـل اولان حقیقی وطبیعی بر حس مأیوسانه‌یی شاد وخنده‌ناك بر منظرهٔ طبیعیه اوزرنده ممكن مرتبه طبیعی وطوغری اوله‌رق عرض ایدن افكار وحسیات ، نظرنده پك قیمتداردر !..

شـوراسیده معلوم اولملیدركه بعض احوالده حسیات وتصوراتی لایقیله اشعار ایده‌بیلمك ایچون قلبك سودادنیلان حس لطیف سماوی ایله مشحون اولمسی لازمدر چونكه بوكبی حس ایله متحسس اولمیان بر شـاعردن (یقه‌جقده بر مزارلق عالمی) وباخصوص :

عار یدی كوك نمایش رنك سحـابدن
انوار آقاردی هر طرفـه ماهتـابدن .

صمت وسکون او مرتبه حاکمدی موقعه
کیم مضطربدی بن ده اولان اضطرابدن !
بکزردی کاه اوسس که کلیردی بعیدن
اول صوته کیم تحصل ایدر آسیابدن .
لیلك رطوبتی کچه رك تا زمینه دك
بر بوی اخروی طوییلوردی ترابدن
دهشت بولوردی دل متحرك ظلالدن
اموات قالدیرردی سرین صانکه خوابدن!
عطف ایلدم درونه نکاه تحسری
طویدم شو کیزلی ناله‌یی قلب خرابدن :
«وارمیدی کیمسه بن ده اولان درده اوغرامش
«شونده حضورا ایچنده یاتان شیخ وشابدن؟
«اما ینه بودرد ایله در ذوق ولذتم
«قورتارمه ای خدا بنی بو اکترابدن !
آندم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کالدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم !

§

بر عجبه سس کلیردی درینلدن شبیه آه !
وحدت تنفس ایلر ایدی صانکه گاه گاه !
اشجاردن زمینه دوشن سایهٔ کثیف
چکمشدی پیشگاهمه بر پردهٔ سیاه .
اول ظلمت عمیقهٔ هیچی نموده
پرواز ایدردی دهشت ایله طائر نگاه
تعمیق ایده ایده اوظلام شدیده‌یی
فکرمده حاصل اولدی براز نور انتباه
بر خیرك اولمدن — دیدم — ایواه مصدری
کیتدی هوا یولنده حیاتم یازق !.. گناه ؟.
قسریت فعالی سویلردی لیك هپ
فریاد ایدوب آیاقلرم آلتنده هر گیاه !
قاندم بو حکمته — دیدم — اولمش دیمك ازل
دیدار عشق ایله متجلی بکا اله !
عمرم که یاندی آتش عشقه بو آنه دك
سودا یولنده ایسترم اولسون بتون تباه

آندم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم.

بیتلری مثللو اشعارك حصولی ممكن دكلدر ..

مرثیه انسانك متأثر ایكن خفایای قلبنه دخول ایله آنی تسلیه‌یه چالیشیر.. جكر پاره‌سنك مزارینه قپانمش كنج بر والده‌یی تسكین ایدر ... كریمه‌سنك وفاتی اوزرینه بر پدری شو یولده آغلادیر ...

فاخره‌م درت بچقده یاشكده سنك
یراشیر میدی طوپراغه بدنك ؟
كوملكك چاك ایدوب یمان اللر
بیچدیلر جسمكه كوره كفنك .
شمدی ایصلاق طوریر سرشكمدن
قوقلایوب اوپدیكم اوپیر هنك .
سویله یالكز میسك جكر پاره‌م
ایصیدن یوقمی خاك ایچنده تنك ؟

بلبل ناطقه‌ك ندن صوصدی
صولدیمی آه غنجهٔ دهنك ؟
خون ایدر قلبی ذکر هر حالك
آغلادیر چشمی یاد هر سخنك
کوریبور کوزلرم ملکلرله
سیر و آرامکی سماده سنك !

« بو منظومه‌یی اوقورکن سامعهٔ وجدانی
« اوساکن ساکن آغلایان قلبك صداسنی
« ایشیدییور کلمه‌لرك منقح اولمسی ، سوزلرك
« طبیعیلکی روح ایچون نه کوزل بر آهنك حاصل
ایدییور .

بلبل ناطقه‌ك نه‌دن صوصدی
صولدیمی آه غنجهٔ دهنك

« اکرم بکك بهارستان شرقه غبطه بخش
« اولان خیالات شاعرانه سی ایچنده یتشمش
« بو بدیعهٔ ادب بزی تقدیر علویتنده عاجز براقیور

« چوجقلرك همان هپسنك دوداقلری کل رنکنده در:
هرشیٔ صورارلر، هرشیٔ آکلامق ایسترلر،
« تتره ین سسلرنده کیزلنان براهنك خفیف والدینی
« ایچون بلبللرك صداسندن دها لطیف دکلیدر؟
« اوچوجقلرك برینك وفاتی بوندن دها مؤثر:
« بوندن دها مکمل تصویره هانکی ترك شاعری
« موفق اولمش »

غریبدرکه قادینلرك بوخصوصده همان ارککلره تفوق ایده جك درجه ده مهارتلری واردر.

آزادهٔ قید وبیان اولدیغی اوزره طائفهٔ زکیهٔ نسا، خلقة مجبول اولدقلری نزاکت حس ورقت وتأثر کبی خصائص جمیله اقتضاسنجه — آنجق بومثللو صفات محسنه‌یی حائز اولانلره کوره الك زیاده تأمین موفقیت ممکن اوله‌بیلان — صنایع نفیسه ایله اشتغال ایتدکلری نسبتده اکتساب هنر

ومهارت ایلدکلرندن ناشی کرك سادکیٔ اسلوب وکرك رقت افاده جهتیله اك زیاده شایستهٔ تقدیر وتحسین اولان آثار ادبیه خانملرك کلك مهارتندن نشئت ایلمش بولنان آثار اولمشدر ...

« خزینهٔ اوراق » نامیله برقاچ سنه اول نشر اولنان رسالهٔ ادبیه‌ده دخی اك کوزل اثرلرك برر خانم اسمیله ممضی اولمسی بوکا بر برهان واضحدر؛ ادبیاته متعلق بر فرانسز کتابی قارشدیرلدقده درونده (هوغو)لردن (بوسسوئه)لردن (بووالو) لردن زیاده (مادام دوسوینیه) ، (مادام استایل) و (مادام دەزولیه‌ر) ك آثار منتخبه‌سنه تصادف اولنور والحاصل مقتدر بر خانمك حصوله کتوردیکی آثار نفیسه‌نك — کرك موسیقی وشعره عائد اولسون وکرك رسم ونقشه متعلق بولنسون حاوی اولدیغی آهنك وسلاستله انتظام ولطافت اعتقاد

عاجزانه مجه بشقه اثرلرك هیچ برنده مصادف انظار اولامز .

مثلا زینتی عصمت ملكانه‌سی اولان بر خانم قزك نازك بر مقلری آلتنده اهتزاز ایدن پیانو طاشلرینك حصوله كتوردیكی آلهی و علوی نغمات كاه، سحر وقتلری قوشلرك زمزمه‌سیله چایلرك چاغلتیسندن، روزكارك خفیف خفیف اسمه‌سندن متولد آهنك طبیعت كبی قلبه تسلی بخش اولور. انسانی طاتلی طاتلی دوشوندیرر. كاهیجه لوح آسمانك الك نجم آلود اولدیغی بر زمان لطافتنده پریشان صاچلریله یاورو سنك خاك مزارینه قپانمش بر والده‌نك، نجوم زاهره‌دی استشهاد ایدرك كریه‌ناك تحسر اولمسی قدر فراقلی بر صورتده تأثر بخشا اولور، دیكلیانه آجی آجی سرشك الم دوكدیرر .

ینه اودست معالی‌پوستك محصول همتی اوله‌رق اوقدر كوزل اشعار و تصاویر حصوله كلور كه

اوقوندقجه قرائتی روحه صفا آور اولور . سیر ایدلدکجه تماشاسی فکره انجلابخش اولور .

اشته بو طائفهٔ ملائکهٔ نسایه زینتبخشا اولان بر نیرهٔ ذکا (طانیدیغی بر قیز) لك خاك قبری اوزرنده شو یولده کریه‌ناك اولمشدر :

کوکسنك قان ایچنده یاره‌لری
آچیلوب لاله‌دن نشاب اولمش
شمس غارب کبی عیان اولمش
بویانوب رنك آله زلف زری.
بو نه مخلوقدر نه آفتدر
روح ایکن اولماش سمایه روان
ایلمش یرده اختیار مکان
هر کورن ظن ایدر بودر جانان
او قدر جامع لطافتدر
ای سحاب سیاه ایچنده ملك
جامه خوابکمی کیدیکك کوملك

§

عشقه مغلوب او حسن معصومك
كورورم بن خيالنی نالان
اثری وار او غنچهٔ شومك
اوقشايور حسن و آنی حالا
منقلب خاكه نو بهارنده
طوريور تازه لك مزارنده
كز ينور كن آنك جوارنده
بر تأثرله بن تك و تنها
صانيرم قبردن چيقوب ناكاه
اولاجق شوق ايله بكا همراه

§

حسنی بر او يله شعلهٔ بيتاب
سونيور مختضر يتاغنده
رنك سودا كولوب قوجاغنده
آغلايور بسترنده نور شباب
نه روا بر وجود ناديده

بو یله بر حال ایله نمایاندر
رفته رفته قرین پایاندر
بکزه دیرسه‌م بو حالی شایاندر
صاری بر کلدك ای عدم چیچکی
ایسته‌مزدم سکا ورم دیمکی

§

او مجسم حیات او ماه منیر
بو یله قالسونمی بحر ظلمتده ؟
کون طوغوب اوج سر مدیتده
آنی ایتمزمی بر دها تنویر ؟
بکزیور عین سرو سیمینه
نه قدر دلربا شو سنك مزار
آنك آلتنده آه جانان وار
عجبا اولمیورمی جسمنه بار ؟
عاجزم بن او جسمی تپه‌ساندن

حالنی شرحه بر ظریف لسان
اوزرنده آچان کل خندان!..

نه آلودهٔ لطافت پریشانی! نه خارقهٔ مهارت!.. هانکی بر شاعرده بویله ارواح سماویه‌یی نالان ایده‌جك درجه‌ده حزین آثاره راست کلنه‌بیلور؟..

هله شو:

«صاری بر کلدك ای عدم چیچکی»
«ایسته‌مزدم سکا ورم دیمکی»

بیتی خزانرسیده نهالان اوزرنده‌کی محزون محزون عرض رخسار اضطرار ایدن کللری آکدیرمیورمی؟. نه شایان حیرت موفقیت!... یالکز بر قاچ کلمه ایله بویله اك ماهر رسامله‌رك بیله مغبوطی اوله‌جق درجه‌ده مکمل بر تابلو تصویری بشقه هانکی برادیبه میسر اولمشدر!.

شو قدرکه قادینلرك اك جزئی تفرعاتی بیله تصویره اولان انهماك طبیعیلری کثرت تفصیلاتی موجب اولدیغندن اکثریا یازدقلری اثردن حصوله کله جك اولان تأثری امحا وازاله ایتمکده‌در. قادینلر ایچون برده شو صعوبت واردرکه دوشوندکلری تخیلات لطیفه‌یی ... ماضینك کذران ایدن اوقاتی آره سنده قلبلرینی اوقشایان خواطر مهیجه‌یی ... تمامیله وتصور وتخطر ایلدکلری وجهله یازه مزلر ..

مجبول اولدقلری الطاف ومزایای طبیعیه‌نك اك بیوکی اولان عفتلری ... سودا یولنده یالکز امید ایله تأسف دن بشقه برشی تفکرینه مساعده ویرمز .. صفوت درونیه لرینی اخلال ایدن ایلك هیجان آتشناکی ، بر نکاه حزینك کندولرنده حصوله کتوردیکی تأثیراتی .. ایلك اعتراف محبتدن وایه‌دار اولدقلری لذت ونشاطی تصویره جرأتیاب

اولسه‌لر بیله اونازك اللری بوكبی خفایای قلبیه‌لرینی ستر ایدن برقع لطافتی تمامیله رفع ایتمكه مقتدر اولامز. یوزلرینی رنك كلكونهٔ حجاب بورومه‌دن تخیل ایلدكلری خیال وفاشعاردن بحث ایتمكه جسارت ایده‌مزلرده خیال بیوفادن طوغریدن طوغری‌یه تظلم واشتكا ایدرلر. مثلا افسوسده نكار خانم افندینك تحریر بیوردقلری شوپارچه:

«آه بنم ده چكدكارم مرتبهٔ تحملی پك چوق كچمشدر بن نیچون یشاملی‌یم!... امیدسز حیات اولورمی؟ بكا بو قلب حساسی ویرن الله بو دنیاده بر آن بختیاری‌یه لایق اوله‌جق فضیلتدن بتون محروم‌می یراتمش... یوقسه... آه قلمم ایلرو كیتمه سنده بنم قدر صبرلی اول. بخت دونمدن اشتكایه باشلادیغم صره‌ده قلبمدن، بینمدن كچن فجیع سرائری كاغداوزرینه قویمه... ممكن ایسه‌یانق آهلریمی ترجمه‌یه چالش چونكه بدبختلغمك نشانی انجق

اوسوزشلی آهلرمدر !... ای قلم جناب حقه تضرع
ونیازده سنده بنمله همزبان اول که بو مشئوم حیاتمی
تمدید ایتمسون... اوت سن بکا مدد خواه اول زیرا
دنیاده هیچ بر استنادگاهم اولمدیغی کبی سندن بشقه‌ده
محرمم قالمدی!... بوقدر بنچون امید بختیاری بوقدر
جانم بکا بر بار ثقیلدر... آل یاربی ودیعه‌کی آل!..»

بو قوللری اثباته بر برهان واضحدر.

بزینه مرثیه کلهلم: بو طرزده یازیلان اشعارده
نظر دقتی جالب بر جهتده صنعت انتقال اولوب شویله که
ماهیتی، مزایای طبیعه‌دن زوالی موجب رقت وتأثر
اولان بر بدیعه‌نك وقتسز فنایاب اولان طراوت ولطافتنی
تصویر ایله آندن موضوع بحث اولان ماددیه نقل
کلام ایلمکدن عبارت اولان صنعت مذکوره باخصوص
فرنك شاعرلری آره‌سنده پك زیاده استعمال اولنمقده
ایسه‌ده ادبیات جدیده‌مزده بو اصولی اکرم بك

افندیدن ماعدا استعمال ایلیان یوق کبیدر. مقبر وچیچك نشیدهلری بوكا برز مثال اولهبیلیر.

فرضا مقبرده :

یالکزلغی خوشنما دکلمی ؟
یاسادهلکی دکلمی دلبر ؟
غایتله حزین ایکن اوطوپراق ،
اوستندهیاقشمامش می مرمر ؟
سیرایت بونی کورمدکسه شاید
محزونلق ایچنده شاد بریر

تعریفاتیله وصف اولنان مزار طاشنك، سروك نهالك لطافت منظرهسندن بحث اولنورکن لطافتجه آنلره تفوقی نظر اعتباره آلنهرق :

هپسندن آنك کوزلدی ایواه
آلتنده یاتان زواللی دختر

بیتیله زیر ترابده مدفون اولان دختره انتقال، حقیقتاً صنعتکار محررلره بیلهرشك آوراولهجق برصورت ماهرانهده تحریر اولنمشدر.

ایکنجیسنده :

اوقونور جبهه‌سنده قدرت حق
کورینور سینه‌سنده نور شفق
ناز ایله کاه اهتزاز ایلر
حسنله آفتابه ناز ایلر
جذبهٔ حسننه اولوب حیران
عاشقانه سرود ایدر مرغان

توصیفاتیله کمال جمالی عرض اولنمق استنیلان چیچکلک بر ایکی کون ظرفنده صولوب صاراراجغنی و « کرچه عالم بتون فنایه قرین » ایسه‌ده ایکی شیئك دیکرلرینه نسبتله زوالی دها حزین اولوب بونلردن برینك شکوفهٔ بارز و دیکرینك ایسه ورم بر قیز اولدیغنی ارائه ایتمك مقبری تحریر ایده‌جك قدر حائز مهارت اولمغه توقف ایدر.

برده مرثیه‌نك اصل لازم اولان مزیتی اوقویانی متأثر ایتمسیدر برچوق شعرلر واردر که خصائص

مقتضیه‌سنی حائز اولمدقلری حالده مرثیه نامی آلتنده تحریر اولنمشلردر بوکا قارشو ینه برچوقلری واردرکه بو نامی طاشیمدقلری حالده دخی مکمل بر مرثیه حکمنده‌در .

زمزمه‌ده دخی بو یولده بعض منظومه‌لره تصادف اولنور . از جمله « رفیق » ویاخود [کنج بر شاعر اجل رسیده] نامیله « لطائف انشا » صاحبی رفیق بك مرحوم ایچون یازیلان مرثیه بو قبیلدندر . شویله‌که « مرحومك وفاتنه یالکز عقلاً آجینلوب قلباً آجینلمدیغی کوزلمکده‌در . بویله اولسه‌یدی چونکه بنده قلبم اولدیغندن اظهار ایدلمش اولان حسیات حقیقیه‌دن بنده متأثر اولمقلغم اقتضا ایدردی . »

باخصوص محترم بر رفیقك خاطرهٔ ضیاعی ایله متأثر و کریه‌ناك ایکن :

نشئه‌مده کورلمدن نصابم
دوزلدی پیالهٔ شرابم

کبی می پرستانه بر بیتك « خاکدن شمیم سما ، چیچکلردن شمیم حیا » طویان بر شاعر کمالاتپروردن صدوری نقدر استغراب اولنسه سزادر .

بر خشـك نهالیدم احقر
بر شیشه‌می یا رقیق وکمتر

بیتنده عرض وافاده اولنـان — اینجه‌جك بر جام شیشه و یا قوری بر دال پارچه‌سی — کبی تخیلاتك افکار شاعرانه ایله موانستی قابلمیدر؟..

وهله مرثیه‌نك شو :

یوقدر بیلورم وفای عالم ،
منسی دیمه‌در نچن مسـلم ؛
ایسـتردی فقط کوکل براز دم
آکسون نی... آه آکارمی بیلمم
یاران وفا شـعار عمرم ؟ .

پارچه‌سنك مندرجاتی ، تقدیر الخانده بیان اولندیغی اوزره « شمدی یه قدر ملیون کره سویلنمش ودنیاجه معلوم اولان : « فانی دنیانك کیمسه‌یه وفاسی یوقدر صفاسی کدردر » کبی بك بسیط لقردیلردن عبارتدر..

حالبوکه استاد محترمك مرثیه شکلنده ارائه اولنمیان « یقه‌جتده برمزارلق عالمی » ، « یاپراق » و « یاد ایت » منظومه‌لری لازمکلان خصایص ومزایانی جامع اولدقلرندن — بك کوزل و بك مؤثر برر مرثیه مقامنده تلقی اولنسه‌لر بجادر .

عزتله چکلدی کتدی جانان
ایواه که بز غریب قالدق !
مأیوس وملول ـ لال وحیران
بیچاره و بی نصیب قالدق !
فکرك ندر ای غریب سویله
هجران دمی چوق سوزرمی بویله؟

سؤال بدايعنما سنده کی تفکرات غريبانه، وتصورات عاشقانه، مدار حسبحال اتخاذ اولنان بر برك خزان رسيده‌نك رنك ماتم آلودی کبی حزين دکلمی؟...

يالكز شو :

کلدك بکا موسم خزانده
هجرانی دوشوندیکم زمانده

بيتی بيله تميز کمترانه‌مجه، اوقويانی ساعتلرجه غش ايتمکه کافی بر بديعهٔ ادبيه‌در !.

کذا « يادايت » منظومه‌سندن آتيده کوستريلان شو پارچه‌لرده مرثيه‌نك الك کوزل بر نمونه‌سيدر..

بر قلب رقيق وناتوانله
فرقتده نه چکديکم بيلنمز
هجرانله ، ستمله ، امتحانله
اما که وفای دل سيلنمز
سودمسه سنی بودرلو سودم
سنسين بکا مايهٔ تفکر !

ایتدكجه لسانم اوزره دائم
اذكار محبتك تكرر
یادایت بنی سنده آه یاد ایت!.

§

بر لیل سكون نماده تنها
اولدقده نشیمنك سرآب
قیل چشمكی عطف سمت بالا
سودالرایچنده نورمهتاب
اولدقجه درونكه غم افزا
ایله اوكچن دمی تذكر ،
پیش نظركده سطح دریا
ایتدكجه تموج وتنور
یادایت بنی ساكتانه یادایت..

بونلرده‌كی بلاغت حاوی اولدقلری یأس وحزنده نمایاندر. هیچ بر وقت بویله غریبانه اشتكا بویله ساكتانه تفكر بر قلب رقیق ومتحسسدن

دها سنوح ایتمامشـدر . ماضینك او کوزل کوزل خاطره‌لری حال حاضرده‌کی آلام سودا ایله نقدر مکدرانه اتحاد ایتمکده‌در . مسعودانه ومستریحانه کچمش بر حیاتك ناله‌ٔ اضطرابی مقامنـده اولان بو فغان تحسر ، بر دها عودت ایتمیه‌جك اولان زمانه طوغری متحسرانه عطف اولنان بو انظار تأثر روحه نقدر عمیق بر کدورت القا ایدیور .

ینه (تفکر) لك آتیده ارائه اولنان شو پارچه‌سنده ماضی‌یه طوغری هر بر احاله‌ٔ نظرده حس اولنان محبت ابتـدائیه‌نك الطـاف سماویه‌سی و ماضینك کوکللرده براقـدیغی هیجان و اضطراباتی نقـدر غریبانه تصویر اولنمشدر :

« اوموسم سعادت هانکی دیاره کیتدی !.. او
« سوکیلی وجودلر هانکی عالمه چکلدی ! .. اوت
« کوزلرمی یومدیغم کبی اوفردوس سعادتك پارلاق
« شفقلری ... نشئه‌لی متهابلریله — ملون بلوطلری

« منــور كیجه‌لریله لطیف رؤیالری .. معصومانه
« خولیــالریله هیچســتان ماضی‌یه طوغرو كمال
« سرعتله كیتدیكنی كوریبورم ! .. بنم ایچــون
« قرقنجی طبقــهٔ عوامه وارمش یــنــه متصل
« كیــدییور ! ... بر دها عودت ایتمــامك اوزره
« كیدییور ! . حتی خاطرده‌كی یاد حزنی‌ده بن‌ده
« براقیــه‌جق صورتده كیــدیور ! .. والده‌لرك
« ابتسامات حزن آمیزندن استعارهٔ لطــافت ایلیان
« كلّلرینك خزان آلود یاپراقلرینی اطرافه‌صاچه‌رق
« دایه‌لرك تترك نفخــه‌لی نی‌لرندن اقتباس آهنك
« ایدن بلبللریــنــك نالهٔ حسرت انكیزینی آفاقه
« عكس اندازایدرك كیدیور !.. »

شعر بو وجهله یكی یكی خیاللر ، یكی یكی شكللرله تزیین ایلدكجه یعنی تصویر اولنان طبیعت تبــدل ایتدكجه مطالعه‌سندن اكتساب اوله‌جق لذت دوبالا اولور . « هپ كوردیكمز كبی یازمقــده نه ترقی

اوله بیلیر ؟ برازده دوشوندیکمز کبی یازمالیز .
انسان همان کوره‌که دکل کوسترمکده ده مستعددر »

شعر جدید ، نوبهاره زینت‌بخش اولان بر کوزل
چیچکی شاعره افتاده‌سنك دها نازك اولان پاینی
انجیده‌جك ظن ایتدیرر . طلعت‌سحر یدن مخلوق
اولان صاچلرینی سر نازینه ثقلت بخش کوسترر

بو وجهله دلداده‌ٔ طبیعت اولان بر شاعرك
یاد وجه دلداری ایله دوکدیکی یاشلر هپ چیچك
صویی قوقمغه باشلارلر .. سودیکی کلوب بر قطره
یاش دوکسه خاك مزاری بتون کللر آچار .

صوك بهاری بر قزك حین ارتحالنده ، جمالنده
طولاشان خنده‌یه بکزتمك ، سحر وقتی ییلدیزلری
بیاض کوکرجینلره تشبیه ایتمك ده یکیدر .

یکی اولدیغیچوندرکه نوبهار قدر سویلیر ..
شفق قدر کوکللره ایراث لطافت ایدر ..

کذا پرستیده‌سنك رنك لطیف رونی قوس

قزحده‌کی پنبه‌لکدن آلمق، سودیکنی بهاره، چیچکه، غروبه بکزتمك کبی تخیلات ... و (تلألؤ ، عرایس ازهار ، معشوقهٔ پرستیده، نوحات شاعرانه، حمامهٔ روح، وسودالی برنظر کبی) افادات‌ده یکی‌در.

یکی اولدیغی‌چون‌درکه بر نوعروس حسن قدر سویلیر... هلال منیر قدر قلوبه الهام حیرت ایدر.

وینه کرك مندرجاتی و کرك اصـول تنظیمی بتون بتون بر طرز نوینده اولدیغیچون‌درکه استاد محترمك شو منظومه‌سی دیکرلرینه نسبتله بیلدیزلر ایچنده ماهتابی تنظیر ایلر :

ای سوزلری خیالمی تلطیف ایدن ملك
ای نشئه‌سی درونمه رقت ویرن چیچك !
طورغونلغی حضورمی نالان ایدن چوجق !
ای خنده‌سی کونش کبی جانکاهمه منعکس

ای نظره‌سی جنانه ویرن درلو درلو حس..
محزونلغی حیاتمی لرزان ایدن چوجق !

§

کاهی غریب برباقشلك وارسنك بکا
کیم خدشه بخش روحم اولور ای ملك لقا !
کوزدن تبـاعد ایلیه‌رك جمله ماسـوا
برسن قالیرسین اورته‌ده برذات کبریا !
بیلسه‌م ندر بوحالت مافوق الابتلا
ای فکرمی غرامی پریشان ایدن چوجق !

§

ای خـوابکاه نشئه‌سـی آغـوش مادری
دعـوتکر منـامی لطـائف مثـللری !
بازیچـهٔ خیـال لطیفـك دکلمی هپ
مرغان نعمـهٔ کار ایله ازهـار رنك رنك ،

دریاده کف نثار اولان امواج بی درنك ،
ای خوش نظرله عالمی سیران ایدن چوجق !

§

ماضی ایچـون تسـلیٔ اوجاع بیغـداد ،
حالده خوش طوتان‌بنی هرشـام وبامداد ؛
آتیه بلکه فر ویره‌جك شمع شـعله زاد ؛
وجدان ندیمی مونس جان همـدم فؤاد ..
— «کلدم بابا .. آچك قپویی ! »
— وای کوزم نژاد ! ..
کل صحبتیله خاطری شادان ایدن چوجق !
— ایشته کلدم یا ..
— باقه‌یم اللرکه ... ینه اوشومشسین ..
— اوشومدم .. هیـچ اوشـورمی‌یم .. آغا
بکمك اوطه‌سیده صیجاق ..
— ای نه یاپدیکنز آغا بکمکله باقه‌یم ؛

— هیچ ... طوکدیرمه‌یدك ..

— دها ؟..

— دها .. ماصال سویلدم

— ای ؟ ..

— ماصال سویلرکن .. آغا بکم کولیوردی. بنده کولدم .. دادیم آغلادی !..

شعر الهامات طبیعتله حصوله کلدیکندن همان دائما روحك سکونت وتنهائی ایله پرورشیاب اولدیغی زمانلرده یازیله‌بیلور ... بناءً علیه جبر نفس ایله یازیلان منظومه‌لر صناعی برچیچك کبی روحسز وبیرنك اولمقده‌در . ذاتاً بلبل بیله یالکز فجر وشفق اثناسنده یعنی طبیعتك دوشوندیرمکه مستعد اولان برزمانده اوتمکه باشلار .. کواکب بیله یالکز غروب وطلوع کبی مهد سکونت اولان برزمانده تنوره باشلار ... بهار بیله یالکز اخشام اوستی ویا علی السحر بردختر جلوه باز کبی بیکلرجه

رنكلر ، بيكلرجه شكوفه‌لريله انظار تماشاكرانی تزيين ايلر .. والحاصل چيچكلر بيله آنجق طبيعتك غنودهٔ استراحت بولنديغی برزمانده بيدار اولوب مائيلره بورونمش براختر سحری‌يه قارشو عرض چهرهٔ احتجاب ايدر . .

اشته بويله برزمانده يعنی بوكبی حسيات سودا پروانه ايله روحك مشحون بولنديغی بروقتده شعر يازيلورسه :

صبحدم كلده كوردم اوماهوشی
دوشه قالمش چمنده مستانه !
منتشر نور وجهی هر يانه
صانكه تنظير ايدر طوغان كونشی
رخلری بر نهالده ايكی كل
آچامش غنچه در مكر دهنی
نه قدر حائل اولسه پيرهنی

كورينور رنك صفوت بدنی
اويوسون برزمان اوياندیرمه
كوستروب حالنی اوتاندیرمه ؛
يواش الله ايچون يواش بابل !.

نشیده‌سی كبی نغمۀ عندلیبی اونوتدیره‌جق قدر سمائی وكنج برقزك فكرینی اوقشایان تخیلات لطيفه‌يی آكديره‌جق قدر هوائی الحان حصوله كلور .

زمزمه‌نك مطالعه‌سندن منفهم اولورکه اکرم بك افندی تصوير ايلدكلری لوائحی تلوين ايچون قوللاندقلری الوانك آهنـك امتزاجنی محافظـه خصوصـنده غايت دقت ايلمكله برابرينـه بعض منظومه‌لرنده برطـاقم نقايص وعدم تقيد اثرلری كورلمكده در . ازجمله « بك سـوزم » عنوانيله باشلايان نشيده‌لرنده كی :

اولدیغندن هیچ بر زمان مؤلف کبی اطلاق عنان خامه ایده‌مز .

لسان شناسلقله برابر بر دقت عمیقه‌یه محتاج اولان و کندی ملاحظات ذهنیه و معلومات مکتسبه سنه وحسیات وجدانیه‌سیله مبدعات خیالیه سنه بدل آخر بر ذاتك محصول عرفانی ساحهٔ تدقیق اتخاذ ایتمکدن عبارت اولان مترجملکك صعوبتی دخی اشته بوسببلردن متولد اولمقده‌در .

بر ده بر اثرك حسن ترجمه سنه موفق اوله‌بیلمك ایچون یالکز او اثرك یازلمش اولدیغی لسانك قواعد فصاحتنه ولهجهٔ بیانه وقوف کافی دکلدر . آثار ترجمه لری زینت ده مدونات اوله‌بیلمك واثرلری باعث استفاده اولمق ایچون مترجملرك ترجمه سنه همت بیوردقلری اثرك محتویات علمیه ومزایای ادبیه سنه واقف بولنملری ، و آکلادقلرینی حسن

تبلیغ ایچون دخی کندی لسانلرنجه وایه‌دار مزایای بلاغت اولملری اقتضا ایدر .

اشته اکرم بك افندینك جمله‌جه مسلم اولان قدرت ادبیه‌لرینه بر ده فرانسزجه‌ده‌کی اقتدارلری وحسن انتخاب خصوصنده‌کی مهارتلری منضم اولدیغندن غربك حکمای ادباسی آره‌سنده پك زیاده بر شهرت ادبیه وحکمیه قازانان (لوئی قوزه‌ن ده‌سپرو) نك عمان الك منتخب الك کزیده آثارندن اولان (کتاب طبیعت) شو وجه ایله واصلنه مغبوط اوله‌جق برصورت فصیحانه‌ده ترجمه اولنمشدر :

« ای یوجه طاغلر !. سزه بویله طرح اساس
« استوار ایدن ... سزی بویله بلوطلره قدر
« یوکسلدن کیمدر ؟.. سزی اوسبزوخرم
« اور مانلرله ... اومیوه دار آغاجلرله ... اوبیك

« درلو نافع نباتات ایله ... اورنکین ومتنوع
« چیچکلر ایله تزیین ایدن کیمدر؟.. شواهقکزی
« قارلر بوزلر آلتنده سترایدن... ارضی ارواواحیا
« ایدیجی اومنبعلری ... هر طرفه فیض وبرکت
« وحیات بخش ایدیجی اونهرلری سینه‌کزده
نبعان وجریان ایتدیرن کیمدر ؟!.

« ای کوزل چیچکلر !. بوزینتی.. بو آرایشی
« سزه کیم بخش ایلدی ؟.. سزك بولطافت
« دلفریبکزی حصوله کتوران بر آوچ طوپراق،
« برقاچ طمله صودنمی عبارتدر ؟. تفریح مشام
« ایدن اوروایح طیبه‌یی نره‌دن بولدیکز ؟. تنویر
« انظار ایدن اوالوان کوناکونی سزه کیم احسان
« ایلدی ؟.. ای طوپراقلری صولری شنلندیران
« مخلوقات!. خلقتکزه .. حیاتکزه .. طبیعتکزه
« موافق اولان وقوهٔ ادراك بشری دوچار حیرت

« واستغراب ایدن اوبیك درلو خواص عجیبه کز
« کیمك عطیه‌سیدر ؟.. »

کذا (ماری ایستوارت) کبی تاریخ کائناتده سرکذشتی پك زیاده جالب رقت اولان بیچاره برقادینك لسانندن سویلنمش اولان شو برقاچ فغان اضطراری قوجه فرانسز شاعری نقدر مؤثرانه نقدر آجیقلی تصویر ایتمش ایسه اکرم بك افندی دخی اثرك همان کافهٔ لطافتنی محافظه ایله شو طرز وجدان رباده نسقساز حسن ترجمه اولمشلردر .

بی فائده عکس آه سردم
دیوارینه محبس بلانك .
افزونتر اولور بوکونکی دردم
یادیله کوزل کچن زمانك !
باقدقجه کنار آسمانه
تیمور قفسلر آرقه‌سندن

قوشلر کوریرم که عاشقانه
پرواز ایدرك اولور نغمزن،
یا بن ؟.. بن ایسه غریب و تنها
احوالمه آغلارم در یغا !..

استاد اکرمك اشعاری حقنده شمدی‌یه قدر بیان مطالعات حقیرانه‌یه خاتمه اولمق اوزره شونیده سویلیه‌لمکه : ذاتاً زمزمه‌نك مقدمه‌سنده ماهیت اثر شو :

برزمزمه‌دربو — بی‌هنردر
آزادهٔ صنعت آهه بکزر
پروردهٔ گریهٔ سحردر
حیران سمانکاهه بکزر
برنقش هوائی کدردر
کیم نوزی بیله سیاهه بکزر

بیتلریله تعریف و توصیف اولنمشکن محرر عاجزك
اوزون اوزادی‌یه تطویل مقـال ایلیه‌رك برناله‌ٔ
تحسرده‌کی، سرائری تحری ایتمکه، حیران سمابرنکاه
حزینده‌کی لطـافتی تشریح ایتمکه قدر اولان جرأتی
کستاخلق عد اولنه‌جق درجه‌ده اولمغله برابر سرد
اولنان مطالعات و تمهیدات حقیرانه‌نك هیچ اولمزسه
صدق خلوصه مقارنتی اعتباریله اولسـون مؤلفنی
انظـار مدققین کرامده حدناشـناسلق ایله اتهام
ایتـدیروب شرمسـار و محجوب براقمیه جغی‌ده
امید اولنور .

— لاحقه —

اکرم بك افندینك جملهٔ آثارندن اولان — وصلت — تیاتروسی حقنده‌کی مطالعات عاجزی تعلق جهتیله مراد بك افندی‌یه منسوب اولان دفترده بیان ایدیله‌جکی مثللو — محسن بك — دن دخی سزایی بك افندیدن باحث اولان دفترده بحث اولنه‌جقدر .

صوك

احمد مدحت افندی حضرتلرینه

عریضه‌در

اثر

سعید

رئیس محکمهٔ بدایت در شورای دولت

« غلطات ترجمه » نك اون بشنجی دفترندن عیناً
نقل اولنوب (ترجمان حقیقت) مطبعه‌سنده
طبع اولنمشدر

استانبول
١٣١٥

افاده

برادرمز سعادتلو سعید بك افندی
حضرتلرینه جواب اولمق اوزره قلمه
آلنمش اولان مقالهمز مشارالیه حضرتلر
ینك اون بش نومرولی غلطات ترجم
جزؤنده نام عاجزانهمزه اولهرق مندرج
بولنان بر تذکرهٔ علیهلرینه جواب اولوب
اجوبهٔ عاجزانهمزك قارئین طرفندن تقدیری
مشارالیه حضرتلرینك تذکرهلرینك دخی
کورلمسنه موقوف اولدیغنه و بو حالده ایکی
اثرك بر جلد ایچنده بولنمسی بالوجوه مستحسن
اولهجغنه مبنی اولا مشارالیه حضرتلرینك
تذکرهلری و متعاقباً اجوبهٔ عاجزانهمز بو
مجلهده جمع اولنمشلردر.

احمد مدحت افندی حضرتلرینه

عریضه در

بنده نواز عالیهمت عطوفتلو احمد

مدحت افندم حضرتلری

پك بیوك بر اثر بنده نوازی اولەرق

غلطات ترجمەنك اون دردنجی دفتری

حقنده ترجمان حقیقت غزتەسیله اعلان

بیوریلان فقرات تلطیفیه بندەلرنجه باعث

کمال فخر و مسرت اولدیغندن ، اولبابده

ایفای تشکرات مخصوصەیه مسارعت ایلرم.

[ترجمه] مادەسی ترقیاتمزه الك زیاده

خدمت ایده‌جك مواددن اولوب، ذا
سامیلری دخی ترقیات مملکته خدمت اید
جك اثرلری سنجیدهٔ میزان تقدیر اید
براستاد حکیم ترقیپرور اولدقلرندن، دفا
غلطاتك هر نسخه‌سی حضور سامیلری
عرض اولنمقده اولدیغی کبی؛ اون دردنج
دفتر دخی تقدیم قلنمش اولدیغی حالد
بو تقدیمی فوق‌العاده برحرکت عد ا
معنالر ویرلمکه قالقیشلمسی باعث‌کمال‌حیر
کمتری اولمشسه‌ده، میان سطورده کوز
ایلیشن ﴿کریزکاه﴾ تعبیرینك دلال
ایقاظیه‌سیله بوطرز تعجب وتحریدن بعض
لطائف حرف اندازانه‌یه کریزکاه آرانل
یعنی فهم ودرك وآرتق ظرافت ونزاه
قلمیه‌لرینی بالتقدیر حیرتمی ترك ایتدم.

ثروت وسامان وعلم و عرفانلريله جالب
تقديرات وتقليداتمز اولان ممالك متمدنه‌ده
ارباب قلم دائما مباحثات ادبيه ايله اشتغال
ومناظرات منطقيه ايله ابراز كمال ايده‌كلد-
كلرندن وذاتيـات وشـخصيات دخى او
مباحثات و مناظراته بشقه‌جه نمكرينز لذت
ولطافت اولديغندن ارباب قلممزك مباحثات
ومناظراته سوق ابحـاث ومقال ايتملرينى
كوردكجه برقاتدها كسب مسـار ايتمكلكم
طبيعى وذات والاى معارفپرور يلرينى اثر
كمترى وسيله‌سيله دخى مباحثات ومناظرات
آچمق غيرتنده كورمكلكم باعث افزايش
مفتخراريدر .

جهانك هرطرفنده ... فلك هرقسمى
{مدافعـة الـكلام ليظهر الحق} قاعده‌سى

سایه‌سنده ایلرولمش اولدیغندن بزده مباحثات قلمیه‌یی ایسته‌میانلره ترقی طرفداری دیه‌مم . چونکه حقیقته وصول ایچون معارف بشریه هنوز بر آلت مخصوصه ایجادی درجه‌سنه وارمامش و تظاهر حقیقت بدایت اجتماعات بشریه‌دن الی یومنا هذا، تعاطئ افکار و آرا دینلان واسطه‌یه احتیاجدن قورتیله‌مامشدر .

خصوصا تصرفات املائیه کبی بر انتظام و اسلوبه ربطی نه‌قدر مهم و مقتضی ایسه بزده او درجه‌ده قاریشیق اولان و شیرازهٔ انتظامدن چیقمش بولنان بعض جهات لسانیه ایچون اصحاب قلممز کل یوم مباحثه‌لر ایتسه‌لر وظیفهٔ قلمیه‌لرینی ایفا ایلمکدن بشقه برشی یاپمش اولمازلر .

دفتر كمترينك نهايتنده استطراداً بر {مجموعهٔ ضروب امثال} ياپلمسنی ارباب قلممزه توصيه ايتمكلكم اوزرينه طرف والای معارفپروريلرندن نائل اولديغم تشويق ووعد مشاركت، آرتق بنده‌لريني حقيقةً غريق بحار سرور ايلدی.

ذات معالی آيات استاديلرنجه تنسيب بيورلديغی وجهله صورت ترتيب {فوق العاده نسخه} كبی غياباً تعاطئ افكار طرزنده ممكن اوله‌ميوب، زيرا فوق العاده نسخه هر صاحب قلمك كنديسی نه ايستر ايسه آنی يازمسی ملتزم اوله‌رق نسخه‌نك اساسی مجموعهٔ آثار متفرقه‌دن عبارت بولنديغنه و حالبوكه ضروب امثال مجموعه‌سی بر {كتاب مستقل} اولمق لازمكلوب انتخاب

اولنه‌جق ضروب امثال و شواهد ومقال ایچون مباحثهٔ شفاهیه وتتبعات تاریخیه اقتضا ایلیه‌جکنه بناءً بوخصوصده اجتماع ارباب قلم لزومی نا قابل انکار خصوصاتدندر.

{رسمی یه قریب بر صورت} بیورملری تماماً مقصد عاجزی یه موافق اولوب، بویله اطرافلی اثر یاپمق ایچون اجتماع ایده‌جك ارباب قلمك بر دائرهٔ حکومتك غیری محلده اجتماع ایتملری موافق حال ومصلحت اولمدیغی کبی، معارف نظارت جلیله‌سی دائره‌سنده براوطه‌ده اجتماعك آیریجه بر فائده‌سی واردر.

زیرا تفتیش ومعاینه ماده‌سی تألیف ایله برلکده اجرا اولنمش اولور.

سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده
بویله بر اثرك وجود پذیر انتشار اولمسی
امیدی تشویقات والالریله کسب قوت
ایلدیکندن ، قلبم شاد و اولبابده اقتضا
ایدن بعض مواد دردست اعداد ایکن
{اکرام اقلام} عنوانلی بندعالیلری بر
طوپ کبی پاطلامش و آنی تعقیب ایدن
مقالات کونا کون میدان نشریاتی معرکه نمون
ایلدیکندن، بزم تصورلر، فلانلر زیروزبر
اولوب آرتق بیلور بیلمز هرکسك لساننده
بر{قلاسیق} تعبیری دورانه باشلامشدر.
شو حالده آرتق بنده لرنجه دخی
{ضروب امثال} تصوراتندن بحثه مجال
قالمدیغندن عبد عاجز دخی {قلاسیق}
مودلسنه اتباعاً قلاسیق بحثنه سوق سمند

خامه ایتمك ایستسه‌م بیله اومبحثده اولقدر
وادیلره صاپلمش ودرلو درلو صددلره
کیریشلوب ، درلو درلو طرزده اولقدر
صدددن چیقلمشدرکه ، تعقیب ایدیله‌جك
ایز بولمق پك زیاده کوچلشمشدر .

صورت مختصره ده اوله‌رق اولابده
بعض مطالعات کمترانه‌مك عرضنه استدعای
رخصتله بروجه آتی بیان افکار ایده‌یم :

ضبط قلم ایده‌میوب اولا شونی بیان
ایدرمکه ، طرف عالیلرندن یازیلان مقالاتدن
ذات عالیلرینی عادتا ﴿ قلاسیق ﴾ لفظنه عاشق
اولمش عد ایتمك لازمکله‌جکی منفهم اولقده
اولوب ، زیرا برمکمل ضروب امثال کتابی
یاپلمسنه ارباب قلمی تشویق ایتمکلکم
اوزرینه برمحب عالیلرینك اویله برکتابه

بدل ممالك غربيه آثار ادبيه سنك الك
منتخبلرندن بعض آثارك لسانمزه ترجمه
اولنمسنی توصیه ایتمسی { قلاسیق } لفظنك
تعیین معانیسنی و { قلاسیق } تعبیراتیله صحیفه لر
طولیسی یازی یازلمسنی و بزم آثار قدمامزه
{ قلاسیق } عنوانلری طاقلمسنی والحاصل
{ قلاسیق } لفظنك بر كره اولسون استعما-
لنی قطعا ایجاب ایتمدیكی حالده لفظ مزبورك
درلو درلو معنالرینی و ادبیاتك كلیاً خارجنده
انواع صور استعمالیه سنی و حتی صرف
لطیفه مقامنده بعض اطعمه نك و بعض
عاداتك { قلاسیق } صفتیله توصیف اولنمسندن
بالاقتباس عاشورا قزغانلرمزه بیله كفچه لر
آتلمسنی ، عادتا محرملرده « هوی غوغوی
جانم » ترانه سیله زقاقلرده طولاشانسئله نك

دخی بزم ترك قلاسیقلری عدادینه کچیرلمر-
ینه چالیشلمسنی باشقه بر سبب معقوله عطف
واسناد ایتمك ممکن اوله میور.

ظن عاجزانه مجه اویار پسندیده افکار
عالیلرینك قوۀ حافظه سنده براز نقصان
اولوب، زیرا افادۀ منقوله سنه نظراً وقتیله
طرف عالیلرندن ﴿سید﴾ نام اثر حقنده
انتقاداته کیریشلدیکی اکلاشلمقده بولنمش
وحالبوکه او وقت ﴿سید﴾ لفظنك سادات
کرام علیهنده تزییف کبی بر مقصد غرضکا-
رانه یه مبنی استعمال اولنمش اولمسنه ذهابدن
خلقی منع ایچون بر عرب قبیله سی ریاستی
ملابسه سیله اثر مز بوره ﴿سید﴾ عنوانی
ویرلدیکنی نشر ایتمکلکم اوزرینه طرف
سامیلرندن نصلسه بعض تعریضات اعلان

اولنديغندن، تعريضات عليه‌لرينك نابجالغنى ومباحثات ادبيه‌ده اوزمانلر اتخاذ بيورىلان مسلك عاليلرينك اصول مناظره‌يه كلياً مغايرتنى مشعر اوله‌رق غلطات ترجمه‌نك سكزنجى دفتريله نشر ايتديكم جواب، نزد انصافپيوند حقائقجويلرنده رهين صواب كورلمكله، زبان تعرض سوراخ ادب وانصافه بالادخال جواب عاجزانه‌مه جواب تحريرندن صرف نظر بيورلمشدر.

عجبا اوذات معارفسمات ايله ايدلديكى روايت بيورىلان حسبحال آره‌سنده بو جهت، ذات والاى حافظه‌داريلرينك خاطر پرمفاخر والالرينه‌ده‌مى كلمدى؟!

غالبا ذات معالى آياتلرنجه {قلاسيق} آثارك ترجمه‌سى {سيد} نام اثرى ترجمه

نشر ييورديقلرى حمزه نامه‌يى تنظير ايديور
مكدن عبارت عد بيورلديغندن { آكرام
اقلام } ديه اصحاب اقلامى حلوا صحبتنه
دعوت ايدركبى او يوله دعوت ايتمكدن
اجتناب بيورلميور.

فقط { شعر نه‌در } { شاعرلك نه‌در ؟ }
سؤاللرينه جواب صواب ويره‌بيلمك بر
شاعر كنديني نه‌درجه‌لرده مقتدر كورسه
آثار شعريه نفيسه‌دن براثرى بشقه بر لسانه
ترجمه ايله عيناً اوطاقتى محافظه ممكن اولمد
يغنى و آره صره بعض ابيات وفقراتك
حسن ترجمه‌سنه موفقيت حاصل اولنه‌بيله
مثلا { سيد } كبى بيوك براثرى باشدن باشه
ترجمه‌يه قالقشمق صيق صيق ابيات
انشادينه لسانه اويميان فقره‌لر ترتيبنه
مجبوريتدن ناشى بك آغير واو آغيرلغنه

كوره غير مثمر بر كلفت اولديغنى بيلدكلر-
ندن تشويقات عليه‌لرينك تأثيرى كوريله‌مز.
Corneille ك {سيد} نام اثرى مقدمه‌كى
{ قلاسيق } بحثنه سبب اولمش وشمدى دخى
تشويق - اميلرينك الك بيوك معطوف عايهلر-
ندن برى دخى Corneille ك آثارى بولنمش
اولديغندن بوبابده بر تجربه ميدانى آچمق
ايچون شعراى عصرمزه قطعهٔ آتيه‌نك
ترجمه‌سنى تكليف ايدهرم :

Ils t'ont nommé tous deux leur cide en ma présence
Puisque cid en leur langue est autant que seigneur,
Je ne t'envîrai pas ce beau titre d'honnoeur;
Sois désormais le cid: qu'à ce grand nom tout cède
Corneille

كافهٔ شعرامزه صلاخوان دعوت اولد-
يغمز حالده شو كوچك قطعه‌نك ترجمه‌سنه
قاچ شاعر طرفندن رغبت كوستريله‌جكنى
ورغبت كوسترن شعرامز يكرمى ذاتدن
عبارت اولور ايسه آنجق بر ويا ايكى شا-
عرمزك ترجمه‌لرنده بردرجه‌يه قدر لطافت
وشيوه‌مزه موافقت كوريله‌بيله‌جكنى جمله
مزله برابر ذات عاليلرى دخى مشاهده
بيورنجه آرتق قوجه قوجه اثرلر ترجمه‌سنه
ادبامزى دعوتله نه نتيجه استحصال بيوريله-
بيله‌جكى نزدوالالرنده دخى مسلمات صره‌سنه
صره‌سنه كچر اميد قويسنده‌يم.

كرچه انافس آثاردن كسب شهرت
عموميه ايتمش اولنلرك اوروپا السنه‌سندن
برطاقمنده نسخهٔ مترجمه‌لرى موجود ايسه‌ده

آنلری ترجمه ایدنلر علی الاکثر بر مهارت ترجمه ابرازی املنده بولنان آدملر وشهرت ادبیه‌جه ایکنجی وبلکه اوچنجی درجه‌ده اولان ذاتلردر.

لکن عربی وفارسی آثار واشعارك اوروپا السنه‌سنه ترجمه‌سی {قلاسیق} ترجمه‌سی قبیلندن اولمیوب، او ترجمه‌لردن مقصود السنهٔ شرقیه‌نك واخلاق وعادات واقوام وطوائف شرقك تدقیقنه خدمت ومعاونت ایتمك اولدیغندن وبزم اوروپا ایله مناسبات فکریه‌مزی بردوام بولندیران غزته وسائر کتب ورسائل وعهود واوراق رسمیه او اقوام وطوائف ایله اوروپا بیننده دائم الجریان اولدیغندن، مثلا {کلستان سعدی} یی ترجمه ایدن بر آلمان کلستاندن برقاچ

منتخب پارچه ترجمه ایدوبده ، ایرتسی کونی ینه اویولده بر اثر تحری ایتمکدن ایسه کلستانی باشدن باشه ترجمه ایتمکی بالطبع ترجیح ایدر .

مکتبلرده ایسه هیچ بر وقتده { قلاسیق } اثرلر سراپا اوقوتدیرلمیوب استاد محترممز نورچشم افتخارمز عطوفتلو اکرم بك افندی حضرتلرینك تعلیم ادبیات نام اثر نفیسلرنده التزام اولنان اصول اوزره منتخب فقره لر وجمله لر ارائه ایدیلور .

نفائس آثارك نصف لطافتی فکر ومآل جهتنده ایسه نصف دیکری حسن تنسیق وانسجام کلامده اولدیغندن ، اول باول ترجمه ده بر نصف زبان ایدلملک طبیعی اولوب آنك یرینه مترجمك مترجم ایسه اولان

لسانده‌کی اقتدار ادبیسی بر درجه‌یه قدر قائم اولسه بیله تماماً قائم اوله‌میه‌جغی و فکر و مآل دخی ترجمه‌سنی توصیه بیوردقلری اثرلرده اولدیغی کبی اسکیمش و موده‌سی کچمش شیلر اولور ایسه آرتق ترجمه‌یه صرف زحمت و کلفت بیهوده دینلمك لازمکله‌جکی جزئی تأمل ایله مسلم اهل انصاف اوله‌جق حقائقدندر ظننده‌یم.

وهم و خیال قبیلندن اوله‌رق طرف عالیلرندن ﴿ قلاسیق ﴾ زمانی بزم ایچون حلول ایتدیمی، دها ایتمدیمی، ایده‌جکمی؟ کبی مطالعات درمیان اولنمسی سزای تعجب و تأسف موادن اولوب، اوروپا ایله اختلاطمز کرك ادبی و کرك سیاسی بزده شمدیکی اوروپا افکارینی اوکرتمش و ادبی و سیاسی

هر درلو فکرلرمز اوروپانك شمدیکی افکار عمومیه‌سی دائره‌سنده دائر اولوب، ادبیات غربیه‌دن ایده‌جکمز استفاده‌لری اسکی اوروپا ادبیاتندن بدأ اولنمق شرطنه تعلیق ایتمك اوروپادن شمندوفرلری آلمغه بدل اسکی Diligence لری تأسیس ایله شمدیلك طرق مواصلاتمزی اویولده تنظیم ایتمکلکمزی توصیه منزله‌سنده قالمشدر.

هله منظوم آثارك ترجمهٔ نظمیه‌سنده‌بر بیتك منطوق ومفهومنی حسن افاده‌یه مقتدر اولان شعرانك موفقیتلرینه هر طرفدن ایدیله‌کلان آلقشلر حقیقةً شاعرانه ترجمه‌ده‌کی مشکلاتی وعادی مناقب و محاورات ترجمه‌سنه اوقدر اقتدار صرفنده‌کی بیهوده‌لکی اثباته کافی اولمیدر.

Lacigale et مشهور لك LaFontaine
نامنده کی منظومه سنی شعرانی la fourmi
ایراندن یوزلرجه شاعر ترجمه ایتدیکی
حالده منظومهٔ مزبوره‌نك :

La fourmi n'est pas prêteuse
C'est la son moindre defaut.

La fontaine.

بیتی ترجمهٔ نظمیه خصوصنجه برسد آهنین
کبی شعرانك اوکلرینه کرلمش و نهایت
مرحوم میرزا حبیبك :

موررا نیست وام دادن دوست
اینك از کمترین معایب اوست

بیتیله ایتدیکی ترجمه اسلافك ترجمه‌لرینی
چیکنه‌یوب کچمشدر.

ینه بو بیتی ترجمه ایچون جداً شاعر
اولان بعض ذواتك اختیار ایتدکاری کلفتله

برابر حقیقی ترجمه‌دن درجه تباعدلرینی
اك مشهور فارسی خوانلرمزدن شاعر
شهیر ناجم افندی مرحومك ترجمهٔ آتیه‌سی
کوستریر :

داد مور اورا جوابی بس حسن
کاز میان جملهٔ اخلاق من
هست این خوی بدم بسیار به
که نیم من هیچ کسرا وام ده

اشته اوروپا السنه‌سندن السنهٔ شرقیه‌یه
آثار ادبیه ترجمه‌سنده‌کی کلفت وزحمت بو
مرکزده اولدیغی کبی بزم اشعاردن اوروپا
السنه‌سنه ترجمهٔ ابیات دخی او نسبتده
رهین صعوبت اولوب حتی خیالات واستعا-
رات وکنایاتی محتوی اشعار شویله طورسون
{سهل ممتنع} نوعندن اولان منقبهٔ مولد
شرفمورد حضرت رسالتپناهینك :

مرحبا ای جانه جانان مرحبا
مرحبا ای درده درمان مرحبا
مرحبا ای عاصی امت ملجئی
مرحبا ای چاره‌سزلر اشفعی
مرحبا ای رحمة للعالمین
مرحبا سنسین شفیع المذنبین

بیتلرینی عیناً بو لطافت تأثیری محافظه ایتمك اوزره اوروپا السنه‌سندن برینه ترجمه ایده‌جك بر فرنك شاعری یوقدر دیه عمومه میدان اوقومقدن چکنمم.

بو ابیات جلیله‌نك کرك معانیسی و کرك الفاظی جان و دلدن بزه اول درجه‌ده تأثیر ایدرکه، پك چوق دفعه بونلری قرائت ایدرایکن اشکریز اولمامق ممکن اوله‌ماز.

تأثیراتك درجه‌سنه بر نمونه‌دخی منظومهٔ مزبوره‌نك بعض ابیاتنده شمدی کلیاً

متروك الفاظ وتعبيرات بولنديغی حالده ینه هیچ بر کلمه‌سنك بزه صغوق و بیکانه کلمه‌سی وعیناً وسائر ابیات کبی صفابخش دل اولمسی ماده‌سی اولوب ازجمله کسر الف ایله {اصی} لفظی ترکجه‌ده صاحب ومالك معناسنه دلالت ایدر ایسه‌ده شمدیکی حالده او لفظ کلیاً متروك و {لطف صاحبی} یرینه {لطف اصی} دینلسه کمسه بر شی اکلا-میوب متکلمك اجنبی بر لسان ایله تکلم ایتمکده بولنمسنه ذاهب اولنه‌جغی معلوم ایکن :

« آدمه قیلدی فرشته‌لر سجود
هم آکا چوق قیلدی اول لطف اصی جود »

بیتی بزه تأثیرده منظومه‌نك ابیات سائره-سندن هیچ کیرو قالماز.

ثقلت تطويلات كمترانه مله ذات سا-
ميلرينى دها زياده اشغال و عمومك اموالندن
معدود اولان اوقات عزيزهٔ تحريرانه لرينى
سوء استعمال ايتمامك ايچون اساس مبحثه يعنى
يارمقبول گفتار عاليلريله ايديلان حسبحال
اوزرينه نشر بيوريلان مقاله يه عودتله :

« حق تعالى حضرتلرى رحمت بى نها-
يه سنك مبذوليتى ايله مكافات ايلسون
ناجى يى « مسعود خراباتى » لكدن
چيقاروب برراسين بربووالو ايتمك
ايچون نه قدرامك صرف ايلديكمى
خصوصيات احوالمزه واقف اولان

شیخ وصفی افندی حضرتلری کبی

بعض یاران بیلورلر. »

فقره‌سنی مطالعه ایدنجه بعض خاطرات رقت انگیزایله دلخون اولدیغمی کتم ایده‌مم.

جمله‌یه معلوم اولدیغی اوزره بزده بر آدم بر محلده مستقل ومحروم هر امل بر حالده یشاه‌قله برابر تظلم حال ایتمکی ایسته‌مز ایسه « فلان یرده نصلسکز؟ » دیه سؤال ایدنه: « ایچ کوکیسندن حاللیجه » جوابنی ویرر.

چوق تأسفه شایان احوالدندرکه حقیقةً ناجی ترجمان حقیقت مطبعه‌سنده « ایچ کوکیسندن حاللیجه » بیله دکل ایدی.

خصوصیات احوال علیه‌لرینه واقف

اولدقلری اعلان بیوریلان شیخ وصفی
افندی حضرتلری ، ناجینك كوردیکی
تحقیراتی وکویا ذوق میی انکار ایله زهد
وصلاحه دعوت خلق طرزنده قدمامزك
محصول طبع معارفنبعلری اولان اشعاری
سراپا تذییل و تزییفه قیام بیورملرندن
هرشاعرجه حصولی طبیعی اولان تأثراتی
حوصلهٔ تحمله کنجایشپذیر ایده‌میوب
{افکاردن} {آثاردن} قافیه‌سنده اوله‌رق
نشر ایلدکلری برمنظومهٔ لطیفه‌ده :

فیلسوفان زمانك مقصدی بیلم نه‌در؟
شاعری تحقیر ایله ذوق میی انکاردن

دیه فریاد ایتمشلر ایدی.

دائما اشعار کزیده ایله ترجمان حقیقت
غزته‌سنك قسم ادبیسنی کرچکدن استفاده‌کاه

ادبا حالنه کتورمش اولان مرحوم مشار الیهك آثاری مفسد اخلاق حکمنده طوتیلوب ترجمان حقیقت صحائفندن دفع وطرد وناجئ سخندان برداماد بدنهادکبی مردود بیت قبول اولهرق ، ازقه کرد ایدلمش وزواللی آدم او اثناده باش محرری بولندیغم { وقت } غزته سنه بالمراجعه ، مذکور غزته یه بعض حسبحالات درج ایتدیروب آنجق اویله حسبحالات ایله قناعت ایدلمامسی ومطبعه ده کندیسنه بر اوطه تخصیصیله غزته ایچون برقسم ادبی آچلمسی بنده لرنجه پك زیاده آرزو ایدلمکله برابر ، غزته صاحب امتیازینك ذات عالیلرنجه دخی معلوم اولان اوهامی ایکیمزك دخی مانع حصول کامی اولدیغندن ، بیچاره

جریده‌خانه‌لرده فلان سورندکدن صکره جمله‌مز حقنده شایان بیوریلان عنایات واحسانات حضرت ولی‌النعمی ، مرحوم حقنده دخی منصه‌آرای بروز اوله‌رق هم شاعرك حالی ترفیه وهمده پك بیوك براثره وضع اساس نوعندن اولمق اوزره خاندان جلیل‌الشان آل عثمان تاریخنویسلکی عهده‌سنه توجیه بیورلمشدر.

ذوق می ومحبوب وساقی کبی اشعارمزده مشارالیه اتخاذ اولنان شیلر علیهنده‌کی تعریضات سامیه‌لرینك جوابنی غلطات ترجمه‌نك بالاده افاده ایلدیکم سکزنجی دفترنده بالاطراف و یرمش اولدیغمدن اگر او جهته عائد بر بحث قپوسی آچیق آرزو بیوریلور ایسه دفترمز بورده ذات والالرینه

جواب اوله‌رق مندرج بولنان مقاله‌ٔ کمترا-
نه‌می ترجمان حقیقته عیناً آلدقدن صکره
هرنه جواب احسان بیوریله‌جق ایسه
اعلان بیورلمسی اقتضا ایده‌جکندن، آرتق
ناجی‌یه عائد بحثه دخی بوراده ختام ویرمکله
برابر ناجی، ذات عالیلرینی ترك شاعری
ایتمکه موفق اوله‌مدیغی حالده ذات عالیلرینك
آنی فرانسز شاعری، وهمده راسین وبووالو
درجه‌سنده فرانسز شاعری ایتمکه غیرت
بیورماری کبی بر غیرت غریبه‌یه، تتبع
بیوردقلری یوزلرجه تاریخ کتابلرنده بر
دانه اولسون مثال گوروب گورمدکلرینك
بوبنده‌لرینه بیلدیرلمسی نیازندن کندیمی
منع ایتمکه مقتدر اوله‌مدم.

Réalisme دینلان مسلك ادبی علیهنده

اوبار عجیب افکارك اظهار ایلدیکی تنفر دخی
جاهلانه بر تعریضدن عبارت کورینیور .

زیرا { امیل زولانك رذالتنامه‌لری }
تعبیرینی بی محابا ایرادایدن بر ذات اوروپانك
احوال حاضرهٔ ادبیه‌سنه و { امیل زولا } نك
منسوب اولدیغی Réalisme مسلکنه غیر
واقف اولدیغنی اثبات ایتمش اولیور .

سایهٔ ترقیوایهٔ جناب ولی النعمیده
اقسام معارفك هر برنده کسب کمال ایتمکه
ساعی کنجلرمز بولندیغی کبی کرك بوراده‌کی
مکاتبك وکرك اوروپایه کیدیلوب ایدیلان
تحصیلاتك ثمره‌سی اوله‌رق السنهٔ اجنبیه‌یه
وخصوصا فرانسزلسانه واقف پك چوق
نورسیدکان معارفمز موجود اولدیغندن
{ کنجلرمز اوروپاده (تأدیب طبایع بشره)

جـداً خدمت ایدەبیلەجك آثار حقیقیـهٔ ادبیـه دخی بولندیغنی اوکرنورلرایدی ﴾ فقره‌سنی بر موعظهٔ ادبیـه مقامنده قبول درجه‌سـندن قات قات بالاتر کسب فضل وهنر ایتمش اولان اوکنجـلرمز ، او یله علامه‌لنمك آرزوسنده بولنانلره خندهٔ استهزا ویا، یادافع الثقلاء ایله مقابله ایدرلر.

شوزمانده چشم بشر حقائق احوالی تماميله کورمکدن قورتمیـه‌جق درجـه‌ده آچلمش وغشاوهٔ اوهام صیرلمش اولدیغندن ﴿ سـید ﴾ ده Elvire ك Ses rides sur son front ont gravé ses exploits دیمسی کبی افاده‌لری قوجه قاریلرك چوجق اویالا- ندیرمق ایچون سویلدکلری صاچمه‌لر قبیلندن صایارلر .

صورت مخصوصه‌ده جالب نظر دقت
اولوب زبانزد خلق اولمش اولان :

Rodrigue

Je suis jeune, il est vrais ; mais aux
âmes bien nées
La valeur n'attand pas le nombre des
années.

کبی ابیات دخی لطائف ادبیه نوعندن عد
اولنمقده بولنمش و بونلر ﴿ تأدیب طبایع
بشر ﴾ بولنده شیلر عد اولنمق زمانلری
چوقدن کچمشدر.

ضروب امثال مجموعه‌سی ترتیبی
حقنده‌کی تکلیف کمتری التزام بیوریلور
ایسه قلاسیقلردن دخی بویله منتخب پارچه‌لر
آلنوب ترجمه ایدیله‌جکی و کوچك پارچه‌لرك
ترجمه‌سنده ادبا و شعرانك دقت و مهارتلری

بو نقطه‌يه مجتمع اولنجه پك كوزل ترجمه‌لر
ميدانه قونيله‌بيله‌جكى ومثلا بويله بر لطيف
بيتك ترجمه‌سنه كلنجه‌يه قدر بر اختيارك
طالعندن شكايت يولنده سكسان بيت سو-
يلمسى وقليجك شعشعه‌سنى توصيفاً اوتوز
فقره ايراد اولنمسى كبى خندقلرله اتعاب
توسن خامه ايدلمكه حاجت قالميه‌جغى اشتبا-
هدن عاريدر .

طرف والالرندن ناجى يه ويرلديكى
حكايه بيوريلان درسلرك خاتمه‌سى
La dame ك Alexandre Dumas fils
aux camélias نام رومانندن ويريلان
درس اولديغى ترجمان حقيقتده وحتى او
معهود عقلادن اولان ﴿تأديب طبايع بشر﴾
مراقليسنك افادات عقلا كارانه‌سيله بر

نسخه‌ده کورنجه کوزلرمه اینانمیه‌جغم کالدی.

ظن عاجزانه‌مجه او آدمجکز دخی او رومانی واو رومان اساس اتخاذ اولنه‌رق ینه مؤلف طرفندن یاپیلان مشهور Drame ی بیلسه وکندی افاداتی ترویج اولنوب طورر ایکن وزوالنك رذالتنا- مه‌لری دیمسی بیله بر قول مقبول حکمنده طوتلمش ایکن آلت یانده {La dame aux camélias} دن ناجی‌یه درس ویرلدیکنك حکایه ایدلمسندن {تادیب طبایع بشر} خصوصنده دوست عاقلك افکاریله ذات سامیلرینك افکار علیه‌لری طبان طبانه مخالف بولندیغنی فهم ایلسه زوالی آدم بوشنه یورولمش اولدیغنی ادراك و {من چه کویم طنبورم چه کوید} دیه

سینه‌سنی بیله چاك چاك ایتمك لازمکله‌جکی بدیدار‌در . عجبا { Second Empire } دینلان اوچنجی ناپولیون دورینك فرا-نسه‌یه داعئ انواع بلایا اولان فساد اخلاقنه اك زیاده خدمت ایدن اثرلرك بری و بلکه اك مهمی { La dame aux camélias } لادام اوقاملیا اولدیغنه اطلاع سامئ تتبعکا-ریلری نصل اولمشده شامل اوله‌مامش؟!

غایتله تهییج افکار ارباب شباب ایدن اثرمز بورحقنده یازیلان مؤاخذه‌نامه‌لرده اثرك شخص اساسی اولان { Marguerite } حقنده :

C'est une des excentricitées de ce siècle prise sur le vif.

دینلدیکی متصادف نظرجوینده سامیلری اولمدیمی ؟!

فقط مقصد کمترانه‌می سوء تفسیر ایله
بو اثری مطالعه بیورملرینی و ناجی‌یه اوقو-
تملرینی تعییب ایدییورم ظن و ذهابنده
بولنماملری مستدعای کمتریدر.

قوللرنجه جای تعجب بو اثر کبی بر
اثری تدقیق وحتی تدریس بیوروبده صکره
امیل زولانک آثارینه رذالتنامه دینلمسنه
موافقت واو فکره مشارکت بیورملریدر.

کمال تعظیمات عاجزانه‌می محافظه ایله
برابر عرض ایدرم که کرك زولانک وکرك
{ Réalisme } مسلکننک سائر سالکاننک
آثاری رذالتنامه صفتنه غیر لایق ومحضا
مرآیای حقائقدر.

لفظلری مجاز و استعاره پرده‌لرینه
بورومك ومعنالری ایسه بتون بتون ظلمت

ایهام وایما ایچنده براقمق عصر ترقی یه یاقشمیان شیلردن اولدیغی کبی Réalisme مسلکنده حضرت مولانا بزم ایچون تام وکامل بر پیشوادر .

مثنوی شریفك تصوفه و حکمیاته متعلق اقسامندن ماعداسنده ، یعنی مناقب و حکایات قسمنده صرف Réalisme مسلکی اختیار بیورلمشدر .

نوره مشابه اولان حقیقت ، حوائل وموانعدن نه قدر عاری اولورایسه اولقدر تنویر ابصار وافکار ایلیوب ، اول درجه‌ده متانتبخش ذهن وفکردر .

واقعا چولق چوجق الینه { Réalisme } طرزنده یازلمش آثاری و یرملك موافق مصلحت دکلسه‌ده هیئت اجتماعیه‌یی صورت

دائمه‌ده بر طفل نابالغ فرض وعد ایدرك یازی یازمق شو عصرك ارباب قلمنه كوره عیب صایلمیدر.

هر نه ایسه آرتق كلامی زیاده‌جه تطویل ایتدیكمدن طولایی عفو و مرحمت عرفانپناهیلرینه دخالت والتجا ایتمكلكم بجادر.

لایقیله ایضاح ایده‌مدیكم جهتلر وار ایسه لطفاً استیضاح بیورلدیغی حالده اجوبهٔ لازمه‌یی اعطایه حاضرم.

ینه افاده ایده‌یم كه اكر بزده {قلاسیق} آثاری بحق ترجمه‌یه مقتدر ادبا و شعرا وار ایسه آنلرك عینی یاپمغه دخی مع زیادهٍ مقتدر آدملرمز وار دیمكدر.

بز اوروپانك افكار حاضره‌سنه واقف و آثار ادبیه و سائرهٔ قدیمه و حاضره‌سنه دخی مطلعز.

يك بيوك زحمت وكلفتلر اختياريله {قلاسيق} دينلان اوهيا كل معنويه‌يى ترجمه‌يه چالشمقلغمز عبثه اشتغالدر.

ترقئ حقيقى، معارف عموميه‌مزك هر قسمنى ممالك متمدنه‌جه اليوم جارى ومعتبر اولان فكرلره توفيقاً مملكتمزده توسيع وتعميمه چالشمقله حاصل اولوب، ذات واﻻلرينك قلاسيقلرى بوقدر شدتله التزام بيورملرى قلاسيق لفظنه مفتونيتدن Classicomanie دنيله‌بيله‌جك برعلتدن بشقه برسببه حمل اولنه‌ماز.

حسين دانش ايله بويله ديمه‌ك پك لايق
شد بلفظ قلاسيق، مدحت افندى عاشق

سعيد

Ahmet Mithat

سعید بك افندی حضرتلرینه

(جواب)

Saîd Bey Efendi hazretlerine cevâb

محرری

احمد مدحت

(ترجمان حقیقت) غزته‌سنه درج ایدلدکدن صکره

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله

آیریجه کتاب شکلنده دخی طبع اولنمشدر

درسعادت

٣١٤

«ترجمان حقیقت» غزته‌سی

قرق انبار — مطبعه‌سی

دلشکار لطائف بدید سعادتلو سعید
بك افندمز حضرتلری
قلاسیقلر مسئله‌سی حقنده‌کی نظریات
وملاحظات استادانه‌لرینی سرد واتیانله
برابر شمدی‌یه قدر یکانه صاحبقرانی
اولدقلری مسلم انام اولان میدان لطائفپر-
دازی‌یه بوقوللرینی دخی دعوتی وخصوصات
سائره‌یی حاوی تذکرهٔ دولتلری ۱۵
نومرولی «غلطات ترجمه» لرنده منظور
عاجزانه‌م اولمشدر.

غلطات ترجمه‌نك اوزدرد نجی نسخه‌
سنك باتذ كرهٔ مخصوصه سوی عاجزانه‌مه
ارسال بیورلمسی فی‌الواقع نظر اهمیت
تلمیذانه‌می جلب ایلمش ایدی که بوكادائر
ترجمان حقیقته یازدیغم مقاله دخی شو
اهمیتی كوستره‌جك بر یولده یازلمش
اولدیغنی ستروانكار اولنه‌مز. فقط شمدی
بیورلدیغی اوزره « غلطاتك هر نسخه‌سی»
اوته‌دنبری بو عاجزلرینه كوندرلمكده
اولمسی اكر « صحیح » ایسه بوده بشقه‌جه
موجب اهمیت اوله‌جق بر كیفیت عد
اولنور . ذات كمالات صفات استادیلرینه
حاشا اسناد كذب ودروغ كمسه‌نك خاطر
وخیالندن بیله كچه‌میه‌جك بر كستاخلق
اوله‌جغندن بو جرأتی قوللرنده آره‌میه .

جقلری قطعیاً مجزوم بند کانه‌مدر . فقط
« غلطاتك هر نسخه‌سی » قوللر ینه عنایت
واحسان بیورلدقجه عجبا اون دردنجی
نسخه‌نك اهداسنی تبشیر ایدن تذکرهٔ
تحریرانه‌لری کبی بر تذکره‌ایله‌می ارسال
بیوریلیور ایدی؟ زیرا نسخه‌لرك دست
کمتری‌یه عدم وصولی کبی تذکره‌لرك
دخی واصل اولمامملری اوزرینه شمدی بویله
بر مراقلك حصولی طبیعیدر . باخصوص که ١٥
نومرولی نسخه‌نك بیله‌حین ارسالنده هیچ
اولمزایسه‌قابی اوزرنده‌اولسون « عطوفتلو
احمدمدحت افندی حضرتلرینه‌تقدمه‌درکه
ارتق تذکره تحریرینه عدم جسارتله
بویله‌جه تقدیم قلنور » کلمه‌لری ترقیم‌وامضا
بیورلمش اولدیغی حالده اون دردنجی‌یه

قدرینك دخی البته بعض کلماتی اولسون حاوی اولملری لازم کلور ایدی دیه دوشونمك ضروریدر . بر کلمه ایله نائل اولدیغم اوامر دولتلری قوللکنزجه امکان دائره‌سنده واجب الامتثال اولدیغندن بو یولده النان اوامرك دخی بالطبع ایجاباتنی اجرایه وسع کمترانه‌م درجه‌سنده غیرت ایدیلور ایدی .

هنوز صدده کیرمکسزین بیهوده تطویل کلام دیمك اوله‌جغنی بیلدیکم حالده دخی موجب اولدیغی استغراب فوق العاده‌دن طولایی اون بشنجی نسخه‌نك قابنه یازیلان سوزلر میانه‌ده‌کی « تذکره تحریرینه عدم جسارتله » قیدی حقنده براستیضاحه مساعدهٔ علیه‌لرینی رجا ایدرم . ذات عالیٔ

برادریلرندن تذکره‌یه نائلیتك برنجیسی
بواولمدیغی بالطبع مسلمدر . عجباشمدی‌یه
قدر تذاکر علیه‌لرندن بریسی طرف
عاجزانه‌مدن دوچار سوء استعمالمی ایدلدی‌که
شمدی بویله بر احترازه « ارتق » قیدیله
لزوم کورلدی ؟ حقیقت بویله ایسه‌اوحالده
نسخه‌نك قابنه اصل بو کلمه‌لر یازلماملی
ایدی . الله‌اکسیك ایتمسون کثیرالاحباب
بر آدم اولدیغمدن المده‌کی نسخه‌نك قابنده
بوسوزلری کورنلر شوجسارتسزلکه‌وانی‌ده
بوصورتده اقرارمدرلو درلو معنالر ویر-
دیلر. واقعا بروقت ارباب تألیفدن بریسی
بر معتبر غزته‌نك باش محررینه یازدیغی
خصوصی بر تذکره‌یی محرر مشارالیه عیناً
غزته‌سنه درج ایدرك بیچاره مؤلفی کپازه ایتمك

ایستمش ایدی اما بو یولده کی سوء استعمالات
احمد مدحت قولکزه مشق اوله بیلورمی؟
باخصوص بو وقعه‌ده محرر مؤلفی کپازه
ایده‌یم دیر ایکن محرمیته عدم رعایتندن
طولایی اهل انصاف نزدنده ینه کندیسنی
کپازه ایتمش ایدی . بویله شیلردن محتاج
عبرت اولان بزم کبی بیچاره‌لر آله‌جقلری
عبرتی حرز جان ایدرلر . معلوم عالیلری یا؟
لقمانه ادبی کیمدن اوکرندیکی صورلمش ده
« ادبسزلردن ! » جوابنی ویرمش . حقیقت
حال شودرکه نه‌ذات عالیلری بو بنده‌لرینه
سترینه مجبوریت الویره‌جك برشی یازارلر
نه‌ده قوللری طرف دولتلرندن برمحرمیت
شرفنه نائل اولسه‌م رعایتسزلکده بولنورم.
یکدیکرمزی یکرمی بش بیلدر طانورز. دکلمی؟

مقالهٔ عاجزانه‌مدن بر «كريزكاه
تعبيرينك دلالت ايقاظيه‌سيله بوطرز تعجب
وتحريدن بعض لطائف حرف اندازانه‌يه
كريزكاه آرانلديغنى فهم ودرك» بيورملرى
طبع فهام ودراك عاليلرى ايچون اصلا
استبعاد اولنه‌جق خصائلدن دكلدر .
بويله بر تفهمه‌اولسه‌اولسه قوللرينك لطائف
حرف اندازانه‌يه ايسته‌مش بيله اولسه‌م
مقتدر اوله‌ميه‌جغمى دوشونمك مانع اوله‌
بيليرايديسه‌ده بونى دوشونمكه عدم مجبوريت
بزركيلرى دخى حسب العبوديه تسليم
اولنور . مع هذا من غير حد وكمال شرمله
عرض واخطار ايدرمكه لطائف حرف
اندازى هزل كبى هجو كبى مزاح كبى
ادبياتمك «ساتيريق» قسمنى تشكيل ايدن

برقسمی ده اولمقله برابر بونك ایچون
انسانك یالکز کندی آرزوسی ، سعی ،
غیرتی کفایت ایده میوب انادن طوغمه مزاح
نویس اولمسی لازم کلور. اویله براستعداد
مادرزاد ایله مجبول اولمدقدن صکره مزاج
نویسلکه یلتنمك بر تحقیق دکل تقلید اولور.
مثلا مضحك شهیر عبدالرزاق افندی
آنادن طوغمه بر قومیق اولدیغندن بین الناس
مظهر اولدیغی مرغوبیت عظیمه یه غبطه
ایدنلردن برچوق کمسه لر انی تقلیده
قالقشمشلر ایسه ده هیچ بریسی مقتدر
اوله میوب اوملدقلری مقبولیته نائل اوله-
مامشلردر. « ساتیریق » طرز ادبیاتی
قومیقلك ایله تمثیل ایدیشم بر تربیه سزلکه
حمل بیورلمیه جغندن امینم . زیرا بز

شـا كردان عجز نشاندن زياده سز استاد
عالى نهاده معلومدركه احتساسات شاعرانه
وحكيمانه وسـائره‌يى تصوير واحســاسده
صحايف ادبيه نه‌ايسه صحنهٔ تماشادخى اودر.
جدى ومؤثر آثارقلميه‌نك مقابلى ترا‌ژه‌دى
ودرام اولوب مزاحى ومضحك آثارك
مقـابلى دخى وودويل وقومه‌دى عـد
اولنور.

برآدمك طبعاً مستعد اولمديغى شيئى
كنديسنه اسناد البته موافق حال كورلمز.
نصـل‌كه برآدمك طبعاً مسـتعد اولديغى
شيئى كنديسـندن سلب دخى ممكناتدن
عد اولنه‌مز. ذات عالئ استاديلرينك
طبع بلندحكمت پيوند عاليلرنده ادبياتك
بوطرزى ايچـون پك بيوك براسـتعداد

خداداد اولدیغی آثار مطبوعه وغیر
مطبوعهٔ جهان پسندانه‌لریله مسلم اولدیغندن
قولکزی هیچ اهلی اولمدیغم بومیدان
لطائف پردازی‌یه دعوتدن صرف نظر
بیورملرینی کمال تضرع وابتهال ایله نیاز
ایدرم . ذاتاً اومیدان معرفتده یکانه ابراز
هنر بیورملری هرکسی قهقهه‌لرندن چاتلامق
درجه‌سنه کتورمکه کافی ووافی اولدیغندن
اورایه نا اهللر عجمیلر دخی کیریشه‌جك
قاریشه‌جق اولورلر ایسه محققدرکه اولطا-
ئف استادانه‌نك رونقنی بیله اخلال
ایدرلر .

ممالك متمدنه‌ده ارباب قلمك مباحثهٔ
ادبیه‌یه ذاتیات وشخصیات ایله « نمکریز
لذت ولطافت » اولدقلری حقنده‌کی افادهٔ

دولتلری پك طوغریدر . ذاتاً هر کلمه‌سنی
شا کردانکزی تعلیم وارشاد ایچون طار -
ته‌رق دوشونه‌رك یازمق شان استادیدن
اولمسیله بونلرده طوغریدن بشقه نه‌بولنمق
احتمالی واردرکه بودخی طوغری اولمسون ؟
فقط اخبار وتعلیمك یالکز برجهتی نقصان
قالمش . اوایسه ذات عالیلری کبی معالی
اندیش اولان براستاد حکمت‌نهاد نزدنده
هیچ براهمیتی کوریله‌میه‌جك قدر ناچیز
برشی ! شوکه : مباحثات ومناظرات
قلمیه‌لرینه ذاتیاتی شخصیاتی زمین اتخاذ
ایتمك عادتی اویله آداب مناظره‌یه رعایت
قیودیله کندیلرینی مقید کورن کهنه‌لره
مخصوص اولمیوب روشفوزکبی هرکونه
قیود عتیقه‌دن تخلیص دست وپا ایله‌سر-

بازیٔ تامه نائل اولمش بولنان اعاظم ادبا
وافاخم حکمایه مخصوص بر صلاحیت
اولمسندن عبارتدر . بوزمرهٔ ارباب قلمك
رایتدارلرندن بر ایسی دخی مشهور پیرون
ایدی که طرز ادبیسی فرانسز لسانته
آشنا اولانلرك جملهسنه معلومدر . محتاج
ارشادلری اولان شاکردان نیکبختانه
ایشك بو جهتنی اخطاره شوندن طولایی
لزوم واردرکه : ادبیاتك بووادیسنده
سمند خامه‌نك عنانی ارخا ایده‌جك
اولانلر ترقیات ادبیه‌نك بو جهتندن
خبردار اولمیوب ده هنوز ناموس وحیثیت
قیودنده بولنان افکار عتیقه اربابنك دامن
پاکلرینه شاید زیفوس فلان صچراته‌جق
اولورلر ایسه انجام کاری دوئللو میداننده

قليچ وياخود قورشونك ارائه وتعيين
ايلمسی‌ده جملهٔ عاداتدن بولنديغنی دخی
اوكرنسونلر . حالبوكه اصول معيشتلرنده
دوئللو عادتی بولنميان بزم كبی ملتلر نزدنده
دوئللو ايله تشفی يه امكان كوريله‌مينجه
عرض وناموس مسائلنی جاندن عزيزعد
ايدن صافدرونلرك دها نه كبی نتايج
وخيمه‌يه قدر كوزه الديره‌جقلری‌ده
بشقه‌جه مطالعه‌يه محتاج قالور. ها !
اوت ! بو يولده‌كی مباحثات ومناظراتك
برده وقتيله « عبرت » و « حقايق الوقايع »
غزته‌لری آره‌سنده « حد تأديب » سرنامه‌لی
مقاله‌لرده كورلمش اولان صورتلر كبی
برطرزی دخی واردر. مباحثه‌يه « تمكرير
لذت ولطافت » اوله‌جق شی او طرز

تمسخر ایسه خاطر معالی مأثر استادیلرینه
اخطاره جسارت ایدرم که اقلام عثمانیه نك
او زماندنبری طوری دکشمش و « سهام
قضا » سندن طولانی نفئی یه و « هزلیا ـ
ت » ندن طولانی سروری یه ندیمه فلانه
غبطه چکه جك کمسه قالمامشدر . عبرت
وحقایق الوقایع زماننده او یولده مناظره
ایدن ذواتك بر طاقمی رحمت حقه واصل
اولوب برطاقمی دخی شو عصر جلیل جناب
عبدالحمید خان غازینك جملهٔ ایجابات
قطعیه سندن اولان نزاهت ونظافت ایله
ازدل وجان قلملرینی تنظیف وتنزیه ایلمش
بولندقلرندن ذات عالیلری اوقسم ادبانك
بقیهٔ یکانه سی قالمشلردر . بو میدان واسعده
رقیبسز بر حال تفرده بولندقلرندن

شمدی یه قدر کتبخانهٔ روزکاره بویولده
اهدا بیوردقلری انافس آثاری کافی
کورهمیوب ده قارئین عثمانیه یی کولدیرمك
اکلندیرمك ایچون دهالرینی ده یازمق
آرزوسنده بولندقلری صورتده شمدی یه
قدر بولدقلری زمینلر کبی برچوق زمینلر
دها بوله رق یکی یکی هنرلر معرفتلر کوستر-
مکده مختاردرلر . قوللری ایسه مباحثات
ومناظرات بندکانه می ایشته اك صکره
دخی قلاسیق مسئله سی مناسبتیله یوروتمش
اولدیغم صورتدن بشقه صورتده یوروتمکه
غیر مقتدرم . قوللرنجه مناظرلرمك
شخصلری قطعاً ملتزم دکلدر . کیمك
سویلدیکنه باقمم بیله . نه سویلدیکنه باقارم .
« جهانك هر طرفنده معارفك هر

قسمی (مدافعة الكلام ليظهر الحق)
قاعده‌سی سایه‌سنده ایلرو له‌مش » اولدیغنی
کمال تعظیم ایله بیونمی بوکه‌رك تصدیق ایدرم .
فقط « بزده مباحثات قلمیه‌یی ایسته‌میانلره ترقی
طرفداری دیه‌مم » بیورملری معارفڭ ترقیسی
ایسته‌مامك معناسنه کوره ایسه بوبابده‌کی
ذهولك اخطارینه مساعده بیورلمسنی کمال
تواضعله رجا ایدرم . عصر حاضرمز
ایچون بویله براسناد کلیاً افترادر . عصر
جلیل جناب پادشاهی بونجه مؤلفات
ومباحثات ارائه‌سیله اثبات ایدرکه منافع
علمیه وحکمیه ایچون ایدیلن مباحثه
ویازیلان آثار ایستنمیور دکلدر . ایستنمیان
شی هانیا اومباحثه « نمکرینلذت ولطافت »
اوله‌جغی بیان بیوریلان ذاتیات وشخصیات

یوقمی ؟ ایشته اودر . مثلا ادبای ذیشاندن معدود برذات مباحث ادبیه‌دن برمبحثه دائر برمقاله یازار . انك ایچنه برچوق مالا یعنی شیلر برچوق ذاتیات وشخصیات قاتار . تفتیشه مأمور اولان ذات :

— بوشخصیات بو ذاتیات موضوع مناظره‌نك خارجنده‌در . هم بونلر سزك کبی ادیب واستاد طانمش برذاته یاقشیق دخی المز . مساعده‌کزله ....

دیه‌رك آنلری چیزار . اوصاحب اثر معترض علیهدن زیاده کندی ناموس وشاننی محافظه ایچون چیزیلن اوشیلری تکرار ابقا ایتدیرمك ایچون مراجعت ایتمدك تدبیر براقمز . نهایت نظام مملکتك خلافنه اوله‌رق اوشیلری طبع ونشر ایدر .

ایشته ایسته‌نلمیان شیلر بونلردرکه ایسته‌
میانلری ترقی طرفداری عد ایده‌مامکده
واقعا ذات حکمت سمات عالیلری مختار
بولنورلر ایسه‌ده بوکبی شیلری ترقی صایانلری
نه‌طرفداری عد ایتمك لازم کلورسه اویله
عد ایتمکده دخی بشقه‌لری مختار قالورلر .
زیرا جمله‌مزدن زیاده ذات استادیلرینه
معلومدرکه «حریت حقیقیه» هرکسك هر
ایستدیکنه تعرض ایده‌بیلمسی دیمك دکلدر .
بلکه هیچ برکمسه‌نك هیچ برکمسه‌یه تعرض
ایده‌میه‌رك هرکسك ناموس وحیثیتی
محفوظ قالمسی حریت صحیحه‌در . حقیقت
حقوق مدنیه‌یه عائد اولان بومسائلده
ذات دولتلری معلم خاصدرلر . عالمك
ناموس وحیثیتنه تعرض وانلرله استهزا

ایدن ارباب جرأتك اخلاق عمومیه نقطـهٔ
نظرندن نه دیه تلقی اولنه جقلرینی وقانونك
بونلر حقنده نه معامله ده بولنه جغنی کمسه دن
اوکرنمکه محتاج دکلدرلر. اما آداب مناظره
داخلنده مباحث علمیهٔ وادبیه یه کلنجه :
بونك ایسته نلمدیکنی فرض ایتمکه نه حاجت؟
ایشـته او مناظره ایکی اوچ آیدر دوام
ایدییور . شـاکرد عاجزکزی بو میدانه
دعوت بیوریبور ایسه کز مستنداً بتوفیقه
تعـالی حاضر وآماده یم . نتایج مباحثه ده
ذات دولتلرینی حقلی کورر ایسـه م کمال
تعظیم متندارانه ایله مبارك اللرکزی اوپه رك
تعلیمدن کیرو طورمم . عکس حالنـده
لطفاً ومرحمةً ذات دولتـلری دخی البته
حقی تسلیم بیوررلر دکلمی ؟

اوت استاد ! تصرفات املائيه كبي
تجددات لسانيه كبي شيلرده اقتضاسی لازم
كلن طريق مستقيمدن پك چوق انحراف
ايديليور . بوكيديشله « عثمانليجه‌در » ديه
برطاقم شيلر يازلمغه قدر واريله‌جق كه
انلری عثمانليلره اكلاته‌بيلمك ايچون
تكرار عثمانليجه‌يه ترجمه احتياجی ميدانه
چيقه‌جق . ايشته بويله عثمانليلغمزك اك مهم
اك نازك منافعنه متعلق برمسئله‌ده معاونت
مرشدانه‌كزه احتياج واردر . بوقدر مهم
وعادتا مقدس اولان مسائل لهوولعبه
كليه‌جكنی وجدان عاليلری البته تسليم ايدر .
بر « مجموعهٔ ضروب امثال » ياپلمسی
حقنده‌كی امردولتلرينه اطاعت عاجزانه‌
مده‌كی جديته شبهه‌ايتمامش اوللرينه عظيم

تشكرلر ایدرم . برمحلده اجتماعه لزوم
کوره میشمك سببی دخی بشقه برشی اولمیوب
چوقلق ایله ایش کوریله میه جکنی ومباحثهٔ
علمیه ویا ادبیه یی - نمکریز لذت ولطافت
اولمق فکریله اولسون - درحال ذاتیات
یولنده مکابراته تحویل ایدی ویره جکلرینی
چوق تجربه ایتمش بولنمقلغمدن عبارت
ایدی . شمدی « تفتیش ومعاینه مادهسی
تألیف ایله برلکده اجرا اولنمش اولور »
بیورملری ده بواویغونسزلغی ازالهیه مدار
اولهماز صانورم . چونکه تألیف بشقه
تفتیش دخی بشقهدر. هرحالده بومسئلهدن
طولایی «قلب عالیلری شاد واولبابده اقتضا
ایدن بعض مواد دردست اعدادایکن»
(اکرام اقلام)عنوانلی مقالهٔ عاجزانه ملك

« برطوپ كبی باطلامش وانی تعقیب ایدن مقالات كونا كون میدان نشریاتی معركه نمون ایلمش» اولدیغنی درمیان بیورملری حقیقةً قوللرینه حیرت ویرمشدر. برطوپ طنینی ایله ذهن استادیلرینی بویله پریشان ایتمك قوللرنجه جداً وحقیقةً مطلوب وملتزم اولمدیغندن من غیر تعمد وقوعه كلن شو حالدن طولایی عفومی رجا ایدرم. بیلمش اولسه ایدم بوطنیندن اوجه ذات ساميلرینی خبردار ایلر ایدم ده احتیاطلی بولنلور ایدی. مع هذا «اكرام اقلام» مقاله سندن طولایی آچیلان مناظره نك اورته لغی معركه نمون ایتمش اولمسی دخی ظن عاجزانه مه قالور ایسه یالكز دیدهٔ دولتلرینه كورونمش برخیال اولملیدر. اومناظره اوقدر لطیف

بر صورتده جریان ایلمشدر که چاشنی ویرمك
ایچون ذاتیات وشخصیات قمقمه‌سندن
تمکریز لطافت ولذت اولمغه هیچ بر کمسه
لزوم کورمامشدر . واقعا بیلور بیلمز
هر کسك لساننده بر « قلاسیق » در کیتمش
ایسه‌ده هر مناظره و محاکمه‌ده بو حال مستعملرك
شانیدر. فقط یازانلرك جمله‌سی بو مسئله‌نك
حقیقةً اهلی اولدقلرینی کوسترمشلردر .
هله جناب شهاب الدین بك برادرمز که
تاریخ ادبیاتده‌کی وقوف محیطی حقیقةً
بو قوللرینه حیرت ویرمشدر . بحثك دها
مبدئی سمع دولتلرینی بر طوپ طنینی کبی
تخدیش ومقالاتك بر برینی تعقیبیده نظر
حکمت اثر استادانه‌لرینی تشویش ایتمامش
و بو حال قلم معجز رقملرینه « قلاسیق بحثنه

سوق سمند خامه ایتمك ایستسەم بیله
اومبحثده اولقدر واثیلره صاپامش و درلو
درلو صددلره کیریشیلوب درلو درلو طرزده
اولقدر صددن چیقلمشدر که تعقیب
ایدیلەجك ایز بولمق زیاده کوچلشمشدر »
سوزلرینی یازدیرمامش اولسه ایدی ده
یازیلان مقالات — ترجمان حقیقت
مطبعەسندن تقدیم اولنان تام طاقم نسخه‌
لردن — صرەسیله قرائت و مطالعه
بیورلمش اولسه ایدی شاکردانکزك
کوستردکلری شواهلیت محظوظیت معلما‌
نەلرینه مظهر اولور ایدی . مقالات
مذکورەنك بویله صرەسیله و دقت لایقەسیله
قرائتی حق والالرنده دخی پك خیرلی
اولور ایدی. زیرا تذکرۀ دولتلرینك

ایلرولرنده طرف والالرندن رأساً ملاحظه
واعتراض صورتنده درمیان اولنان نقطه‌
لردن برچوغنك وهمانده کافه‌سنك او
مقالاتده دها اول ایراد اولنمش وذات
دولتلرندن پك چوق زیاده وقوف ایله
مکملاً حل دخی ایدلمش بولندیغنی کوره‌رك
بونلرك تکراری ایچون اتعاب خامه‌یه
هیچده مجبوریت کورلمز وباخصوص
اهل عصرك شهراه ترقیده دیوخطوه‌لری
کبی خطوات ایله مراحل پیما اونمش
بولنملرینه مقابل ذات والالرینك نصلسه
پیغوله نشین اوله قاله‌رق اوشهسوارانك
واردقلری منازلدن پك کیروده قالمش
اولدقلری دخی تحقق ایلمش اولمزایدی .
قلاسیقلر مسئله‌سنه باشلامزدن اول

دیکر بعض ملاحظاتك تحریرینی قلم عالیلری
آرزو ایلدیکی حالده انصاف دولتلرینك
آرزو ایتدیکی وفقط قلمك سرکشلکی
منع اولنه‌مدیغی « ضبط قلم ایده‌میوب... »
تعبیرندن مستبان اولیور. اوتوز سنه‌در
انکشت اعجاز نویسلرنده تربیه کورمکده
بولنان قلمك هنوز ضبطی قابل اوله‌میه‌
جق درجه‌لرده اصلاح نفسه موفق اوله‌
مامش بولنمسنه استغراب ایده‌جك اولور
ایسه‌ك عجبا محق و هیچ اولمز ایسه معذور
کوریله بیلورمی یز؟ بر وقتلر کنجلك
حالیله ضبط و تسکین خامه‌یه مقتدر اوله‌مامق
بلکه معذور کوریله بیلور ایدیسه‌ده
زمانمزك جملهٔ ترقیات مشکوره‌سندن اولمق
اوزره کنجلرمز دخی قلملرینی کندی

امرلرینه رام ایتمك اقتدارینی اله المش
اولدقلری وقلملرینك بواطاعتنی مباحثات
واقعه‌لرنده قانون مناظره‌یه ایتدكلری
رعایتله كوسترمكده بولندقلری حالده بزم
كبی پیرلكه تقرب ایتمش اولانلرك هنوز
« قلمی ضبط ایده‌میورم » حسبحاللرنده
بولنمسی پك چوق حقیقت اندیشان نظرنده
استغراب ایله تلقی اولنه‌جق موادden عد
اولنور صانورم. مع هذا طرف والای
حقیقت كویانلرندن شویله قلمدن شكایت
یوللو صادر اولان برسوز پك ده مصیب
اولمقدن كیرو قالمز . چونكه بر مناظره‌ده
موضوع مناظره‌یه تعلقی اولمیان وادیده باش
اوروله‌جق ومباحثه تمكریز لذت ولطافت
اوله‌یم دیرایكن ادب وتربیه اربابی نزدنده

موجب نفرت اوله‌جق خصوصیاته کیرشدکجه و بوکبی حاللردن طولایی بحق دوچار نفرین اولدقجه :

— معذور کورکز افندم . بو قصور بنده دکل قلمده‌در . بن قلمك بو وادیلره صاپدیغنه راضی دکل ایسه‌م ده او سرکشلك ایده‌رك کندی کندیسنه صاپیتیور . ضبط ایده‌میورم افندم . حتی بعض یرلرده آنك بو سرکشلکنه قارشو کندی عجزمدن شکایت ایتدیکم دخی واقعدر .

یوللو بر اعتذار ایله یاقه‌یی قورتارمغه زمین حاضرلانمش اولور .

لکن ینه ضرری یوق افندم . قلم معجز رقم معلملرینك بویله بر اطاعتسز-لقدن صکره یازدیغی سوزلر قطع لسانه

حکم ویره‌جك جنایتلردن‌ده دکلدر .
بیچاره قلم قولکزی « قلاسیق » لفظنه
عاشق صانمش . قلمك وقوفی لفظدن
اوته‌یه کچه‌مز . الفاظمزی یا کلشجه‌یازه
بیلمسی آزخدمتمیدر ؟ معنی ایسه الفاظك
مظروفیدر . اکر قلم عالیلری واقف
معانی اولسه ایدی بوبندلرینی قلاسیقك
لفظنه دکل معناسنه مدلولنه عاشق بولور
ایدی . اوعشقمك وجه‌وکیفیتنی قلم عالیلر-
ندن بشقه اکلامدقهمان کیمسه‌قالمامشدر .
قالمش وار ایسه بو مباحثك ایلرولرینه
طوغری اکلایه‌جقلردر . زیرا بوواسع
ومهم مبحثك هرجهتی ایچون سویلنمسی
لازم کلن شیلر هنوز سویلنوب بیتمش
دکلدر . وافعاشمدی بو سوزمی ایشیدنجه

نه‌جك اولسه کیم بیلور استغرابی
نه‌درجه‌لره واردیررایدی ؟ بو استغرابك
سوقیله کیم بیلور دها نه‌قدر لعیفه‌لر
یازار ایدی . عالمی دها نه‌قدر اکلندیرر
کولدیرر ایدی . بیچاره‌یه‌طارلمیکز استاد!
عالمه اکلنجه‌ده لازمدر . فقط استفاده‌یی
اکلنجه‌یه ترجیح ایدن قدر شناسان
بو قهقهه‌لری متعاقباً دوشونورلر ایدی که
اکر محرملرده « هوی غوغوی جانم »
ترانه‌جیلرینه بدل نفعیانه قصیده‌لر اوقو-
یان بر اهل موسیقی قپولر اوکنده نغمه‌پر-
داز اولسه النه بش اون‌پاره ویرن بولنور
ایسه‌ده برچناق پرنج بر آووج نخود
ویرن بولنمز ایدی . « نیچون ؟ » می
دیدیکز ؟ او کونك عاشوراخرجی دیلنمکه

مخصوص اولان دیلنجیسنك سرو دو درودی،
« هوی غوغـوی جانم » اولمق دخی «قلا
سیق ! ..... » اولدیغی ایچـون . ایناتمز
ایسـه کز بر محرمده تجربه ایدیکزده
باقکز .

« اکرام اقلام » مقاله‌سنده کندیسیله
حسبحال ایتدیکم یار پسندیده افکار
وقتیله طرف عاجزانه‌مدن خلاصه وجهله
ترجمه و بر آزده انتقاد ایدیلن «سید» نام
اثر حقنده‌کی ماسبق اخطار ایلدیکی زمان
خاطر عاجزانه‌مه کلمامش اولان شیلرك
شمدی بو تذکرهٔ علیه‌لرنده طرف والا -
لرندن اخطار بیورلمش اولمسنه تشکر ایدرم.
بو بثه کیرشمزدن اول شـونی اخطار
ایتملی‌یم که : قلاسیقلر مناسبتیله اخیراً یازیلان

مقالاتك برقاچنده بوبنده‌لرینك سیدی «ترجمه» ایتمش و «تنقید» ایلمش اولدیغم روایت اولنه‌رق وبو ترجمه‌نك اونامه‌لایق اولمدیغی کبی انتقاداتك‌ده پك فضولی صاحبه‌لردن ایدوکی حکم ایدیله‌رك «قلاسیقلر بویله‌می ترجمه اولنور؟ احمد مدحتك قدرت ترجمه‌سی بوندن عبارت اولدیغنه کوره قلاسیقلرك لساننزه نقلی خیال محال دیمکدر. هله انتقاده قالقشمسی!...» طرزنده استهزالر ایله دخی ابراز آثار فضیلت ایدنلر کورلمشدر. ایتدکلری مباحثه‌ده دقت وتقید و اهتماملری بوندن عبارت بولنانلره طارلمامليدر افندم. احتمال که کورمدکلری تدقیق ایتمدکلری شیلر اوزرینه مباحثاته کیرشمکی صورت

مخصوصه‌ده تدرس ایتمشلردر. بویله اولان
بیچاره‌لره آجیمالیدر. قوالکنزك یاپدیغم شی
سیدی «ترجمه» دكل «خلاصه» ایدی.
آنی حاوی اولان نسخه‌نك سرنامه‌سی
«سیدك خلاصه‌سی» دیه یازلدیغی كبی
دیباجه‌سنه دخی «انافس آثارك خلاصه‌
لری» كلمه‌لری یازلمش ایدی. انتقاد دخی
قوالكنزك محاكمه و حكمم دكل ایدی.
عاجزلری حدینی بیلنلردنم افندم. سید
حقنده كندی زماننده شمدی‌یه قدر اك
معتبر و مقتدر منتقدلرك انتقادلری نه‌دن
عبارت ایسه انلرك بر خلاصه سی الئمش
ایدی. هم‌ده برچوق رفقامزك كرك عیناً
و كرك خلاصةً ویا فكراً ترجمه ایلدكلری
شیلری كندیلرینه مال ایتملری كبی بر

سرقت دخی دکل ایدی . هر اثرده معتاد
عاجزانه‌م اولدیغی اوزره مأخذلری تعیین
اولنه‌رق الینمش ایدی. یاپیلان شی بوندن
عبارت اولدیغی حالده آنی بر ترجمه‌در دیه
میدان مؤاخذه‌ده ایتوب قاقشدیرانلره
وانتقاداته بر « پوه !.. » ایله مقابله ایدنلره
آجیمقدن بشقه نه یاپیلور ؟ بوتذکرهٔ
دولتلرنده دینیلیورکه « اووقت سیدلفظنك
سادات کرام علیهنده تزییف کبی
بر مقصد غرضکارانه‌یه مبنی استعمال
اولنمسنه ذهابدن خلقی منع ایچون برعرب
قبیله‌سی ریاستی ملابسه‌سیله اثر مزبوره
« سید » عنوانی ویرلدیکنی نشر ایتمکلکم
اوزرینه طرف سامیلرندن نصلسه بعض
تعریضات اعلان اولندیغندن تعریضات

علیه‌لرینك نابجالغنی و مباحثات ادبیه‌ده‌اوز-
مانلر اتخاذ بیوریلان مسلك عالیلرینك اصول
مناظره‌یه کلیاً مغایرتنی مشعر اوله‌رق غلطات
ترجمه‌نك سکزنجی دفتریله نشر ایتدیکم جواب
نزد انصاف پیوند حقایقجویلرنده رهین
صواب کورلمکله زبان تعرض سوراخ
ادب و انصافه بالادخال جواب عاجزانه‌مه
جواب تحریرندن صرف نظر بیورلمشدر ».
« زبان تعرض سوراخ ادب و انصافه
بالادخال ...... » نه ادیبانه‌سوز ! تمام
شاکردانکزك تمشق و تقلیدلرینه سزا !
حتی قانون مناظره‌یه‌ده تمامیله موافق .
طوغریسی یا بوقدر پارلاق ظرافتلر یالکز
استاد حکمت نهادمز حضرتلرینك مخصو-
صات قلمیه‌لرندندر . تبریك ایدرز !

و بوندن بويله بو يولده كى تعبيراتك دها پارلاقلرينى ده قلم معجز رقملرينك مسلم جهـان اولان قـدرت ادبيه‌لرندن اميد وانتظـار ايلرز . قوللرى ايسـه بحثك جهت جديه‌سندن آيرلميه‌رق عرض واخطار ايدرم كه بنم يار پسـنديده افكارمك قوهٔ حافظه‌سى ذات عاليلرينك قوهٔ حافظه‌ـ سندن دها درست ايمش . حاشـا وكلا ! ذات دولتـلرينى تكذيب ايچون دكل . نسيان واقعى اخطار ايچون ديرم كه :

اوزمانكى حادثه بالايه نقل اولنان فقرهٔ عليه‌لرى كبى اولمديغى اليوم ترجمان حقيقت غزته خانه‌سنده محفوظ قوللقسيونه مراجعتله تحقق ايده‌بيله‌جكى كبى وقت غزته خانه‌سنده محفوظ اولمق لازم كلن قوللقسيونه مراجعتله

دخی تحقق ایده‌بیلور . چونکه اوزمان
یعنی ۱۳۰۸ تاریخنده سیدك خلاصه‌سی
واقع اولان اعتراضه علاوه ایدیلن انتقادات آیریجه بر
رساله شکلنده دخی باصیلوب نشر ایدلمش
ایسه‌ده غزته صحایفی اوزرنده سبق ایدن
برمناقشه‌نك کتاب صورتنده اخلافه یادکار
ابدی قالمسنی کوکلم اصلا تجویز ایده‌مد-
یکندن اومجله‌یه نه مناقشه‌مزه نه ذات
عالیلرینه دائر برکلمه بیله درج اولنمامشدر .
« زبان تعرضی سوراخ ادب وانصافه
ادخال » ایتدیرمکی ذات عالیلری کبی معارف
عثمانیه‌مزك ارکاننده معدود بولنان برذاته
لایق کورمك شمدی‌قوللرنجه نصل تجویز
اولنه‌میه‌جق برحال ایسه اوزمان دخی
عینیله بومطالعه اوزرینه مناقشه‌ایتمزدن

کلیاً صرف نظر ایدەرك اخلافە نە ذات
عالیکزك ونەدە بندەکزك محجوبیتمزی
موجب اولمیەجق وکندیلرینە برادبسزلك
درسی مقامنی احراز ایتمیەجك بریادکار
براقلمق ایستەنلمش ایدی . مادامکه حکم
نسیان شمدی بوتذکرۀ دولتلرندە شو
صورتمسئولەدە ایراد بیان ایدلمسنی ایجاب
ایلمشدر ایشك طوغریسنی اورتەیە
قویەلم :

اوزمان ذات عالیلری حاشا اثرجهالت
اولەرق دکل پك چوق سنەلر مقدم
اوقونمش بولنمق حسبیلە خاطر عالیلرندن
چیقمش اولمق اوزرە قورنەیك سید نام
اثری برعرب رئیسنك سرکذشت احوالندن
عبارت بولندیغنی درمیان ایتمشلر ایدی .

بو اثرده برعرب رئيسى بولنمديغى طرف
عاجزانه‌مدن اخطار اولنمسى اوزرينه
مجرد اثرك اسمى « سيد » اولمسندن و وقعه
اسپانيايه عائد بولنمسندن طولايى حافظهٔ
دولتلرى دوچار غلط اوله‌رق اولكى ادعاده
اصرار ايله برابر من القديم معتاد لطائف
پردازيلرى اولديغى اوزره نيجه استهزالره
دخى كيريشلمش ايدى. بونك اوزرينه اثبات
مدعا ايچون قورنه‌يك بو اثرندن برخلاصه
ياپيله‌رق ترجمان حقيقته درج اولنمش ايدى.
كمال اهميتله اخطار ايدرم كه مؤخراً رساله
صورتنده طبع ونشر اولنان خلاصه دخى
بو ايلك خلاصه‌نك عينى دكلدر . انتقاد دخى
بشقه‌جه يازلمشدر . اوزمانلر « سيد لفظنك
سادات كرام عليهنده تزييف كبى برمقصد

غرضكارانه‌یه مبنی استعمال اولنمش اولمسنه
ذهابدن خلقی منع « کبی هیچ بر مقصدیوق
ایدی . مقصد یکانه سیدك نه اولدیغنی
بیلمیان ذات دولتلری اولدیغی حالده بس
بللی اوزمان دخی قلم عالیلری ضبط اولنه‌
مدیغندن طولانی بوجهل طرف عاجزانه‌مه
اسناد اولنمق ایسته‌نلمسنه مقابل برمدافعهٔ
مشروعه‌دن عبارت ایدی . بودفعه‌کی تذکرهٔ
دولتلرنده ترویج بیورلمق ایسته‌نیان
تأویلات حالا دخی بالکلیه نابجادر. اولجه
دخی دیدیکمز وجهله ترجمان ووقت
قوللقسیونلری موجود ومحفوظ بولندیغندن
ایکیمز طرفندن انتخاب اولنه‌جق ایکی حکم
عادل بونلره مراجعتله هرنه حکم ویره‌جك
اولورلر ایسه قوللری راضی‌یم. قوهٔ حافظه‌

لرينه اعتماد دولتلرى وارايسه ذات والالرينك
دخى راضى اولملرى لازم كلور .

اوت ! غلطات ترجمه لرينك سكزنجى
دفترنده كى جواب منظور عاجزانه م اولمش
ايدى . موضوع مسئله يه تماس ايدر برشى
اولمديغى وبر معتاد برچوق تمسخرات
لطائف پردازيدن عبارت بولنديغنى
كورنجه جواب مقابل اولمق اوزره سكوتى
كافى كورمش ايدم . بوا كتفاى عاجزا -
نه مدن ممنون قالمش اولملرى لازم كلور .
زيرا بودفعه ايشته « زبان تعرض سوزاخ
ادب وانصافه بالادخال ..... » كلماتيله
اعلان افتخاره وسيله اولمشدر .

قالدى كه ذات عاليلرينك كورمدكلرى
اوقومدقلرى شيلر اوزرينه دكل بالطبع

وقتيله اوقـودقلرى حالده مرور زمانله

فراموش بيوردقلرى شيلر اوزرينه دخى

مدعيانه مناظراته كيرشملرى بوسيدمسئله ـ

سنده نه ايلك ونه ده صوك دفعه وقوعه

كلمش حالاتدن دكلدر . بونك برعينى ده

بودفعه لادام اوقامليا وزولا مقايسه‌لرنده

وقوعه كلمشدركه صورت ودرجه‌سى يرى

كلديكى زمان كوريله‌جكدر .

قلاسيق آثارك ترجمه‌سى سيدى ترجمهٔ

نشريمزكبى حمزه نامه‌يى تنظير ايدى وير ـ

مكدن عبارتعد اولنوب « اكرام اقلام »

ديه اصحـاب اقلامى حلوا صحبتنه دعوت

ايدركبى اويوله دعوتدن اجتناب ايتمامش

اولديغمـه تعجب بيوريليور . انصـاف

دولتلرينه التجا ايده‌رك صوراردم كه قوالكزك

قلاسیقلری ترجمه‌یه دعوت عاجزانه‌می
حلوا صحبتنه دعوته بکزر ؟ یوقسه ذات
دولتلرینك خلق ضروب امثال مجموعه‌سی
یاپمق ایچون براوطه‌یه دعوتلری‌می ؟ حمزه
نامه‌یی تنظیر ایدی ویرملك ذات عالیلرینه
پك قولای کورنمسی شبهه یوق که قلم معجز
رقملرنده‌کی قدرت مسلمه‌دن نشأت ایلر
برجرأت استادانه‌در . قوللری کبی عجزه
ایسه حمزه نامه کبی آثاری سهل ممتنع عد
ایده‌رك قولای قولای تنظیری امکانی
ادعایه جسارتیاب اوله‌مزلر . تحف !...
تذکرهٔ دولتلرینك بو فقره‌سنده ذات والای
دقیقه سنجیلری دخی سیدی « ترجمه »
ایتمش او نقلغمی ندرمیان بیوریبورلر .
بونك بر « خلاصه » اولدیغی‌ده خاطر

دولتلرندن چیقمش . شاکرد بی‌ریالری افندمز کبی استادلر حضورنده اقتدار ترجمه دعواسندن اوتانور ایسه‌ده سید کبی بر اثرك ترجمه‌سنه مأمور بیوریله‌جق اولور ایسه البته او خلاصه‌دن دها آز لایق استهزا کوریله بیله‌جك بر ترجمه‌یی اورته‌یه قویه بیلور . بویله بر دعواده کوکلم ذات دولتلرینی متعرض و مدعی کورمك ایسته‌مز . حاکم عادل کورمك ایستر .

شعر شاعر نه اولدیغنی بیلنلرك آثار شعریه‌دن برینی بشقه بر لسانه ترجمه ایله عیناً او لطافتی محافظه ممکن اولمدیغنی بیله‌جکلری حقنده‌کی تدقیقات دولتلری ذات والالرینی بیهوده اتعاب ایلمش بولنمسنه تأسف ایلرم . مسئله‌نك بو جهتی « سیدك

خلاصه‌سی » نامیله بش سنه اول نشر اولنان رساله‌نك دیباجه‌سنده بالاطراف حل ایدلمش بولندیغی کبی بو دفعه ترجمان حقیقت اداره خانه‌سندن طاقمیله دست مکارم پیوست استادیلرینه تقدیم وتسلیم قلنان مقالاتك بر قاچنده دخی بو مسئله حل اولنمش بتمش ایدی . بو بابده اثبات مدعا ایچون مترجمین زمانه یته قورنه‌یك سیدندن انتخاب بیوردقلری دورت مصرعك ترجمه‌سنی تکلیف بیورملری اوزرینه قولکزده ایلك حاصل اولان حس :

— ماشاء الله! حضرت استاد سیدی مطالعه‌یه رغبت بیورمشلر . آندن بیتلر بیله اخذ ودرمیان بیوریورلر . بو زحمته بش سنه مقدم سید مناقشه‌سندن اوله

کیرمش بولنسه‌لر ایدی او مناقشه هیچ ده وجوده کلمز ایدی .

دیدیرتدکدن صکره بو کلفت دخی من غیر حدٍ موجب استغراب اولمشدر . بر لسانك لطافتی دیکر لسانك ترجمهٔ عینیه‌لرنده محافظه اوله‌میه‌جغنی اثبات ایچون قورنه‌ی کبی بر بیوك شاعرك سید کبی انفس آثارندن بیتلر انتخابنه نه حاجت ! بر چوجق آغزندن چیقان سوزلردن بر مثال انتخاب ایده‌لم. ایشته فیغارونك صوك نسخه‌لرندن بریسنده شو فقره‌یی اوقودق:

Mots d'enfants.

Toto qui connaît les préoccupations de ses parents n'y est pas indifferent. Le soir, en faisant sa prière , il dit: Que le Seigneur soit loué !... aussi la boutique dont mon papa est propriétaire .

قورنه‌يك بيتلرى ايچون « كافهٔ شعرامزه
صلاخوان دعوت اولديغمز حالده شو
كوچك قطعه‌نك ترجمه‌سنه قاچ شاعر
طرفندن رغبت كوستريله‌جكنى ورغبت
كوسترن شعرامز يكرمى ذاتدن عبارت
اولور ايسه آنجق بر ويا ايكى شاعرمزك
ترجمه‌لرنده بر درجه‌يه قدر لطافت وشيوه‌مزه
موافقت كوريله‌بيله‌جكنى » بو قوللرينه
كوسترملك كافتنه حاجت كورلميوب شو چوجق
فقره‌سنى ذات عاليلرى دخى داخل اولدقلرى
حالده كافهٔ مترجمارمزه عرض ايده‌لم‌ده
كوركزكه هيچ برسى اما هيچ برسى !
بونى ترجمه‌يه مقتدر اوله‌مزلر . بو عجز
فرانسزجه‌دن عثمانليجه‌يه ايديله‌جك ترجمه‌لره
مخصوص دكلدر . هر لساندن هر لسانه

ایدیله‌جك ترجمه‌لرده بو مشکلات کوریله‌جکنی
ذات والای استادیلرندن اول شاکردان
دولتلری مثابه‌سنده اولان کنج مناظرلرمز
ایله حل ایلمشزدر. فقط بو یولده‌کی مشکلات
ایچون چاره‌لرده دوشونمشزدر. ایشته
ازجمله شو چوجق فقره‌سنی عیناً دکل ایسه
حکماً ترجمه‌یه یول بولمق کبی چاره‌لرمزده
واردر. اما مقاصدك بو جهتی زبان تعرضمزی
سوراخ ادب وانصافه ادخال ایتدیرمك
ظرافتلریله اوغراشمق یولنده حاصل
اولمز. هرکس ادب دائره‌سنده افکارینی
سویله‌مك حقنی ویروب سویله‌نلری
دیکله‌مك وظیفه‌سنی ده طاقنمق صورتیله
بو مقاصده واصل اولنور. ذات عالیلریله
شو بیهوده تفصیلاتی مع التأسف تعاطی

ایلدکدن صکره مساعدهٔ استادیاریله بزلر
چراق چراغه قونوشه قونوشه بالکه
مقصوده واصل اولور وهیچ اولمزایسه
تقرب ایدرزده طرف استادیلرندن بر
آفرینه کسب استحقاق ایتمش اولورز .
بو مساعیمزك تأثیری کوریله میه جکی وادبامزه
ایتدیکمز دعوتدن بر نتیجه حاصل اوله میه جغی
حقنده کی تخمینات علیه لری ارباب غیرتی
مأیوس ایده مز . بالعکس امیدوار ایده جك
برقاچ مشاهده مز واردر . ازجمله ذات
عالیلرینك بیله هیچ اولمزایسه سیدی بردها
اوقویه رق بیتلر انتخابنه تنزل بیورملری
کبی مشاهدات که بونلر بزه بیوك بیوك
امیدلر ویردلر .

« کرچه انافس آثاردن کسب شهرت

عمومیه‌ایتمش اولانلرك اوروپاالسنه‌سندن
برطاقمنده‌نسخه مترجمه‌لری موجودایسه‌ده»
کلمه‌لرینی خامهٔ عالیاریننك یازمش اولمسی دخی
برجه بیوك براستبشاردر. اوقدر بیوك که
نه «ایسه‌ده» قید احترازیسی ونه‌ده آنك
مابعدی بونی درجه‌سندن دوشورەمز .
« آنلری ترجمه ایدنلر علی الاکثر برمهارت
ترجمه ابرازی املنده بولنان آدملروشهرت
ادبیه‌جه ایکنجی وباکه اوچنجی درجه‌ده
اولان ذاتلر» ایمش. بونده‌نه بأس اولدیغنی
اکلایه‌مدق. ولودردنجی بشنجی درجه‌ده
اولان ذاتلر اولسونلر . اساس مسئله
شودرکه اوروپانك بعض لسانلریله یازلمش
اولان اشاهر آثارك دیکر بعض لسانلره
ترجمه اولندقلری طرف عالیلرندن تصدیق

بیوریلیور . بزه امید ویرمك ایچون بو
کافی دکلمیدر ؟ بو اثبات ایدرکه اورتهیه
قویدیغمز آرزو بر خیال خودسرانهدن
عبارت دکل ایمش . ایشك بویله بعض
نقاط اساسیهسی اثبات ایدلدکجه جهات
سائرهسی حقندهکی امیدلرمز دخی آرتار .
برلساندن السنهٔ اخرایه اثر ترجمهسنك
عدم امکانی اثبات ایچون منقبهٔ مولد
نبوینك السنهٔ اجنبیهیه ترجمهسی فرضیله
تکلیف ایدیلن تجربه هر اهل وقوفی بر
ضحك متحیرانهیه دوچار ایتمشدر صانیرم .
بو منقبهٔ شریفهنك اسلامدن و بین الاسلام
دخی محبت محمدیه ایله عاشق اولانلردن
ماعدالری اوزرندهکی تأثیرینی تجربه ایچون
السنهٔ سائرهیه ترجمهسی تکلفنه نه حاجت ؟

عثمانليجه‌يى سزك بزم قدر بيان سائر
بونجه غير مسلم عثمانليلر دخى واردر. بر كره
انلره اوقويكزده باقه‌لم ذات عالئ مؤمنانه
ومحبانه‌لرينه ايتديكى تأثير كبى انلره دخى
تأثير ايدوك مبارك كوزلركزدن بوشالتديغى
محبانه عاشقانه كوز ياشلرى كبى انلرك دخى
كوزلرندن ياش بوشالتورمى . بو تجربه‌يى
ايتمكسزين دخى امين اوله بيلورسكزكه
بوغير مسلم تركى شناسلرده هيچ بر تأثيرى
موجب اوله‌مز . حالبوكه ابيات شريفه
بر بشقه لسانه ترجمه اولنمامش ولطافت
مؤثرانه‌لرى حين ترجمه‌ده ضايع اولمامشدر.
اويله ايسه بو تأثيرلرى او بيتلر ويررايسه‌ده قلب
عشاقه ويررلر ديمك اوله‌جغى تحقق ايدر.
بوقسه بونلر ترجمه اولنه‌مزلر دكلدر .

حتى بر فرانسز مسلمان اولسه ده شویوله کی
شیلری بیوك بر قدرت شاعرانه ایله رأساً
قلمه السه و یازدیغی شیئك تأثیری کندیسنی ده
اغلاتسه آنی بشقه فرانسزلر اوقودقلری زمان
قلبلرینه رقت بیله کلمز بو « پسیقولوژیق »
بحثلر بو مسئله یه پك یبانجی قالیورلر .
دکلمی استاد ؟

هله شو « عربی وفارسی آثار واشعارك
اوروپا السنه سنه ترجمه سی قلاسیق
ترجمه سی قبیلندن اولمیوب او ترجمه لردن
مقصود السنۀ شرقیه نك واخلاق وعادات
اقوام وطوائف شرقك تدقیقنه خدمت
ومعاونت ایتمك اولدیغندن ... »
سوزلری مطلقا قلم عالیلرینك ارادۀ دولتلرینه
مطیع اولدیغی بر زمانده یازدیرلمش کلمه لردن

اولدیغنه شبهه ایده‌مم. زیرا بو سوزلر ذات والالری کبی نامدار وشهرتشعار اساتذه‌یه لایق سوزلردر. بوکا مقابل بز بندکان وشاکردان دخی دیرزکه: اوروپا شرقك السنه‌سی اخلاقی عاداتی حقنده کندیسنی بوتدقیقاته محتاج کوردیکی حالده بز اوروپانك السنه‌سی اخلاقی عاداتی حقنده تتبعاته احتیاجدن مستغنی می‌یز؟ ذات عالیلری مسئله‌نك بوجهتنی دخی حل ایچون «بزم اوروپا ایله مناسبات فکریه‌مزی بردوام بولندیران غزته وسائر کتب ورسائل وعهود واوراق رسمیه اواقوام وطوائف ایله اوروپا بیننده دائمی الجریان اولمدیغندن مثلا کلستان سعدی‌یی ترجمه ایدن برآلمان کلستاندن برقاچ منتخب پارچه ترجمه

ایدوبده ایرتسی کونی ینه اویولده براثر
تحریر ایتمکدن ایسه کلستانی باشدن باشه
ترجمه ایتمکی بالطبع ترجیح ایدر »
بیوریورلر . بزی بوطوغری سوز دخی
ممنون ایدر . زیرا بوندن براز ایلروده
سید کبی قلاسیقلردن اقتباس ایچون ولو تناقضاً
اولسون وقوعبوله جق تشویق دولتلرینه ینه
بوسوز مقابلهٔ کافیه اوله بیلور . قوللری
ایسه بوراده من غیر حد شونیده علاوهٔ
مقال ایلرکه اوروپانك بویولده کی تدقیقات
وتحریاتی عربیه فارسیه ده مخصوص
دکلدر . قبطی عبرانی سریانی آثاریله
هند وچین وترك قدیم آثارینه قدر
بوتتبعات یوروتلمکده وبرچوق اشاهر آثار
باشدن باشه ترجمه اولنمقده در . ذات والا-

لرینك بو حقایق مفصله‌یه درجهٔ وقوفلری مجربمز دکل ایسه‌ده کلستان حقنده‌کی افادات دولتلرندن معارف بشریه‌نك بو قسمیله چندان اشتغال ایدلمدیکی استدلال اولنه‌مقده‌در . عیب دکلدر افندم ! هیچ برکمسه معارف بشریه‌یی احاطه ایده‌مز . منصف اولانلر بیلمدکاری شیلردن بحث ایتمامك انصافنی کوستردکاری حالده بعض کمسه‌لر بو انصافی‌ده کوستر- میه‌رك بیلمدکاری شیلردن بحث ایدرلر . بونلری‌ده تعییب ایده‌میز . اوکرنمك هوسیله ایدرلرده اناك ایچون ! بین الاخوان تعاطئ معلومات ایسه ترقیات علمیه وادبیه‌نك اك نافع صورتیدر . بناءً علیه بوبابده دائرهٔ وقوف دولتلرینی توسیعه قالقشه‌جق

اولورایسه‌م حسن نیت عاجزانه‌مدن شبهه بیورلیه‌جغندن امینم .

گلستان اویله بر آلمان طرفندن برقاچ منتخب پارچه‌سی ترجمه اولنمقدن ایسه باشدن باشه ترجمه ایدیلی ویرمش اولمسنی قیصه‌جق بر حکایه‌یه لایق کوریله‌جك آثاردن اولمدیغنی ذات والالری نظرنده دکل ایسه اوروپا نظرنده اثبات ایلمشدر . باقکز بیلیوغرافیدن باحث اولان بر دیکسیونرده گلستان حقنده نه اوقویورز !

« شعرای ایرانك اك مشهوری اولان ونزد
« حضرت « سعدی » نامیله طانینان ذاتك باشلیجه
« اثریدر . بو کتاب یالکز بتون شرقده غایت
« مشهور اولمقله قالمامشدر . ادبیات شرقیه‌دن
« آز چوق رنك آلمش بولنان بتون ملتلر
« نزدنده‌ده او شهرتی قازانمشدر . بزم اوروپا
« لسانلرینه ترجمه اولنان ویاخود اولسانلر ایله

« تقلید ایدیلن آثار شرقیه میاننده اکر بیك
« برکیجه حکایه‌سی استثنا ایدیلور ایسه پك آز
« آثار شرقیه واردرکه کلستان درجه‌سنده بر
« شهرت لایقه‌یه نائل اولمش بولنسون . آلمانجه‌یه
« انکلیزجه‌یه برچوق ترجمه‌لری واردر . سن
« لامبرایله وولتر کلستانی آنجق ژنیتوس طرفندن
« لاتینجه‌یه ایدیلن ترجمه‌سندن طانیمش اولدقلری
« حالده برچوق پارچه‌لرینی تقلید ایتمشلردر .
« (کتابك مندرجاتنه دائر برچوق معلومات
« ویردکدن صکره) اصل متین فارسی ۱۸۰۹
« سنه سنده لوندره‌ده طبع اولنمش ایدی .
« فقط بوطبع برچوق مرتب یاکلشلریله مملو
« اولدیغندن برطبع صحیحه لزوم کوریلوب اومقصد
« دخی ۱۸۲۷ سنه‌سنده حاصل اولدی »

المانجه‌یه « بر آلمان » طرفندن نکل
انکلیزجه کبی المانجه‌یه دخی « برچوق
ترجمه‌لری » اولدیغی خبر ویریلیور . واقعا
بومأخذده کلستانك فرانسزجه‌یه ترجمه‌لری

حقنده بر شی دینلمامسی استغرابمزی
موجب اولمش ایسه‌ده مآخذ سائره‌دن
آلدیغمز معلومات ایله عرض ایدرزکه
کتاب مذکور تا ١٦٣٤ سنه‌سنده‌دوریه‌ر
و ١٧٩١ سنه‌سنده نودن و ١٨٣٤ سنه-
سنده‌ساماله و ١٨٥٩ سنه‌سنده دوفره‌مری
طرفندن اولمق اوزره درت دفعه
فرانسزجه‌یه ترجمه اولنمشدر . ١٨٥٩
سنه‌سندنبری اوتوز سکز سنه‌ظرفنده
بر ویابرقاچ دفعه دها ترجمه اولنمش ایسه
اندن خبردار دکلز .

کلستان حقنده نیکبختان شاکردانکزه
اعطاسنی کافی کور دیککز معلومات ایله
شوخلاصۀ عاجزینك مقایسه‌سی البته نظر
انصاف ومرحمت حق شناسیلرینی جلب

ایدر امیدندەیم . خامهٔ عالیلری بویله مباحث
مهمه‌ده تحریك ایدلمزدن مقدم درمیان
ایدیله‌جك شیلر براز تتبع و تدقیق ایدلدکدن
صکره یازاسه‌لر مناظرلریکزك زبان تعرضنی
صوراخ ادب وانصافه ادخالدن زیاده خدمت
ایدلمش اوله‌جغنی دخی حقیقةً خالصانه
و برادرانه برحس ایله اخطاره جرأت
ایلرم. زیرا اوروپا ایله مناسبتمز برمناسبت
قریبه‌در . اوروپانك نه‌زمان جهتیله نه‌ده
موقع جهتیله بویله برقرابتی اولمیان یرلر
حقنده‌کی تدقیقات علمیه وادبیه‌سی بودر-
جه‌لره واردیغی حالده بزم اوروپا حقنده
بویولده‌کی تتبعاتدن استغنامزی ذات عالیلری
کبی براستاددن ایشتمك هنوز بومباحث
عمیقه ومهمه‌یه آلشقین اولمیان کنجلرك

افکارینی ارشاد دکل تغلیط ایلر .

اوت ! تشکر اولنورکه قلم عالیلری برلحظه دها سرکشلکدن منع ایدیله بیله رك « مکتبلرده ایسه هیچ بروقتده قلاسیق اثرلر سراپا اوقوتدیرلمیوب استاد محترمز نورچشم افتخارمز عطوفتلو اکرم بك افندی حضرتلرینك تعلیم ادبیات نام اثر نفیسلرنده التزام اولنان اصول اوزره منتخب فقره لر وجمله لر ارائه ایدیلور » کلمه لری دخی یازدیریله بیلمشدر . قلاسیق آثاردن منتخب فقره لر و جمله لر ! دکلمی استاد ! زولالردن مولالردن منتخب دکل ! دکلمی استاد ؟ دهقادانلردن مقادانلردن منتخب فقره لر هیچ دکل ! دکلمی حضرت استاد ؟ اوت ! مکتبلرده قلاسیق

اثرلری سرایا بالطبع اوقـوتدیرمزلر اما
کوچك صنفلرده سرایا اوقوتدیرلمزلر .
صنوف عالیه‌ده ایسه قلاسیقلرك برطاقمی
سرایا اوقوتدیریلورلر. حتی از برلتدیریلور -
لرده ! ایکنجی حتی اولمق اوزره عرض
واخطاره جسارت الورزکه حتی بونلرك
متون منظومه‌لری شاکردانه حل ایتد -
یریله‌رك نثره تحویل ایتدیریلورلرکه
شاکردان شیوهٔ نثرلرینی بونسخ بلاغت
اوزرینه بنا ایتمکه آلشسونلرده ایلروده
کندی شیوه‌لرینی اکا کوره تزیین ایلسونلر
دیه! اوچنجی برحتی اولمق اوزره عرض
ایدرم که مکتب سلطانیمزدن مأذون
افندیلردن اوچ درت دانه‌سی اوراده دخی
الك منتخبی سید اولمق اوزره متعدد

قلاسـيقلرك سراپا اوقوتديريلوب ازبرلتد-
يريلوب نثره تحويل ايتـديرلمسى كندى
زمانلرنده اصـول متخـذه‌دن اولديغنى
بو عاجزه تأمين ايلمشلر ايدى . مكتب
عالئ مذكور معلمين كرامندن اولدقلرى
جهتله بونى بندن زياده ذات عاليلرينـك
بيله‌جكلرى دركار اولديغندن بو خبرك درجهٔ
صحتنك تحقيقنى ينه عنايت دولتلرندن رجا
ايدرم. مع هذا قوللرى ايچون «مورصو-
شوازى» لرك قلاسيقلردن منتخب پارچه-
لرله مملو اولملرى طرف سعادتلرندن اعتراف
بيورلمسى دخى كافيدر . ذاتاً انكار دخى
اولنه‌مز يا ؟ اوت ! شـاكـردانه
نمونهٔ ادبيـات اوله‌جق كتـابلر ايچون
قلاسـيقلرى براقه‌رق اويله زوزكلكدن

عبارت اولان آثار زولائیه‌دن اقتباس ایتمزلر . اوروپانك مکتب کتابلری واغونلر طولیسی مملکتمزه دخی کلمکده‌در . « لیبره‌ری، سقوله‌ر » ده وسائر هر کتابجیلرده هم ده اوجوز صاتلمقده‌در . هپسنی کوریيورز . بویله شیلرده آز بچوق یالان سویلانسه هر کس طرفندن درحال میدانه قونیلور ایدی . اوروپانك دخی استغنا حاصل ایده‌مامش بولندیغی قلاسیقلری بزم چشم استغنا واستحقار ایله کورمکلکمز وباخصوص بونلری کنجلرمزه بویله کوستروب بونلره بدل زولالری ترجیح وتوصیه ایدیشمزده هیچ طوغری اوله‌مز .

« نفائس آثارك نصف لطافتی فکر ومآل جهتنده ایسه نصف دیکری حسن

تنسیق وانسجام کلامده » اولدیغی حقنده کی
اخطار دولتلری بش سنه مقدم « سیدك
خلاصه‌سی » دیباجه‌سنده حل اولنـدیغی
کبی بودفعـه کی مقـالاتده دخی حل
ایدیلوب بتوریلن مسائل میاننده داخل
اولمغله بوخصوصـده دخی قلم عالیـلری
بیهوده اتعـاب ایدلمشـدر . بحث تکرار
ایدلدیکنه کوره باری قارئلرجـه موجب
استفاده اوله بیله‌جك یکی ومهم برسـوز
سـویلنمش نافع بررأی ویرلمش اولسـه
ایدی ینه جانه منت عد اولنـور ایدی .
آثارك اصلنده‌کی تنسیق وانسـجام کلامك
« یرینه مترجمك مترجم الیه اولان لسـا -
نده کی اقتـدار ادبیسی بر درجـه‌یه قدر
قائم اولسه بیله تماماً قائم اوله‌میـه‌جغی »

بیان بیوریلیور . تماماً قائم اوله جغنی ادعا ایدن وارمیکه بویله بر جواب ویریلیور ؟ بردرجه یه قدر قائم اوله بیلمه سی دخی بونلرك بالکلیه جاهلی محرومی قالمغه نسبتله سزاوار اطمئنان دکلمیدر ؟ فکراً مألاً ترجمه سی دخی توصیه ایلدیککمز اثرلر کبی « اسکیمش ومودهسی کچمش شیلر » ایچون « زحمت وکلفت بیهوده حکمنی آلور » ایمش . امان ای استاد ! بی رحم خصماکزدن بریسی چیقوب ده :

— یا هو ! بونه طرفه مناظره ! بش سطر اول سویله دیککزی بش سطر صکره اونوتیورسکز . بینکزمی صولانمش نه اولمش ؟

دیه مباحثه یه برطور تمکر یزیٔ لذت

ولطافتله برجملهٔ اعتراضیه قاته‌جق اولسه شان والای استادیلرینی محافظـه غیرتنده بولنان بزم کبی تلامیذ دولتلرینی مبهوت براقه‌جق درجه‌لرده بر موفقیت قطعیه‌یی بویله کندیکز قازاندیرمق درجه‌سنده کی سماحتی نه‌دن کوزه آلدیرییورسکز ؟ بو سوزك تمام سکز سطر یوقاروسنده قلا-سیقلرك سراپاد کل فقط منتخب پارچه‌لرینك حالا تعلیم ادبیـات صنفلرنده تدریس اولندقلرینی سویله‌ین سز دکلیسکز ؟ عجبا اوروپامعلملرنده بزم قدرده قدرت تمییزیه قالمامشمی که بویله اسکیمش وموده‌سی کچمش شیلری مکتبلرینك صنوف صغیره-سنده قسماً و صنوف عالیه‌سنده الك منتخبلرندن برقاچنی تماماً تدریس ایدرك

بالآخره کلیتنك مطالعه‌سنی‌ده توصیه ایدییورلر ؟ بونلرك اسکیمش موده‌سی کچمش شیلر اولمیوب فقط کنجلر نزدنده مرغوب اولمدیغی اتیان ایله جناب شهاب الدین بك برادرمز ذات والای استادیلرندن قرق قات زیاده‌وقوفلرینی کوسترمشلر ایدی. زیرا خاطر دولتلرندن چیقمامش اولمق لازم کلور که بو اثرلرك تیاترویه عائد اولان قسملری حالا هر سنه دفعاتله ساحهٔ تماشاده اجرا اولنور. ازجمله شکسپیرك هاملتی بوقیش پارسده اوچ پرده اوینانه‌جغی شمدیدن بر تبشیر یوللو غزته‌لره یازلمشدر. جناب شهاب الدین اساتذه‌یه رشك آور اولمغه سزا اولان اومحیط وشامل وقوف فوق‌العاده‌سی حسبیله بورالرینك انکارینی

تجويز ايتميوب يالكز كنج طاقمنك رغبت
ايتمدكلرينى سويله‌مش ايدى . بوده تماميله
طوغرى دكل‌ايدى يا ! چونكه قدرشناس
اولان كنجلرك دخى رغبتلرى محققدر .
ايشته كنديسى دخى بر جوان سعادتمند
اولديغى ايچون كيدوب بونلرى تماشا
ايلمشدر. استاد ! بوكبى مباحث مهمه‌ده
خلق ذات عاليكزدن بويله ضعيف سوزلر
بكله‌مز . اوتوز ييللق بر صاحب
قلمسكز . بوقدمه لايق سوزلر بكلر.
شاكردان ميانده استاد شق شفه ايتديكى
زمان هركس قوهٔ سامعه‌سنى بشقه بر
اهميتله‌اوفم محسنه‌توجيه ايدر. بر ده اورادن
چيقان سوزلرى شاكردانك سويله‌مش
اولدقلرى سوزلردن بك اشاغى وغايت بياغى

کورولر ایسه حق معلمده کی احتساسات تلمیذانه‌لرینک نه صورته تحول ایده‌جکی ملاحظه‌یه محتاج قالور.

بزم ایچون قلاسیق زماننك حلول ایدوب ایتمدیکی حقنده کی مطالعات عاجزانه‌م «سزای تعجب وتأسف موادن» عد اولنمش. احتمال که اویله‌در. فقط بوکادخی مقابله دولتلری دها اول بعض شاکردا- نکزك مقابله‌سی درجه‌سنده متین اونه- میوب‌ده پك ضعیف قالورایسه دها زیاده «سزای تعجب و تأسف موادن» عد اولنمزمی؟ «اوروپا ایله اختلاطمز کرك ادبی و کرك سیاسی بزه شمدیکی اوروپانك افکارینی اوکرتمش، ادبی و سیاسی هر درلو فکرلرمز اوروپانك شمدیکی افکار

عمومیه‌سی دائره‌سنده دائر اولوب ادبیات
غربیه‌دن ایده‌جکمز استفاده‌لری، اسکی
اوروپا ادبیاتندن بدأ اولنمق شرطنه تعلیق
ایتمك اوروپادن شمندوفرلری آلمغه بدل
اسکی دیلیژانسلری تأسیس ایله شمدیلك
طرق موارداتمزی او یولده تنظیم ایتمکلکمزی
توصیه منزله‌سنده قالمشدر » بیوریلیور .
ادبی وسیاسی دیه ایکی‌یه تقسیم اولنان
مطلبدن ایکنجیسنی بز ذاتاً بحثه قاتمامش
اولدیغمز کبی سزك دخی بونی بحثه قاتما-
مکزی کوکلمز آرزو ایدرایدی. خیر استاد!
بز تجربه اوزرینه اکلادق که سیاسیاتده
فکرلرمز اوروپانك شمدیکی افکار عمومیه‌سی
دائره‌سنده دائر اولاملیدر. اوروپاده دخی
او دائره‌ده دائر اولان فکرلر کندی

اصحابنده بر باش دونمسی بر کوز قرارمسی
استلزام ایلیور. اخیراً پارسده پارلمانتو
اعضاسنك عودتلری مناسبتیله مطبوعاتك
بونلر علیهنده کی انتقاداتی بیلمم منظور
دولتلری بیورلمشمیدر ؟ هله موسیو
پو انقارەنك بتون فرانسەیی مبهوت ایدن
مفصل نطقی عجبا کورلمشمیدر؟ بو انتقادات
اوروپا افکار عمومیەسندەکی صور سیا-
سیەنك اورالر ایچون بیله نه قدر مضر
ومدهش اولدقلرینی پك واضح برصورتده
میدانه قویمشدر . اسکیمش مودەسی
کچمش شیلر آرایور ایسەکز ایشته اوروپانك
او افکار عمومیەسندەکی سیاسیاتی بولمکز
دها سالم بر بولوش اولور ایدی . اوروپا
ایچون مضرتی مرتبهٔ تحققه تقریب ایدیلن

او سیاسیاتك بزم کبی منافع دینیه‌جه مسائل قومیه‌جه اوروپاده‌کی یکپاره‌لکده هنوز ابعد بعد ایله بعید اولمقدن فضله نجه اغفالات وتشویقاته دخی میدان ترویج اتخاذ ایدیلن برملت برمملکت حقنده‌کی مهالکی ذات مهام شناسیلری کبی انظار نافذه وافکار دقیقه اربابنك دکل آسفسطه پردازلقلر ایله پرداختلانمقده بولنان سطحیاتدن اعماقه طوغری برازجق تعمیق فکر ونظر ایدنلری بیله تتره‌ته‌جك دهشتلردندر. سیاسیات مذکوره جمله‌سی برقوم اوله‌رق برلسانله تکلم ایدن ملتلری لایعد ولایحصی فرقه‌لره بالتقسیم هر فرقه‌یی دیکرینك قاننه صوصامشجه‌سنه دشمن ایدوب براقدیغی میدانده دکلمیدر؟ انتخابات عمومیه زمانلرنده بو فرقه‌لرك

سلاح سلاحه قدر کلدکاری غزته‌لرده اولسون کورلمیورمی ؟ ملت واحده‌یی بوقدر تفریق ایدن اوسیاسیات بزم کبی ذاتاً اختلافات قومیه ودینیه ولسانیه ایله مختلف اولان برخلقی نه آجینه‌جق حاللره قویه‌جغنی هیچ تأمل بیورلمدیمی ؟ بویولده سردافکار بیورملری وتذکرهٔ دولتلرینك دها ایلرولرنده ینه بوحاله منضم اوله‌جق مطالعانده بولنملری خلقمزدن برقسم مغفلك انظار توجهنی قازانمق مقصدینه مبنی ایسه بوحرکت مسافر کیتدیکی یرده صاحب خانه‌نك چوجقلرینك توجهلرینی قازانمق ایچون حسب الطفولیه ایتدکاری یازامزلقاری آلقشلایان فاملیا دوستلرینك حرکاتنه بکزه‌مزمی ؟ ذات عالیلری کبی قومنك

ادیبی حکیمی استادی بولنانلر بعض کیمسه‌لره
بکندرمك ایچون سوز سویله‌مامه‌لی. دین
ودولتك ومملکت وملتك منافع عمومیه‌سنی
متعمقاً دوشونه‌رك جمله‌یی ارشاد ایچون
سوز سویله‌ملی. بو یولده سویله‌نن سوزلر
حق اولدقدن صکره آنك بعض قولاقلره
آجی کلمسنده باس یوقدر. آنك نفع ولذتنی
صکره اکلارلر. لاقردی‌ی صره‌سی کلمش
ایکن شو مطالعات بندکانه‌مك دخی هوائی
دکل تجربه‌یه مبتنی اولدیغنی کوسترمك
ایچون اخطار ایده‌یم که وقتیله بزم قولا -
قلرمز دخی بو «اوروپانك شمدیکی
افکار عمومیه‌سی دائره‌سنده دائر» اولان
سیاسیات ایله تسمیم ایدلمش ایدی.
هر شیئك نافع ومضر جهتلری بولنوب بونك

جهات مضره‌سی بزه قطعـا اخطار بیله
ایدلمکسزین یالکز بعض کمسه‌لرجه موهوم
اولان جهات نافعه‌سی هزاران مبالغـات
ایله کوزلرمز اوکنـه قونلدیغنـدن
کمالات عثمانیه‌مز بوکا وابستـه‌در ظنیـله
بزدخی اغفال ایدلمش ایدك . قولاقلرمزدن
بینمزدن اوزهرك تأثیراتنی ازاله ایچون
بر چوق باد زهرلره مراجعت ایلدك .
بوبابده‌کی تتبعاتمز حمداً ثم شکرا بزی سمت
سلامته ایصال ایلمشدر . بو اصلاح فکر
وحالده‌کی اصابتمز دخی اوسیاسیات حاضره
حقنـده‌کی انتقـادات اخیره ایله تحقق
ایلمکده‌در . سیاسیاتده‌کی شو مسلکمزی
بکنمیانلر ادبیـاتده‌کی مسلك معلومزی
بکنمیانلر قدر سربستدرلر .

ادبیاتمزك اوروپانك شمدیکی افکار
عمومیه‌سی دائره‌سنده دائر اولمسی لازم
کله‌جکی حقنده‌کی مطالعهٔ علیه‌لرینی قبول
ایدرم . زیرا اوروپانك شمدیکی افکار
عمومیه‌سی پارلمانتاریزم آنارشیزم کبی سیاسیات
مهلکه‌دن بیزار اولمغه باشلادیغی مثللو آته‌ئیزم
ماتریالیزم نتایجنك مستجلبی بولنان ادبیات
معهوده‌دن درجهٔ بیزاریسنی چوقدن کوستر-
مکده‌در. فروع عدیده‌سیله برابر دهقادانتیزم
فرانسه‌دن بشقه هیچ بر یرده نه قبول
ونه‌ده تقلید ایدلمامشدر. فرانسزجه‌لردن
مطالعه‌سی بیله تجویز اولنمامشدر . کچن
سنه فیغارو وتان ودهبا غزته‌لری آره‌سنده
« بزه بر معبود لازمدر » سرنامهٔ عمومیسی
التنده جریان ایدن مباحثات شدیده ومدیده

عجبا منظور دولتلری اولمشمی ایدی ؟
کریمهٔ معنویه‌م فاضلهٔ شهیره فاطمه علیه
خانم افندی حضرتلرینک بحق جالب
نظر اهمیتی اوله‌رق مباحثهٔمز کوره‌یه‌دائر
اولان مقالاتک اک مهم پارچه‌لرندن اقتبا-
سات ایله بو بابده غایت کوزل بر اثر
تهیئه‌سنه باشلامشلر ایدی . حیفا که عائلهٔ
علیالرینک یکدیکرینی تعقیب ایدن صدماتیله
سائر بعض مشاغل مهمهٔ بیتیه‌لری بو اثر
عظیمی تأخیره سبب اولمشدر . انشاءالله
ختامنه موفق اولورلرده قارئین عثمانیه‌مز
کوررلرکه فرانسه‌ده فضائل اخلاقیه‌اصحابی
اولان بیوك آدملر ادبیات معهودهٔ جدیده‌نك
ترویج و توسیعنه چالشدقلری سیئاتدن نه قدر
بیزاردرلر . نتیجه‌سی اربابنك پریشانلق

ایچنده سورونمسنه ویاخود انتحار یولندن دیارعدمه کیتمسنه منجر اولان اخلاقسزلق دینسزلك جانلرینه کار ایدوب ده « بوبویله اولمز . بزه مستعاذ اوله جق رب العالمیندن بشقه برشی اولەمز . آنی بولەلم . اکا صغینەلم » دیه نه آجی آجی فریادلر ایلدکلری کوریلورده عبرت صحیحه آلنور .

اوروپادن شمندوفرلری آلمغه بدل اسکی دیلیژانسلری تأسیس تشبیهی منا ـ ظرمزلردن بریسنك شو زمانده قلاسیق اثر یازمق انافس آثار یتشدیره جکز دیه آنتیقەلر یاپمغه چالشمق قبیلندن اوله جغی حقنده کی تشبیهی قدر لطیف دوشوب دوشمدیکنی انصاف دولتلرینك موازنەسنه حواله ایدرم .
ترجمان حقیقت مطبعه‌سندن تقدیم اولنان

مقالاتك تماماً مطالعه‌سی درجه‌سنده بر
اثر تحمل كوسترلمش اولسه‌ایدی كوریلور
ایدی كه بو مسئله امور نافعه مسئله‌سی دكلدر.
قوللری اوروپانك ترقیات مادیه‌سندن
ایده‌جكمز استفاده‌لر ایله معنویاتنه قارشو
بزه لازم كلن فكری «اوروپاده بر جولان»
نام اثر كترانه‌مده تعیین ایلمش ایدم. بز
شمدی حسن مطلق ومجرد و حسن متعلق
ومقید نقاطنه قدر توسیع بحث ایده‌رك
حسندن طولایی شایستهٔ تعشق وتمشق
اولان آثاردن بحث ایدییورز. جدیات
اوزرنده براز تأمل بیورلمق درجه‌سنده
لطائف پردازلقدن آیرلمق ذات دولتلری
ایچون قابل اوله‌بیلسه بك جزؤی بر تأمل
ایله كوریلور اكلاشیلور ایدی كه اوروپا

شمندوفرلری ایجاد ایله دیلیژانسلری
ترك ایتمك طور وصورتی صنایع
نفیسه‌ده دخی کوسترمامشدر . ایشلك
بو جهتنده غایت مشکل پسند بولنیور .
اوچ درت یوز سنه لك قلاسیقلری
تعظیماً قبول ومحافظه‌ده اتفاق آرا کو-
رلدکدن ماعدا هنده چینه ترکستانه وارنجه‌یه
قدر ممالك بعیده‌نك اوچ درت بیك سنه‌لك
قلاسیقلرینی‌ده آرایور. بونلره برسعیدبك
افندی حضرتلری چیقوب‌ده :

— سزك بو حرکتکز هودچه‌لری
محفه‌لری قاکلیلری وه‌لوسیپدلره اوتومو-
بیللره ترجیح ایتمکزه بکزر .

دیمیور . بس بالمی اورو پاده ذات
دولتلری درجه‌سنده ظرفای لطائف

پردازان بولنمدیغی ایچون بویله بر اعتراض
ایدلمیورده قوللری کبی کهنه پسندان ارباب
بلاهت بولندیغی ایچون مثلا آثور کونه
یفورملرندن برقاچ اشارتی حاوی بر طوغله
پارچه‌سی کشف واشارات منقوشه‌سی حل
اولنمق درجه‌سنده‌کی موفقیات اوزرینه
غزته‌لری ره‌وولری کتابلری صحایفنده
بو کشفلر اربابنی آلقیشلایه‌رق آثار عظیمهٔ بشا
شت ومحظوظیت کوستریورلر. هله نصایح
دولتلری عثمانلیلر نزدنده قرین قبول
اوله‌جق اولور ایسه اوروپانك موزه‌لرینی
کتبخانه‌لرینی وسائر علی العموم نوع بشرك
نفائسندن معدود اولان آثار قدیمه‌سنی
حفظه مخصوص اولان مؤسساتی تزییف
تحقیر واستهزا ایچون کیم بیلور نه ظریفانه

نه قدر لطائف پردازانه مقاله‌لرله صحایف مطبوعاتمز تزیین اولنور ایدی .

شو شمندوفر ودیلیژانس مثاللری اوزرینه امور نافعه نقطهٔ نظرندن تأملاته کیریشن برحمیتلی عثمانلی :

— اوت ! اوت ! کاشکی دها تا وقت و زماننده طرق مورداتمزی اویولده تنظیمه باشلامش اولسه ایدك ! زیرادوه واوکوز عربه‌لریله ایدیلن نقلیاتمزی دفعةً شمندوفره تحویل ایتمك ایستدیکمز زمان بر بروسه‌خطی یاپمغه قیام ایلدکده بجره‌مدك ! کندیمز یاپه‌مدیغمز کبی یاپدیرمغه کیرشدیکمز روم ایلی تیمور یوللرینی‌ده کندی پاره‌مز ایله یاپدیردیغمز حالده بر یهودی‌یه مال اولدیلر !

برکت ویرسون که بو عبرت آمیز تجربه‌لر عصر جلیل جناب عبدالحمید خان غازیده اوحلال المشکلات اولان ذات همایونك نظر حکمتلرینه مظهریت شرفنه نائل اولدیلر ده مقاولات انشائیه‌مز یولنه کیردی . انشاالله تعالی سایهٔ شاهانه‌لرنده کندیمز دخی شمندوفرلر یاپمغه مقتدر اوله‌جق درجهٔ ترقی‌یه آز زمانده نائل اولورز.

دیسه عجبا بو آدمی ملاحظه‌سنك هانکی جهتدن یاقه‌لایوب براعلی تزییف ایده بیلور ایدك؟ بو آدم ملاحظات واقعه‌سنك عین حقیقت اولدیغنی بزه اثبات ایچون شونی‌ده علاوه ایدر ایدی که:

— شمندوفرجیلکده کی عجمیلکمز واپورجیلقده کورولمدی. زیرا او مرتبه‌یه

بزدخی قالیونجیلق چکدیرنجیلکدن واصل اولمش ایدك. اوروپاده واپورلر ایجادینی متعاقب حاضر یاپلمشلرینی الوب پك اعلی قوللانه بیلدیکمز کبی یکیدن و رأسا بز دخی یاپدق. هله عصر مسعود جناب پادشاهیده واپور ایله تجارت بحریه مزدخی ترقی یه باشلایوب اداره مخصوصه دن ماعدا صرف تجار مالی اوله رق دخی بوقدر سفاین تجاریه مز ایشله مکده درلر.

فقط موازنه یی بوصورتده یوروته رك «ادبیات غربیه دن ایده جکمز استفاده لری اسکی اوروپا ادبیاتندن بدأ اولنمق شرطنه تعلیق ایتمك» املنی بو قوللرینه اسناد بیورملری بر وجهله اکلاشیله بیله جك معمالردن دکلدر. بو «بدأ» بو «شرط»

بو « تعليق » قوللرينك خيال و خاطرندن بيله كچمامشدر . يازديغم شيلرده بوكا دائر كوريلن كلمه‌لرك ارائه‌سنى رجا ايدرم . جناب شهاب الدين بك برادرمز مسئله‌نك بو جهتنده دخى ذات عالئ استاديلرينه پك چوق تفوق ايلمشدر . بويله بر فكر واملى عاجزلرينه اسناد ايتميوب مقصدى بويله ا كلايانلره قارشو جواب اوله‌بيله‌جك بر قاچ سوز سويله‌مشدر ده طرف عاجزانه‌مزدن دخى بزده افراطدن تفريطه تفريطدن افراطه آتلامق شائبه‌سى بولنمديغى حتى « له‌دوز قستره‌ميته » تعبيرينى اخطار ايله ايضاح اولنمشدر . بز اوروپا ادبيا-تندن اقتباسه بو كون يكيدنمى باشلايه‌جغز؟ بز كه يكرمى اوتوز سنه‌دنبرى موفق

اولدیغمز ترقیات لسانیه وادبیه‌یی اوروپایی
تقلید ایله پیدا ایده بیلدیکمزی تحدیث
نعمت قبیلندن اوله‌رق مقالاتمزده اوزون
اوزادی یه بحث ایتمش ایدك. اکریکیدن
باشلایه‌جق اولور ایسه‌ك اوزمان تمام شمند
وفر جیلکده بو قدر تجربه پیدا ایلدکدن صکره
دیلیژانسجیلغه عودتی رأی ایتمك قبیلندن
بر تحفلق کوسترمش اولورز . بز قلاسیقلر
دن استفاده ایچون توصیه‌مزی دخی «والافلا»
قیدیله تقیید ایده‌رك یوروتمدك و اویله
یوروتمیورز . میدان استفاده‌مزی توسیع
ایده‌لم دیه یوروتیورز . اون بش یکرمی
مقالاتده مندرج اولان مقاصدی بوراده
تکرار ایده‌جك دکلز آ؟ لطفاً آنلر
مطالعه بیورلملی ده حقیقةً بر صورت

مدققانه واستادانه‌ده سویلیه‌جك سوزوار ایسه آنلر ایراد بیورملی . والا مسئله‌یه واقف اولانلر :

— سعید بك افندی حضرتلری احمد مدحته اعتراض ایچون سویلیه‌جك بشقه‌شی بوله‌مامشلرده اكا كندیلكلرندن فكرلر ادعالر اسناد ایده‌رك او اسنادلری رد ایله اوغراشیورلر .

دیرلركه بوده حق‌دولتلرنده ایی برشی اولمز .

آثار منظومه‌نك ترجمهٔ نظمیه‌سنده‌كی مشكلاتی چند صحیفه یوقاروده سویلدكدن صكره برده‌ها تكرار ایچون اوچ صحیفه تفصیلات یازه‌رق لافونته‌نك بیتنی میرزا حبیب وناجی افندی‌مرحوملرك نه‌یولده

ترجمه ایتدکلرینی حکایه‌یه کیریشمه‌لری تذکرهٔ دولتلری دائره‌سنده بیله برتکرر بیهوده اولدقدن فضله حسین دانش افندی حضرتلریله دیکر برایکی ذاتك بو مسئله‌نك حانده کوستردکلری بهره و بضاعه‌دن پك اشاغی قالندیغنی ده اورته‌یه قویمقده‌درکه قوللری کبی برربع عصرلق دوستلرینی بو حاللرك حقیقةً دلخون ایده‌جکی تسلیم بیوللیدر .

نصل دلخون ایتمزکه حالا ذات عالیلری دخی « قیلاسیقلر ترجمه‌سی » دینلدیکی زمان مقصد لافونته‌نك بربیتنی میرزا حبیب مرحومك ترجمه‌سی کبی بالجمله قلاسیق آثاری ترجمه ایتمك دعواسنده‌یز ظننده بولنیورلر . بوندن مقدم کلستانك

هیچ اولمز ایسه بر آلمان طرفندن ترجمه اولندیغی بیان بیوریلیور ایدی . اکر بو آلمانك ترجمه‌سی منظور دولتلری اولمش ایسه اکلاشلمش اولمق لازم کلورکه کلستان سعدی‌یی او آلمانك ترجمه‌سی توهم بیورلدیغی صورتده دکلدر .

وقتیله عثمانلی ارباب قلمندن بریسی کیم بیلور قاچ ییل ایکنه ایله قویی قازارجه‌سنه چالیشه‌رق کلستانی بویله عیناً عثمانلیجه ترجمه ایتمش‌ده وفاتندن برچوق سنه‌لر صکره برصاحب خیر دخی اوترجمهٔ عینیه‌یی باصدیرمش ایدی . فقط کلستانك متن فارسیسی بزده هنوز صنعت طباعتك ایجاد اولنمدیغی زمانلر ال یازیسیله بیکلرجه نسخه استنساخ ایدلدیکی وصنعت طباعتك

ایجادندن صکره دخی دفعاتله طبع اولندیغی، حالده بو بیچاره عثمانلینك ترجمهٔ عینیه‌سی صنعت طبعك ایجادندن اول کیمسه طرفندن استنساخ اولنمدیغی کبی ایجادندن صکره دخی طبع اولنمامشدر . آنی شو منسیتدن قورتارمق ایچون اختیار مصرفله بر صاحب خیر طبع ایتدیردکدن صکره دخی کیمسه اشتراسنه رغبت ایتمدیکندن رفقای عاجزانه‌مدن بریسنك خانه‌سنك طوان آره‌سنده پاکت پاکت ییللرجه محفوظ ومحبوس قالمشدر.

اوذات دخی اثرك انتشارینه خدمتدن زیاده طوان آره‌سنك تخلیه‌سنه خدمت ایچون شوکا بوکا مجاناً توزیع ایلدیکی صره‌ده ایکی نسخه‌سنی دخی بو عاجزه

اهدا ایتمشدر. بو حکایه‌یی بر لطیفهٔ ظرافت پردازی صورتنده تلقی بیورماملری رجا اولنور. حرف بحرف طوغریدر. شمدی دوشونه‌لم که بو ترجمه نیچون دها قبول اولنه‌مامش؟ هیچ شبهه ایتمیکز که «عینیه» اولمسنه چالیشلدیغی ایچون! مترجمک ارائه‌سیله بونی ایلک کورنلر «بو بر اثر جنتدر» دیوب یوزلرینی چویری ویرمش اولدقلری شو آنده خیالمزاوکنده متجلی اولمقده‌در. عموم نوع بشرک انافس آثارندن اولان قلاسیقلرک بویله عیناً ترجمه‌سی کبی بر فعل مجنونانه‌یی خلقه تکلیفه قالقیشان آدم آنلرک عمومنده فرض ایلدیکی دیوانه‌لکک مجموعنه وحتی دها زیاده‌سنه کندیسی دوچار اولمش بولنملیدر. بو عبد عاجزلری ایسه

حمد أثم شكر اعقلنك تماميتنى محافظه ايتمكده در
ترقيـاتك هر جهتجه آورو پايه امثـال
ايلديكمز حالده بو جهتجه دخى امثال ممكن
اولديغنى هيچ اولمزايسه ذات استاديلرينك
دوشونمش اولملرينى كوكلم پك آرزو ايدر
ايدى. كوكلمك بو الدانيشنه حقيقة تأسفلر
ايدرم . عثمانلى لسـاننه نسبتله طـارلغى
ماقس موللر كبى ايكى يوز لسانى مقايسه
ايلمش بولنان آدملر طرفندن حكم ايديلن
انكليز وفرانسز وآلمان لسـانلرى مصر
وسوريه ومەزاپوتاميا وفرس وهند وترك
قـديم لسـانلرينك آثارينى ترجمـه يه نه
صورت وكيفيت ايله كفايت ايده بيلمكده
اولديغنى تحرى وتحقيـق امكانى دخى
چكنه يه رك بويله بر حكم ويرمكى معـارف

بشریه‌دن بضاعه‌لری ذات والالری درجه‌
سنده اوله‌میه‌جغنی ظن ایلدیکمز بعض
کنجلرمز ایچون بیله استبعاد واستغراب
ایلمش اولدیغمز حالده ذات عالیلرینی‌ده
انلر درجه‌سنده وکمال محجوبیتله عرض
ایدرم‌که حتی انلرك مادوننده کورر ایسه‌م
حیرت فوق العاده‌می، بروجهله منع ایده‌مم.
فقط قوللکمزینه مأیوس اولمم . بوجهتلر
ایچون دخی بك چوق دوشونمش وچاره‌لر
تحری ایتمشمدر . اما بو نقطه‌لری
توسیع ایده‌جك صره هنوز کلمدیکنی
مقالات عاجزانه‌مده بیان ایلمش ایدم .
انشاءالله صره‌سی کلورده شرح ایدر ایسه‌م
اومارم‌که ذات دولتلرینه دخی اطمئنان
واستراحت کلور .

مغفور ومعظم‌له ناجی مسئله‌سنه تحویل
کلامه کریزکاه اولمق ایچون « اساس مبحثه
یعنی یار مقبول کفتـار عالیلریله ایدیلن
حسبحال اوزرینه نشر بیوریلان مقاله‌یه
عودتله » جمله‌سی قوللرنده برانتباهی موجب
اولمشـدر . عاجزلری تذکرهٔ دولتلرینک
بورایه قدر ثلثانی تشکیل ایدن محتویاتندن
ظن ایلمش ایدم که مقصد عالیلری اساساً
قارئین عثمانیه‌نک نفعنه خدمتدن یعنی
قلاسیق وترجمه ولسـان مبـاحثه دائر
شـاکردانکزه درس اولمق درجه‌لرنده
مهم مطالعات استادانه ایرادندن عبارتدر.
بونی بویله ظن ایلدیکم ایچون مقـابلات
لازمه‌یی دخی اکا متناسب براهمیتله تهیئه
وترتیبه‌لزوم کورمش ایدم. «اساس مبحث»

قاين آنا كلين غوغالرى آرامقدن عبارت
اوله‌جغنى بيلسه ايدم احتمال كه تذكرهٔ
دولتلرينى جوابدن مستغنى كورمك درجه‌
لرينه قدرده وارر ايدم . فقط اساس
مسئله بو تحرى اولديغنى كورديكم حالده
دخى بو درجه‌يه وارمغه لزوم كورمدم .
سببى ده ينه ذات والالرينه بر حسن خدمتده
بولنمش اولمق غيرت عبيدانه‌سيدر . زيرا
اويار پسنديده افكارم ايله ناجى حقنده‌كى
حسبحالمى مطالعه ايدنجه « بعض خاطرات
رقت انكيز ايله دلخون اولديغمى كتم
ايده‌مم » بيورلمشدر . افندمزك نه قدر
رقيق القلب حسن الخلق عادتا ملك طينت
بر ذات بى همتا اولدقلرى و بو عالمده هيچ
بر كيمسه نك فنالغنى دوشونميوب هر كس

ایچون هپ ایلکلر دوشوندیکنی ولسا۔
نلرندن قلملرندن کوکل اینجیته‌جك حرف
واحد صادراولمیوب همیشه فکرواندیشه۔
لرینك ترجمانی اولان زبان وخامه‌لرندن
تمنیٔ خیر خلایق صورتندن بشقه کلمه
صادر اولمامق اساس شان مکارم نشان
سعادتلری اولدیغنی جمله‌دن زیاده قولکز
تقدیر ایتمش اولمق ادعاسنده بولندیغمدن
بویله برقرنجه‌یی بیله اینجتمکدن دلخون اولمق
درجه‌سنده شفیق و رحیم اولان ذات دولتلر
ندن اضطراب دلخونی یی ازاله‌یه مدار اولمق
ایچون بعض ایضاحات اعطاسنه لزوم کوردم.
« فلان یرده نصلسکز ؟ » سؤالنه
« ایچ کوکسندن حاللیجه » جوابنك
اعطاسی فی الواقع الك لطیف مثللرمزدندر.

فقط ناجینك ترجمان حقیقت مطبعه‌سنده
ایچ کوکیسندن حاللیجه بیله اولمدیغی
طوغری بولنمدیغندن بونی «چوق تأسفه
شایان احوالدن» عد ایله متأثر اولملری
حقیقةً بیهوده در. بو بابده‌کی حقیقتی
بنده‌لرینك تکرار اثباتنه نه حاجت؟ چند
سطر اشاغیده «دائما اشعار کزیده ایله ترجمان
حقیقت غزته‌سنك قسم ادبیسنی کرچکدن
استفادکاه ادبا حالنه کتورمش اولان مرحوم
مشار الیه» اولدیغی ینه ذات دولتلری
یازیورلر. بو راده‌ده بر نقصان بولنوب واقعا
نزد دولتلرنده‌یك کوچك یك اهمیتسز کوریله
بیلورایسه‌ده اکمالی ینه لازمدر. اوایسه
«دائما اشعار کزیده ایله» دن صکره
«وبالخصوص انتقادات استادانه ایله»

جمله‌سندن عبارتدر . ناجی‌یی یالکز
اشعارکزیده‌سیله طانیمق اوداهی‌یی هیچ
ده‌طانیمامش اولمق دیمکدر . اوت ! ناجی
واقعابر بیوك شاعرایدی. فقط اندن اول
کلنلر میاننده شاعرلکده کندیسندن بیوکی
اولمدیغنی کندیسی هیچ بروقت دعوی
ایتمامش اولدیغی کبی هله کندیسندن صکره
کله‌جك اولانلر میاننده کندیسندن دها
بیوکی کلمیه‌جکنی وحتی الآن کلمامش اولدیغنی
دعوی دخی ممکن اوله‌مز . ناجی مزیت
شاعرانه‌سندن زیاده قدرت انتقادیه‌سیله
ناجی‌ایدی. ناجیدن اول همان ده‌هیچ بر منتقد
کلمامشدر دینله بیلور . بوصفتی اغتصاب
ایدن بر قاچ کشی ویاخود بوصفت
کندیلرینه بادهوا اوله‌رق اهدا و بخش

ایدیلن برقاچ شخص اولسه اولسه مباحث
و مناظراته اصل ذاتیاتدن نمکریز لذت
ولطافت اولان ارباب مشاتمه‌دن عد اولنه
بیلوب انتقادندن بر تدرس بر تعلم درجه ـ
سنده استفاده اولنان ایلك منتقدمز ناجیدر.
هزاران تأسفه شایاندرکه ناجی دخی نه‌قدر
اولسه اوکهنه مکتب نمکریزاندن یتشمش
بولنمق حسبیله انتقادات واقعه‌سنی مشاتمات
شخصیه دن مصون طوته‌مامشدر .
قوللقسیونلر میدانده یا ؟ الحالة هذه
«استاد محترممز نور چشم افتخارمز» دیه
تبجیل ایتدیکمز و خدمت عظیمه‌لرندن
ناشی الی نهایه بویله تبجیل ایده‌کیده‌جکمز
بعض ذوات حقنده ناجینك قلمندن
صادر اولان کلمه‌لر اصل حقیقت اندیشان

وقدرشناسان نزدنده «كاشكى هيچ دە صادر اولمامش اولسەلر ايدى» تمنياتنه مجبوريت حاصل أيدەجك شيلردر. بوقوللرى اوزمانلرده انتقادات ناجيەنك بوقسم تمكريزيسنه معترض ايدم. حتى كنديسى «البادى اظلم» حكمندن استفادەده محق اولوب بومشاتماته كنديسى باشلامديغنى وكندى ياپديغى شى مقابله بالمثلدن عبارت بولنديغنى درميان ايلديكى حالدەده معترض ايدم. زيرا قوللرنجه ناموسلى برآدمه برتربيەسز وادبسز شتم ايدەجك اولورايسه اوناموسلى آدم اوشاتمه مقابله بالمثل دخى ايتامليدر. قوياً وقطعياً اميد ايلرم كه بوبابده فكر ونظر دولتلرى دخى بويلەدر. بركيمسەيه تعرض شويله طورسون متعرض عليه

اولدیغی حالده بیله فضیلت و بضاعه‌سی اولان آدم اثبات اهلیت ایچون موضوع مسئله‌نك خارجنه چیقه‌رق او مثللو مقابله‌لردن استفاده آره‌مق مجبوریتنده بولنمدیغنه قائلیت دولتلری واردر. بحثده مشاتمه آندن بشقه سرمایهٔ عرفانی اولمیانلرك خرجیدر. الحاصل اوزمان قولکز بو مشاتمه‌لره معترض اولدیغم کبی جهت و صورت اعتراضمی یازمقدن دخی چکنمامش ایدم. هرکس امضاسی التنده یازدیغندن بوکون دخی قوللقسیونلره مراجعت ایدیله‌جك اولور ایسه بو حقایق میدانه چیقار. باخصوص محققاتدن بریسی دخی بونجه مناظرات قلمیه‌یه کیرشمش اولدیغم حالده مناظرلر-مدن هیچ بریسیله آره‌مزده‌کی مناسبت

اخوتكارينك جداً مختل اولمامش بولنمسى مسئله‌سیدر . حتی استاد محترممز نورچشم افتخارمز اولان ذاتك كنـديسنى اشهاد ایدرم‌كه بومنـاظرات امرنده شخصيات جويانه رذالتلردن طولايى قلب عاليلر- يني هيچ بروقت منكسر ايتمامشمدر . ايشـته ناجى ايله آره مزده كى اختلاف نظرك برنقطه‌سى بوايدى. نظرلرمز مختلف اولديغى حالده‌ده ترجمان حقيقتده‌ايسته‌ديكى كبى ميـدان منـاظره‌ده خامه‌ران اولان برناجى اوراده ايچ كوكيسندن حالليجه- میدر يوقسه اصل صاحب خانه‌دن دهـا زياده حكمفرماميدر ملاحظهٔ دولتلرينـه محتاج قالور.

« خصوصيات احوال عليه‌لرينه» واقف

اولدیغم وصفوت قلبلرینی علو خلقلرینی صفت ممتازهٔ وفاکاریلرینی هر زمان تسلیمه مجبور بولندیغم شیخ وصفی افندی حضرتلری ناجینك کوردیکی تحقیراتی اعلاناً:

فیلسوفان زمانك مقصدی بیلمم نه‌در
شاعری تحقیر ایله ذوق می انکاردن

دیه فریاد وفغان ایلمش اوللری حقنده‌کی روایت دلخونیلری هیچ شبهه ایده‌مم که ینه قلم دولتلری ضبط اولنه‌مدیغی برآنده یازلمش شیلردندر . زیرا حقیقت حالدن پك بعیددر . ظن عاجزانه‌مه قالور ایسه بو بیت بلیغك اصل مفهومی بحق تبلیغ بیورلمامش اوللیدر . بیت مذکورده شاعرك تحقیری ذوق می انکاردن عبارت اولدیغی صراحةً کوسترلمش اولوب تحقیرك

بو صورتی دخی برشاعره تخصیص ایدلمامشدر. می ومحبوب بزده اساس شاعریت دیمك اولوب انلری تحقیر شاعرك شاعریتنی تحقیر ایلمك اوله جغی تفهیم ایدلمشدر. بو بابده دخی براز ایضاحات عرض ایده یم ده بو مسئله حقنده ده عدالت دولتلری لازم كلن حكمی بیله رك ویرسونلر .

اوت ! ناجی ایله آره مزده کی مخالفت نقطه سنك ایكنجیسنی دخی اشعار شرقیه مزك اشبو می ومحبوب اساسی اوزرینه مبنی بولنمسی قضیه سی تشكیل ایتمشدر . ناجینك می ومحبوب طرفدارلغی حقیقهٔ بونلره مادة پرستشدن نشأت ایتمیوب صرف شعر وادب نقطهٔ نظری اوزرینه مؤسس بولندیغی ذات دولتلری بیله مسه لر دخی داهی

مشار اليهك خصوصيات احوالنه واقف اولانلريك اعلى بيلورلر. مرحوم عفيف آدم ايدى. آنك محبوبى ده محبوبه سى ده «ايده ئال» ايدى. مسكراته ابتلاسى وار ايدى. فقط «ذوق مى» ابتلاسى دكل. بو كنديسنده بر خستەلك ايدى. زيرا بر كوزل جلد تشكيل ايليان مخابراتمزك صوكنده بر مكتوب مفصلده بو «ذوق مى» ديدكلرى شيئه يعنى سرخوشلغه ناجينك اوقوديغى لعنت درجه سنده كى لعنتى هيچ بر مى آشام دكل آ هيچ بر زهد وتقوى صاحبى بيله اوقومامشدر. فقط ناجى هنوز:

— مى و محبوب اشعار وادبيات شرقيه نك ايكى ركنى اولدقلرندن بونلرى هدم ايتمك ادبيات شرقيه يى يقمق ديمكدر.

فکرنده بولنیور ایدی‌ده قولکز عکسنی التزام ایدییور ایدم. ناظمی کیم اولدیغنی بیله‌مدیکم :

میخانه طربکاه‌می آشام جهاندر
پیمانه صفا بخش دل پیر وجواندر
ویرمز فلکه کوشهٔ میخانه‌یی رندان
زیرا که اوغم دفعنه براوزکه مکاندر
ترك ایتمه صاقین میکده‌یی هر سوزه باقمه
بیکانه‌لره آنده‌کی اسرار نهاندر
ایچ باده کوزل سوقونه‌دیرلرسه دیسونلر
میخانه ده‌یات اوده نه پیرلرسه ییسونلر

کفته‌سنه بستکار صاحب هنر حاجی عارف بك مرحوم طرفندن مقام محیردن یاپیلان بستهٔ رعنا ایله بونی یالکز اهالیٔ میخانه‌نك دکل ! فقط سکز اون یاشنه

قدر چوجقلرك دخی سمع اهتمامنه ایصال
ایدییور کوردکجه مسلمانلغك عثمانليلغك
امید استقبالی اولان اوکنج ذهنلرك
نصل بر مفتونیتله اعداد ایدلدکلرینی
دوشونەرك ایچم ایچمه صیغمیور ایدی.
آنلرك بزه شعردر ادبدر دیه بوتکلیفی
ایتملری اوزرینه بن ده بونلرك شعروادب
دکل عادتا ادبسزلك اولەجغنی ادعا ایلیور
ایدم . بونلریالکز رندانه سوزلراولوب ده
اکرتاثیرات مادیەسی کورلمسه و مضرات
فعلیەسی چکلمسه بیله ادب عداولنەمیه‌.
جقلری درکار ایکن اطوار واحوالی
خلقه نمونه نمای امتثال اولەجق ادباوشعرا
مزی ده اقشامجیلق غیرتیله میخانەلرده
بولمق معتاد ایدی. کندیمی بونلردن استثنا

غيرتندهيم ظنيله تعجب بيورميكز افندم.
بنده او مداوملرك بريسى ايدم . فقط
البته نظر اهميت استاديلرينى جلبه شاياندركه
١٢٨٩ تاريخنده يازديغم طغارجقده
« سرخوشلق » نشئه‌سنى ينه بو كونكى
فكر تلعين ايله يازمشمدر. بوسفاهتك مادى
معنوى مضرت ومهلكه‌سنى دها اوزمان
بو يله‌جه كورمش اولديغم حالده بنم دخى
كنديمى بوزمره‌دن يدى سكز سنه اولنه
قدر قورتاره‌مامش اولمقلغم مجرد عمومى
اولان كورنك حكمنه وبوشرقى كبى بيك
آثار ادبيهٔ رندانه‌نك و يرديكى درس
عموميه توفيق معامله غيرت جاهلانه‌سندن
بشقه نه‌دن اوله بيلور ؟ مجرد آلقول سميله
مسموماً وفاتلرينه حالا داغدار تأسف

اولدیغمز بونجـه خدمتکاران معـارف عثمانیه یه بوقوللری دخی التحـاقه تقرب ایتمش ایدم . دوچار اولدیغم مرض مهلکه « نوراسـتهنی سـهفالیق » دیدیلر. چـوق چالشمقدن باشم یورلمش ایمش. نه کزر ؟ عادتا « آلقـولیق » اولمشم . اومرداری ترك ایتمکی متعاقب صحتمی اعاده ایلدم . ایشته حمد اولسون حالاده چالیشـیورم. بونجه مضرات مادیه ومعنویهسی اوزرینه بوادبیاته اعلان حرب ایتمك چوقدن بری فرض حکمنه کیرمشـدر . مع هذا هر کس کنـدی فکرنده سربسـت اولوب میدان مناظره هر کسه آچیق اولدیغندن انلرده یاز بیورلر ایدی بنده یاز یـور ایدم . ترجمان حقیقتك مسلك قدیمی معلوم آ ؟

بر برینك علیهنده‌كی مقاله‌لر دخی اوراده
یربولورلر . ایمدی بومی ومحبوب مسئله‌سی
حقنده دخی ناجی ترجمان حقیقتده قوللریله
معارضه‌ده هیچ بر قید ایله مقید بولنمدیغی
بووجهله ثابت اولور ایسه اوراده ایچ
كوكیسندن حاللیجه بیله اولمدیغی حقنده‌كی
حكم دولتلری نصل برحكمده قالور ؟

اوزمان ایچون مستقبل اولان وشمدی
« زمان حال » حكمنی آلان زمان كوستردی‌كه
بومنازعه‌ده بن حقلی ایمشم . ناجی حقسز ایمش .
بوزمانه ناجی دخی یتشدی . ساحهٔ ادبیاتده
شیشه‌نك قیرلدیغنی میك دوكولدیكنی
پیرمغانك قاقره‌دیغنی مغبچه‌نك بیقلانوب
بر تربیه‌لی كیلارجی اولدیغنی وبونلرك
یرلرینه‌ یكیلری یتشمدیكنی وبودورك ادوار

ماضیهٔ ادبیه‌دن بریسی حکمنه کیردیکنی
کندیسی‌ده کوردی. زیرا او صورت عتیقهٔ
ادبیه‌نك :

قز اوغلان نازی نازك شهلوند آوازی آوازك
نه‌سك سن بنده بیلمم قزمیسك اوغلانمیسك کافر

ترانه‌لریله تلقیدن بشقه برا ثر احتساس
کوسترمدیکی کنجلر :

— بز نه‌قزز نه‌اوغلانز ! بزارککز !
مردلك شانندن اولان احتساسات عاشقا-
نه‌مزی بزشو ترانه‌لر ایله اعلان ایلرز .

دیه قلمه صاریله‌رق طبع بلند
شاعرانه‌لری آثارینی اورته‌یه قویمغه
باشلادیلر . جوان مردان عثمانیان بویله
قزلقدن اوغلانلقدن قورتلمغی متعاقب
میدان حرب ووغا کبی میدان ادب وحسن

ادانك دخی صاحبقرانانی اولان اوشیر ژیانلرك « بوسه‌قس » قسمنی تشکیل ایلیان مخدرات دخی :

— بزده انسانز ! حس شاعریت قدرت ادبیه بزده‌ده واردر .

دیه شاعرانه ترانه‌ساز اولمقده ارکك رفیقلرینه هم آهنك اولدیلر . دورسابق ادبیده اولسه ایدی بوادیبه‌لر نه‌صورتده تلقی اولنورلر ایدی ؟ بونی جمله‌دن زیاده ذات عالیلری بیلورلر . زیرا البته خاطر دولتلرندن چیقمامشدرکه برزمان باش محرری اولدقلری غزته‌خانه دخی معارف نسوانیه‌یه خدمت ایچون برنسخه تأسیس ایلمش ایدی‌ده بحث ایدیلن مسئله‌نك ambiguïté پیدا ایتمسی وایلك قادینك

تستر ایده‌جکی یاپراغی الك اینجه‌لرندن انتخاب ایلمسی کبی تصویراتده استعمال اولنان الفاظ مستهجنه‌دن طولایی طرف حکومت سنیه‌دن درحال تعطیل ایدلمش ایدی. بوغزته‌لر اربابی نزدنده هپ محفوظدرلر. بونلرك هیچ بریسی تاریخ ادبیاتمزك نظر محاکمه‌سندن قورتیله‌میه‌جقدر. او زمانلر نه کنج آدملرك نه قادینلرك ادبیات میداننده شق شفه‌یه ایشته بو حاللردن طولایی جسارتلری یوق ایکن شمدی جمله‌نك خدمت لسانیه‌یه دامن درمیان اهتمام اولمسی هپ اودورك اندفاعی ثمراتندندر. کرك قادین کرك ارکك عثمانلی قلملرندن چیقان آثار نفیسه منظور دولتلری اولیور یا؟ نظملرینی دکل آنثرلرینی بیله تنظیر و تقلیددن

اعتراف عجز بیوریله‌جق اولور ایسه بو نقطه‌ده اولسون بیوك بر اثر انصاف کوسترلمش اولور. زیرا مضابط هجویه وصحایف هذلیه اوزرنده بر قاچ موزون ومقفی سوز سویله‌مکه نظم دینیله‌میه‌جکی کبی « درك وترك » سجعلریله نمکریزانه معایب شخصیه تحریاتندن عبارت بولنان سطرلرده‌ده « نثر » تعبیری حقیقة استکثار اولنور . بر یاندن‌می ومحبوب دورلر ینه الآن تحسرات دولتلرینی کتم بیوره‌مدقلری حالده تذکرهٔ دولتلرینك دها ایلروسنده کنجلرمزه‌یارانمق ایچون ایراد بیوردقلری سوزلر « ده‌قادانتیزم » مسئله‌سندن طولایی بر صنف کنجلر ایله آره‌مزك بوزوق اولمسی ظنیله فرصت جویانه التزام اولنمش

شیلردن اولدیغنی اکلامیه جق قدر صافدرون کنجلرمز یوقدر. بزمده قادانتیزم غوغالرمز تجددات لسانیه وادبیه مقصد مشترکی اوزرنده وقوعه کلن برمصادمهٔ افکاردرکه آندن انتشار حقیقت مطلوبدر. تمکریزیٔ لطافت دکل. اوکنجلره بومیدانلر ایشته هپ اوناجی وطرفدارانی ایله اولان اختلاف نظر محارباتندن صکره آچلمشدر. براز مفتخرانه سویله سه م بیله حقم واردرکه اومیدانلری ادبیات عتیقه نك دفع استیلاسیله یکیدن فتح ایچون ایدیلن مجاهداتده الك ایلروده بولنکی صالالایانلرك بریسی ده بواحمد مدحت نام نفردر. اوزمان ذات دولتلرینك کندیلرینه نه کوزل نه محفوظ برموقع اتخاذ بیورمش اولدقلری ده معلومدر.

شمديكي موقع عاليلرينك هنوزمى
ومحبوب دوريني آرايه‌جق وآراته‌جق بر
موقع اولمسى دخى دەقادانلر ايله آره كزده‌كى
مسافه‌ني تعيينه مدار اولور . بوكون ذات
عاليلرى ناجى وياخود مكتب محبوب پرستان
ومى‌خوران شاكردانندن برىسى چيقوب ده

نشئه وذوق مي تحقير ايدن ديوانه‌در
غمدن آزاده همان دنياده برميخانه‌در

كبى برشئى اورته‌يه قويه‌جق اولسه‌لر كنج
طاقمى بوميخانه قوقولرندن برونلرينى
طيقايه‌رق كچرلر . بونلرك شعر و بونلرى
سويليانلرك شاعر عد اولندقلرى زمان
چوقدن كچمشدر . شعرك وشاعرلكك
بوندن عبارت ظن اولنمسى اربابى ايچون
بيله‌اسلا وقطعا شان عد اولنه‌ميه‌جغنى

مولی تقصیراتنی عفو ایلسون بشیر فؤاد
اوقدر پارلاق برصورتده اثبات ایتمشدرکه
اوزماندن بوزمانه قدر اودورلری او حاللری
قلم سعادتلرندن بشقه تحسرله یاد ایدن برقلم
دها کورلمامشدر . معلوم آ ؟ بشیر فؤادی
« سن شاعر دکلسك . سن بو ادبیات مباحثنه
نیچون قارشیورسك ؟ » دیه منع ایتمك
ایستیانلره مقابل بشیر فؤاد برهفته ظرفنده
معنالی معناسز بر چوق غزللر نظمیله
و « شاعریت بونلری دیزمك سویلمك
ایسه ایشته بن ده سویلدم . هایدی سهولرینی
نقصانلرینی بولکز » دیه مقابله ایتمش و او
شاعریتك نه اولدیغی بوصورتله تحقق
ایلمشدر .

ایمدی ناجی ایله اولان مخالفت فکر

و نظر اثناسنده ناجینك ترجمان حقیقت
غزته خانه‌سنده ایچ کوکیسندن بیله حاللیجه
اولمامسی محضا اوناقابل ضبط اولدیغی
بلااختیار اعتراف بیوریلان قلم عالیلرینك
وهم وخیالندن عبارت اولوب بالعکس
مختاریت تامه ایله چالشدیغی ذاتاً عامه‌نك
معلومی اولدیغی کبی آثار ایله‌ده ثابتدر . حتی
ناجینك کندی آثاریله‌ده ثابتدر . زیرا
اومنازعاتدن صکره « مسعود خراباتی »
خرقه‌یی باشنه چکوب عازم سمت عدم
اولمش ایدی . آندن صکره یالکز معلم ناجی
میدانده قالمش ایدی . « مرحوم مشار
الیهك اورنکین آثاری مفسد اخلاق
حکمنده» طوتلمق هب اوخامهٔ سرکشك وهمی
اولوب طوغریسی محبوب پرستانه می نوشانه

ادبیات عتیقه‌نك مفسد اخلاق اولدیغنی
ناجی دخی کورمش ایدی . اویولده‌کی
آثار مفسده یالکز « ترجمان حقیقت صحا-
یفندن دفع وطرد » ایدلمکله قالمیوب ناجینك
طبع شاعرانه‌سندن دخی دفع وطرد ایدلمش
ایدی . « ناجئ سخندان برداماد بدنهاد کبی
مردود بیت قبول » اولمسی حقنده او خامهٔ
عاصینك یازدیغی سوزلر ایسه ذات عالئ
انصاف پروریلرینك دخی موجب نفرتی
اوله‌جغنه اصلا شبهه ایده‌میه‌جکم اکاذیب
صریحهٔ دنائتکارانه‌در . او خامهٔ سرکش
بوکلمه‌لری یازمقله صاحبنه اصلا حسن خد-
مت ایتمش اولمیوب بلکه یوزلرجه واقف
حقایق حال اولانلری مستکرهانه بر نفرته
دوچار ایتمش اوله‌جغنه اصلا شبهه ایده‌مم .

حتی ذات دولتلرینك دخی بو متنفرین ارباب
استکراهدن اولدقلری قوللرنجه محققات
قطعیه‌دندر. بویله بر معامله‌یی بشقه‌قاین
پدر ودامادلره بشقه بابااوغللره لایق اوله‌جق
برمعامله اولمق اوزره آرزو ایدنلره ترك
وتبرع ایدرك ناجینك بتون احبابیله بالاشهاد
وکمال تفاخرله اعلان ایلرم که بو زمانلرده دخی
اوداهی کوکلی ایسترایسه استانبولده کندی
خانه‌سنده وکوکلی ایستر ایسه بك پکازی
چفتلکنده کندینه مخصوص اوله‌رق انشا
ایدیلوب کندی طرفندن « ناجی خانه »
تسمیه اولنان کاشانه‌ده امرار زمان ایلر ایدی.
مخالفت فکریه ونظریه نه برکیمسه‌یی بندن
ونه‌ده بنی برکیمسه‌دن مردود ایتمامشدرکه
بویله برمردودیت ناجی ایله آره‌مزده واقع

اولسون . ایشته شوکونلرده جناب
شهاب الدین بك ایله مخالفت فکریه و نظریه مز
اوزرینه شدیداً مناظره ایدییورز . حال
بوکه بو مناظره ملاقاتمزی ینه مانع اولمیور .
صحایف مطبوعات اوزرنده سویلشه مدکلر-
مزی یازیخانه باشنده شفاهاً سویله شیورز .
قلم دولتلری مناظره نك بو درلوسنه یبانجی
اولدقلری ایچون بلکه بو حاللره احتمال
ویره مز ایسه معذور کوریلور . فقط
جهانده هر کس سعید بك و هر مناظره دخی
مشاتمهٔ شخصیه دکلدر . بشقه درلوسی ده
واردر .

ترجمان حقیقتدن چیقدقدن صکره
ناجینك باش محرری اولدقلری وقت غزته سنه
مراجعتی بر مراجعت سائلانه یه بکزتمك

ایچون خامهٔ بلاغت رقملری بر خیلی سرکشالك
دها ایتمش . « مطبعه‌ده کندیسنه بر اوطه
تخصیصیله غزته ایچون بر قسم ادبی آچلمسی »
ذات دولتلرنجه دخی « پك زیاده آرزو »
ایدلمش. بوکا هیچ شبهه ایده‌مم . احتمال که
آره‌مزده کی مناسبتی یالکز قائن پدر و داماد
مناسبتیدرده اندن بشقه برشی دکلدر
ظن ایدرك بو قائن پدر ودامادی بربرینه
دوشوروب اوته‌دن قهقهه افزای تمسخر
اولمق ایچون پك چوق یالوارلمش یاقارلمشدر بیله!
فقط بو غیرتلرك جوابنی حضرت داهی ایشته
فعلاً اعطا ایلمش. تکلیف عالیلرینی قبول
ایتمامش ! اووقور چهره‌سیله اوجواب
ردی ویردیکی زمان اولسون بومسئله‌نك
برقاین پدر وداماد مسئله‌سی اولمیوب

عثمانليلغه عائد بر مسئلهٔ مهمه وحتی مقدسه
نصل اولوب ده اولدیغی اکلاشیله مامش؟
بوندن دها فصیح وبلیغ جوابمی ایستنه
بیلیور ایدی؟ پك اعلا ناجی بو تکلیفی
رد ایتمش اولدیغی حالده وقت مطبعه سنه
نه مقصدله کیتمش؟ هیچ اولمزایسه «قاین
پدری علیهنه بر ورقه درج ایتدیرمك
ایچون» دیمه‌لی. والا دور ابواب شاننده
اولمیان ناجینك فی الواقع وقت مطبعه سنه
کیتمش اولمسی بیله مرتبهٔ تحققه ایصال
ایدیله‌میه‌رك بو راده دخی بریلان یازمقدن
قلم عالیلری ضبط اولنه‌مامش اولور. عجبا
اوزمان ناجینك بویله بر ورقه نشر ایلدیکی
اولسون واقعمیدر؟ بو ورقه‌ده محله‌نك
قاری قوجه وقاین انا کلین وقاین پدر داماد

غوغالرینی نه‌یولده تصویر ایتمش اوله‌جغی
قضیه‌سی شمدی دخی هرکسی پك کوزل
اکلندیره‌بیلور ایدی. بونلری دخی درمیان
ایتمك خصوصنده‌کی غفلته تأسف ایدنلر
پك چوق بولنمش اولملیدر . اوت ظن
اولنه بیله‌جکی وجه ایله ناجینك دروننده
بر rancune بولنسه ایدی تکلیفدن اول
بونی کندیسی رجا ایلر ایدی. حالبوکه
تکلیف ایدلدیکی حالده قبول ایتمامش.
الك معنیداری الك مهمی شوکه ناجی ترجمان
حقیقتدن چیقدقدن صکره دوام ایلدیکی
نشریاتده دخی قاین پدری علیهنه حرف
واحد یازمامشدر . یالکز قاین پدرینك
شخصیاتی علیهنه دکل ! زیرا شخصیات
امرنجه آره‌مزده ذره قدر مخالفت اولمدیغی

قلم و الالرندن بشقه بتون جهان بیلور .
حتی می و محبوب و مغبچه و پیر مغان مسئله -
لری حقنده دخی اولکی قدر اصرار
ایتمامشدر . بالتدریج اصل مسلك تعلیمه
تحویل فکر ایتمشدر . برچوق طرفلردن
تشویق کوردیکی حالده مشوقلره هیچ
بر وقتده کوزل چهره سندن آیرلیان
تبسملر یله مقابله و مدافعه یه باشلامشدر .
نهایت ناجینك جرعه لریله کاسه لیسانه قفا
توتسیله مکه آلشانلردن بر قاچ چوجق
پاپادن بیوك قاتولیك اولمق نوعندن اوله رق
کویا ناجینك انتقامنی بوقوللرندن آلمق
غیرتیله صحایف مطبوعاتی کندیلرینه بر
میدان رذالت ایدنمشلر ایدی . ناجینك
حالی شویله اولدیغنه ناجینك طوری بویله

ایدوکنه احمد مدحتلك ناجی یی طانیه مدیغنه
تقدیر ایده مدیکنه دائر ملاحظه‌لر بیانه
قالقشمشلر ایدی . بونلرك نه نجه نه ناجیجه
هیچ بر اهمیتی اولمز ایدیسه ده ایشته ذات
دولتلری کبی بعض خیرخواهان ارباب ناموسی
تغلیط ایتمسی جای ملاحظه اولدیغندن
بوکوه زه‌لکلره نهایت ویرملك لازم کلدی .
اقشامدن مباحثه یه باشلامش اولدیغمز
حالده صباح اولوب کونش طوغدیغنی
اکلایه مدیغمز کیجه‌لرك یوزلری کچدیکی
و « ناجی » اسمنك تصغیری ایله « جیجیم »
دیه ایتدیکم خطابلرك لذتنه طویه مدیغنی
کندیسنك بیلك دفعه احبابه اعتراف ایلدیکی
واکر ناجی نی بن ناجی یی طانیه مامش تقدیر
ایده مامش ایسه‌ك دنیاده هیچ بر کمسه هیچ بر

کیمسه‌یی طانیوب تقدیر ایده‌مامش اوله‌جغنی
حقنده بر تصحیح نامه‌یی ترجمان حقیقته
درج ایتدیکم کون ایدی که ناجی برقاچ
احبابیله برابر مطبعه‌یه کله‌رك جمله حضورنده
صارماش طولاش اولوب کوزلرینه
وضع ایتدیکی بوسه‌لریله بو بیاننامه‌یی امضا
ایلمش ایدی . بونی کوردکدن صکره دخی
عوعوه‌لریله سوقاقلری طولدیران کوپکلر
سسلرینی کسمکه مجبور اولمشلر ایدی .
آه ناجی ایله بو مصافحه براو کونك مؤثر
ایدی برده قوللرم آره‌سنده جان ویردیکی
کون . سز بونلری بیلمز سکز استاد !
بیلمزسکز . اکلایه‌مزسکز . بونلری حضرت
شیخ وصفی کبی جداً وفا کاراولان صفوت
پروران احبای صادقه بیلورلر . آنلر اکلارلر .

« بیچاره جریده خانه‌لرده فلان سو-
روندکدن صکره » ها؟ ناجینك سوروندیکنی
ذات دولتلرندن بشقه کورن وقلم سعا-
دتلرندن بشقه یازان وارایسه رضاءً للّه سویله-
سونده او بیچاره‌یه هپ برلکده آجییه‌لم .
ناجینك مطبعه‌دن مفارقتی ذهناً قرار
ویردیکی تعدیل مسلکنك اقتضاسندن
ایدی . ذات دولتلری بعضاً ضبط خامه‌یه
مقتدر اوله‌مدقلری کبی ناجی دخی بعضاً
عنادینی ینه‌که مقتدراوله‌مز ایدی . کندی
کندیسنه تعدیل مسلك ایتمش اولمق ایچون
آیریجه چالشمق ایستدی. دقت بیورلملیدرکه
آنك اجلهٔ آثاری « مجموعهٔ معلم» «اصطلا-
حات ادبیه » «ذات النطاقین» «ارطغرل »
« صائبدسوز» «سانحات العرب» «لغت» کبی

اثرلری اولوب بونلرك كافه‌سنی‌ده ترجمان
حقیقتدن چیقدقدن صکره نشره موفق
اولدی . بونلر « اورنكين آثاری »
دیدیككز مسعود خراباتی امضالی آثاره
بكزه‌مزلر. دكلمی ؟ جریده خانه‌لرده
فلانلرده سورونن بیچاركانك یاپه‌بیله‌-
جكلری آثاره هیچ بكزه‌مزلر . بونلر
صیفیه وشتائیه‌سنده هركونه اسباب حضور
وسعادتی مكمل اولان وتشوشات ذهنیه‌دن
آزاده اوله‌رق حضور و استراحت مادیه
ومعنویه‌یه مالك بولنان برصاحب عزته لایق
اثرلر اولدیغنی جمله‌دن زیاده ذات عالیلری
تقدیر بیوررلر. ناجی حقنده قلم دولتلرینی
یازمقدن بردرلو منع ایده‌مدكلری شیلر
ایچون بو اثرلردن دها بلیغ دها قوی

وقطعی تکذیب بولنه‌مز .

« ذوق می ومحبوب وساقی کبی اشعار-
مزده مشار الیه اتخاذ اولنان شیلر علیهنده‌کی
تعریضات » عاجزانه‌مزك « جوابنی غلطات
ترجمه‌نك سکزنجی دفترنده بالاطراف
ویرمش » اولدقلرندن بحثله « اکر او جهته
عائد بر بحث قپوسی آچمق آرزو » ایدییور
ایسه‌لك دفترمز بورده مندرج بولنان مقاله-
نك ترجمان حقیقته عیناً درجندن صکره
جوابنسك دخی اعلان ایدلمسی تکلیف
بیوریلیور . بو تکلیفده موجب ممنونیت
بر جهت وار ایسه اوده « آرتق ناجی‌یه
عائد بحثه دخی بوراده ختام » ویرلمسنی
ایجاب ایتمسندن عبارتدر .

خیر افندم ! ذوق می ومحبوب حقنده

سکزنجی دفتر غلطاتده مندرج اولان جواب عالیلرینه مقابل آچه‌جق بحثم یوقدر . آنك ایچون مقالۀ علیه‌لرینی ترجمان حقیقته نه عیناً نه خلاصةً درجه دخی لزوم کوره‌مم . زیرا بو بحث بزجه ایدلمش بتورلمشدر . حتی اخیراً عونی بك برادرمز قلاسیقلکك موسقی یه عائد اولان جهتی حقنده کی مقالۀ نفیسه‌لرنده بومی و محبوب زمانلری اشعار ـ ندن براز بحث ایلمش ایدیسه‌ده بر تاریخ عتیق بحثی کبی بحث ایلمش ایدی . بز الیوم قلاسیقلر مسئله‌سنده یز . ده‌قادانتیزم مسئله‌سنده یز . بونلره دائر مقالات علیه ـ کز ترجمان حقیقته ارسال بیوریلور ایسه مع الممنونیه قبول و درج ایدرز . حتی بزجه مقاله‌لرده ذاتیاتدن شخصیاتدن نمکرینز

لطافت اولمق جهتی قطعیاً مردود ایسه‌ده
یالکز ذات عالیلرینه مخصوص اولمق اوزره
اویولده دخی نه‌قدر هنر کوسترسه‌کز
وشخصمزی تحقیر خصوصنده نه قدر
قوتلی هجویاتده بولنسه‌کز ممنونیتمز او نسبتده
آرته‌رق کافه‌سنی عیناً درج ایدرز. بوبابده
منفعت مخصوصه‌مزی ده عرض ایتمکدن
چکنمیه‌لم. آچیق سوز سویلیه‌لم. بویولده
نه‌یازسه‌کز عیناً قبول ودرج ایدرز. زیرا
بز محقق صورتده امینزکه بویولده نه قدر
ایلرویه کیدر ایسه‌کز بزی خلقه دها زیاده
سودیرمکه خدمت ایتمش اوله‌رق کندیکزی
ده خلقك تعیینه او نسبتده دوچار ایتمکه
چالشمش اولورسکز. زمان چوق ترقی
ایتمشدر استاد! کورونیورکه بوترقیاتدن

خبردار دکلسکز . خبردار اولسه ایدیکز بوقلاسیقلر مسئله‌سنه دائر . اوایراد ایلنه‌ یکلکز ملاحظات ایله بومیدانه کیرمز ایدیکز . مقاله‌لری اوقومامشسکز ده کورمامشسکزکه بومیدانه کیرن کنجلرك سردایلدکلری ملاحظات یاننده سزك ملاحظاتکز هیچ منزله‌سنده قالمقده‌در هیچ! عقلکزی باشکزه آلوب نه‌لریازلمش اولمغه مقابل نه‌قدرجق یازمش اولدیغکزی موازنه ایدرایسه‌کز حس ندامتکزی پك کوج یکرسکز

چونکه کنجلرمز فلان افندی ویاخود فلان بك سویله‌مش دیه قلملرمزدن نه چیقار ایسه قبوله کندیلرینی مجبور کور - میورلر . اوسزك بیلدیککز کنجلر بر

زمانك كنجلرى ايدى . الك عالمى اولسه اولسه بر رشديه مكتبى كورمش آدملردن عبارت ايدى . شمديكيلرك اغلبنك قيوننده بر مكتب عالينك شهادتنامه‌سى وار . هم بو حقيقتلرى ده هر كسدن زياده ذات عاليلر ينك بيلمسى لازم كلور ايكن قلم عاليلرينك يازديغى شيلرده بو وقوفه دائر اثر كورلميور . اوت ! بو حقيقتلرى هر كسدن زياده ذات استاديلرى بيلمليدرلر . زيرا احتماله يك قريبدركه او شهادتنامه‌لرك برچوغنده معلم صفت جليله‌سيله امضاى عاليلرى دخى محرر اوله . فقط هر كون ميدان انتشاره چيقاريلان آثارى او قومغه تنزل بيورلديغى ايچون ترقيات زمانه‌نك واصل اولديغى مراتب عاليه تقدير بيورلميور .

«آرتق ناجی‌یه عائد بحثه بوراده ختام»
ویرمك لزومنی حكم‌ـدن صكره ناجینك
بزی ترك شاعری ایتمكه موفق اوله‌مدیغی
حالده بزم ناجی‌یی فرانسز شاعری وهم‌ده
راسین وبووالو درجه‌سنده فرانسز شاعری
ایتمكه غیرتمز كبی غیرت غریبه‌یه تتبع
ایلدیكمز یوزلرجه تاریخ كتابلرنده بر دانه
اولسون مثال كوروب كورمدیكمزك
بیلدیرلمسی فرمان بیوریلیور . باش اوسته
افندم ! تاریخدن مثال اولەرق كندیسی
نه نظمده نه نثرده هیچ بر بهره‌یه نائل
اولمدیغی حالده عصرنده ترقیات لسانیه
وادبیه‌یه الك بیوك خدمت ایلمش اولدیغی
فرانسه‌نك الك مهم قلاسیقلری طرفندن
بر صورت منتدارانه‌ده اعتراف ایدیلن

ريشليوبی ارائه ايلرم . كنجلكده اوقو-
نيلان شيلرك اونوتلمسی قضيه‌سی بوريشليو
حقنده دخی واقع ايسه تاريخك بوقسمنی
بردها مطالعه بيورملرينی اخطار ايله اكتفا
ايلرم كه شايد مستحضرات دولتلرندن ينه
برياكلش فكره‌ذهاب ايله برمناقشهٔ بيهوده
دخی بوندن طولايی ظهوره كلمسون ديه .
عصرمزدن برمثال دخی عطوفتلو حمدی
بك حضرتلرينی ارائه ايلرم . بختيارايمشم كه
يكرمی ايكی يكرمی اوچ ياشمده بواستاد
حقيقی‌يه ملاقی اولدم . كنديلری يدمهار-
تلرينی اصلا فورچه ايله تزيين ايده‌رك
خامه‌يه چندان ال صونمدقلری حالده ملت
عثمانيه‌يه احمد مدحت كبی بر خدمتكاره
مالكيتندن طولايی شايد لطفاً وتواضعاً

برتشکره لزوم کوره‌جك اولور ایسه آنی حمدی بك افندی حضرتلرینه ایتمیلدر. اوزمان حمدی بکك یرنده برناجی بولنمش اولسه ایدی‌ده آنکله ملاقی اولسه ایدم ناجی بنی برترك شاعری ایده بیلور ایدی. زیرا برعثمانلی محرری اوله بیلمك ایچون لازم کلن شیلردن زیاده برترك شاعری اوله بیلمك ایچون لازم کلن شیلری تهیئه واعداد ایلمش ایدم. اوزمان سکز اون سنه‌دن یعنی اون درت یاشمدنبری شعر سویله‌مکده ایدم. آرشون بویی قصیده‌لرم مثنویلرم وار ایدی. غزللردن قطعه‌لردن ایسته‌سه‌م کونده اون بش یکرمی دانه‌سنی تصنیع ایده بیلور ایدم. برهنر اولمق اوزره بونلردن بعضلرینی حمدی بکه کوستردیکم

کون اوزمان هنوز پارسدن عودت ایلمش اولمق حسبیله حقیقةً « پاریزیه‌ن » اطلاقنه شمدیکندن پك چوق زیاده جسبان اولان طور لطیفیله لسان مؤاخذه‌یه قوت ویره‌رك :

Etre poète!... mais c'est mettre un nom de plus à la suite de tous ce noms d'imbéciles figurant dans le Teskéré-i-chouara –

دیدی . بنی تعلیم وارشاد ایچون سویله‌دیکی سوزلری دائما فرانسزجه اوله‌رق سویله‌دیکی و بو سوز هنوز خاطر نشانم بولندیغی ایچون بن ده فرانسزجه یازدم که عثمانلیجه‌سی « شاعر اولقمی ؟ . تذاکر شعراده کوریلن بونجه اسامی معترهانه براسم دها علاوه ایتمك

دیمك اولور » دن عبارتدر . مشارالیهك
بو « معتوه » کلمه‌سندن مقصودی تحقیر
دکلدر . آنك کندینه مخصوص برشیوهٔ
افاده‌سی واردرکه احبای کثیره‌سنه معلو
مدر . اوزمان دهان نصح وپندی آچه‌رق
بویولده‌کی اشعار دوری آرتق ختام بولمق
لازم کلدیکی وآرتق بوندن صکره رومان
ودرام وقومدی وتاریخ وفیلزوفی دورینه
یول آچمق ایجاب ایده‌جکی ومللِ متمدنه
ایچنده تاریخ ترقیات ذهنیه‌سنك هنوز
قرون وسطیسنده قالمش بزدن بشقه ملت
بولنمدیغی وبوتاریخك ازمنهٔ جدیده‌سی
دورینی آچمق بنم کبی کنجلرك همتنه‌غیرتنه
محتاج ایدوکی حقنده اوقدر سوزلر
سویله‌دی‌که فی‌الواقع منسوبی اولدیغم ملت

نجیبه یه می پوستانه محبوب دوستانه شعرلر کلنامه
بلبلنامه کبی غزلیات وقصائد ایله بر خدمت
جدیده ده بولنه میه جغمی ! کلایوب شاعرلکه
ختام ویردم . وهب مشارالیه حضرتلرینك
دلالت وتوسطلریله کندیمه پیدا ایلدیکم
برکوچك کتبخانه دن قارئین عثمانیه یی نه
یولده مستفید ایده بیله جکم خصوصنده
دخی مشارالیهك نصایح وارشاداتندن بشقه
بر معلم کورمه دم . آندن صکره دخی نکس
مرض قبیلندن اوله رق آره لقده بر تشعر !..
ایتدیکم اولدی ایسه ده بونی کندی خصو-
صی عالممده ستر ایدرك میدان انتشاره
بر بیت بیله قویمدم . یالکز بر دفعه ذات
سعادتلری بر بشقه شاعرك ترجمان حقیقته
درج ایتمش اولدیغی بر غزلی بو عاجزه کندی

ظننه دوشمش اولمسندن ماعدا هیچ بر
کیمسه بنده‌لرندن شعر انتظارنده بولنمامشدر.
بر اوچنجی مثال اوله‌رق دخی کندی
شخص ناچیزیمی عرض ایدرم . قوللری
اهل موسقی دکلم . هیچ بر ساز ایله ترنم
ساز اوله‌مم. حق تعالی بنده‌کزه برصوت
حسن دخی ویرمامش اولدیغندن تغنی دخی
ایده‌مم. فقط موسقی‌یی اوقور یازارم .
یعنی نوطه‌لری هم سهولتله استخراج ایدرم
هم ده عادی صنعت کتابت کبی کندیم ده یازارم.
آلاترقه و آلافرانغه مقامات موسقیه‌ده
برپارچه آشنایم . بونلرك هیچ بری قو ـ
لکزی موسقی معلمی عد ایتدیرمز. اویله
دکلمی ؟ حال بوکه ادوات موسقیه‌دن بك
چوقلرینی مشقه مقتدرم. بو بر قوری دعوا

دكلدر . مشق و تعليم ايدهرك يتشديرديكم
چراقلر ميداندهدرده او تجربه اوزرينه
سويله‌يورم . چراقلرمدن اكثريتله كانيدرلر .
هيچ كورمدكلرى برپارچه‌يى ايلك
دفعه اوكلرينه قويدقلرى زمان ترجمه
عبارهيى درستجه اوقويه‌ميان قارئين
مطبوعاتك قرائتلرينه قياس قبول ايده‌ميه‌جك
برمهارتله آنى كمان ايله اوقورلر . كنديلرينه
اوقونان يعنى كتابتجه تعبير اولهرق املا
ايديلن شيلرى املاى موسيقيسى طوغرى
اوله‌رق اوزره يازارلر . اوقويانلر حسابده
اصولده حتى نغمه‌ده خطا ايدرلر ايسه
تصحيح ايچون طوغريسنى بولمغه‌ده
مقتدردرلر .

بر اژدها تمدح ايده‌يمى ؟ حقايقنه عميقاً

وقوف حاصل ایلدكلری بعض مقاملردن رأساً یستهلر دخی یاپارلر .

ایشته سزه اوچ مثال كه بریسی نه ناظم نه نثار اولمقسزین فرانسه‌نك ترقیات لسانیه و ادبیه‌سنه عظیم خدمتلر ایتمش و دیكرتی علوم و صنایع نفیسه‌یی فرانسز لسانیله تحصیل ایلدیكندن معارف عثمانیه‌یه وقوف دعواسنده بولنمقسزین بر عثمانلی محرری یتشدیرمش و اوچنجیسی دخی بر موسیقی اولمقسزین موسیقیلر وجوده كتورمشدر . بو دعوانك اثباتی ایچون بو دلیللر كافیدر ظن ایدرم .

ناجی‌یی عصرمزده‌كی تجددات ادبیه‌نك ایجاباتنه موافق بر عثمانلی شاعری ایتمك ایچون نه یولده خدمتم سبق ایده‌بیلدیكنی ارباب

تمییزه اکلاشمق اصلا کوچ برشی دکلدر .

بونجه ییل پوشیده اولدك بن کبی بر آتشه
ای عبا پشم سمندرسك که سوزان اولمدك

بیتنی کندیسنه حسب حال ایدنمش اولان ناجی بر مسعود خراباتیدن پك ده بشقه برشی اولمدیغی حالده ساقزدن مخابراته باشلایه رق متعاقباً استانبوله کلدکدن بالنسبه پك چوق زمان کچمکسزین معلم ناجی اولمشدر. او زمانلر ناجی اوتوزینی بر خیلی کچمش قرقنه یاقلاشمش بر آدم ایدی. شعر و شاعر نه اولدیغندن و ادبیات عثمانیه نك مستعد بولندیغی تجدددن ذاتاً خبردار ایدیسه نه دن او معلم ناجیلك زماننده کی وقوف حقیقیی و قدرت حقیقیه یی میدانه قویمدی؟ کندیلکندن بو کشفلره مقتدر اوله جق

ایدی ایسه نیچون ترجمان حقیقته کیر-
مکسزین آنك آثارینی ثمراتنی ابراز ایتمدی؟
سابقدن مطبوعاتده آثار کوندرمك صکره
ترجمان حقیقته انتساب ایتمك ناجی ایچون
عالم مطبوعاته ایلك دفعه اثبات وجود
ایتمك دخی دکل ایدی . اندن اول تا
وارنه‌دن بیله میدان مطبوعاته اثرلر کوند-
رمش نشر ایتدیرمشدر . کاه اصل اسمی
کاه مستعارناملر ایله امضا ایتمشدر . بو
مدت ظرفنده ناجی ایشته دیدیککز کبی
بر ترك شاعری اولمقدن بشقه برشی دکل
ایدی . اولسه ایدی مطلقا آثارینی میدانه
قویار ایدی . ناجینك آثاری انتشاری
تاریخی صره‌سنجه اوقونور ایسه
ترقیات تدریجیه‌سنك صورت وکیفیتی

آب آشكاره كوريلور . ناجينك بوشهراه
ترقى اوزرنده دليلسز رهبرسز يول آلديغنى
بشقه‌لرى ادعا ايده‌جك اولسه كنديسى
رد ايدر . ناجى‌يى عصره لايق بر شاعر
ايتمك خصوصنده كى غيرت عاجزانه‌م ذات
دولتلرنجه استغراب بيوريلور ايسه‌ده
قوللرنجه اصلا استغرابه شايان دكلدر .
بنده‌لرى تشبثمده موفقيته تقرب ايتمش
ايدم . زيرا ناجى اصل مستعد اولديغى تكمله
هنوز تقرب ايتمش ايدى . تماميله واصل
اوله‌مامش ايدى . اولوم بو وصولى منع
ايلدى . ناجى صاغ اولملى ايدى ده اوعموماً
كوريلن درجه‌نك دها نه‌قدر فوقنده بر
معلم اوله‌جغنى كورملى ايدى . بو تحقيرى مزاحه
تمسخره زمين اتخاذينه لايق كوريله‌جك

متسلسل رومانلری اوزرینه زولایی کنند.
یلرینه « معلم » و « پیر » اتخاذ ایدرك
ره ئالیزم یعنی « حقیقیلك » نامندن طولائی
هرکسه کوزل کورینه‌جك اولان مسلکنی
التزام ایلمشلر ومعلمرینك مدحلرینی
ثنالرینی عیوقلره چیقاره‌رق شمدی
ذات سعادتلرینك بوتذکرهٔ علیه‌لرنده
تکرار ایلدکلری « شوزمانده چشم بشر حقایق
احوالی تماً میله کورمکدن قورقمیه‌جق درجه
ده آچیلمش وغشاء اوهام صیرلمش »
طرزنده‌کی یالکز لفظلری مقصود
ومعنالری مفقود سوزلر ایله مطبوعاتك
ستون وصحیفه‌لرینی طولدیرمغه باشلامشلر
ایدی امیل زولایی ظانیمقده نه ذات دولتلری
نه ده بنم دوست درست افکارم بوتلمیذلر

درجه‌سنه واره بیلمش اولمق ادعاسنه
جسارت آله‌مزلر یا؟ برده ١٨٨٠ سنه‌
سنده «نانا» رومانی میدانه چیقوب‌ده
حاوی اولدیغی رذالتلر فرانسزلری بیله
اوطاندیرمغه باشلایجه بوغیرتلی تلمیذلر
برکره طاقنمش اولدقلری غیرتی الدن
براقه‌میه‌رق زولایی مدافعه‌ده صوك
فداکارلقلر ایله ثبات ایتمشلر و ١٨٨٢
ده نشر اولنان «پوبویل» رومانی اخلاقی
درستجه کویلیلر میاننده گذار ایلدیکی
جهتله استادلرینك بورومانده بالنسبه التزامنه
مجبور اولدیغی اعتدال لسان اوزرینه
براز فرح بولمشلر ایسه‌ده آزه‌ده بر برندن
دها رذیلانه برقاچ روماندن صکره نهایت
١٨٨٨ سنه‌سنده «لاتر» سرنامه‌لی جلد

میدانه چیقنجه وامیل زولانك تعفنات اخلاقیه‌سندن پارس خلقی دخی برونلرینی طیقه‌مغه مجبور اولنجه بوتلامیذ غیرتكاران مضبطه قلقلی بربیاننامه امضا ونشریله امیل زولادن آیرلغه مجبور اولمشلردر. بوبیاننامه البوم تاریخ وانتقادات ادبیه‌دن باحث اولان وبالكلیه بی طرف بولنان كتابلرده مندرجدر. بوبیاننامه‌ده «لاتر» حقنده شو سوزلر سویلنیور:

Non seulement l'observation est superficielle, les trucs démodés, la narration commune et dépourvue de caractéristiques, mais la note ordurière est exacerbée encore, descendue à des saletés si basses, que, par instants, on se croirait devant un recueil de scatalogie. Le maitre est descendu au fond de l'immondice.

ترجمهٔ مألی :

« بالکز ملاحظات سطحی وطرافتلر مودەسی کچمش وطرز افاده بیاغی ومزیتدن عاری اولمقله قالمیوب فقط تعفنات مزخرفیەسی متزاید اولەرق اوقدر الجق مردارلغه اینمشدرکه بعضاً انسان کندیسنی بر « سقاتالوژی » خلاصەسی اوکندە ظن ایدر. معلم بو اثردە مردارلغك قعرینه اینمشدر »

بو « سقاتالوژی » کلمەسنی ممکن مرتبه ترکجەیه ترجمه ایدەبیلەجك تعبیر بولەمدم. « سقاتا » کلمەسی رومجه اولدیغندن انی رومله صورەلی دە « لوژی » یی دخی « علم » ویاخود « مبحث » ایله ترجمه ایدر ایسەك معناسی اوکرنیلەجك اولان او

كلمه‌دن باحث ديمك اوله‌جغی اكلاشلملی .

ايمدی زولانك شاكردان غيرتكا-
رانی بنم يار درست افكارمدزده ذات
دولتلرندن‌ده زياده زولايی طانيمش اولد-
قلری بالطبع تسليم بيورلمق لازم
كله‌جكندن انلرك « سقاتالوژی » تعبير
ايلدكلری آثار زولائيه‌يه‌ياردرست افكارم
« رذالتنامه » تعبير ايتمك ايله « رئاليزم
مسلكنه غيرواقف اولديغنی » دكل بالعكس
يك واقف اولديغنی اثبات ايتمشدر .
محققدركه بوكا واقف اولميان ذات استا-
ديلريدر . هم بوعدم وقوف ذات عاليلری
ايچون بر « كريزكاه » سلامت اولور . زيرا
زولانك نه مال اولديغنی بيلديككز حالده
انی خلقمزك نظر حسن قبولنه توصيه

ایتمكده ایسه‌كز بونك مسئولیتی عدم وقوفدن پك چوق زیاده اولور. برشیئی بیلمامك موجب مسئولیت بیله اولمز. اما بیله بیله ... نك آدینی بادصبا قویمق حقیقةً خیانتدر.

اوت: «سایهٔ ترقیوایهٔ جناب ولی‌النعمیده اقسام معارفك هر برنده كسب كمال ایتمكه ساعی گنجلرمز بولندیغی كبی كرك بوراده‌كی مكاتبك وكرك اوروپایه گیدیلوب ایدیلن تحصیلاتك ثمره‌سی اوله‌رق السنهٔ اجنبیه وخصوصا فرانسز لسانه‌واقف پك‌چوق نورسیده كان معارفمز موجود» در. بونلر جمله‌نك چشم شكران ایله كوردیكی حقایقدن اولوب حتی آثار فضل وعرفانلرینی بعضلری ازجمله شو

دیان انسانلردنمی اولورلر ؟ یوقـسه بن
علامه اوله‌جغم » آرزو شدیدیله چالشا‌ـ
نلردنمی ؟ سنم اللی درتدر. وجودم غایت
قوی ! چالشـمقدن‌ده بر آن خالی قالدیغم
یوقدر . حق تعـالی عمر احسان ایدرده
بن‌ده هپ بویله چالشـور ایسـه‌م امید
ایدیله بیلورکه علامه دخی اولورم . بونلرله
استهزانك وجه وکیفیتنی اکلایه بیلسـه
ایدم علامه اولمق آرزوسنده بولندیغمدن
طولایی دوچار استهزا اولمامق ایچـون
بلکه او آرزودن واز کچمـك لزومنـه‌ده
قنـاعت ایلرایدم. علامه‌لك آرزوسـنده
بولنمق سزجه عیب ایسه زوالنك تعقباتنه
ایرشمکمی مقبول عد اولنه‌جق ؟

« شوزماندچشم بشرحقایق احوالی

تمامیله كورمكدن قورقیه‌جق درجه‌ده آچلمش رغشاوهٔ اوهام صیرلمش» ایمش. عجایب! بوحال یالکز شو زمانده‌می اولمش؟ عجبا چشم بشر حقایق احوالی تمامیله كوره‌مكدن هانكی زمان قورقیور ایمش؟ غشاوهٔ اوهامك صیرلدیغی زمان هانكی زمان ایمش؟ امیل زولادن اولكی زمانمی؟ حقایق احوالی بوكشاف حقایقمی كشف ایده‌رك عالمه ارائه ایلمش؟ بوقاروده مندرج اولان بیاننامه‌دن اكلاشلمش اوله‌جغی اوزره امیل زولانك كورديكی وكوستردیكی شیلر مزخرفاتدن عبارتدرلر. اكر بوكا قانع دكل ایسه‌كز استاد حقایق نهادك آثارینی آچوب اوقویه‌بیلورسكز. كویا الینده برتفنك وارایمش كبی طوراتوب بر

کوزینی یومه‌رق و بر آیاغنی قالدیره‌رق
بربرینی تعقیباً ایکی دفعه . . . . . (ارباب
ناموسك هرکسدن کیزله‌دیکی صدای اسفل)
ایله مستعملری کولدیرن رذیلك اوصافنی
اوقویه بیلورسکز . ویاخود بر آخورده بر
اینکك یاننده برباکرك دخی طوغوردیغنی
نیجه توصیفات وتشریحات خرده بینانه ایله
نه مکمل قلمه آلمش ایدوکنی کوررسکز .
یاخود . . . . . یاخود . . . . . معذور کورکز
استاد ! مثال اوله‌رق اخطارینه جسارت
آله‌بیلدیکم شو ایکی صورتك اهونلرندندر .
دیکرلرینی یازمقدن قلم دخی استحیا ایدییور .
ایشته بزم قلم دخی بومرداره قلملری کوره .
یه‌جك کوزه‌ك اولمغی قبول ایده‌ییوب
بوندن طولایی بکا سرکشلك ایلیور .

تفصیله هیچ حاجت یوقدرکه چشم بشر بومرداراقلری چوقدن کورمشدر . کوریله جك کوستریله جك شیلر اولمدیغی ایچون مستوراً آقسونلرده اغملر دخی یاپمشدر . مقایسه‌کزده بونلری بکنوبده سید اثرنفیسنده الویرك اوفاضل اختیاری تصویر یولنده «آلننده‌کی چیزکلر مجاهدات قهرمانانه‌سنك محکوکاتیدرلر» «آلنده‌کی بیتی « قوجه‌قاریلرك چوجق اویالاندیرمق ایچون سویله‌دکلری صاچمه‌لر قبیلندن » صایمق‌سزدن دکل آدشمنلرمندن بیله استماعی قوللکزی دلخون ایده‌جك معیباتدندر . باخصوص که‌بودعوالر ایچون هیچ بردلیلده ایراد بیورمیورسکز . بوسوزلر هپ کندی قول مجردکزدن عبارت قالیورلر .

اقوال مجرده کز دخی هیچ اولمز ایسه تناقضدن مبرا اولسه‌لر «سعید بك افندی حضر-تلری دخی ادبیاتك بودرلوسندن لذت آلمشلر» دیر ایدك. فقط برقاچ صحیفه‌اول ادبیات تدریساتنده حالا بوقلاسیقلردن منتخب پارچه‌لر شاکردانه تعلیم ایدلدکلرینی سویلیور ایدیکز. بر ازصکره‌ده بوپارچه-لردن جمعی متصور اولان مجموعهٔ ضروب امثاله‌ده درج وعلاوه ایدلمسنی توصیه‌ده بولنیورسکز. شمدی بوراده بو آثار نفیسه‌یی تعلیم ایدنلر امیل زولانك نجاسیا-تنی شاکردانه اشمام ایتمدکلری ایچون‌می نظر قدر شناسیٔ دولتلرنده توجه‌قاریلره بکزه‌یورلر! بونلری تعلیم ایدن شاکردلر بوانافس آثارایله اویالاندیریله‌جق چوجقلر

اولنیوبده او آواز معکوس ومکروه ایله اویالاندیریله جق چوجقلر اولمسنی آرزو ایده رکمی بوحکملرده بولنیورسکز؟ مرحمت بیورکز استاد! کندیکزی هیچ بر دوستکزك لایق کوره میه جکی ورطه لره آتیورسکزه سز کندیکز بویله بر آدم اولدیغکزی ادعا ایتسه کز بیله بز محبانکز بونی قبول ایده میز. امینز که « فضائل اخلاقیه » نام اثر برکزیده کزده بودعوالرك کاملاً ضدینی التزام بیورمشسکزدر.

قوللری قویاً ادعا ایتمك ایستیورم که امیل زولانی وانك مسلکنی بوقدر التزام ایتمه کز مجرد مسمی بالنقیض قبیلندن اوله رق اسمی « ره ئالیزم » یعنی « حقیقی » اولمسندندر. اوروپانك سائر طرفلرینی براقکزه

يالكز پارسده بيله بو ذاتك آثارينك نه نظرله كورلديكنى بيلسه ككز محققدركه بو التزاملردن حيا ايدرسككز. بوبابده الك تازه برمقياس اولمق اوزره شونى عرض ايده‌يم كه :

« له‌موند ايللوستره » غزته‌سى آبونه‌لرينه « پريم » ويرمك ايچون غايت مصنع ونفيس بر كتاب رافى ياپديرمش. فقط بورافه قويمق ايچون دخى يالكز رومانلردن اولمق اوزره يوز جلد كتاب انتخاب ايدرك بونلرى برصورت دلپذيرده تجليد ايتمكى‌ده برمشهور مجلد درعهده ايتمش. بوصورتله آبونه‌لرينه تكليف ايلديكى يوز جلدى مشاهير حكايه نويساندن يتمش ذاتك آثارندن انتخاب ايلمش. بو يتمش ذاتك ايچنده اميل زولا جنابلرى يوقدر. اكلاشيله‌بيلدى يا؟

ره ئاليزم طريقنك بايراقداری اولان زولايی
بويتمش نفرناموسپروران ادباميانننه قويما -
مشلر . زولانك پارسليلر نظرنده تعيين
ماهيتی ايچون بوندن بيوك مدار اوله -
بيلورمی ؟ زولا طرف والالرندن ايديلن
تقديراته لايق بر آدم اولسه ايدی وانك
آثاری ميدانه چيقدقدن صكره آثار سائره
هپ صاچمه‌لر منزله‌سنده قالسه ايدی سردفتره
اواستادك نامی کچورلمك لازم کلمزمی ايدی ؟
يوقسه لهموند ايللوستره مديرلرينك ده
کوزلری حالا حقايق احوالی کورمكدن
قورقيورمی ؟ ياخود انلرك ده کوزلرنده
حالا غشاوه‌می وار ؟

عبرت النه‌جق بر حال دها :

فيغارو غزته‌سنك الافرانغه ٢٨ تشرين

اول پنجشنبه تاریخلی نسخه سنده یکی چیقان کتابلر میانده شو اعلانی اوقیورز :

Chez Ollendorff :

La 44e édition du roman de Georges Ohnet: *les vieilles Rancunes* mis en vente seulement depuis deux jours. Ce roman, qui est amusant d'un bout à l'autre, fertile en incidents et l'un des plus vivants de l'auteur célèbre de Maitre de forges, reste un livre absolument honnete et peut être lu partout le monde, même par les jeunes gens.

خلاصهٔ ترجمه‌سی :

« طابع اولاندورف نزدنده : ژورژ اونه‌نك « اسکی کینلر » نام رومانك یالکز ایکی کوندن بری صاتیلغه چیقارلمسی اوزرینه

قرق درد نجی طبعی . باشدن باشه‌ا کانجه‌لی
و حادثاتله مملو و «دمیرخانه مدیری» نك مؤثری
اولان محرر «ومی الیهك الك جانلی اثری
بولنان بو رومان تماميله ناموسكارانه براثر
اولوب هر كس طرفندن وحتی كنج آدملر
جانبندن بیله اوقونه‌بیلور »

دیانت ناموس اخلاق قیدنده بولنانلر
شو « بو رومان تماميله ناموسكارانه براثر
اولوب هر كس طرفندن وحتی كنج آدملر
جانبندن بیله اوقونه‌بیلور» قیدی اوزرنده
البته بر تفكره واررلر . دوشونورلر كه بو قیدلر
ناموسكارانه اولمیان و هر كس طرفندن بالخاصه
كنج آدملر جانبندن اوقونلمسی تجویز
ایدلمیان اثرلردن احترازایچوندر . بالخصوص
بو قیود احترازیه‌نك پارس ایچون حالا

شو كونكى كونده مرعى ومعتبر اولديغنى
دوشوندكلرى حالده برده ذات دولتلرى
كبى براستاد عالى نهادك مجرد بو اثرلره
بزده ميدان آچمق وحتى ميدانى بونلره
حصر ايتمك ايچون قلاسيقلر كبى اخلاق
عاليه اوزرينه بنا ايدلمش اولان اثرلرى
قوجه‌قارى صاچمه‌لرينه تشبيه ايلدكلرينى
دخى دوشونجه نه‌اليم حسلرايله متحسس
اوله‌جقلرى حقيقةً كمال اهميتله ملاحظه‌يه
محتاج قالور. حق عاليلرنده بويله برنظر
اليمى جلب ايتمكدن ايسه شو آثار زولا-
ئيه‌نك اسمى «حقيقى» اولديغنه الدا-
ندقلرينى وماهيت صحيحه‌لرى نه‌اولديغنى
بيلمدكلرى حالده بوحمايتى كوستردكلرينى
اعتراف ايلمك البته خيرلى اولور.

سید تراژدیاسنده رودریقك « واقعا
کنج ایسه‌م‌ده اصیل و نجیب اولان روحلرك
فضیلتی اعدادسنینه منتظر قالمز » مآلنده
اولان بیتی حقنده « صورت مخصوصه‌ده
جالب نظر دقت اولوب زبانزد خلق اولمش
اولان » دیه بر بیوك مقبولیت خبر
ویردکدن صکره بو کبی بیتلرك « تأدیب
طبایع بشر یولنده‌شیلر عداولنمق زمانلری
چوقدن کچمشدر » بیوریلیورده بونی‌ده
اثبات ایچون هیچ بر دلیل ایرادینه لزوم
کورلمیور. هپ بو متناقض جمله‌لری متعاقباً
برده « ضروب امثال مجموعه‌سی حقنده‌کی
تکلیف کمتری التزام بیوریلور ایسه قلا-
سیقلردن دخی بویله منتخب پارچه‌لر النوب
ترجمه ایدیله‌جکی و کوچك پارچه‌لرك ترجمه-

سنده ادبا و شعرانك دقت ومهارتلری بر
نقطه یه مجتمع اولنجه پك كوزل ترجمه لر میدانه
قونیله بیله جكی » سوزلری ده قلم معجز
رقملرندن صادر اولیور . حتی بوسوزلری
« مثلا بویله بر لطیف بیتك ترجمه سنه ..... »
سوزی ده تعقیب ایلیور . اساتذهٔ كرام
سویله دكلری سوزلردن مسئول اولمزلر دیه
بر قید بولنمدیغندن تعظیمات تلمیذانه یه خلل
ویرمكسزین سؤاله جسارت آلورم كه او
بیتلر بوسوزلریكزك دلالتی وجهله لطیف
وضروب امثال مجموعه سنه كیرمكه شایان
منتخب پارچه لرمیدر ؟ یوقسه دها اولكی
سوزلر كبی چوجق اویالاندیره جق قوجه
قاری صاپچه لرمیدر ؟ بزشاكردان افندمز
كبی استاد سوزلرندن ارشاد اولنمق درجه -

سنده حکملر بکله‌رز . بویله یازیم صحیفه‌ده
اوچ درت تناقض بربرینی ولی ایدرایسه
شاشیریرز قالیرز. یوقسه بوسطرلری یازار
ایکن قلم معجز رقملریله منازعه‌یی آرتدیره‌
رق برسطرده قلم کندی صاحبنه اطاعت
ایلدی ایسه دیکرنده صاحبی کندی قلمنه
اطاعت مجبوریتنده بولنمق صورتیله‌می
بوتناقضات غریبه میدانه چیقمشدر ؟
بونلری تمییز حقیقةً اقتدارمزك خارجنه
چیقدیغی ایچون ایضاح وارشاد والالرینه
پك محتاجز.

بوحیرتلرمزی دفع ایچون خاطریمزه
یالکز برشی کلمکده‌در . اوده ضروب
امثال ... کبی براثرك «وجودپذیر
انتشار ... امیدی تشویقات» عاجز!.

نه‌مز ایله «کسب قوت ایلدیکندن»
قلب عالیلری «شاد واولبابده اقتضا ایدن
بعض مواد دردست اعداد ایکن» شو
قلاسیقلر مسئله‌سی میدانه چیقه‌رق بو
تشبثك ترك اولنه‌جغی وهمیله بزی قلا-
سیقلردن جایدیروب ینه مجموعهٔ ضروب
امثاله جلب ایتمك غیرت مخصوصه‌سنك
شو سوزلری یازدیرمش اولمسی قضیه‌سندن
عبارتدر. بو خاطره‌مز صحیح ایسه بونجه
تفصیلاتی ایجاب ایدن مناظره بالکلیه
بیهوده حکمنده قالور. قلاسیقلری
ترجمه غیرتی مجموعهٔ ضروب امثالی یاپمق
غیرتنی بوزمق شویله طورسون اصل ینه
او غیرتك انبساطی دیمکدر. نا ایشته بر
تناقص دولتلری دخی بو نقطه‌ده ظهوره

کلیور . ضروب امثالی جمع ایتمکه آنلرك
کهنه‌لکلری مانع اولمدیغی حالده قلاسیقلری
ترجمه‌یه کهنه‌لکلری نه‌دن مانع اولیور ؟
اول قلاسیقلری که آنلردن دخی بعض
منتخب پارچه‌لرك مجموعهٔ ضروب امثاله
اخذی خصوصنده‌کی هوس ورغبت قدر
شناسیلری دخی کتم ایدلمیوب میدانه
قونیلیور. بندکان شاکردانکزی حیرتدن
حیرته دوچار ایلیورسکز استاد !

ناجی‌یه لادام اوقاملیانی عادتا تدریس
ایلمش اولمقلغمه یك زیاده بیان استغراب
ایدیلیور. اوقدر بیان استغراب ایدیلیورکه
بونی ترجمان حقیقتده «کورنجه کوزلرمه
اینانه‌میه‌جغم کلدی» بیوریلیور. یاردرست
افکارم لادام اوقاملیانی واورومان اساس

اتخاذ اولنه‌رق ینه مؤلف طرفندن یاپیلان
مشهور درامی بیلسه‌« زولانك آثارینه
«رذالتنامه » دیمسی بر قول مقبول حکمنده
طوتلمش ایکن آلت یانده‌لادام اوقاملیادن
ناجی یه درس ویرلدیکنك حکایه ایدلمسندن
تأدیب طبایع بشر خصوصنده دوست عاقلك
افکاریله قوللرینك افکاری طبان طبانه
مخالف بولندیغنی فهم ایلسه زو اللی آدم
بوشنه یورولمش اولدیغنی ادراك و « من
چه کویم طنبورم چه کوید » دیه سینه‌سنی
بیله چاك چاك ایتمك لازم کله‌جکی بدیدار
ایمش .

اشبو سطور علیه‌لرینی اوقور ایکن
اصل استغراب اصل حیرت بوقوللرینی
بورومش ایدی . « حضرت استادی بو

درجه‌لرده تلاشه دوشوره‌جك عجباهانكى جناتى البته من غير تعمد ايشله‌مشز » ديه حقيقه شاشيرمش قالمش ايدك . برده آلت طرفنده‌كى ايضاحاتى كورنجه يوركمز راحت ايدرك او ايلك استغراب ايلك حيرت تماميله مندفع اولمش كيتمشدر . زيرا ذات والاى حكمتپرورلرينى بوقدر دوچار تلاش ايدن شى لادام اوقامليانك زولا آثارى كبى حقايق بشريه‌يى حاوى و اوقويانلرك تأديبنى كافى آثار جليلهٔ اخلاقيه‌دن اولمامسى قضيه‌سى ايمش . حتى اوچنجى ناپوليون دورينك فرانسه‌يه داعئ انواع بلايا اولان فساد اخلاقنه الك زياده خدمت ايدن أثرلرك برى وبلكه الدهشى لادام اوقامليا ايمش . بو اثر بوقدر

مصر مدهش برشی اولدیغنه اطلاع تتبعکاری عاجزانه‌مك نصل اولمشرده شامل اوله‌مامش بولندیغنی سؤال بیوریلیور. هم لادام اوقامليا علیهنده‌کی حکم دولتلری اویله اولکیلر کبی قول مجرد ودعوی بلادلیل قبیلندن ده اولمیوب «غایتله تهییج افکار شباب ایدن اثرمزبور حقنده یازیلان مؤاخذه نامه‌لرده اثرك شخص اساسیسی اولان مارکریت حقنده «بو عصرك excentricitée لرندن بریسی» تعبیر ایدلدیکی بیله درمیان بیوریلیور.

اوت! لادام اوقامليا حقنده‌کی بوانتقاده ته‌ئوفیل غوتیه‌نك انتقاداتی میانندهاطلاع تتبعکاری عاجزانه‌مه حاصل اولمش ایدی. صورت ودرجۀ وقوف عاجزانه‌م ایضاحات

آتیه‌دن معلوم استادیلری اولور :

کنجلرمزك حسن اخلاقنی محافظه خصوصنده کی غیرت معلمانه‌لری و آداب حسنهٔ عمومیه‌یه رعایتدن بر آن بیله ذره قدر انفکاك ایتمامك درجه‌لرینه وارن صیت وشهرت حسن حاللری حسبیله ذات عالیلرینك بویولده جوش وخروشه کلن حدت محققه‌لرینی تقدیس ایتمامك هیچ بر ناموسپرورلك کاری دکلدر . شبهه یوق افندم ارباب شبابك افکارینی غایتله تهییج ایدن آثاره « ایدر » دیمك قوللری کبی کویا عصرینك ترقیات ذهنیه‌سنه خدمت ایدییورم ظننده بولنان ارباب غفلت ایچون بیوك جنایت صاییلور . عالمده ایی‌یه « فنا » و فنایه « ایی » دیمکدن بیوك ساخته‌کارلق

تصور اولنه‌من . بونلر علیهنه نه قدر شدت کوسترمش اولسه کز البته بجادر . زیرا بو کبی ارباب غفلت معاذالله تعالی بر آز ده بین الناس مقبول القول و مسموع الکلام اولور ایسه شو موثوقیتنی سوء استعمال ایدرك عالمی اغفال ایلمش صاییلورکه ارباب قلم ایچون دخی بوندن بیوك خباثت تصور اولنه‌من . فقط مستریح اولکز افندم ! ذات دولتلرینی اصلا متأثر ایدن شی جدی برشی اولمیوب پك ساده برشیدر . اوایسه وقتیله سید حقنده اولدیغی کبی بو دفعه دخی لادام اوقامایا رومانی خاطر دولتلرینك فراموش بیور- مسیله برابر زولا آثارینی هیچ ده دائرهٔ وقوفی داخلنه المامش اولمسندن عبارتدر .

بوراده زولا آثارینك اصل افندیمز کبی اخلاق و آداب عمومیه غیرتکارلرینی صوك درجه‌یه قدر متأثر ایده‌جك رذالتنامه‌لردن سقاتالوژیلردن عبارت بولندیغنی تکرار ایتمکه لزوم یوقدر . بحثك بوجهتی دها اول سبق ایلمشدر . ایضاحاتك اودرجه‌سی کافی دکل ایسه امر بیوریلور دها برچوق ایضاحات دخی اعطا ایدرز. بزجه اصل شو حقیقتك بیلنمسی لازمدرکه مارکریت غوتیه‌یی مؤاخذلرك « اقسانتریسیته»لرك بریسی عدا ایتملری انی بر رومانده تصویر ایدن بر محرر ایچون دکل آمز بوره نك کندیسی ایچون بیله بر تذیل عداولنه‌مز . بوکلمه‌نك معناسی حکمی البته معلوم دولتلریدر. معنای هندسیسی « خارج عن المرکز» دیمك اولوب

بو معنادن اقتباس ایله ادبیاتده دخی بر کیمسه‌-
نك کندی خصوصیات احوالی دائره‌سنك
مرکزی خارجنه چیقدیغنی کوسترهجك احوال
غریبه‌سنه اطلاق اولنور. مثلا بر محرر کورر-
سکزکه منسوب اولدیغی قوملك دینك دولتك
آداب بیتیه‌جه مقتضیاتی « پاتریارقالیزم »
واعتقادیاتده مذهبی « ته‌ئیزم » وسیاسیاتده
مسلکی « ته‌اوقراتیزم » اولدیغی وبونلر
اوزرنده محافظه‌کارلق اوقوملك اول باول
محافظه‌سی لازم کلن بقا وسلامتی ایچون
ضروریاتدن اوله‌جغی داخلدن خارجدن
بونجه اعدا وبدخواهلرینك ارتق کتم
واخفاسنه لزوم دخی کورمدکلری مقاصد
ملعونه‌لری اوزرینه مرتبهٔ تحققه وارمش
بولندیغی حالده اومحرر کاه شونلره کاه

بونلره یارانمق ایچون آداب بتیه‌جه « امانسیپاسیون » واعتقادیاتجه « لیبرته‌ده پانسه »وسیاسیاتجه« رادیقالیزم» مسلکلرینی اختیار ایدر و « اوروپانك شمدیکی افکار عمومیه‌سی دائره‌سنده دائر اوله‌جق سیاسیات وادبیات توصیه‌سنده اصرارایله بونك خلافنده اولانلری لسان استهزایه زمین اتخاذ ایلر . ایشته بویله برمسلمان وعثمانلی وترك محرری دخی بوکونکی حال ومقتضای زمانه کوره بر « اقسانتریق » عد اولنور . هم بوصفت کندیسی ایچون اهون صفات حکمنه کچر . حال وشانی صلاح اولمق لازم کلور ایکن اومرکزده ثابت اولمیه‌رق آره صره مرکزمذ کوردن انحراف ایدنلر« صلاحه‌قارشو اقسانتریق »

عد اولنه‌جقلری کبی حال وشأنی بالعکس
پریشانلق آشفته‌لك ایکن او مرکزده
ثابت اولمیوب ده آره صره صلاحه طوغری
برجهد درون ایله مرکز آشفتکیدن
تباعد ایدنلر دخی او حالك اقسانتریقی عد
اولنورلر. ایشته مارکریت غوتیه بونلر-
دندر. دام زلفنه ارباب غلفتی صید ایدرك
انلری صویوب صوغانه چویرمك صورتیله
قازاندیغی مبالغ جسیمه‌یی بالآخره آتلر عربه‌لر
الماسلر روبه‌لر عیش ونوشلر آرقه‌سنده
اسراف واستهلاك ایتملری بونوع مخلوقك
خصوصیات احوالی دائره‌سنده برمرکز
تشکیل ایتمکده‌درکه مارکریتك «اقسانتر-
یسیته»سی دخی بودائره‌نك مرکزندن سمت
صلاحه طوغری تباعدیدر. زیرا آرمان

دیوالك عشقی بو آشفته یه لذت صلاحی تکرار اذاقه ایدنجه آت عربه الماس مودا کبی اولکی لوازم احتشاملك کافه سندن وازکچه رك بعدما قناعتکارلق ایله کوشه نشین صلاح وسلامت اولمغه قرار ویرمش ایدی‌ده رومانك ینه اعضای مهمه‌سندن اولان ومارکریت حالنده‌کی سفیلرك طفیلیسی اولق یولنده ثروت آرایان پرودانس دخی بوقزك شو اقسانتریسیته‌سندن ناخشنود بولنیور ایدی. حتی کندیسنه سنوی یوزبیکار جه فرانق ویرن براختیار دوق ایله اول مقدارینی ویرمکه حاضر بولنان برکنج قونتی دخی رد ایدرك آرمان ایله برلکده فقیرانه ناموسکارانه یاشامق تدابیرینی قونوشدقلری برقاچ دفعه‌نك برینده مارکریت :

— شمدی آرتق خلیاسیله محجوب اولدیغم او معیشت سفیهانه‌یه بر وداع ابدی چکرز . کچمش احوالمی اصلا باشه‌قاقمزسك دکلمی ؟

و بر دیکر دفعه‌ سنده :

— ... ایتالیاده یاشارز . شمدی‌یه قدر کچورمش اولدیغم آشفته‌لك حالندن بنده هیچ برشی قالمز . ایتالیاده بنم احوال ماضیه‌می کمسه بیلمز . عفتنه اصلا لکه کلمامش برقادین کبی یاشارم .

و دیکر بر یرده‌ دخی :

— .... آرمان ! برزمان تحمله مجبور اولدیغم عالم سفاهته بنی تکرار آتمه !

دیمش ایدی . واقعا مارکریت غوتیه حالنده بولنان برقز ایچون سفاهت عالمنده‌کی

دبدبه وداراتی براقوب‌ده بویله برصلاح
حاله عودت ایتمك بر « اقسانتریسیته »در.
ته‌ئوفیل غوتیه‌نك انتقاداتی میاننده‌یالکز
اوجمله‌یی الیوب ماقبلنی مابعدینی‌ده نظر
تأمل‌دولتلرینه المش اولسه‌ایدیکز بوسفیله‌
نك زولا رذالتنامه‌لرنده کوریلن اسافله
قیاس‌بیله قبول ایده‌میه‌جك بیچارکاندن
کورلدیکنی واوایله کوسترلدیکنی کورر
ایدیکز. اما مارکریتی بوندن طولایی
ذات دولتلری دکل امیل زولا تعییب
ایتملیدر. زیرا امیل زولانك « هه‌رو »
و« هه‌روپین»لریدرکه صلاحك سمتنه بیله
باشنی چویروب باقمق شانلرندن دکلدر.

بالاخره آرمانك باباسی کلوب‌ده
مارکریت طرفندن صویولیور اعتقاد ایلد-

يكى اوغلى بوسفيلەدن قورتارمق ايچون
مارگريتەبر آشفتەيەلايق كوردیكى معاملات
تحقيريە ايلە سوزە باشلاديغى زمان اوغلى
صوىمق شويلە طورسون اوغلى ايچون
منافعنى فدا ايلەيكنى اكلاديغندەاو زمانەقدر
سفيلەيى تحقير ايچون باشندە بولنديرديغى
شاپقەسنى چيقاروب كمال تعظيم ايلەمارگريتى
سلاملايەرق اوغلى ايچون هرفدا كارلغى
ايتمش بولنمسنە بعدالتشكر فاميلياسنەحرمة
برفدا كارلق دها ايتمسنى واوفدا كارلغك
ايسەاوغلى حقندەكى عشقى اولوب بوندن ده
واز كچمسنى كمال سوز وگداز ايلە حتى
برازده اغلايەرق رجا ايلديكى وهلەمار-
گريتك بورجايىده قبول ايدرك آرمانى
كنديسندن صوغوتمق ايچون جملى بر

خيانت ترتيب ايلديكنى كورديكى زمان
اختيار موسيو دووالك ماركريت حقنده كى
احتساساتى نه اميل زولانك نه ده ذات
دولتلرينك احتساساتنه قياس بيله قبول
ايده مز. زيرا بوناموسلى وعفيف اختيار
ماركريتك اوخيانت جمليه سيله اوغلنى
كنديسندن تبريد وتبعيد ايلدكدن صكره نه
بيوك آلام واكدار وباخصوص نه يمان
يوقلق ويأس ايچنده اولوم يتاغنه
سريلديكنى كورنجه و اوغلى ايله بوقز
آره سنده كى مناسبت برمناسبت فحشيه
اولمق شويله طورسون پارس احوالنه
كوره تمام عفيفانه برمناسبت اولديغنى
اكلانجه اوغلنه برمكتوب يازوب اولجه
تخمين ايلديكى قباحتنى عفو وكندى معامله

سندن طولايى عذر طلب ايلمش ايسه‌ده حيفا كه ماركريت دوچار اولديغى ورمدن وفات ايدرك پدرك بو صولك اثر مرحمتندن كمسه ايچون بر منفعت حصوله كله‌مامشدر .

لادام اوقامليايه دائر خاطر دولتلرنده يالكز سالف الذكر « اقسانتريسيته » فقره‌ء انتقاديه‌سندن بشقه هيچ برشى قالمامش اولمسى واو فقره‌يه دخى كنديى نظريه‌كزه كوره معنى ويره‌رك علكساندر دوما زاده‌نك بو انفس آثارينى اليوم جهانه مفسد اخلاق صورتنده كوسترمه‌كزى بورومانى دخى اوقونمش اولمه‌لزه حمل ايتمك اهون احوالدن كوريلور . اولا « ايى يى فنا كوسترمك » حكمنه كيره‌رك بوكا مقابل زولانك فنالرينى ايى كوسترمك قضيه‌سى

دخی برلشنجه قورقیلورکه حق والالر-
نده‌کی اعتماده خلل کلسون . بوندن اللی
سنه قدر مقدم یعنی ۱۸٤۸ سنه‌سنده بو
رومان اوتاریخده پك کنج اولان دوما
زاده‌نك قلمندن چیقدیغی زمان کرك
زمیننك فوق‌الحد موجب عبرت اولمسندن
وکرك شایستهٔ تمشق بر حسن اسلوب ایله
یازلمش بولنمسندن طولایی ارباب حسد
بر برینه کیرمشلرایدی. معلوم دولتلریدرکه
حسودلر اصل نظر اهمیتی براثرك حسننه
قبحنه‌ده حصر ایتمزلر . اواثر صاحبنك
بین الخلق قازانه‌جغی یاخود قازاندیغی
مقبولیته حصر نظر اهمیت ایدرك مجرد
بوحسدلرینك اجباریله حرکت ایلرلر .
مقصد یالکز اثر اولسه اصل رقابت

اندن اعلاسنی یاپوب اورته‌یه قویمق اولور ایدیسه‌ده مقصد صاحب اثرك شخصی اولدیغی ایچون مهاجمات دخی هپ شخصنه ایدیلور . دوما زاده حقنده دخی لادام اوقاملیادن طولایی عین حال واقع اولمش ایدی . فقط موسیو پول ده‌ سن ویقتور وته‌ئوفیل غوتیه کبی قدرت انتقادیه‌یی اغراض شخصیه‌یه قاتمقدن مبرا بولنان ذاتلرك انتقادات محققه‌سی لادام اوقاملیانك مستحق اولدیغی حکمی ویردیردیکی کبی مؤاخذات حسودانه‌نك مجموعی بردنده بو اثر نفیسی لایق اولدیغی مرغوبیتدن دوشوره‌مدی . رومان هر لسانه ترجمه اولندی . لسانلرینه ترجمه اولندیغی ملتلرك کافه‌سی نزدنده‌ده مقبول اولدی . بعده

يعنی ١٨٥٢ سنه‌سنده درامه‌ده تحویل اولندی . پارسده رومان قدر درامده مقبول اوله‌رق مارکه‌ریت غوتیه رولنی اجرا ایدن مادام دوش بتون ارباب تماشانك کوز یاشلریله مرصع اولان تبریکاتنه نائل اولدیغی کبی درام دخی هر لسانه ترجمه اولندی . اوده لسانلرینه ترجمه اولندیغی ملتلرك کافه‌سی نزدنده مظهر مقبولیت اولدی . بر سنه صکره یعنی ١٨٥٣ ده پیاو ایله وردی بو درامدن مشهور « تراویاتا » اوپه‌راسنی یاپدیلر . اوده جهانك هر تیاتروسنده اوینان‌دی . هر یرده رغبت فوق العادیه نائل اولدی . بویله اوچ صورتله بتون دنیانك انظارینه عرض ایدیلن شو اثر هیچ بر یرده مفسد

اخلاق کورلمدی . حالا دخی لادام او قاملیا رومانی اوقونیور درامی تماشا واوپه‌راسی استماع ایدیلیور. عجبا بویله برشرف امیل زولانك رذالتنامه‌لرندن هانکیسی حقنده واقع اولدی ؟ برایکی دوستی برایکی اثرینی درام وقومه‌دیا صورتنده تیاترویه تحویل ایده‌جك اولدیلر . دراملرینه کولندی . قومه‌دیالرینه آغلاندی . موفق اوله‌مدیلر . کندیسی برتجربه ایده‌جك اولدی . هیچ موفق اوله‌مدی .

مقصد عالیلرینی سوء تفسیرایله بواثری مطالعه ایدیشمی وناجی‌یه دخی اوقوتشمی تعییب ایلدکاری ظننده بولنمامقلغمی بعد التنبیه اصل جای تعجب بواثرکبی براثری تدقیق وحتی تدریس (برده بز علاوه

ایده‌لم : وحتی ترجمه) ایدوب‌ده صکره
امیل زولانك آثارینه‌رذالت‌نامه دینلمسنه
موافقت واوفکره مشارکت ایدیشم اولدیغی
دخی علاوه مقال ایدیله‌رك « کمال تعظیمات
عاجزانه‌می محافظه ایله برابر عرض ایلرم‌که
کرك زولانك وکرك رهئالیزم مسلکنك
سائر سالکاننك آثاری رذالتنامه صفتنه
غیرلایق ومحضا مرایای حقائقدر » بیور-
ریلیور . قوللری دخی حق استادیلرنده
هیچ برزمان‌زائل‌اولماش بولنان تعظیمات
تلمیذانه‌می محافظه‌ایله‌برابرمجردشان مکارم
نشان‌عالیلرینی خللدن وقایه‌عرض ایلرم‌که
امیل زولانك آثاری دوست درست
افکارملك « رذالتنامه » تعبیر ایتمسندن‌دها
فائق وزولانك کندی‌شاکردلری‌دوستلری

طرفدارلری جانبندن دخی حکیم اولندیغی
اوزره «سقاتالوژی» تعبیرینه لایقدر.
رهئالیزم مکتبنك زولا کاری اولان آثاری
دخی بو تعبیرلر ایله محکومیت دائره‌سنده
داخلدر. برشیئك ممدوح ومقبول اولمسی
ایچون یالکز «رهئل» اولمسی کافی اولمدیغی
نقطه‌سنده بتون ارباب طبایع سلیمه متفقدر.
مادیات عالمنده یوز بیك مزخرفات دخی
«رئه‌لمان» موجود ایسه‌ده بونلره
ایستدیکی کبی برون صوقمقده موسیو زولا
مختار اولوب اوقوقولردن خوشلانمیانلر
دخی برونلرینی طیقامقده مختار بولنورلر.
«لفظلری مجاز واستعاره پرده‌لرینه
بورومك ومعنالری ایسه بتون بتون
ظلمت ایهام وایما ایچنده براقمق عصر

ترقی‌یه یاقشمیان شیلردن اولدیغی » حقنده‌کی
افادهٔ دولتلری برقاچ صحیفه یوقارووده
توجهلرینی استجلابه چالشدقلری کنجلر.
مزك دهقادان صنفنی تشکیل ایدنلر علیهنده
اوله‌جغنی قلم معالی رقملری دوشونه‌میه‌رك
یازمش اولملیدر. ایشته تذکرهٔ دولتلرینك
مبادیسنده‌کی « خصوصا تصرفات املائیه
کبی برانتظام واسلوبه ربطی نه قدر مهم
ومقتضی ایسه بزده اول درجه قاریشق
اولان وشیرازهٔ انتظامدن چیقمش بولنان
بعض جهات لسانیه » فقره‌سیله بوفقره
برلشدیریلنجه مکمل بر « آنتی دهقادانتیزم »
تشکل ایتمکده‌درکه نائل توجهلری اولمق
ایچون اوقدر استعمالاتده بولندقلری
کنجلرك بوصنفی تشکیل ایدنلر شوتنا.

قص استادلرينه نه معنى ويره جكلرينى بيله مزلر . قوللرى ايسه افكار ومسلك عاجزانه مه تماميله توافقندن طولايى بو حكم دولتلرينه تشكرلر ايدرم .

مثنوى شريفك تصوف وحكمياته متعلق اقسامندن ماعداسنده يعنى مناقب وحكايات قسمنده صرف رهئاليزم مسلكى اختيار بيورلديغنى حكم ايتملرى يالكز قوللرينه دكل بو كتاب مستطابك مطالعه سيله استفاضه ايدن مليونلرجه ذواته موجب حيرت اوله جغنى كمال تأسفله اخطار ايلرم . بو حكمده بر خيلى خطالر ذات والالرينى مدهش بر كريوه يه صوقمشدر :

اولا « مناقب وحكايات قسمى » دنيالر برقاچ حكايه نك تصوف وحكمياته

متعلق اولان اقسامندن ماعدا عد ایدە-
لمیندرکە مثنوی‌یە وقوف پیدا ایتمش اولانلر
نظرندە او کتاب شریفك تصوف وحکمیاتە
عائد اولمیان هیچ برقسمی یوقدر. ایلك
بیت شریفدن صوك بیت شریفە قدر
کاملاً تصوف وحکمتدن عبارت اولوب
حکمیات مذکورەنك کافەسی دخی برطاقم
مناقب مخیلە اوزرینە بنا ایدلمشدر.

ثانیاً « مناقب وحکایات قسمی »
سوزندن مقصود عالیلری اولان برقاچ
حکایەیی « رەذل » یعنی کرچك عد ایتملر-
یدرکە بومنقبەلرك « مخیل » اولمقدە ارسلا-
نلرە قپلانلرە قورتارە قوشلرە اسناد اولنان
مناقب سائرەدن هیچ فرقلری اولمدیغنی
منسوبین مثنویەنك کافەسی بیلورلر.

ثالثاً ذات عالیلرنجه « ره ئل »
اولمق مطلقا مستهجناتدن عبارت اولمغه
موقوف اولدیغنی کوسترلمشدر . جهانده
معایب وقبایحك موجودیتی نه قدر کرچك
ایسه ممدوح ومستحسن شیلرك موجودیتی
دخی اوقدر کرچك اولدیغنه ره ئالیستلرك
دخی قناعتی واردر .

هله « وحی حق والله اعلم بالصواب »
مدیحه سیله ممدوح وموصوف اولان بر کتاب
شریفی امیل زولا کبی دینسز ایمانسز رذائل
ایله مشتغل حسناتدن متنفر بر حریفك
سقاتالوژیلریله مقایسه ایتملری قلوب محبینی
بردها التیامپذیر اولمسی قابل اولهمیه جق
بر صورتده داغدار ایده جك بر جرأتدرکه
بونك بشقه بر طرفدن وقوعی بیله بو مخلصکزی

حقيقةً مأيوس ايتمكه كافى ايكن طرف عاليلرندن وقوعى اوياسى بر قاتدها اليم ايده‌جكنه شبهه بيورلماملیدر . هاى اللّه اصلاح ايلسون اوقلمى‌كه صاحبنك مطلقا كوكلى رضاسنه مخالف اوله‌رق بوفنا سوزلرى يازمشدر .

بورايه قدر صحيفه‌لر طولديره‌رق خلقك نظر حسن قبولنه توصيه بيوردقلرى آثار زولائيه حقنده نهايت « واقعا چولق چوجق الينه رءاليزم طرزنده يازلمش اولان آثارى ويرمك موافق مصلحت دكل ايسه‌ده » حكمنى ويره‌جك اولديغكز حالده او تفصيلاته نه لزوم وار ايدى . « ايسه‌ده » نك آلت طرفنده‌كى « هيئت اجتماعيه‌يى صورت دائمه‌ده بر طفل نا بالغ

فرض وعد ایدرك یازی یازمق شو عصرك
ارباب قلمنه کوره عیب صاییلمیلیدر »
کلمه‌لری او سوزلری حکمدن اسقاطه کفایت
ایدرلر دیه‌می ظن اولنیور ؟ هیهات زواللی
استاد ! بو وطن یالکز ذات والالرینی آلداته
بیلور . هیئت اجتماعیه بر شخص فریدمیدر که
انك صباوتنی شبابتنی رشدینی شیخوختنی ده
آرایه بیلیورسکز ؟ ارحام امهاتدن تولدات
دوام ایلدکجه اللرینه بو وذالتنامه‌لری
ویرمامك لزومنی حکم ایلدیککز «چولق
چوجق » دائما موجود اوله جقدر . بو
تولداتك (معاذالله) ارقه‌سی کسیلمسنی
فرض ایتمینجه هیئت اجتماعیه‌یی صورت
دائمه‌ده بر طفل نابالغ عد ایتمك حکمی زائل
اوله میه جقدر . بناء علیه یالکز شو عصرك

دکل هر عصرك ارباب قلمنه کوره عیب صاییله‌جق بر یازی یازیش وارایسه اوده ایشته بویله یازدیغی شیئك حکمی نه‌لره وارهجغنی دوشونوب طاشنه‌مقسزین وقلمنی ضبط ایده‌مکسزین یازی یازمقدر ظننندن بر وجهله آییریله‌مم .

« کلامی زیاده‌جه تطویل » ایلدیککزدن طولایی استعفایه نه درجه‌یه قدر لزوم اولدیغنی تقدیر ایده‌مم. بنده‌لری ایسه مقابله‌مده شویله بر جلده قریب سوز یازمش اولدیغمدن طولایی هیچ ده استعفا واعتذاره لزوم کوره‌مم . بعضاً بر طمله اویله بر صورتده اخلال نظافت ایدرکه‌انی تمیزله‌مك ایچون یوز قوفا صو صرفنه احتیاج کوریلور . لایقیله ایضاح ایده‌مدیککز شیلر

ایچون استیضاحه دخی لزوم کورەمم .
یازدقلرکزی ویازدقلرمی بر دها همده
جشم انصافله اوقویه‌رق ایضاحمی یوقسه
تعدیلمی تبدیلمی نه‌یاپمق لازم کله‌جکنی
ذات والالری کندیلرینه تعیین
بیوررلر . باقی هو الله !